

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Τιμᾶται μετὰ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δρ. 50.20
Βιβλιοσημον καὶ Φόρος Ἐναγκ. Δασ. τοῦ ἀξίας Δραχ. 17.20

Ἄριθ. ἐγκριτ. ἀποφάσεως 44268/9/9/32

Ἄριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 56486

26/7/37

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

Ὁδὸς Σταδίου 46

1937

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Τακτικού καθηγητού τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ε ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως

Ἀντίτυπα 2,500

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

Ὀδὸς Σταδίου 46

1937

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ
Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

*Lycium radiol
amarae sunt sed
fructus dulcis.*

Σπύρος Ι. Πακασπύρου
Σπύρος Ζ. Πακασπύρου
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα (lingua latina) εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν κατοίκων τοῦ Λατίου (Latium), τῶν Λατίνων (Latini), ἀνήκει μετὰ τῶν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἄλλων ἰταλικῶν διαλέκτων, τῆς ὀμβρικήσ, τῆς ὀσκιικήσ, κ. ἄ. εἰς τὴν μεγάλην ὀμάδα τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, καὶ εἶναι πολὺ συγγενὴς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ἐκ τοῦ Λατίου καὶ τῆς Ῥώμης, πρωτεύουσης τοῦ Λατίου¹, σὺν τῷ χρόνῳ, διὰ τῶν νικῶν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῆς ὀρωμαϊκήσ κυριαρχίας ἐπεξετάθη καὶ ἡ γλῶσσα ἡ λατινικὴ οὐ μόνον ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ, καταπνίξασα τὰς ἄλλας διαλέκτους, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ ἄλλαισ ἀκόμη χώραισ. Ἐκ τῆσ λαλουμένησ δ' ἐν ταῖσ χώραισ ταύταισ **δημῶδους λατινικῆσ γλώσσης** (lingua Romana rustica) προῆλθον αἱ Ῥωμανικαὶ (ἐκ τοῦ Romana) λεγόμεναι γλῶσσαι, ἡ ἰταλικὴ, ἡ γαλλικὴ, ἡ ἰσπανικὴ, ἡ πορτογαλικὴ, ἀκόμη καὶ ἡ ὀουμανικὴ.

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ δυτικῶ Ῥωμαικῶ Κράτουσ (476 μ.Χ.) καὶ τὴν ἐν τῷ ἀνατολικῷ Ῥωμαικῷ Κράτει ἐπικράτησιν τῆσ ἑλληνικῆσ, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν ὀρωμανικῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ μόνον ὡσ γλῶσσα τῆσ ἐκκλησίασ (καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ ἡ ἀκολουθία γίνεται λατινιστί), ὡσ γλῶσσα διπλωματικὴ, (μέχρι Λουδοβίκου τοῦ Μεγάλου τῆσ Γαλλίας, ὅτε ὡσ διεθνήσ διπλωματικὴ γλῶσσα ἀνεγνωρίσθη ἡ γαλλικὴ), καὶ ὡσ γλῶσσα τῶν λογίων, μεταχειριζομένων αὐτὴν ἐν ταῖσ ἐπιστημονικαῖσ δια-

¹ Κυρίως ἡ λατινικὴ γλῶσσα, οἶαν ἡμεῖσ σήμερον τὴν ἐννοοῦμεν, ἐλαλεῖτο ἐν μόνῃ τῇ Ῥώμῃ ἐν ἄλλαισ τοῦ Λατίου πόλεσι (Lanuvium, Praeneste...), ἐλαλεῖτο ἄλλη διάλεκτος, λατινικὴ μὲν, ἀλλὰ διαφέρουσα τῆσ λατινικῆσ τῆσ πόλεωσ Ῥώμης.
ἡ φιλολογία ἐκ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆσ Πολιτικῆσ

λέξεσιν, ἐν τοῖς φροντιστηρίοις καὶ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς δια-
τριβαῖς.

Τὰ γράμματα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι αὐτὰ τὰ ἑλλη-
νικὰ παραληφθέντα παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποίκων Ἑλλήνων
ἐπειδὴ δὲ ταῦτα παρέλαβον οἱ Λατῖνοι εἰς χρόνους παλαιούς—
ἤδη κατὰ τὸν ἕβδομον ἴσως καὶ ὄγδοον π. Χ. αἰῶνα — ἔχουν
τὰ γράμματα παρ' αὐτοῖς τὴν σημασίαν, ἣν εἶχον καὶ ἐν τῷ πα-
λαιότερῳ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ· π. χ. τὸ Β=(μ)π, τὸ Ε=ἔ (ε)
καὶ ἕ (η), τὸ Η=δασὺ πνεῦμα (ἑλλ. Η Ο ΠΑΙΣ = ὁ παῖς, λατ.
Homērus = Ὅμηρος), τὸ Ο=ὄ (ο) καὶ ὠ (ω), ἑλλην. ΕΣΤΟ =
ἔστω, λατ. Cyclōpes = Κύκλωπες κλπ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λατινικὴ
γλῶσσα δὲν εἶχε φθόγγους, οὗς παρίστων τὰ ἑλληνικὰ δασέα θ,
φ, χ, ἐχρησιμοποίησαν οἱ Λατῖνοι τὰ γράμματα ταῦτα ὡς ἀρι-
θμητικὰ σημεῖα, ὡς δηλαδὴ ἔπραξαν καὶ οἱ Ἑλληνες διὰ τὰ φοι-
νικικὰ γράμματα κόππα ζ καὶ σαμπι Ϙ. Προϊόντος τοῦ χρόνου
καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας οἱ Λατῖνοι ἔκαμαν τροποποιήσεις τινὰς ἐν
τῷ παραληφθέντι ἀλφαβήτῳ, ὡς τὴν τοῦ C—G καὶ ἄλλας¹.

¹ Τὰ αὐτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν οἱ
Ἑλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι παρέλαβον ὕστερον καὶ οἱ Γερμανοί, οἱ Κέλται
καὶ οἱ Σλαῦοι· οὕτως δλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη, Γερμανικοὶ λαοί,
Κέλται, Σλαῦοι, Λατινικὰ φύλα, Ἑλληνες, ἔχουν τὸν αὐτὸν ἀρχικὸν ἀλ-
φάβητον, ἀλλ' ἱκανῶς παρ' ἐκάστοις μεταβεβλημένον.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1^{ον}.

ΛΑΤΙΝΙΚΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΟΣ

§ 1. Ὁ λατινικὸς ἀλφάβητος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς 24 γραμμάτων (litterae) Aa ἄ, Bb (μ)πέ, Cc κά, Dd (ν)τέ, Ee ἔ, Ff ἔφ, Gg γκέ, Hh (χ)ἄ, Ii ἱ, Jj γιώτ, Ll ἔλ, Mm ἔμ, Nn ἔν, Oo ὄ, Pp πέ, Qq κοῦ, Rr ἔρ, Ss ἔς, Tt τέ, Uu οῦ, Vv βέ, Xx ἕξ, Yy ῦ ψιλὸν (υ ἑλληνικόν, y Graecum), Zz ζῆτα¹.

Σημ. Τὸ y καὶ z ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα μόνον ἐν λέξεσιν εἰλημμέναις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἢ (τὸ z μόνον) καὶ ἄλλης τινὸς γλώσσης.

§ 2. Ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων εἶναι **φωνήεντα μὲν** (litterae vocales ἢ μόνον vocales) τὰ ἑξῆς : a, e, i, o, u, y, προφερόμενα ὡς τὰ ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, ου, υ, — **σύμφωνα δὲ** (litterae consonantes ἢ μόνον consonantes) τὰ ἑξῆς : b, c, d, f, g, j, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

Σημ. Τὸ h εἶναι σημεῖον δασέος πνεύματος, ὄχι φθόγγου τινὸς δηλωτικόν : Ὅμηρος, Homērus, Ἑλένη Helena, ἱστορία historia.

§ 3. Τὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, v, x προφέρονται ὡς τὰ νέα ἑλληνικὰ κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, β, ξ.

Τὸ b προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν μπ εἰς τὰς λέξεις **μπίρα, μπάρομπας, μπάμιες** : barba πώγων.

¹ Παλαιότερον ἦτο ἐν χρήσει καὶ τὸ γράμμα K, π.χ. Kalendae, αἱ Καλάνδαι, ἀλλ' ὕστερον ἀντ' αὐτοῦ ἀπαρχαιωθέντος μετεχειρίζοντο τὸ C, Calendae. Πολλοὶ ὁμως ἐκδύται μεταχειρίζονται ἀκόμη τὸ K εἰς τὰς ἐκδόσεις τοῦ Βιργιλίου κ. ἄ.

Τὸ d προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν ντ εἰς τὰς λέξεις *ντοῦρος*, *ντομάτα*, *ντόμινο* : *durus* στερεός, σκληρός.

Τὸ g προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν γκ εἰς τὰς λέξεις *Γκίνας*, *Γκίνης*, *Γκιάκας* : *genus* γένος.

Σημ. Τὸ gu μετὰ ἔρρινον π καὶ πρὸ φωνήεντος προφέρεται σχεδὸν ὡς γκβ, ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος : *lin-gua* γλώσσα, *ex stin-guo* ἀποσβέννυμι.

Τὸ j προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν γι εἰς τὰς λέξεις *γιατρός*, *γιορτή* : *janua* θύρα.

Τὸ q συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μεθ' οὗ προφέρεται σχεδὸν ὡς κβ, ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος : *a-qua* ὕδωρ, *quar-tus* τέταρτος.

Τὸ z προφέρεται ὡς τζ : *zona* ζώνη, *maza* μᾶζα.

Σημ. Τὸ ἐν s ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων προφέρομεν συνήθως ὡς ζ : *musa* μουσα, *Caesar* Καῖσαρ, *causa* αἰτία.

§ 4. Ἡ λατινικὴ γλώσσα ἔχει μακροὺς φθόγγους, ā, ē, ī, ō, ū, ū, καὶ βραχεῖς ä, é, í, ó, ü, ý (ὥστε ὅλα τὰ φωνήεντα τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι **δίχρονα**).

§ 5. **Δίφθογγοι.** — *Diphthongi* ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἡ ae ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν αι καὶ προφερομένη ὡς αὐτή : *musae* μουσαι, *Aegyptus* Αἴγυπτος, —

ἡ au ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν αυ, ἀλλὰ προφερομένη οὕτως, ὥστε ν' ἀκούωνται ἀμφότεροι οἱ φθόγγοι a-u ἐν μιᾷ ὅμως συλλαβῇ a-u : *pá-uta* ναύτης, *á-udio* ἀκούω, *á-udeo* τολμῶ, —

ἡ eu ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ευ, ἀλλὰ προφερομένη οὕτως, ὥστε ν' ἀκούωνται ἀμφότεροι οἱ φθόγγοι e-u, ἐν μιᾷ ὅμως συλλαβῇ e-u : *E-urōpa* Εὐρώπη, *Lé-uctra* τὰ Λεῦκτρα, —

καὶ ἡ oe ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰς ἑλληνικὰς οι καὶ ω, ἀλλὰ προφερομένη σχεδὸν ὡς ε μακρὸν (μεταξὺ ο καὶ ε) : *Boeotia* Βοιωτία, *comoedia* κωμωδία *comoedia*.

Σημ. Τὸ ae, au, oe, eu δὲν εἶναι δίφθογγοι εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

1. Εἰς ἐκείνας τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας λέξεις, αἵτινες, οὐδὲ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἔχουν ἀντίστοιχον δίφθογγον,

π.χ. a-er ἄηρ, Pha-ethon Φαέθων, cho-ephorī χοηφόροι, La-udamia Λαοδάμεια, Cre-usa Κρέουσα.

2. Τὸ ae εἰς τὰς λέξεις a-ēnus χαλκοῦς, a-ēneus χαλκοῦς, a-enīpes χαλκόπους, a-enobarbus χαλκοπώγων, αἴτινες καὶ ahenus, aheneus, ahenīpes, ahenobarbus γράφονται.

3. Τὸ oe εἰς τὰ σύνθετα ἐκ τῆς προθέσεως cum, ἡ ὁποία ἐν συνθέσει πρὸ φωνήεντος γίνεται co— : co-eo συνέρχομαι, co-erceo συναίρω, περιορίζω.

4. Τὸ eu εἰς τὰ εἰς —e-us, —e-um λήγοντα ὀνόματα καὶ εἰς τοὺς εἰς —eunt λήγοντας ὀρηματικούς τύπους, ἔνθα τὸ u ἀνῆκει εἰς τὴν κατάληξιν : aure-us χρυσοῦς, horre-um σιτοβολῶν, e-unt πορεύονται, ade-unt προσέρχονται, neque-unt ἀδυνατοῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2^{ον}.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

§ 6. Τὰ σύμφωνα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διαιροῦνται

1. εἰς ἄφωνα (mutae) b, c, d, g, p, q, t,—

2. εἰς ὑγρά (liquīdae) l, r,—

3. εἰς ἔρρινα (nasāles) m, n,—

4. εἰς συριστικά ἢ ἠχηρά (sibilantes ἢ spirantes) f, j, s, v,—

καὶ 5. εἰς διπλᾶ (duplīces) x, z.

Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται

1. εἰς οὐρανισκόφωνα (gutturāles) c, g, q,—

2. εἰς χειλόφωνα (labiāles) b, p,— καὶ

3. εἰς ὀδοντόφωνα (dentāles) d, t.

Σημ. α'. Τὰ ἑλληνικὰ δασέα θ, φ, χ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένας λέξεις ἀπεδίδοντο διὰ τοῦ th, ph, ch, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προφέρωνται ὡς t, p, c, μετὰ δασέος παρακολουθοῦντος πνεύματος : Ἀθῆναι Athēnae, Φιλόχορος Philochorus¹.

¹ Τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν φ προεφέρετο ἄλλως, ὡς π μετὰ δασέος πνεύματος, ὡς ph, ὅχι ὅπως προφερόμεν αὐτὸ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες διὰ τοῦτο καὶ ἡ λατινικὴ γλώσσα δὲν ἀπέδιδεν αὐτὸ διὰ τοῦ f, ἀλλὰ διὰ τοῦ ph.

Σημ. β'. Τὸ ἄρκετικὸν ὃ τῆς ἑλληνικῆς ἐν τῇ λατινικῇ ἀπε-
 δίδετο διὰ τοῦ rh : Ῥόδος Rhodus, ῥήτωρ rhetor· καὶ τὰ ἐν
 μέσῳ λέξεως rrh διὰ rrh : Πύρρος Pyrrhus.

Σημ. γ'. Οἱ περὶ συλλαβισμοῦ κανόνες τῆς ἑλληνικῆς γλώσ-
 σης ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν λατινικὴν : fi-li-us υἱός, A-ri-sti-des
 Ἀριστείδης, mil-le χίλιοι, pa-ter-nus πατρικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον.

ΠΟΣΟΤΗΣ ΣΥΛΛΑΒΩΝ

§ 7. Διὰ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι πολὺ ἀναγκαϊότερον
 νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συλλαβῶν,
 ἰδίᾳ τῆς *παραληγοῦσης*, διότι ἐκ τῆς ποσότητος τῆς παραληγού-
 σης ἐξαρτᾶται, ὡς θὰ ἴδωμεν ὀλίγον κατωτέρω, ὁ τονισμὸς τῶν
 πολυσυλλάβων λέξεων.

Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἐξῆς γενικωτάτους
 κανόνας :

1. Φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ h, μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ
 πάλιν φωνῆεν, εἶναι σχεδὸν πάντοτε βραχύ¹ : filius υἱός, con-
 trāho συσπῶ.

2. Αἱ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμέναί λέξεις, αἱ μὴ ἐν-
 τελῶς ἐκλατινισθεῖσαι, τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὴν αὐτὴν πο-
 σότητα τῶν συλλαβῶν, ἣν ἔχουν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τονίζονται
 δ' ὅμως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λατινικῆς : Μενέλαος Mē-nē-lā'-
 us, Μήδεια Mē-dē'-a, Σωκράτης Sō-crā'-tes.

Σημ. Ἀντὶ τοῦ ἄ ἱ ῥ ε ο τῆς ἑλληνικῆς

ἢ λατινικῆ ἔχει ā ī ŷ ē ō

(ū)

ἀντὶ τοῦ ā ī ŷ η ω ου τῆς ἑλληνικῆς

ἔχει ā ī ŷ ē ō ū

(ū)

ἀντὶ τοῦ φ ἔχει ō ἢ oe : φῶδῃ ōde, κωμωδία comoedia,—
 ἀντὶ τοῦ ει ἔχει πρὸ συμφώνου μὲν πάντοτε ī, πρὸ φωνήεν-

¹ Vocalis ante vocalem corripitur, φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται.

τος δὲ εἴη ἰ: Ἀριστείδης, Aristīdes, Δαρεῖος Darīus ἢ Darēus, Αἰνεΐας Aenēas.

3. Αἱ δίφθογγοι εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ καθόλου μακροαί.

4. Πᾶν φωνῆεν προερχόμενον ἐκ συναιρέσεως δύο ἄλλων φωνηέντων εἶναι μακρόν: (cum + ago = co-ago) cōgo συνάγω, ἀναγκάζω (tibia + cano = tibi-i-cen) tibīcen αὐλωδός.

5. Ἐπίσης μακρόν εἶναι καὶ τὸ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἐγινεν ἔκπτωσις συμφώνου, πρὸ ἄλλου συμφώνου (*ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις*): (sis-do) sīdo ἴζω, καθίζω.

§ 8. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ συλλαβὴ τις εἶναι

βραχεῖα (syllāba brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνηέντος ἢ h ἢ ἄπλου συμφώνου ἢ καὶ ἐν τέλει λέξεως, —

(φύσει) μακρὰ (syllāba natūrā longa), ἂν ἔχη μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον, —

θέσει μακρὰ (syllāba positīōne longa), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ.

Σημ Ἡ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν, λαμβάνεται κανονικῶς ὡς βραχεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4ον.

ΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

§ 9. Ἐπὶ τῶν λέξεων τῆς λατινικῆς γλώσσῃς οὐδεὶς τόνος τίθεται. Ὅθεν ἵνα τονίζωμεν ὀρθῶς αὐτάς, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1. Αἱ δισύλλαβοι λέξεις τονίζονται πᾶσαι ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς: pāter πατήρ, māter μήτηρ, cá-usa αἰτία.

2. Αἱ πολυσύλλαβοι τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ἂν αὕτη, ἢ παραλήγουσα, εἶναι μακρὰ, φύσει ἢ θέσει: corō'na στέφανος, regī'na βασίλισσα, puélla ἢ παῖς, ἢ κόρη, patérnus πατρικός, —

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἂν δὲ ἡ παραλήγουσα εἶναι βραχεῖα, τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγουσῆς : *fémīna* γυνή, *rōpūlus* λαός.

§ 10. Ὅταν εἰς τὸ τέλος λέξεώς τινος προπαροξυτόνου ἢ παροξυτόνου μετὰ ληγούσης μακρᾶς προστεθῆ μία τις τῶν ἐξῆς ἐγκλιτικῶν λέξεων -que καί, τέ, -ve ἢ, -ne (ἔρωτηματικὸν μόριον), -met. . . ὁ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς αὐτῆς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὁποία τηρεῖ καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτῆς τόνον : *omnia* πάντα, *omniásque* πάντα τε, καὶ πάντα, *múltas* πολλάς, *múltásque* καὶ πολλάς, *ália* ἄλλα, *áliáne* ἢ ἄλλα.

Ἐάν δὲ ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν βραχεῖαν καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς ἐγκλιτικῆς λέξεως, ὁ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς ἀποβάλλεται : *músa* ἢ *μοῦσα*, *músaque* καὶ ἡ *μοῦσα*· *melid'ra* (τὰ) κρείττω, *melid'rave* ἢ (τὰ) κρείττω· *égō* ἐγώ, *égōne* ? ἐγώ ; *égōmet* ἐγωγε.

§ 11. Ἐντὶ τῆς ψιλῆς (°) τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ λατινικὴ οὐδὲν σημεῖον ἔχει : Ἐλκιβιάδης *Alcibiades*, ἀήρ *aer*· ἀντὶ δὲ δασείας (´) ἔχει *h* : Ἐλένη *Helena*, ἦρως *heros*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΕΩΣ

§ 12. Τὰ ἐν τῇ λατινικῇ ἐν χρήσει σημεῖα στιξεως εἶναι τὰ ἐξῆς :

1. ἡ τελεία στιγμὴ . (*punctum*)
 2. τὸ κῶλον : (*colon*)
 3. τὸ ἡμίκωλον ; (*punctum et comma* ἢ *semicōlon*)
 4. τὸ κόμμα , (*comma* ἢ *virgūla*)
 5. τὸ ἐρωτηματικὸν ? (*signum interrogatiōnis*)
 6. τὸ ἐπιφωνηματικὸν ! (*signum exclamatiōnis*)
 7. ἡ παρένθεσις () (*parenthēsis*)
 8. ἡ παράγραφος § (*paragraphus*).
-

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6^{ον}.

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 13. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ :

1. ὄνομα οὐσιαστ. (nomen substantivum)	} κλιτὰ
(declinabilia)
2. ὄνομα ἐπίθετον (nomen adjectivum)	
3. ἀριθμητικὸν (numerale)	
4. ἀντωνυμία (pronomen)	
5. ῥῆμα (verbum)	
6. ἐπίρρημα (adverbium)	} ἄκλιτα (indeclinabilia)
ἢ μόρια (particulae)
7. πρόθεσις (praepositio)	
8. σύνδεσμος (conjunctio)	
9. ἐπιφώνημα (interjectio)	

Σημ. Ἐν ἄρθρῳ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει.

Α'. Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου.

α'. Πτωτικά.

§ 14. Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γένος, ἀριθμός, πτώσις, κλίσις.

§ 15. Γένος-genus : Τὰ γένη καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum).

§ 16. Τὸ γένος τῶν οὐσιαστικῶν¹ διακρίνεται

α') ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν (μὴ λαμβανομένης δηλονότι ὑπὸ ὄψιν τῆς καταλήξεως), φυσικὸν γένος, —

β') ἐκ τῆς καταλήξεως², γραμματικὸν γένος.

¹ Περὶ τοῦ γένους τῶν ἐπιθέτων θὰ εἴπωμεν κατωτέρω.

² Περὶ τῆς διακρίσεως τοῦ γένους ἐκ τῆς καταλήξεως θὰ εἴπωμεν ἐν ἐπιάστῃ κλίσει ἰδίᾳ.

Ἐκ τῆς σημασίας διακρίνονται

1. ὡς ἀρσενικοῦ γένους

τὰ ὀνόματα τῶν (ἀρρένων) θεῶν : Juppiter ὁ Ζεὺς,
Apollo ὁ Ἀπόλλων,—

τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν : Persa ὁ Πέρσης, Scytha ὁ Σκύθης,—

τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν : Caesar ὁ Καῖσαρ, Catilina ὁ
Κατιλίνας,—

καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα ἀρρενα ζῶα : aries ὁ κριός,
hircus ὁ τράγος, verres ὁ (ἄρρην) χοῖρος,—

πρὸς τούτοις καὶ τὰ ὀνόματα τὰ δηλοῦντα ἀξίωμα ἢ ἐπάγ-
γελμα, ὅπερ μόνον ἄνδρες ἔσχον : consul ὕπατος, praetor στρα-
τηγός, praeco κῆρυξ, scriba γραφεύς, nauta ναύτης.

Ἄρσενικοῦ γένους εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν
τοῦ ἔτους : Januarius, Aprilis, December ¹,—

καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν : Auster ὁ Νό-
τος, Sequana ὁ Σηκοάνας, Tibēris ὁ Τίβερις ².

2. Θηλυκοῦ γένους εἶναι

τὰ ὀνόματα τῶν θεαινῶν : Juno ἡ Ἥρα, Venus ἡ Ἀφρο-
δίτη,—

τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα
θήλα ζῶα : Helena ἡ Ἑλένη, Hecūba ἡ Ἐκάβη, mater ἡ
μήτηρ, capra ἡ αἶξ.

Θηλυκοῦ γένους εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων : ma-
lus ἡ μηλέα, ficus ἡ συκῆ ³.

3. Οὐδέτερου γένους εἶναι

τὰ ὀνόματα τῶν καρπῶν τῶν δένδρων : malum τὸ μήλον,
pīrum τὸ ἄπιον,—

¹ Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν εἶναι κυρίως ἐπίθετα, ἔγιναν δὲ οὐσια-
στικά κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ mensis (μήν), ὅπερ εἶναι γένους
ἀρσενικοῦ.

² Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ποταμῶν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ,
διότι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῇ θεοποιήσει τῶν στοι-
χείων τῆς φύσεως τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐφαντάζοντο ὡς ἄρ-
ρενας θεοὺς.

³ Τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων εἶναι γένους θηλυκοῦ, εἴτε διότι τὰ δέν-
δρα εἶναι τρόπον τινὰ μητέρες τῶν καρπῶν, οὓς γεννῶσιν, εἴτε διότι ἐν
τῇ μυθολογίᾳ τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ ἐπροσωποποιήθησαν καὶ ἐθεω-
ρήθησαν ὡς νύμφαι.

τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων : aes ὁ χαλκός, ferrum ὁ σίδηρος, aurum ὁ χρυσός.

Οὐδέτερα εἶναι καθόλου πάντα τὰ ἄκλιτα οὐσιαστικά (ὅσα δὲν σημαίνουν πρόσωπον ἢ ἄλλο τι, ὅπερ διὰ τὴν σημασίαν νὰ εἶναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους): iōta longum ἰῶτα μακρόν, a correptum α συνεσταλμένον, βραχύ.

Οὐδέτερου γένους θεωρεῖται πᾶσα λέξις ὡς **πραῖγμα** θεωρουμένη ἢ λαμβανομένη ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν της : d o c e r e est meum, d i s c e r e tuum τὸ διδάσκειν ἐστὶν ἐμόν, σὸν δὲ τὸ μαθηθῆναι, a r x monosyllabum est τὸ ἀρχ εἶναι μονοσύλλαβον.

Ὅμοίως οὐδέτερου γένους θεωρεῖται καὶ ὀλόκληρος φράσις ὡς γνωμικὸν ἢ ἄλλως λαμβανομένη : illud «ne quid nimis» ἐκεῖνο τὸ «**μηδὲν ἄγαν**», illud Cassianum «cui bono fuit» ἐκεῖνο τὸ τοῦ Κασσίου «**τίνι εἰς ἀγαθὸν ἐγένετο**», τίς ὠφελήθη.

§ 17. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένα ὀνόματα τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὸ αὐτὸ γένος : ἡ μέθοδος methōdus (θηλ.), τὸ πέλαγος pelagus (οὐδ.), ἡ Αἴγυπτος Aegyptus (θηλ.), ὁ Πόντος Pontus (ἀρσεν.), ὁ ἀῆρ aer (ἀρσεν.).

§ 18. Ἀριθμὸς -n u m e r u s : οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο μόνον, ὁ ἐνικός singularis καὶ ὁ πληθυντικὸς pluralis.

§ 19. Πτώσις -c a s u s : αἱ πτώσεις εἶναι ἕξ, ὀνομαστικὴ nominatīvus, γενικὴ genētīvus, δοτικὴ datīvus, αἰτιατικὴ accusatīvus, κλητικὴ vocatīvus καὶ ἀφαιρετικὴ ablatīvus.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ εὐρίσκειται εἴτε μετὰ προθέσεων, in, ab, cum. . . σημαίνουσα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (in terra ἐν τῇ γῆ), τὸ ποιητικὸν αἴτιον (a filiā ὑπὸ τῆς θυγατρὸς), τὸ ὁμοῦ (cum filiā μετὰ τῆς θυγατρὸς). —

εἴτε ἄνευ προθέσεων, σημαίνουσα ὄργανον (pecuniā διὰ χρημάτων), τρόπον (dolo διὰ δόλου, δολίως) καὶ ἄλλα πολλά.

§ 20. Κλίσις -declinatio : ἐν τῇ λατινικῇ διακρίνομεν πέντε κλίσεις : **πρώτην, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην** καὶ **πέμπτην**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7^{ον}.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Ὀυσιαστικά.

§ 21. Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον, κλινόμενα ὡς ἑξῆς ¹ :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. nauta ὁ ναύτης	nautae οἱ ναῦται
Gen. nautae τοῦ ναύτου	nautārum τῶν ναυτῶν
Dat. nautae τῷ ναύτῃ	nautis τοῖς ναύταις
Acc. nautam τὸν ναύτην	nautas τοὺς ναύτας
Voc. nauta ὦ ναῦτα	nautae ὦ ναῦται
Abl. nautā	nautis

§ 22. Πλὴν τῶν γνησίων λατινικῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα πάντα, ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ, λήγουν, εἰς —a, **γεν.** —ae. . . . εἶναι καὶ τινὰ ἄρσενικά εἰς —as ἢ —es καὶ θηλυκὰ εἰς —e, τὰ ὁποῖα ἢ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει παραλάβει ἐκ τῆς ἑλληνικῆς με καταλήξεις ἑλληνικὰς εἰς τινὰς πτώσεις, π. χ.

ὁ Αἰνεΐας Aenēas, Gen. Aenēae. . . τὸν Αἰνεΐαν Aenēan. . .

ὁ Ἀγχίσης Anchīses, Gen. Anchīsae. . . τὸν Ἀγχίσην Anchīsen.

ἡ Πηνελόπη Penelopē, τῆς Πηνελόπης Penelopēs, τὴν Πηνελόπην Penelopēn . . .

§ 23. **Ἐξαιρέσεις.**

1. Τὰ ὀνόματα dea (θεά), filia (θυγάτηρ) καὶ ἄλλα τινὰ σπανιώτερα ἔχουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καὶ εἰς —abus ἀντὶ —is, deabus, filiabus (ὅταν διακρίνονται ἀπὸ τῶν ἄρσενικῶν deus-deis, filius-filiis . . . τῆς β' κλίσεως).

2. Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) ἔχει γενικὴν familiae (κα-

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως λήγει εἰς -a καὶ εὐρίσκειται ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς καταλήξεως -rum. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νονικῶς) καὶ familias¹, π.χ. pater familias πατήρ οικογενείας, οἰκοδεσπότης, mater familias μήτηρ οικογενείας, οἰκοδέσποινα.

3. Ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ παλαιότερον ἔληγε καὶ εἰς -āi : ter-rāi τῆς γῆς, τῆς χώρας, aulāi τῆς αὐλῆς².

§ 24. **Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως.**

Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι καθόλου **γένους θη-λυκοῦ**. Ἐξαιροῦνται μόνον ὅσα διὰ τὴν σημασίαν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ (§ 16, 1), ὅσα δηλαδὴ σημαίνουν **ἄνδρας, ἀνδρῶν ἐπαγγέλματα, λαούς, ἄρρενα ζῶα, ποταμούς καὶ ἀνέμους** : nauta, poeta, Persa, Sequāna.

[**Σημ.** Οἱ μαθηταί, ἀφ' οὗ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, νὰ ἐξαγάγουν μόνον καὶ νὰ γράφουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἐκάστης πτώσεως καταλήξεις].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 25. Τὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως εἶναι **ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα**.

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς³ :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. equus ὁ ἵππος	equi οἱ ἵπποι
Gen. equi τοῦ ἵππου	equorum τῶν ἵππων
Dat. equo τῷ ἵππῳ	equis τοῖς ἵπποις
Acc. equum τὸν ἵππον	equos τοὺς ἵππους
Voc. eque ὦ ἵππε	equi ὦ ἵπποι
Abl. equo	equis

¹ Ἡ κατάληξις -as τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἦτο παλαιότερον πάντων τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῶν θηλυκῶν.

² Ἡ κατάληξις -i (μετὰ τοῦ χαρακτῆρος a-i) εἶναι κατὰ τὴν β' κλίσιν.

³ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως λήγει εἰς -o καὶ εὐρίσκεται ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Βιβλιοθήκης.

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom.	donum τὸ δῶρον	dona τὰ δῶρα
Gen.	doni τοῦ δώρου	donorum τῶν δώρων
Dat.	dono τῷ δώρῳ	donis τοῖς δώροις
Acc.	donum τὸ δῶρον	dona τὰ δῶρα
Voc.	donum ὦ δῶρον	dona ὦ δῶρα
Abl.	dono	donis

§ 26. Ἐξαιρέσεις :

1. Ὄνόματά τινα ἄρσενικά λήγοντα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ εἰς —rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ τὸ —us καὶ ἐν τῇ κλητικῇ τὸ —e, π. χ.

puer (ἀντὶ puerus) ὁ παῖς, Gen. pueri, Dat. puero, Acc. puerum, Voc. puer (ἀντὶ puere), Abl. puero. Plur. Nom. pueri (οἱ παῖδες), Gen. puerorum . . .

vir (ἀντὶ virus) ὁ ἀνὴρ, viri τοῦ ἀνδρός . . . vir (ἀντὶ vire) ἄνεο . . .

2. Ἄλλα δέ τινα ὀνόματα εἰς —rus ἔχοντα πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον, ἀφ' οὗ ἀπέβαλον τὸ —us καὶ —e, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r φωνῆεν e, π. χ. ἀγρός ager [agrus, agr], Gen. agri, Dat. agro, Acc. agrum, Voc. ager [agre], Abl. agro. Plur. agri, agrorum . . . (ὁμαλῶς).

caper (τραγός) [caprus], Gen. capri, Dat. capro . . .

magister (διδάσκαλος) [magistrus], Gen. magistri . . .

3. Τὰ λήγοντα εἰς —ius καὶ —ium ὑπερδισύλλαβα ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς —ii (κανονικῶς) καὶ εἰς —i (κατὰ συναίρεσιν) : Vergilius (ὁ Βιργίλιος) Gen. Vergilii καὶ Vergīli, consilium (βουλή, σκέψις) Gen. consilii καὶ consīli . . . (ὁ τόνος μένει ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰ καὶ ἡ παραλήγουσα τώρα εἶναι βραχεῖα).

4. Τὰ εἰς —ius κύρια γνήσια λατινικὰ ὀνόματα καὶ τὸ filius (υἱός) σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς —i ἀντὶ —ie : Tullius ὁ Τύλλιος Voc. Tulli ὦ Τύλλιε, filius Voc. fili ὦ υἱέ.

5. Τὸ deus (θεός) κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Sing. deus dei deo deum deus deo, —

Plural. dei καὶ dii καὶ di, deōrum καὶ deum, deis καὶ diis καὶ dis, deos, dei καὶ dii καὶ di, deis καὶ diis καὶ dis.

Σημ. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐκτὸς τοῦ deus καὶ πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων λήγει εἰς —um (ἀρχαιότερον —om), ἀντὶ —ōrum, π. χ. virōrum καὶ virūm (τῶν ἀνδρῶν), liberōrum καὶ liberūm (τῶν τέκνων), Argivōrum καὶ Argivōm¹ (τῶν Ἀργείων).

§ 27. **Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς δευτέρας κλίσεως.**

1. Τὰ λήγοντα εἰς —us γενικῶς εἶναι **ἀρσενικά**. Ἐξαιροῦνται μόνον, ὄντα γένους **θηλυκοῦ**, τὰ ἑξῆς :

α') τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων (§ 16, 2), mālus ἢ μηλέα. . .

β') τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ (§ 17), methodus ἢ μέθοδος. . .

γ') τὸ alvus κοιλία, humus γῆ, χῶμα.

Τρία δὲ ὀνόματα εἰς —us εἶναι γένους οὐδετέρου, τὸ virus δηλητήριον, vulgus ὄχλος (τοῦτο καὶ ἀρσενικὸν ἐνίοτε) καὶ pelagus πέλαγος (τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένον, § 17).

2. Τὰ λήγοντα εἰς —um εἶναι γένους **οὐδετέρου**. Ἐξαιροῦνται μόνον ὀλίγα γυναικῶν ὀνόματα, π. χ. Glycerium ἢ Γλυκέριον, Erotium ἢ Ἐρώτιον. . . τὰ ὁποῖα διὰ τὴν σημασίαν (§ 16,2) εἶναι γένους θηλυκοῦ.

[**Σημ.** Καὶ ἐδῶ οἱ μαθηταί, ἀφοῦ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως, νὰ ἐξαγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἐκάστης πτώσεως καταλήξεις. Τὸ αὐτὸ νὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἄλλων κλίσεων, γ' δ' καὶ ε'].

Ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 28. Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ἐπίθετα λήγοντα εἰς —us, —a, —um, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τῆς ἑλληνικῆς εἰς —ος, —η (—α), —ον καὶ κλινόμενα ὡς καὶ τὰ τῆς ἑλληνικῆς, τὸ μὲν θηλυκὸν κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κατὰ τὴν δευτέραν, ὡς ἑξῆς :

¹ Μετὰ τὸ ν διατηροῦνται περισσότερο αἱ ἀρχαιότεραι καταλήξεις —os καὶ —om : saevus ἄγριος, ἀπηνής, saevom, ὑστερον saevus saevum. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Singularis

Nom.	bonus καλὸς	bonă καλή	bonum καλὸν
Gen.	boni καλοῦ	bonae καλῆς	boni καλοῦ
Dat.	bono καλῷ	bonae καλῇ	bono καλῷ
Acc.	bonum καλὸν	bonam καλήν	bonum καλὸν
Voc.	bone καλὲ	bona καλή	bonum καλὸν
Abl.	bono	bonā	bono

Pluralis

Nom.	boni καλοὶ	bonae καλαί	bona καλὰ
Gen.	bonōrum καλῶν	bonārum καλῶν	bonōrum καλῶν
Dat.	bonis καλοῖς	bonis καλαῖς	bonis καλοῖς
Acc.	bonos καλοὺς	bonas καλὰς	bona καλὰ
Voc.	boni καλοὶ	bonae καλαί	bona καλὰ
Abl.	bonis	bonis	bonis.

§ 29. Ἐξαιρέσεις.

1. Ὀλίγιστα ἐπίθετα καὶ ἐπιθετικά ἀντωνυμιαί εἰς —us, —a, —um σχηματίζουν τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς —iūs (ἀντὶ εἰς —ī, —ae) καὶ τὴν δοτικὴν εἰς —ī, (ἀντὶ —a, —ae).

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

solus, sola, solum, μόνος, μόνη, μόνον, Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum. . .

totus, tota, totum, ὅλος, ὅλη, ὅλον, Gen. totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum. . .

unus, una, unum, εἷς, μία, ἓν, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum. . .

ullus, ulla, ullum, τίς, τί, Gen. ullīus, Dat. ullī, Acc. ullum, ullam, ullum. . .

nullus, nulla, nullum, οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν, Gen. nulīus, Dat. nullī, Acc. nullum, nullam, nullum. . .

2. Πολλὰ ἐπίθετα λήγοντα εἰς —rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχειὰν ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους τὸ —us καὶ —e, ὡς τὰ οὐσιαστικά (§ 26, 1), π. χ.

miser (ἀντὶ misērus), ἄθλιος, misēra, miserum, κλητ. miser (ἀντὶ misēre), ἄθλιος, misēra, miserum.

satur (ἀντὶ satūrus), satūra, satūrum, πλήρης, πλήρες, κλητ.
satur (satūre) . . .

3. Ἐάν τὸ εἰς —rus λῆγον ἐπίθετον ἔτυχε νὰ ἔχη πρὸ τοῦ
—rus σύμφωνον, τότε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ —us καὶ —e ἐν
τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους
ἀνεπτύχθη πρὸ τοῦ r βραχὺ ἔ, π. χ.

piger (ἀντὶ piger) θηλ. pigra οὐδ. pigrum, νωθρός, ὀκνη-
ρός, Gen. pigri, pigrae, pigri . . . Vocat. piger (ἀντὶ pigre),
pigra, pigrum. . .

sinister (ἀντὶ sinister), sinistra, sinistrum, ἀριστερός,
Gen. sinistri, sinistrae, sinistri . . . Vocat. sinister (ἀντὶ si-
nistre), sinistra, sinistrum. . .

pulcher (ἀντὶ pulchrus), pulchra, pulchrum, ὠραῖος, —α,
—ον, Gen. pulchri, pulchrae, pulchri . . . Vocat. pulcher
(ἀντὶ pulchre), pulchra, pulchrum. . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9ον.

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 30. Τὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θη-
λυκά καὶ οὐδέτερα.

Α'. Συμφωνόληκτα.

§ 31. Τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά κλίνονται ὡς ἑξῆς :

ἀρσ.

Singularis

θηλ.

Nom. dux (duc-s) ¹ ἡγεμὼν	lex (leg-s) ¹ νόμος
Gen. ducis	legis
Dat. duci	legi
Acc. ducem	legem
Voc. dux (duc-s)	lex (leg-s)
Abl. duce	lege

¹ Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐρανισκόφωνον μετὰ s κάμνει x.

Pluralis

Nom. duces	leges
Gen. ducum	legum
Dat. ducibus	legibus
Acc. duces	leges
Voc. duces	leges
Abl. ducibus	legibus.

§ 32. Τὰ οὐδέτερα διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ ἑκατέρου ἀριθμοῦ, κλινόμενα ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. aequor πέλαγος	aequora
Gen. aequoris	aequorum
Dat. aequorī	aequoribus
Acc. aequor	aequora
Voc. aequor	aequora
Abl. aequore	aequoribus.

§ 33. *Παρατηρήσεις.*

1. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν λαμβάνει συνήθως κατάληξιν —s, τῶν δὲ οὐδετέρων εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα.

Σημ. Τὸ θέμα εὗρισκομεν ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ ἀποκόπτοντες τὴν κατάληξιν —um.

2. Τῶν ἐχόντων χαρακτηριστὰ s ἢ ὑγρὸν l, r ἢ n ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἡ ὀνομαστικὴ δὲν λαμβάνει κατάληξιν —s ἀλλ' εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα, π. χ.

flos ἄνθος, Gen. flor-is (ἀντὶ flos-is) ¹ ,	Plur. Gen. flor-um
consul ὕπατος, Gen. consulis. . .	» » consulum
uxor ἡ σύζυγος, Gen. uxoris . . .	» » uxorum
leo (ἀντὶ leon) λέων, Gen. leon-is. . .	» » leonum.

Σημ. *Γενικὴ παρατήρησις.* Ἡ δυσκολία ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι μόνον νὰ εὗρωμεν ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ τὴν γενικὴν¹ διότι ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ συνήθως πάσχει ἀλλοιώσεις ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτῆς ἐκ τοῦ θέματος.

¹ Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὸ s εὗρισκόμενον μεταξύ δύο φωνηέντων συνήθως τρέπεται εἰς r : mus μῦς, Gen. mur-is (ἀντὶ mus-is) muri. . . ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀποβάλλεται, μῦς γεν. (μυσός) μυός. . .

Ἄφ' οὗ δὲ εὗρωμεν τὴν γενικὴν, οὐδεμία πλέον δυσκολία νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς ἄλλας πτώσεις ἀλλάσσοντες τὰς καταλήξεις ¹.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ἀνάγκη νὰ μανθάνωμεν (ἐκ τοῦ λεξιλογίου ἢ τοῦ λεξικοῦ) πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς ἐκάστου ὀνόματος καὶ τὴν γενικὴν αὐτοῦ.

Ταῦτα ἔχοντες κατὰ νοῦν δυνάμεθα νὰ κλίνωμεν πᾶν ὄνομα γ' κλίσεως, π. χ.

A'

hiems θηλ. ὁ χειμῶν, Gen. hiēmis...

lapis (ἐκ τοῦ lapid-s) ² ἄρσεν ὁ λίθος, Gen. lapīdis...

aetas (ἐκ τοῦ aetat-s) ² θηλ. ἡ ἡλικία, Gen. aetāt-is...

salus (salut-s) ² θηλ. ἡ σωτηρία, Gen. salūt-is...

mos ἄρσ. ἡθος, χαρακτήρ, Gen. moris (ἀντὶ mos-is)...

B'

pater πατήρ

Gen. patr-is (ἀντὶ patēris)

mater μήτηρ

» matr-is (ἀντὶ matēris)

frater ἀδελφός

» frat-is (ἀντὶ fratēris)

September Σεπτέμβριος

» Septembris

October Ὀκτώβριος, November, December...

(συγκριτικῶς)

Γ'

homo ἄρσ. θηλ. ὁ, ἡ ἄνθρωπος Gen. homīn-is...

ordo ἄρσ. τάξις (πολιτῶν) » ordīn-is...

imāgo θηλ. εἰκὼν » imagīn-is...

virgo παρθένος » virgīn-is...

multitūdo, θηλ. πλῆθὺς » multitudīn-is...

Apollo ὁ Ἄπόλλων » Apollīn-is...

Juppiter ὁ Ζεὺς » Jov-is...

flamen ἱερεὺς » flamīn-is...

miles στρατιώτης » milīt-is...

judex δικαστής » judīc-is...

princeps ἡγεμὼν » princīp-is...

pulvis ἄρσ. κόνις » pulvēr-is...

senex γέρων » senis, senī, senem...

¹ Τὰς ἀνωμαλίας τῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ, τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ κλπ. θὰ εἴπωμεν κατωτέρω.

² Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ s ἀφομοιοῦται : salut-s salus-s... ὕστερον δὲ ἐκπίπτει τὸ ἕτερον s.

Δ'. (οὐδέτερα).

nomen ὄνομα	Gen. nomīn i
os στόμα	» oris (ἀντὶ osis) ori...
jus δίκαιον	» juris (ἀντὶ juis) juri ¹ ...
genus γένος	» genēris (genēs-is)
corpus σῶμα	» corpōris (corpōs-is)...
robur ἰσχὺς	» robōris (ἀντὶ robus, Gen. robō-sis)
caput κεφαλὴ	» capīt-is...
lac γάλα	» lact-is (ἀνευ πληθυντικοῦ).
os ὄστον	» oss-is... Plur. Gen. ossi-um...
mel μέλι	» mell-is...
cor καρδιά	» cordis...
iter ὁδός, πορεία	» itinēris... (σπανίως itēris...).

Β'. Φωνηνιόληκτα.

§ 34. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνονται καὶ πολλὰ φωνηεντόληκτα, ἔχοντα χαρακτῆρα *i*, δύο δὲ μόνον *u*, τὸ *su* σῦς, ἀγριόχοιρος, Gen. *su-is*, καὶ τὸ *gru* γέρανος, Gen. *gru-is*.

§ 35. Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *u* κλίνονται ὅπως καὶ τὰ συμφωνόληκτα, *su*, *suīs*, *sui*, *suem*...

Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα *i* κανονικῶς διαφέρουν ἀπὸ τὰ συμφωνόληκτα εἰς τὰς ἑξῆς πτώσεις :

1. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουσαν εἰς —*im* ἀντὶ —*em*.
2. τὴν ἀφαιρετικὴν » » » » —*i* ἀντὶ —.
3. τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντ. » » —*ium* ἀντὶ —*um*.
4. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθ. » » —*is* ἀντὶ —*es*.

5. τὰ οὐδέτερα φωνηεντόληκτα διαφέρουν καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ληγούσας εἰς —*ia* ἀντὶ —*a*.

Παραδείγματα :

puppis θηλ. πρύμνα, Gen. *puppis*, Dat. *puppī*, Acc. *puppim*, Voc. *puppis*, Abl. *puppī*. Plur. Nom. *puppēs*, Gen. *puppium*, Dat. *puppibus*, Acc. *puppis*...

¹ Τὸ ὄνομα *jusjurandum* (ὄρκος) γράφεται συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλὰ εἶναι δύο, *jusjurandum* καὶ κλίνονται ἑκατέρω χωριστά· Gen. *jurisjurandī*, Dat. *jurōjurando*... (ἀνευ πληθ. ἀριθμοῦ).
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

civis πολίτης, ἄρσ. θηλ., Gen. civis, Abl. civi. Plur. nom. cives, Gen. civium, Acc. civis. . .

mare οὐδ. θάλασσα, Gen. maris, Dat. mari, Acc. Voc. mare. Abl. mari. Plur. Nom. Acc. Voc. maria, Gen. marium . . .

Εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις, γενικήν, δοτικήν τοῦ ἑνικοῦ, ὀνομαστικήν, δοτικήν, κλητικήν, ἀφαιρετικήν τοῦ πληθυντικοῦ, ὁ χαρακτηριστὴρ ἰ συγχωνεύεται μετὰ τῆς καταλήξεως :

civis, Gen. civis (civi-is), Dat. civi (civi-i).

Plur. Nom. cives (civi-es), Dat. Abl. civibus (civi-ibus).

Οὕτω συνέπεσον ὡς πρὸς τὰς πτώσεις ταύτας τὰ φωνηεντόληκτα πρὸς τὰ συμφωνόληκτα : civis-regis, civi-regi, cives-reges, civibus-regibus, maribus-aequoribus.

Ἐκ τῶν πτώσεων τούτων ἡ σύμπτωσης ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς πτώσεις ἐκείνας, πάσας ἢ τινὰς, εἰς τὰς ὁποίας διέφερον πρότερον τὰ φωνηεντόληκτα ἀπὸ τὰ συμφωνόληκτα, π. χ.

εἰς τὴν αἰτιατικήν τοῦ ἑνικοῦ turrim καὶ turrem πύργον

civem πολίτην

ruppim καὶ ruppem πρύμναν

navis ναῦς navim καὶ navem ναῦν

εἰς τὴν ἀφαιρετικήν τοῦ ἑνικοῦ civi καὶ cive

turri καὶ turre

avis πτηνὸν avi καὶ ave

εἰς τὴν αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ avis καὶ aves

civis καὶ cives

turris καὶ turres

nubes νεφέλη nubis καὶ nubes

§ 36. Τὰ φωνηεντόληκτα ὀνόματα juvenis νέος καὶ canis κύων συμπίπτουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μετὰ τῶν συμφωνολήκτων : Gen. juvenis, canis, Dat. juveni, cani, Acc. juvenem, canem, Abl. juvene, cane.—Plur. Nom. Acc. Voc. juvenes, canes, Gen. juvenum, canum, Dat. Abl. juvenibus, canibus.

§ 37. Πολλὰ φωνηεντόληκτα ἄρσενικά ἢ θηλυκὰ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ λήγουν εἰς — is καὶ εἰς — es ἢ μόνον εἰς — es, π.χ. vatis καὶ vates μάντις, Gen. vatis . . . caedis καὶ caedes φόνος, Gen. caedis... nubes (ἀντὶ nubis) νεφέλη, Gen. nubis...

§ 38. Τὰ φωνηεντόληκτα οὐδέτερα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτια-

τικῆ καὶ κλητικῆ τοῦ ἑνικοῦ τρέπουν τὸν χαρακτῆρα *i* εἰς *e* ἢ ὅλως ἀποβάλλουν αὐτόν :

mare θάλασσα, Gen. maris		θέμα mari-
rete δίκτυον	» retis	» reti-
animal (ἀντὶ animāle) ζῷον, Gen. animālis		» animali-
exemplar (ἀντὶ exemplāre) πα-		
ράδειγμα, Gen. exemplāris		» exemplāri-

Σημ. Τὰ οὐδέτερα φωνηεντόληκτα πάντα ἀνεξαιρέτως τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ σχηματίζουν εἰς —*i*, τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —*ia* καὶ τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —*ium* :

mare . . . mari maria marium
animal . . . animāli animalia animalium
exemplar . . . exemplāri exemplaria exemplarium.

§ 39. Φωνηεντόληκτα ἦσαν παλαιότερον καὶ πολλὰ ἄλλα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα τὸν χαρακτῆρα *i* διετήρουν μόνον ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐνῶ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ συνεχωνεύθησαν ἢ ἀπέβαλον αὐτόν.

Τοιαῦτα ὀνόματα εἶναι τὰ ἐξῆς μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ :

ars (ἀντὶ arti-s) τέχνη	Gen. artis	Plur. Gen. arti-um
pars (ἀντὶ parti-s) μέρος	» partis	» » parti-um
sors (ἀντὶ sorti-s) κληρὸς	» sortis	» » sorti-um
mors (ἀντὶ morti-s) θάνατος	» mortis	» » morti-um
gens (ἀντὶ genti-s) ἔθνος	» gentis	» » genti-um
mens (ἀντὶ menti-s) διάνοια	» mentis	» » menti-um
καὶ τὸ δισύλλαβον		

cohors (ἀντὶ cohorti-s) τάγμα στρατιωτῶν, Gen. cohortis, Plur. Gen. cohorti-um.

§ 40. Κατὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐσχημάτισαν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —*ium* καὶ πολλὰ ἄλλα, ὅχι φωνηεντόληκτα, μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ καὶ ἔχοντα δύο σύμφωνα πρὸ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ, π. χ.

mons ὄρος	Gen. montis	Plur. Gen.	mont-i-um
nox νύξ	» noctis	» »	noct-i-um
dens ὀδούς	» dentis	» »	dent-i-um
pons γέφυρα	» pontis	» »	pont-i-um
fons πηγή	» fontis	» »	font-i-um
arc ἀκρόπολις	» arcis	» »	arc i um
merx ἐμπόρευμα	» mercis	» »	merc-i-um
urbs πόλις	» urbis	» »	urb-i-um
stirps ῥίζα, κορμός	» stirpis	» »	stirp-i-um.

§ 41. Πλὴν τούτων καὶ ἄλλα ὀνόματα ἐσχημάτισαν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —i um, π. χ.

fraus ἀπάτη	Gen. fraudis	Plur. Gen. fraud um καὶ	fraud-i-um
lis ἔρις	» litis	» »	lit-i-um
venter κοιλία	» ventris	» »	ventr-i um
imber ὄμβρος	» imbris	» »	imbr-i-um
mus μῦς	» muris	» »	mur-i-um
os ὀστοῦν	» ossis	» »	oss-i-um.

§ 42. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως ¹.

Α'. Ἀρσενικοῦ γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —or Gen. —ōris : amor amōris ἀγάπη. . . .

2. εἰς —o » ōnis : sermo sermōnis διάλογος. . . .

(τὰ εἰς —io Gen. —ōnis εἶναι γένους θηλυκοῦ)

3. εἰς —os Gen. —ōris : flos flōris ἄνθος, mos moris ἦθος, χαρακτήρ· οὐδέτερον μόνον τὸ os oris στόμα

4. εἰς —er Gen. —ris (συγκοπτόμενα) : venter ventris κοιλία

5. εἰς —is Gen. —ēris : cinis cinēris τέφρα.

Β'. Θηλυκοῦ γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —io Gen. —iōnis (ἀφηρημένα σχεδὸν πάντα) : oratio —ōnis ὀητορικὸς λόγος, legio —ōnis λεγεών.

¹ Ἐνταῦθα δίδομεν τοὺς γενικωτέρους καὶ ἀσφαλεστέρους κανόνας τοὺς ἔχοντας ὀλίγας μόνον ἐξαιρέσεις ἢ καὶ οὐδεμίαν, παραλείπομεν δὲ τάξεις τινάς, π. χ. τὰ εἰς —is, Gen. —is..., ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι ἀνάμεικτα, ἀρσενικά ἢ θηλυκά.

2. εἰς —do Gen. —dīnis : magnitūdo —dīnis μέγεθος ἄρσενικὰ εἶναι μόνον τὸ cardo —dīnis στρόφιγξ καὶ ordo —dīnis τάξις (πολιτῶν)· τὸ cupidō —dīnis ἔρωσ εἶναι καὶ ἄρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

3. εἰς —go Gen. —gīnis : imago —gīnis εἰκὼν· τὸ margo —gīnis κράσπεδον εἶναι καὶ ἄρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

4. εἰς —tas Gen. —tātis : civitas —tātis πολιτεία.

5. εἰς —us Gen. —ūtis : virtus —ūtis ἀρετή.

6. εἰς —os Gen. —ōtis : dos dotis προίξ.

7. εἰς —us Gen. —ūdis ἢ —ūdis : palus —ūdis τέλμα, pecus —ūdis κτήνος, καὶ τὰ laus laudis ἔπαινος καὶ fraus fraudis ἀπάτη.

8. εἰς —is Gen. —īdis : cuspis —īdis αἰχμή, ἄρσενικὸν μόνον τὸ lapis —īdis λίθος.

9. εἰς —es Gen. —is, ἰσοσύλλαβα φωνηεντόληκτα : nubes nubis νεφέλη, strues struis σωρός.

10. εἰς —es Gen. —ētis ἢ —ētis : quies —ētis ἡσυχία, seges —ētis σπαρτόν.

11. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —s ληγόντων μονοσυλλάβων καὶ σύμφωνον πρὸ τοῦ s ἔχόντων : ars τέχνη, mens νοῦς... Ἄρσενικὰ εἶναι ὀλίγα, καὶ τὰ συνηθέστερα τὰ ἐξῆς : dens ὀδούς, fons πηγὴ, mons ὄρος, pons γέφυρα.

12. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —x Gen. —cis ἢ —gis : vox φωνή, Gen. vocis, lex νόμος, Gen. legis... Ἄρσενικὰ εἶναι ὀλίγα, τὸ codex codicis κῶδιξ, grex gregis ἀγέλη.

Γ'. Οὐδετέρου γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —e Gen. —is : mare maris θάλασσα.

2. εἰς —al » —ālis : animal —ālis ζῷον.

3. εἰς —ar » —āris : calcar —āris, κέντρον, πετρονιστήρ.

4. εἰς —men » —mīnis : nomen nomīnis ὄνομα.

5. εἰς —us » —ūris : jus juris δίκαιον· ἄρσενικὸν τὸ mus muris μῦς, καὶ θηλυκὸν τὸ tellus —ūris γῆ.

6. εἰς —or Gen. —ōris : aequor —ōris πέλαγος· θηλυκὸν μόνον τὸ arbor —ōris δένδρον.

7. εἰς —ur Gen. —ōris : ebur ebōris ἐλεφάντινον ὀστοῦν.

8. εἰς —ur » —ūris : fulgur —ūris κεραυνός.

9. εἰς —us Gen. —ēris : genus —ēris γένος.

10. εἰς —us » —ōris : corpus —ōris σῶμα ἄρσενικὸν μόνον τὸ lepus lepōris λαγῶς.

11. εἰς —er Gen. —ēris : cadāver —ēris νεκρός, πτώμα.

12. εἰς —c : lac lactis γάλα.

13. εἰς —t : caput capītis κεφαλή, κεφάλαιον.

Ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως.

§ 43. Τὰ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλινόμενα ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα ἢ δικατάληκτα.

Τὰ μονοκατάληκτα λήγουν :

1. εἰς —x Gen. —cis : audax —ācis τολμηρός.

2. εἰς —r » —ris : pauper —ēris πένης.

3. εἰς —l » —lis : vigil —īlis ἄγρυπνος.

4. εἰς —ans » —antis : elēgans —antis ἑξαίρετος.

5. εἰς —ens » —entis : prudens —entis συνετός.

6. εἰς —us » —ēris : vetus —ēris παλαιός.

7. εἰς —es » —ītis : dives —ītis πλούσιος.

Τὰ δικατάληκτα λήγουν :

1. εἰς —is ἄρσ. θηλ. —e οὐδ. : levis, leve κοῦφος -η -ον.

2. εἰς —ior » » —ius » (συγκριτικά) : levior, levius

κουφότερος -α -ον.

§ 44. Ἐπίθετά τινα εἰς —is, ἔχοντα πρὸ τοῦ —is τὸ σύμφωνον r, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἄρσενικοῦ μόνον γένους τὸ —is καὶ οὕτω ἐμφανίζονται ὡς **τρι-κατάληκτα**, π. χ.

ἄρσ. celer (ἀντὶ celēris), θηλ. celēris, οὐδ. celere, ταχύς, ταχεῖα, ταχύ, Gen. celēris, Dat. celēri¹.

§ 45. Ἄν δὲ τυχὸν εἶχον πρὸ τοῦ r ἕτερον σύμφωνον, ἀνεπίυχθη μεταξὺ αὐτῶν ἕ βραχύ, π. χ. acer (ἀντὶ acris), acris, acre ὀξύς, ὀξεῖα, ὀξύ, Gen. acris, Dat. acri. . .

§ 46. Τὰ συγκριτικά ἐπίθετα εἰς —ior —ius καὶ τὰ μονοκατάληκτα pauper, vetus, dives, princeps -cīpis πρῶτος, ἡγεμόν, compos -pōtis ἐγκρατής καὶ τινα ἄλλα σπανιότερα (particeps, sospes, caelebs, superstes . . .) ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς καταλήξεις τῶν οὐσιαστικῶν συμφωνολήκτων, π. χ.

¹ Πρὸβλ. καὶ § 29, 2 καὶ 3.

levior leviōris leviori leviōrem ἀφαιρ. levio-re.

Plur. leviōres leviorum levioribus leviores. . .

vetus, vetēris veteri veterem ἀφαιρ. vetere.

Plur. vetēres veterum veteribus veteres. . .

Οὐδέτ. levius leviōris leviōri levius leviōre.

Plur. leviōra leviorum. . .

Οὐδ. vetus veteris veteri vetus vetēre.

Plur. vetēra veterum. . .

§ 47. Τὰ ἄλλα ἐπίθετα ἔχουν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις πλὴν τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ τὰς κατάληξεις τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα ἰ φωνηεντολήκτων οὐσιαστικῶν (§ 35) :

levis levis levi l e v e m levis l e v i.

Plur. leves l e v i u m levibus l e v i s (καὶ leves) levibus.

Οὐδ. leve levis levi leve l e v i.

Plur. l e v i a l e v i u m levibus l e v i a l e v i a levibus.

audax audācis audaci audacem audax a u d a c i.

Plur. audāces a u d a c i u m audacibus a u d a c i s (καὶ audaces) audaces audacibus. . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10^{ον}.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 48. Ἡ τετάρτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς —us, καὶ οὐδέτερα λήγοντα εἰς —u¹.

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. fructus καρπὸς	fructus
Gen. fructus	fructuum
Dat. fructui (καὶ fructu)	fructibus
Acc. fructum	fructus
Voc. fructus	fructus
Abl. fructu	fructibus

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως λήγει εἰς —u, καὶ εὐρίσκεται ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀφαιρεθῆ ἢ κατάληξις —um.

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. genu γόνυ	genua
Gen. genus	genuum
Dat. genū (καὶ genui)	genībus
Acc. genu	genua
Voc. genu	genua
Abl. genu	genībus.

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ δισύλλαβα τὰ ἔχοντα *c* πρὸ τοῦ —us, —u, ἀκόμη καὶ τὸ *tribus* φυλὴ καὶ *artus* μέλος τοῦ σώματος, ἄρθρον, σχηματίζουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ūbus (ὄχι εἰς —ībus) : *lacus* λίμνη *lacūbus*, *pecus* κτῆνος, *pecūbus*, *tribus* *tribūbus*, *artus* *artūbus*.

Σημ. Τὸ *portus* λιμὴν σχηματίζει καὶ *portībus* καὶ *portūbus*, — τὸ *partus* τοκετὸς *partūbus* καὶ (σπανιώτερον) *partībus*, — τὸ *veru* ὄβελος καὶ *verūbus* καὶ *verībus*.

2. Τὸ *domus* οἶκος ἔχει καὶ πτώσεις τινὰς κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, κλινόμενον ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. domus	domus
Gen. domus (domi)	domuum καὶ domōrum
Dat. domui (domo)	domībus
Acc. domum	domus καὶ domos
Voc. domus	domus
Abl. domo (domu)	domībus ¹ .

§ 49. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως.

Τὰ λήγοντα εἰς —us εἶναι σχεδὸν πάντα ἀρσενικά, —

θηλυκὰ εἶναι μόνον τὰ ἐξῆς : *domus*, *manus* χεῖρ, *acus* βελόνη, *idus* —uum (πληθ. μόνον) αἱ εἰδοί, *tribus* φυλὴ καὶ *porticus* στοά.

Τὰ εἰς —u ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ λήγοντα εἶναι πάντα οὐδέτερα.

¹ Ἐνεκα τῆς ὁμοιότητος πτώσεών τινων τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης κλίσεως καὶ ἄλλων ὀνομάτων ἀπαντοῦν τύποι καὶ κατὰ τὰς δύο κλίσεις, π. χ. τὸ *pinus* (θηλ. β' κλίση) ἔχει ἀφαιρ. *pinu* ἀντὶ *pinō*, τὸ *ficus* (θηλ. β' κλίση) ἔχει ἀφαιρ. *ficu* καὶ *fico* κ. ἄ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11^{ον}.

ΠΕΜΠΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 50. Κατὰ τὴν πέμπτην κλίσειν κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον, λήγοντα εἰς —es γεν. —εί καὶ κλινόμενα ὡς ἐξῆς¹ :

	<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>	
Nom.	res	dies	res	dies
	πρᾶγμα	ἡμέρα		
Gen.	rēi	diēi	rerum	diērum
Dat.	rēi	diēi	rebus	diēbus
Acc.	rem	diem	res	dies
Voc.	res	dies	res	dies
Abl.	re	die	rebus	diēbus

Σημ. Τὸ ὄνομα *respublica* πολιτεία γράφεται μὲν συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλ' εἶναι δύο (*res publica*) καὶ κλίνονται χωριστά, Nom. *respublica*, Gen. *reipublicae*, Dat. *reipublicae*, Acc. *republicam*, Abl. *republica* (πληθυντικὸν δὲν ἔχει).

§ 51. Πλήρη τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν μόνον τὸ *res* καὶ τὸ *dies*· ἐκ τῶν λοιπῶν τινὰ μὲν σχηματίζουν μόνον τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (*spes, acies, facies, species, effigies*), τὰ ἄλλα οὐδεμίαν.

Σημ. Τὰ εἰς —ies λήγοντα ἐν τοῖς τύποις τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ, παρὰ τὸν κανόνα (§ 7, 1) ἔχουν τὸ *e* τῆς παραληγοῦσης μακρόν, *diēi, faciēi, speciēi*...

§ 52. **Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως.**

Τὰ ὀνόματα τῆς πέμπτης κλίσεως εἶναι γένους θηλυκοῦ· μόνον τὸ *dies* καὶ *meridies* μεσημβρία εἶναι γένους ἀρσενικοῦ.

Σημ. Τὸ *dies* εἶναι καὶ γένους θηλυκοῦ πολλάκις, μάλιστα ἂν σημαίνει *προθεσμίαν, ὠρισμένην ἡμέραν* (*certa dies*).

§ 53. **Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πέντε κλίσεων.**

1. Ἡ κλητικὴ ἑκατέρου ἀριθμοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ· μόνον ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀρ-

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως λήγει εἰς —e καὶ εὐρίσκεται ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις —rum.

σενικῶν τῆς δευτέρας κλίσεως εἶναι διάφορος τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ (*dominus-domine, equus-eque*).

2. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε μὲ τὴν δοτικὴν τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ.

3. Τὰ οὐδέτερα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἔχουν τὴν αὐτὴν κατὰ λῆξιν διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἐκατέρου ἀριθμοῦ.

4. Τῶν οὐδετέρων ἡ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει πάντοτε εἰς —a (ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ : *δῶρα, δόρατα, τείχεα, d o n a, n o m i n a, c o r n u a*).

5. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐκάστης κλίσεως ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις.

6. Αἱ καταλήξεις τῶν οὐδετέρων ἐν ἐκάστη κλίσει διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἐκατέρου ἀριθμοῦ· εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις, γενικὴν, δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν, εἶναι αἱ αὐταί.

Σημ. α'. Οὐδέτερα οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

Σημ. β'. Ἐπίθετα οὔτε ἡ τετάρτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 12^{ον}.

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΚΛΙΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α'. Ἑλλειπτικά.

α') Ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (*defectiva numero*).

§ 54. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς ἓνα μόνον ἀριθμὸν, εἴτε εἰς τὸν ἐνικὸν (*singularia tantum*), εἴτε εἰς τὸν πληθυντικὸν (*pluralia tantum*).

1. Τὰ κύρια ὀνόματα κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαντοῦν : *Caesar, Roma, Latium* (*singularia tantum*),—*Athenae, Puteoli, Gabii, Veii, Fregellae*... (*pluralia tantum*).

Σημ. Τὰ δηλωτικὰ προσώπων κύρια ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν καὶ πληθυντικὸν ἐνίστε, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἥτοι

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

α') όταν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα : *Ca-
tōnes oī* (δύο) Κάτωνες.

β') όταν πρόκειται νὰ δηλωθοῦν ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ὁμοιό-
τητα μὲ τὸ διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ δη-
λούμενον γνωστὸν πρόσωπον : *Hyperidae volunt esse et Ly-
siae*, Ὑπερεΐδαι καὶ Λυσίαι, δηλ. ὅμοιοι μὲ τὸν Ὑπερεΐδην καὶ
Λυσίαν, θέλουν νὰ εἶναι.

2. Τὰ πλείστα ὀνόματα τῶν ἐσορτῶν κλίνονται εἰς μόνον τὸν
πληθυντικὸν ἀριθμὸν (*pluralia tantum*): *Saturnalia* Κρόνια,
Bacchanalia Διονύσια...

3. Τὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικά ἀπαντοῦν συνήθως εἰς μόνον
τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν· ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν πληθυν-
τικόν : *virtūtes*, ἀρεταί, *acerbitātes* πικρότητες, *delectatiōnes*
εὐφροσύναι...

4. Τὰ περιληπτικά ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικόν : *vulgus*
ὄχλος, *plebs*, πληθύς.

5. Τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν
ἀριθμὸν : *aes* χαλκός, *aurum* χρυσός, *ferrum* σίδηρος.

Σημ. *aera* πληθ. σημαίνει διάφορα εἶδη χαλκοῦ ἢ χαλκῶ
σκεύη.

6. *Pluralia tantum* εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς συνηθέστατα μοναδικά:

<i>arma armōrum</i> ὅπλα	<i>moenia-moenium</i> τεῖχος,
<i>divitiae-ārum</i> πλοῦτος	<i>nōnae-ārum</i> αἱ νῶναι [τείχη
<i>erūlae-ārum</i> δεῖπνον	<i>tenēbrae-arum</i> σκότος
<i>feriae-ārum</i> ἐσορταί	<i>exuviae-arum</i> σκῦλα
<i>gemīni-ōrum</i> δίδυμοι	<i>excubiae-arum</i> φρουρά, νυ- [κτοφυλακή
<i>libēri-ōrum</i> τέκνα	<i>nugae-arum</i> φλυαρία
<i>nuptiae-ārum</i> γάμος	<i>manes-manium</i> σκιαὶ ἀποθα- [νόντων
<i>angustiae arum</i> ἡ στενὴ δίο-	<i>procēres-ērum</i> ἐπιφανεῖς
<i>idus-uum</i> αἱ εἶδοι [δος	<i>nundīnae-arum</i> ἡ τῆς ἀγορᾶς [ἡμέρα
<i>indutiae-arum</i> ἀνακωχὴ	<i>fasti-orum</i> ἡμερολόγιον.
<i>insidiae-arum</i> ἐνέδρα	
<i>calendae-arum</i> ἡ πρώτη ἐκά- [στου μηνός	

§ 55. Πολλὰ ὀνόματα ἔχουν ἐν τῷ πληθυντικῷ **ἄλλην** σημα-
σίαν, διάφορον τῆς ἐν τῷ ἐνικῷ, ἢ ἔχουν **καὶ τὴν σημασίαν**
τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἄλλην.

- aqua-ae τὸ ὕδωρ, aquae-ārum τὰ ὕδατα, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς τὰ
 ἱαματικά ὕδατα π. χ. aquae Gratianae, aquae Sullanae
 fortūna-ae ἡ τύχη, fortūnae-ārum τὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ
 opēra-ae ὁ κόπος, opērae-ārum οἱ ἐργάται
 auxilium-ii ἡ βοήθεια, auxilia -ōrum αἱ βοήθειαι καὶ τὰ ἐπι-
 κουρικά στρατεύματα
 (castrum καὶ συνηθέστερον ὑποκοριστ.) castellum -i φρούριον,
 castra -ōrum στρατόπεδον
 comitium-ii ὁ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ τόπος, ἐν ᾧ συνήγοντο αἱ
 ἐκκλησίαι τοῦ λαοῦ, τὸ κομίτιον, comitia-ōrum ἡ ἐκκλησία
 αὐτή, ἡ τῶν πολιτῶν δημοσία συνάθροισις
 impedimentum -i κώλυμα, impedimenta-ōrum κωλύματα, ἀλλὰ
 καὶ ἀποσκευαὶ
 rostrum -i τὸ ῥάμφος (τῶν πτηνῶν), rostra-orum ῥάμφη, ἔμ-
 βολα, τὸ ἔμβολον τῶν νεῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ
 δημόσιον βῆμα
 aedes-is ναός, aedes aedium οἶκος
 littēra ae τὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, littērae-arum τὰ γράμ-
 ματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ ἡ ἐπιστολή. . .
 β') **Ἑλλειπτικά κατὰ πτώσεις** (defectīva casibus).
 § 56. Τὰ συνηθέστατα ἑλλειπτικά κατὰ πτώσεις εἶναι :
1. fas οὐδ. ὄσιον καὶ nefas οὐδ. ἀνόσιον· μόνον ὀνομαστικῇ
 καὶ αἰτιατικῇ ἐνικοῦ.
 2. instar οὐδ. ὄγκος, μέγεθος. ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ἐνικοῦ.
 3. sponte θηλ. ἀφαιρετικῇ ἐνικοῦ : meā sponte ἐμῇ βουλή-
 σει, sua sponte οἰκείᾳ βουλήσει.
 4. fors θηλ. ὀνομαστικῇ καὶ forte ἀφαιρετικῇ ἐνικοῦ, τύχη.
 5. [ops] θηλ. βοήθεια, Gen. opis, Dat. opi, Acc. opem,
 Abl. ope. Plur. opes (οἱ θησαυροί), opum, opibus. . .
 6. vis θηλ. βία, δύναμις, vim. vi. Plur. vires, virium, vi-
 ribus. . .
 7. dicis, γενικῇ ἐνικοῦ ἐν τῇ φράσει dicis causa ἢ dicis
 gratia, νόμου χάριν, διὰ τὸν τύπον.
 8. infitias, αἰτ. πληθ. ἐν τῇ φράσει infitias ire ἀρνεῖσθαι.
 9. pondo, ἀφαιρετικῇ ἐνικοῦ (κατὰ) τὸ βάρος : auri quinque
 librae pondo χρυσοῦ πέντε λίτραι (τὸ βάρος).

10. *nauci* γενική ἐνικοῦ : *homo non nauci* ἄνθρωπος οὐδεμιᾶς ἀξίας.

11. [prex] θηλ. δέησις, Dat. *precī*. Acc. *precem*, Abl. *prece*. Plur. *preces*, *precum*, *precibus*...

12. [verber] οὐδ. μάστιξ, Gen. *verbēris*, Abl. *verbere*. Plur. *verbera* τὰ τῆς μάστιγος κτυπήματα, *verbērum*, *verberibus*...

B. Ἄκλιτα.

§ 57. Ἄκλιτα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ὀλίγα :

1. τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, π.χ. *littera iota*, Gen. *litterae i o t a*, Dat. *litterae i o t a*, Acc. *litteram i o t a*.

2. Ξενικά τινα (δηλ. οὔτε ἑλληνικά οὔτε λατινικά) ὀνόματα : *Adam* Ἀδάμ...

Γ. Substantiva abundantia.

§ 58. *Substantiva abundantia* ὀνομάζουσι οἱ Λατῖνοι τὰ ἔχοντα διπλοῦς τύπους εἴτε ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι, π. χ.

callum-i καὶ *callus-i* τύλος (ὁ κάλλος)

luxuria-ae » *luxuries-eī* τρυφή

baculum-i » *baculus-i* βακτηρία

plebs plebis » *plebes-eī* πληθῦς...

εἴτε καὶ ἐν ὀλίγαις μόνον πτώσεσι, π. χ. *jecur* ἥπαρ, Gen. *jecōris* καὶ *jecinōris*, Dat. *jecōri* καὶ *jecinōri*...

locus loci τόπος. Plur. *loci locorum* καὶ *loca locorum*...

frenum freni χαλινός. Plur. *frena-orum* καὶ *freni-orum*...

jugerum-i πλῆθρον -ο -um... κανονικῶς κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν, ἀλλ' ὁ πληθυντικὸς καὶ κατὰ τὴν τρίτην, Dat. Abl. *jugeribus* (ἕτερόκλιτον).

requies-ētis... ἀνάπαυλα, ἡσυχία, Acc. *requiētem* καὶ *requiem*.

Tō vas ἀγγεῖον, Gen. *vasis*... ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν μόνον, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ μόνον κατὰ τὴν δευτέραν : *vasa, vasorum, vasis*... (ἕτερόκλιτον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 13^{ον}.

Ἐπίθετα ἔλλειπτικά καὶ ἄκλιτα.

§ 59. Τὰ ἔλλειπτικά καὶ ἄκλιτα ἐπίθετα καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι ὀλίγα, τὰ ἑξῆς :

1. *nequam* οὐδαμινός, ἄκλιτον, διὰ πάντα ἀριθμόν, γένος καὶ πτώσιν : *homo nequam, homines nequam, femine nequam...*

2. *potis* ἢ *potere* ἄκλιτον καὶ ἔλλειπτικόν, μόνον ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ, παντός γένους καὶ ἀριθμοῦ : *non potis sum* δὲν δύναμαι, *non potis sunt* δὲν δύνανται.

3. *damnas* ὁμοίως : *damnas esto* καταδικαζέσθω, *damnas sunt* καταδικαζέσθωσαν.

4. [*ceterus*] *cetera ceterum* ἔλλειπτικόν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἐν τῷ ἐνικῷ, ἦν ἀναπληροῖ τὸ *reliquus*, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη.

5. [*sons*] ἔνοχος, ἔλλειπτικόν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, γέν. *sontis*.

§ 60. *Adjectiva abundantia* (§ 58). Διπλοῦς τύπους ἔχουν καὶ πολλὰ ἐπίθετα π. χ.

1. *opulens*—*ntis* καὶ *opulentus*—*a*—*um* πλούσιος.

2. *inermis*—*e* » *inermus*—*a*—*um* ἄοπλος.

3. *inanimis*—*e* » *inanimus*—*a*—*um* ἀψυχος. . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14^{ον}.

Συγκριτικά καὶ ὑπερθετικά ἐπίθετα.

§ 61. Ὁ θετικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων λέγεται λατινιστὶ *gradus positivus*, ὁ συγκριτικὸς *gradus comparativus* καὶ ὁ ὑπερθετικὸς *gradus superlativus*.

§ 62. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —*ior* (ἀρσ. καὶ θηλ.) καὶ —*ius* (οὐδ.) εἰς τὸν θετικὸν βαθμόν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ (*-i -is*) :

clarus ἐνδοξός Gen. *clar-i* συγκρ. *clar-ior* ἐνδοξότερος—*a*

clar-ius ἐνδοξότερον

levis κοῦφος Gen. *lev-is* » *lev-ior* κουφότερος —*a*,

lev-ius κουφότερον.

§ 63. Ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ὁμοίως ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —issimus —issima —issimum: clar-issimus, clar-issima, clar-issimum ἐνδοξότατος-η-ον, lev-issimus, lev-issima, lev-issimum κουφότατος-η-ον¹.

§ 64. ²Εξαιρέσεις.

1. Τὰ εἰς —er ἐπίθετα (miser, piger, acer...) καὶ τὸ vetus, θέμ. vetēr—, σχηματίζουν ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλήξεως —rimus —rima —rimum:

miser ἄθλιος, Gen. miser-i, ὑπερθ. miser-rimus, miser-rima, miser-rimum ἄθλιώτατος-η-ον
celer ταχύς, Gen. celer-is, ὑπερθ. celer-rimus, celer-rima, celer-rimum ταχύτατος —η —ον.

Σημ. α'. Τὰ εἰς —er —ra —rum (piger pigra pigrum, pulcher pulchra pulcrum...) καὶ τὰ εἰς —er —ris —re (acer acris acre, ceber celebris celebre...) σχηματίζουν τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ θετικοῦ:

piger ὀκνηρός, Gen. pigr-i συγκρ. pigr-ior pigr-ius
pulcher ὠραῖος » pulchr-i » pulchr-ior pulchr-ius
acer ὀξύς » acr-is » acr-ior acr-ius
celeber ἐπιφανής » celebr-is » celebr-ior celebr-ius...

τὸ δὲ ὑπερθετικὸν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἄρσενικοῦ τοῦ θετικοῦ ὅπως ἔχει:

pulcher ὑπερθ. pulcher-rimus
acer » acer-rimus
celeber » ceber-rimus.

Σημ. β'. Τὸ dexter δεξιὸς ἔχει συγκριτικὸν dexterior, ὑπερ-

¹ Ἡ κατάληξις τοῦ μὲν συγκριτικοῦ βαθμοῦ κυρίως εἶναι —ios (ἄρσ. θηλ.) καὶ —ius (οὐδ.), πρβλ. ἑλλ. (βελτίσσεσ βελτίσσεσ βελτίσσεσ). Ἐν τῷ ἄρσ. καὶ θηλ. τὸ —ios ἔγινε —ior κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις, ἐν αἷς τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων ἐτράπη εἰς r.

Τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ εἶναι α') —imus ἢ mus: min-imus, sum-mus β') —simus ἢ —timus: (mag-simus) max-imus, op-timus, πρβλ. (facil-simus) facillimus, (miser-simus), miser-rimus, matur-rimus.

Ἐν τῇ κατάληξει is-simus ἢ μὲν simus εἶναι, ὡς εἴρηται, ἢ κατάληξις τοῦ ὑπερθετικοῦ, τὸ δὲ —is εἶναι βραχυτέρα μορφή τῆς καταλήξεως τοῦ συγκριτικοῦ —ios (διὰ μέσου τοῦ —ies, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῷ maiestas) —is: mag-is.

θεικὸν dextimus, τὸ δὲ sinister ἀριστερὸς συγκριτικὸν sinisterrior, ὑπερθεικὸν δὲν ἔχει.

Σημ. γ'. Τὸ maturus ὄριμος ἔχει ὑπερθεικὸν matur-issimus καὶ matur-rimus.

2. Τὰ ἐπίθετα facilis εὐκολος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινὸς καὶ gracilis ὀαδινὸς σχηματίζουν τὸ ὑπερθεικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλήξεως —limus —lima —limum :

facilis Gen. facil-is ὑπερθ. facil-limus —lima —limum.

similis » simil-is » simil-limus —lima —limum.

3. Τὰ εἰς—dīcus —fīcus καὶ —vōlus λήγοντα ἐπίθετα, σύνθετα μὲ β' συνθετικὸν τὸ ῥῆμα dico (λέγω), facio (ποιῶ), volo (θέλω), σχηματίζουν τὸ συγκριτικὸν εἰς —ent-ior —ent-ius καὶ τὸ ὑπερθεικὸν εἰς ent-issimus —a —um :

maledīcus κακολόγος maledic-ent-ior maledic-ent-issimus

magnificus μεγαλοπρεπὴς magnific-ent-ior magnific-ent-issimus

benevōlus εὐμενὴς benevol-ent-ior benevol-ent-issimus¹.

Ἐπίσης καὶ τὸ providus προνοητικὸς (pro-video προνοῶ) ἔχει συγκρ. provid-ent-ior ὑπερθ. provid-ent-issimus.

καὶ τὸ egēnus ἐνδεὴς συγκρ. egentior ὑπερθ. egentissimus.

4. Ἐκ τοῦ dives πλούσιος, Gen. divitis καὶ συγκεκριμένως dītis, σχηματίζεται συγκρ. divitior καὶ ditior, ὑπερθ. divitissimus καὶ dītissimus, —

ἐκ τοῦ juvenis νέος, συγκρ. juvenior καὶ junior (τὸ ὑπερθεικὸν ἐλλείπει).

§ 65. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὁ συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθεικὸς βαθμὸς δύναται νὰ σχηματίζεται καὶ περιφραστικῶς διὰ τῶν ἐπιρρημάτων magis μᾶλλον καὶ maxime μάλιστα μετὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου:

dubius ἀμφίβολος, magis dubius μᾶλλον ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτερος, maxime dubius μάλιστα ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτατος.

¹ Ὁ λόγος τῆς ἀνωμαλίας ταύτης εἶναι ὅτι τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ τῶν τοιούτων ἐπιθέτων, καὶ τοῦ providus, ἐσχηματίσθησαν ἐξ ἀπαρχαιωθέντων θετικῶν ληγόντων εἰς -ens : Gens-entis, maledicens maledicent-ior... benevolens benevolent-ior...

Οὕτω κανονικῶς σχηματίζουν τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν ἐκεῖνα ἐκ τῶν ἐπιθέτων εἰς — us, ὅσα πρὸ τοῦ — us ἔχουν φωνῆεν, π.χ. *dubius*, *prius* εὐσεβής, *idoneus* ἐπιτήδειος, *nacius* κενός, *arduus* ἀνάγνης, *necessarius* ἀναγκαῖος . .

Σημ. Τὰ εἰς — quus λήγοντα σχηματίζουν μονολεκτικῶς τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικόν : *antiquus* ἀρχαῖος, *antiquior* *antiquissimus*.

§ 66. Ἀνώμαλα συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά.

<i>bonus</i> ἀγαθός	<i>melior</i> ἀμείνων	<i>optimus</i> ἄριστος
<i>malus</i> κακός	<i>pejor</i> χείρων	<i>pessimus</i> χείριστος
<i>magnus</i> μέγας	<i>major</i> μείζων	<i>maximus</i> μέγιστος
<i>parvus</i> μικρός, ὀλίγος	<i>minor</i> ἐλάσσων, ἥσσων	<i>minimus</i> ἐλάχιστος, ὀλίγιστος
<i>multi</i> πληθ. πολλοὶ	<i>plures</i> πλείονες	<i>plurimi</i> πλείστοι
<i>multum</i> πολὺ	<i>plus</i> πλεόν	<i>plurimum</i> πλεῖστον
<i>nequam</i> οὐδαμινός	<i>nequior</i> οὐδαμινώτερος	<i>nequissimus</i> οὐδαμινώτατος
(<i>homo</i>) <i>frugi</i> χρηστός	<i>frugalior</i>	<i>frugalissimus</i>

§ 67. Ἐπίθετα ἠλλείποντα κατὰ τινὰ βαθμὸν.

θετικὸν	συγκριτικὸν	ὑπερθετικὸν
(<i>citra</i>)	<i>citerior</i> ὁ ἐπὶ τάδε, πρὸς τὸ μέρος μας	<i>citimus</i> ὁ ἐπὶ τάδε, ἐγγύτατος
(<i>ultra</i>)	<i>ulterior</i> ὁ πέραν	<i>ultimus</i> ὁ πέραν, ἔσχατος
(<i>proprie</i>)	<i>propior</i> ἐγγύτερος	<i>proximus</i> ἐγγύτατος
(<i>intra</i>)	<i>interior</i> ἐνδότερος, ἐσώτερος	<i>intimus</i> ἐνδότερος, ἐσώτατος
	<i>deterior</i> χείρων, ὑποδεέστερος	<i>detrerrimus</i> χείριστος, κακώτατος
	<i>prior</i> πρότερος	<i>primus</i> πρῶτος
	<i>potior</i> κρείσσων	<i>potissimus</i> κράτιστος
	<i>ocior</i> ὠκύτερος	<i>ocissimus</i> ὠκύτατος
<i>diversus</i> διάφορος		<i>diversissimus</i> διαφορώτατος
<i>falsus</i> ψευδής		<i>falsissimus</i>

inclītus ὀνομαστὸς		inclitissimus
merītus ὁ προσενεγκῶν ὑπηρεσίας, ὁ ἀξιός τινος γενόμενος		meritissimus
novus νέος, πρόσφατος	recentior	novissimus ἔσχατος, τελευταῖος (πρὸς τὸ μέρος μας)
sacer ἱερός	sanctior	sacer-rimus
vetus παλαιός	vetustior	veter-rimus
adulescens νεανίας	adulescentior	
juvenis νέος	juvenior καὶ junior	
senex γέρον	senior γεροντότερος	
alācer ζωηρός	alacrior	
diuturnus χρόνιος	diuturnior	
longinquus μακρὸς	longinquior	
propinquus ὁ ἐγγύς	propinquior	
opīmus ἐπιμελής	opīnior	

.....
 § 68. Abundantia. Τέσσαρα ἐπίθετα ἔχουν διπλοῦν ὑπερθετικόν :

[extērus]-a-um ὁ ἔξω	exterior ὁ ἐξώτερος	extrēmus καὶ extīmus ὁ ἐξώτατος
[infērus]-a-um ὁ κάτω εὐρισκόμενος	inferior ὁ κατωτέρω εὐρισκόμενος	infīmus καὶ īmus ὁ κατωτάτω εὐρισκόμενος
[supērus]-a-um ὁ ἄνω εὐρισκόμενος	superior ὁ ἀνωτέρω εὐρισκόμενος	suprēmus καὶ summus ὁ ἀνωτάτω εὐρισκόμενος
[postērus]-a-um ὁ ὕστερον ἀκολουθῶν	posterior ὁ μεταγενέστερος	postrēmus καὶ postīmus ὁ τελευταῖος ἀκολουθῶν, ὁ ἔσχατος.

§ 69. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα

ὑλην, π. χ. χρυσοῦς aureus, σιδηροῦς ferreus...

χρόνον, π. χ. ἑωθινὸς matutīnus, ἑσπερινὸς vespertīnus...

καταγωγῆν, π. χ. ῥωμαῖος romanus...

τελείαν ἢ ἀρνητικὴν ἔννοιαν, π. χ. *omnipotens* παντοδύναμος, *immortalis* ἀθάνατος, *mortalis* θνητός... δὲν σχηματίζουν συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν.

Σύγκρισις ἐπιρρημάτων.

§ 70. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν βαθμὸν σχηματίζουν καὶ τὰ ἐπιρρήματα τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων.

§ 71. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιρρημάτων λήγει εἰς —*ius* (εἶναι δηλ., ὅπως καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, αὐτὴ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἑνικοῦ τοῦ οὐδ. συγκρ.), ὁ δὲ ὑπερθετικὸς, σχηματιζόμενος ἐκ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου, λήγει εἰς —*e* (ἢ σπανίως εἰς —*o* ἢ εἰς —*um*) :

<i>recte</i> ὀρθῶς	<i>rectius</i> ὀρθότερον	<i>rectissime</i> ὀρθότατα
<i>bene</i> καλῶς, εὖ	<i>melius</i> ἄμεινον	<i>optime</i> ἄριστα
<i>male</i> κακῶς	<i>pejus</i> χεῖρον	<i>pessime</i> κάκιστα
<i>merito</i> ἀξίως		<i>meritissime</i> ἀξιώτατα
<i>acriter</i> ὀξεύως	<i>acrius</i> ὀξύτερον	<i>acerrime</i> ὀξύτατα
<i>facile</i> εὐκόλως	<i>facilius</i> εὐκολώτερον	<i>facilime</i> εὐκολώτατα
<i>misere</i> ἀθλίως	<i>miserius</i> ἀθλιώτερον	<i>miserrime</i> ἀθλιώτατα
<i>benevolenter</i>	<i>benevolentius</i>	<i>benevolentissime</i>
εὐμενῶς	εὐμενέστερον	εὐμενέστατα

Ποβλ. ἀκόμη καί :

<i>saepe</i> πολλάκις	<i>saepius</i> πλειονάκις	<i>saepissime</i> πλειστάκις
<i>diu</i> ἐπὶ πολὺν χρόνον	<i>diutius</i> ἐπὶ πλείονα χρόνον	<i>diutissime</i> ἐπὶ πλείστον χρόνον

καὶ περιφραστικῶς :

<i>dubie</i> ἀμφιβόλως	<i>magis dubie</i> ἀμφιβολώτερον	<i>maxime dubie</i> ἀμφιβολώτατα
------------------------	----------------------------------	----------------------------------

καὶ ἀνωμαλότερα :

<i>multum</i> πολὺ	<i>plus</i> πλεόν	<i>plurimum</i> πλεῖστον
<i>paulum</i> ὀλίγον	<i>minus</i> ἥττον	<i>minime</i> ἐλάχιστα, ἥκιστα
	<i>prius</i> πρότερον	<i>primum</i> } πρῶτον
		καὶ <i>primo</i> }
<i>magno opere</i> μεγάλως	<i>magis</i> μᾶλλον	<i>maxime</i> μάλιστα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15^{ον}.

Ἀριθμητικά.

§ 72. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει τὰ ἀριθμητικά εἶναι :

α')	ἀπόλυτα	numeralia	cardinalia
β')	τακτικά	»	ordinalia
γ')	διανεμητικά	»	distributiva
δ')	πολλαπλασιαστικά	»	multiplicativa
ε')	ἀναλογικά	»	proportionalia
ς')	ἀριθμητικά ἐπιρρήματα	»	adverbia numeralia ¹ .

A'. Ἀπόλυτα

B'. Τακτικά

1 I	unus-a-um	εἷς μία ἐν	primus -a -um	πρῶτος
2 II	duo -ae-o	δύο	secundus -a -um ἢ alter -era -erum	δεύτ.
3 III	tres tria	τρεις τρία	tertius -a -um	τρίτος
4 IV (III)	quattuor		quartus	
5 V	quinque		quintus	
6 VI	sex		sextus	
7 VII	septem		septimus	
8 VIII	octo		octavus	
9 IX	novem		nonus	
10 X	decem		decimus	
11 XI	undecim		undecimus	
12 XII	duodecim		duodecimus	
13 XIII	tredecim		tertius decimus	
14 XIV	quattuordecim		quartus decimus	
15 XV	quindecim		quintus decimus	
16 XVI	sedecim		sextus decimus	
17 XVII	septendecim		septimus decimus	
18 XVIII	duodeviginti		duodevicesimus	
19 XIX	undeviginti		undevicesimus	
20 XX	viginti		vicesimus	
21 XXI	viginti unus		vicesimus primus	

¹ Οὐσιαστικά ἀριθμητικά δὲν εἶχε σχηματίσει ἡ δόκιμος λατιν. γλῶσσα.

22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ἦ vicesimus alter
25	XXV	viginti quinque	vicesimus quintus
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus
30	XXX	triginta	tricesimus
40	XXXX (XL)	quadraginta	quadragesimus
50	L	quinquaginta	quingagesimus
60	LX	sexaginta	sexagesimus
70	LXX	septuaginta	septuagesimus
80	LXXX	octoginta	octogesimus
90	LXXXX(XC)	nonaginta	nonagesimus
100	C	centum	centesimus
101	CI	centum unus	centesimus primus
102	CII	centum duo	centesimus secundus ἦ centesimus alter
110	CX	centum decem	centesimus decimus
120	CXX	centum viginti	centesimus vicesi- mus
125	CXXV	centum viginti quinque	centesimus vicesimus quintus
200	CC	ducenti-ae-a	ducentesimus
300	CCC	trecenti-ae-a	trecentesimus
400	CCCC	quadringenti-ae-a	quadringentesimus
500	D(I)C	quingenti-ae-a	quingentesimus
600	DC	sescenti-ae-a	sescentesimus
700	DCC	septingenti-ae-a	septingentesimus
800	DCCC	octingenti-ae-a	octingentesimus
900	DCCCC ἦ CM	nongenti-ae-a	nongentesimus
1000	M	mille	millesimus
2000	MM	duo milia	bis millesimus
3000	MMM	tria milia	ter millesimus
5000	IϞϞ	quinque milia	quinquies millesimus
10000	CCIϞϞ	decem milia	decies millesimus
50000	IϞϞϞ	quingaginta mi- lia	quingagies millesi- mus
100000	CCCIϞϞϞ	centum milia	centies millesimus

Γ'. Διανεμητικά

Δ'. Επιροήματα

1	singŭli-ae a ἀνὰ ἕνα	semel ἀπαξ
2	bini ae-a ἀνὰ δύο	bis δις
3	terni ἢ trini ae-a	ter
4	quaterni	quater
5	quini	quinqües
6	seni	sexies
7	septēni	septies
8	octōni	octies
9	novēni	novies
10	deni	decies
11	undēni	undecies
12	duodēni	duodecies
13	terni deni	terdecies
14	quaterni deni	quater decies
15	quini deni	quinqües decies ἢ quindecies
16	seni deni	sexies decies ἢ sedecies
17	septeni deni	septies decies
18	octoni deni ἢ duodevi- cēni	octies decies ἢ duodevicies
19	novēni deni ἢ undevi- cēni	novies decies ἢ undevicies
20	vīcēni	vicies
21	viceni singuli	vicies semel ἢ semel et vices
22	viceni bini	vicies bis ἢ bis et vices
25	viceni quini	vicies quinqües ἢ quinqües
28	duodetricēni	duodetricies et vices
29	undetricēni	undetricies
30	tricēni	tricies
40	quadragēni	quadragies
50	quinqüagēni	quinqüagies
60	sexagēni	sexagies
70	septuagēni	septuagies
80	octogēni	octogies
90	nonagēni	nonagies
100	centēni	centies

101 centeni singuli	centies semel
102 centeni bini	centies bis
110 centeni deni	centies decies
120 centeni viceni	centies vicies
125 centeni viceni quini	centies vicies quinquies
200 ducēni	ducenties
300 trecēni	trecenties
400 quadringeni	quadringenties
500 quingeni	quingenties
600 sesceni	sescenties
700 septingeni	septingenties
800 octingeni	octingenties
900 nongeni	nongenties
1000 singula milia	milies
2000 bina milia	bis milies
3000 terna milia	ter milies
5000 quina milia	quinquies milies
10000 dena milia	decies milies
50000 quinquagēna milia	quinquagies milies
100000 centena milia	centies milies

Ε. Πολλαπλασιαστικά

Γ'. Αναλογικά

simplex ἄπλοῦς	simplus ἄπλοῦς
duplex διπλοῦς	duplus διπλάσιος
triplex τριπλοῦς	triplus τριπλάσιος
quadrūplex τετραπλοῦς	quadrūplus τετραπλάσιος
quincūplex πενταπλοῦς	—
septemplex ἑπταπλοῦς	—
—	octūplus ὀκταπλάσιος
decemplex δεκαπλοῦς	—
centūplex ἑκατονταπλοῦς	—

§ 73. Παρατηρήσεις.

Ἀπόλυτα—Τακτικά.

1. Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τὸ unus una unum ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ, τὸ duo duae duo καὶ tres tria ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ· ἔτι δὲ καὶ αἱ ἑκατοντάδες ducenti-ae-a, trecen-

ti-ae-a ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρι-κατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως ¹.

Singularis

Pluralis

Nom.	unus	una	unum	unī	unae	una
Gen.	unīus	unīus	unīus	unōrum	unārum	unōrum
Dat.	unī	unī	unī	unīs	unīs	unīs
Acc.	unum	unam	unum	unos	unas	una
Voc.	une	una	unum	unī	unae	una
Abl.	uno	una	uno	unīs	unīs	unīs

Σημ. Διὰ τὴν γενικὴν unīus καὶ δοτικὴν unī ἰδὲ § 29, 1.

Nom.	duo	duae	duo	tres ἀρσ.	θηλ.	tria οὐδ.
Gen.	duōrum	duārum	duōrum			trium
Dat.	duōbus	duābus	duōbus			tribus
Acc.	duos ἢ duo	duas	duo	ter		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus			tribus

Τὸ unus una unum σχηματίζει πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

α') ὅταν συνάπτηται μετὰ οὐσιαστικῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικὰ μόνον (pluralia tantum § 24, 6), π. χ. unae nuptiae εἰς γάμος, una castra ἐν στρατόπεδον, —

β') ὅταν σημαίνει μόνος: unī Suēbī μόνου οἱ Σουηβοί, —

γ') ὅταν σημαίνει ὁ αὐτός, ὁ ἴδιος: Lacedaemoniī septingentos annos unīs moribus et legibus numquam mutatis vivunt οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη μετὰ τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ μετὰ νόμους οὐδέποτε μεταβληθέντας ζῶσι, —

δ') ὅταν σημαίνει **οἱ μὲν**, ἐν τῇ ἀντιθέσει unī — alterī οἱ μὲν — οἱ δέ.

2. Τὰ τακτικὰ εἶναι τρικατάληκτα κλινόμενα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν.

3. Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ ἐκφέρονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, εἴτε προτασσομένου τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ με-

¹ Ἐννοεῖται ὅτι τὰ unus duo tres κλίνονται καὶ ὅταν ἀποτελοῦν μέρος συνθέτου ἀριθμοῦ, οὗ τὸ ἄλλο σύνθετον δὲν κλίνεται, π. χ. unius et viginti militum, duobus et triginta hominibus... ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς duodecim, duodeviginti, duodetriginta κλπ.

γαλυτέρου μετὰ τοῦ *et*, εἴτε προτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ *et* (*ac* ἢ *atque*) ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ : *unus et viginti* ἢ *viginti unus*, *centum (et) decem*, *centesimus vicesimus quintus*.

Σημ. α'. Ἐπὶ πολυσυνθέτων ἀριθμῶν συνήθως προτάσσονται κατὰ σειράν οἱ μεγαλύτεροι καὶ ἔπονται οἱ μικρότεροι : *quinque milia sescenti viginti sex milites* 5626 στρατιῶται.

Σημ. β'. Ἐν τοῖς τακτικοῖς συνθέτοις ἀριθμοῖς ἀντὶ *primus et vicesimus* κλπ. λέγεται συνηθέστερον *unus et vicesimus*, *unus et sexagesimus*, *unus et centesimus*.

4. Οἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι ἀριθμοὶ (18, 19, 28, 29, 38, 39 κλπ.) ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀμέσως ἐπομένης δεκάδος : *duodeviginti* ἀρχ. ἑλλ. *δυοῖν δέοντα εἴκοσι*, 18' *undetriginta ἐνὸς δέοντα τριάκοντα*, 29' *anno duodeoctogesimo* τῷ ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ ἔτει.

5. Τὸ *mille* (χιλίοι αι-α) εἶναι κανονικῶς ἐπίθετον ἄκλιτον, τὸ δὲ *milia* (χιλιάς) εἶναι οὐσιαστικὸν ἀπαντῶν ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλινόμενον ὡς τὸ οὐδέτερον *tria*.

Διανεμητικά — Ἐπιρρήματα.

Σημ. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει, ὡς βλέπομεν, ἰδιαιτέρους μονολεκτικούς τύπους ἀριθμητικῶν εἰς δήλωσιν τῆς ἀριθμητικῆς διανομῆς, τὰ *διανεμητικά*, ἐν ᾧ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δηλοῖ τὴν διανομὴν εἴτε διὰ συνθέσεως τῶν ἀπολύτων μετὰ τῆς προθέσεως *σύν* : *σύνδου*, *σύντρις* κλπ. ἢ διὰ τῆς προθέσεως *ἀνά* ἢ *κατὰ* μετὰ τῶν ἀπολύτων *πάλιν* : *ἀνά τέσσαρας*, *κατὰ πέντε*.

6. Τὰ *διανεμητικά* ἀπαντοῦν συνήθως ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλίνονται ὡς *τρικατάληκτα* ἐπίθετα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσει, μετὰ γεν. πληθ. συνήθως εἰς —*um* (ἀντὶ —*orum* καὶ —*arum*), πλὴν τοῦ *singuli*, ὅπερ ἔχει κανονικῶς πάντοτε *singulorum singularum*.

7. Τὰ *διανεμητικά*, πλὴν μόνου τοῦ *singuli-ae-a*, εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν συνάπτωνται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἀπαντῶντος ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (*plurale tantum*) : *binæ nuptiæ* δύο γάμοι.

8. Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα, πλὴν τῶν τεσσάρων πρώτων *semel bis ter quater*, τὰ λοιπὰ λήγουν εἰς —*ies* (ἀρχαιότερον καὶ δοκιμώτερον εἰς —*iens*).

Πολλαπλασιαστικά — Ἀναλογικά.

9. Τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά εἶναι μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως, τὰ δὲ ἀναλογικά τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 74. Κλασματικοὶ ἀριθμοὶ :

$\frac{1}{2} = \text{dimidia pars}$	$\frac{2}{3} = \text{due (tertia) partes}$
$\frac{1}{3} = \text{tertia pars}$	$\frac{3}{4} = \text{tres (quartae) partes}$
$\frac{1}{4} = \text{quarta pars}$	$\frac{9}{10} = \text{novem (decimae) partes}$
$\frac{1}{10} = \text{decima pars}$	$\frac{5}{8} = \text{quinque octavae partes}$

μεικτοὶ :

$$5 \frac{3}{5} = \text{quinque et tres quintae partes.}$$

§ 75. Ἀριθμητικὰ σημεῖα :

I=1. V=5. X=10. L=50. C=100. D=500. M=1000.

1. Πᾶς μικρότερος ἀριθμὸς (σημεῖον) γραφόμενος ἀμέσως μετὰ μεγαλύτερον ἢ ἴσος μετὰ ἴσον σημαίνει πρόσθεσιν : VI=(5+1) 6. XV=(10+5) 15. XX=(10+10) 20. LXXV=(50+10+10+5) 75. MCCCXXI=(1000+500+100+100+100+10+10+1) 1821.

Γραφόμενος δὲ ὁ μικρότερος ἀμέσως πρὸ τοῦ μεγαλύτερου σημαίνει ἀφαίρεσιν : IV=(5-1) 4. IX=(10-1) 9. XIX=(10+10-1) 19. XL=(50-10) 40. XCVI=(100-10+5+1) 96. MCMVI=(1000+1000-100+5+1) 1906.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16^{ον}.

Ἀντωνυμῖαι.

§ 76. Αἱ ἀντωνυμῖαι (pronomina) εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ :

α') προσωπικαὶ (pronomina personalia)

β') κτητικαὶ (pron. possessiva)

γ') δεικτικαὶ (pron. demonstrativa)

δ') ἀναφορικαὶ (pron. relativa)

ε') ἐρωτηματικαὶ (pron. interrogatīva), καὶ

ς') ἀόριστοι (pron. indefinīta).

Σημ. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας ἢ λατινικῆ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἰδιαιτέρας, ὡς εἶχεν ἢ ἑλληνικῆ, πῶς δὲ ἐδήλου τὴν αὐτοπάθειαν καὶ ἀλληλοπάθειαν λέγεται ἐν τῷ συντακτικῷ.

α'. Προσωπικαί.

α' πρόσ.

β' πρόσ.

γ' πρόσ.

Singularis

Nom. ego	tu	—
Gen. mei	tui	sui
Dat. mihi (mi)	tibi	sibi
Acc. me	te	se
Voc. —	tu	—
Abl. me	te	se

Pluralis

Nom. nos	vos	—
Gen. nostri καὶ nostrum	vestri καὶ vestrum	sui
Dat. nobis	vobis	sibi
Acc. nos	vos	se
Voc. —	vos	—
Abl. nobis	vobis	se

Ἡ τοῦ γ' προσώπου ἀντωνυμία sui sibi se εἶναι ἐν χοίσει μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας, δι' ἣ καὶ ὀνομάζεται *pronomen reflexivum* (αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία) καὶ στερεῖται ὀνομαστικῆς (ὡς καὶ αἱ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης αὐτοπαθεῖς).

Εἰς δήλωσιν τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι *is ille iste* κτλ. ¹.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι προσλαμβάνουν εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, **πλην τοῦ *tu* καὶ τῆς γεν. πληθ. τοῦ α' καὶ β' προσ.** τὴν συλλαβὴν *-met* εἰς ἔμφασιν : *egomet* ἔγωγε, *vosmet, semet*.

Τὸ *tu* ἐπιτείνεται διὰ τοῦ *-te* : *tute* σύγε, ἢ διὰ τοῦ *-te* καὶ *-met* μαζί : *tutemet* (ἢ *tutimet*).

¹ Πότε λαμβάνεται ἢ *is*, πότε ἢ *ille* κτλ. διδάσκει τὸ συντακτικόν. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Αἱ αἰτιατικά καὶ ἀφαιρετικά με te se ἐπιτείνονται καὶ διὰ διπλασιασμοῦ· *mememe ἐμέγε, tete σέγε, sese ἑαυτόν γε*¹.

β'. Κτητικά.

Ἐκ τῶν θεμάτων (*me-tu-su-nos-ves-*) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματίζονται αἱ **κτητικά** ἀντωνυμῖαι (pron. possessiva) :

1. me-us	me-a	me-um	ἐμός-ἡ-ὄν
2. tu-us	tu-a	tu-um	σός σῆ σόν
3. su-us	su-a	su-um	ὁ ἢ τὸ ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ, ὁ ἢ τὸ ἑαυτῶν
4. nos-ter	nos-tra	nos-trum	ἡμέτερος-α-ον
5. ves-ter	ves-tra	ves-trum	ὑμέτερος-α-ον
(voster	vostra	vostrum	ἀρχαϊκῶς).

Πᾶσαι κλίνονται ὡς τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

Σημ. Ἡ γενική πληθυντικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ εὔρηται ἀρχαϊκῶς καὶ εἰς —um ἢ —om ἐσχηματισμένη ἀντὶ —orum : *maiorum meum, maiorum suum, vostrum familiarium*.

Ἡ ἐνική κλητικὴ τοῦ ἄρσ. *meus* εἶναι ἢ *meus* (ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ) : *meus ocellus, meus animus*, ἢ *mi* : *mi fili* υἱέ μου.

Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται εἰς ἔμφασιν ἢ συλλαβὴ *-met* (ὡς καὶ εἰς τὰς προσωπικὰς) ἢ ἡ *-pte* : *meamet facta mihi dicere liceat* τὰ ἐμά γε αὐτοῦ κατορθώματα ἐξέστω μοι λέγειν *suapte manu* τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρί.

*§ 77. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ *noster* καὶ *vester* ἐσχηματίσθησαν τὰ σημαίνοντα τὴν πατρίδα μονοκατάληκτα ἐπίθετα *nostras* γενική *nostrātis* ἡμεδαπός, καὶ *vestras* γενική *vestrātis* ὑμεδαπός, γεν. πληθ. *nostratium, vestratium*.

*Ταῦτα ὡς καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν *cuīas?* ποδαπός ; οἱ λατῖνοι γραμματικοὶ ἐκάλουν *nomina patria*.

¹ Πολλάκις οὐδεμίαν ἔμφασιν ἔχουν οἱ διπλασιασμένοι οὗτοι τύποι.

γ'. Δεικτικά.

1. hic haec hoc ὅδε ἦδε τόδε.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
Gen.		huius		horum	harum	horum
Dat.		huic			his	
Acc.	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
Abl.	hōc	hāc	hoc		his	

2. ille illa illud ἐκεῖνος-η-ο.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	ille	illa	illud	illi	illae	illa
Gen.		illius (illius)		illorum	illarum	illorum
Dat.		illi			illis	
Acc.	illum	illam	illud	illos	illas	illa
Abl.	illō	illā	illō		illis	

3. iste ista istud αὐτός ἡ ὅ.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	iste	ista	istud	isti	istae	ista
Gen.		istius (istius)		istorum	istarum	istorum
Dat.		isti			istis	
Acc.	istum	istam	istud	istos	istas	ista
Abl.	istō	istā	istō		istis	

4. is ea id οὗτος αὐτή τοῦτο.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	is	ea	id	ei, ii, i	eae	ea
Gen.		eius		eorum	earum	eorum
Dat.		ei			eis, iis, is	
Acc.	eum	eam	id	eos	eas	ea
Abl.	eō	eā	eō		eis, iis, is	

5. idem eādem idem ὁ αὐτὸς ἢ αὐτὴ τὸ αὐτό.

Singularis

Nom. idem	eādem	idem
Gen.	e i u s d e m	
Dat.	e ī d e m	
Acc. eundem	eandem	idem
Abl. eōdem	eādem	eōdem

Pluralis

Nom. eīdem, iīdem	eaedem	eādem
Gen. eorundem	earundem	eorundem
Dat.	eisdem, iisdem, isdem	
Acc. eosdem	easdem	eādem
Abl.	eisdem, iisdem, isdem	

Σημ. Ἡ idem eadem idem ἔχει σχηματισθῆ ἔκ τῆς is ea id καὶ τοῦ ἀκλίτου dem.

6. ipse ipsa ipsum αὐτὸς ὁ ἴδιος, αὐτὴ ἢ ἴδια, αὐτὸ τὸ ἴδιον.

Singularis

Pluralis

Nom. ipse ipsa ipsum	ipsi ipsae ipsa
Gen. ipsius (ipsius)	ipsorum ipsarum ipsorum
Dat. ipsi	ipsis
Acc. ipsum ipsam ipsum	ipsos ipsas ipsa
Abl. ipsō ipsā ipsō	ipsis

7. alter altēra altērūm ὁ ἕτερος, ἢ ἑτέρα, τὸ ἕτερον.

Singularis

Nom. alter	altēra	altērūm
Gen.	alterius (altērius)	
Dat.	altēri	
Acc. altērūm	altēram	altērūm
Abl. altēro	altēra	altēro

Pluralis

Nom.	altĕri	altĕrae	altĕra
Gen.	alterorum	alterarum	alterorum
Dat.		altĕris	
Acc.	altĕros	altĕras	altĕra
Abl.		altĕris	

8. talis (ἄρσ. θηλ.) tale (οὐδ.) τοιοῦτος -αύτη -οῦτον, ἐπίθετον γ' κλίσεως δικατάληκτον.

9. tantus tanta tantum τηλικούτος -αύτη -οῦτον, ἐπίθετον τρικατάληκτον α' καὶ β' κλίσεως.

10. tot (ἄκλιτον) τοσοῦτοι -αῦται -αῦτα.

11. totīdem (ἄκλιτον) ἕτεροι κτλ.

δ'. Ἀναφορικαί.

1. qui quae quod ὅς, ἥ, ὅ.

Singularis

Pluralis

Nom.	quī	quae	quod	qui	quae	quae
Gen.		cuius		quorum	quarum	quorum
Dat.		cui			quibus (quis)	
Acc.	quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl.	quō	quā	quō		quibus (quis)	

Ὅς ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἐν χρήσει καὶ ὁ τύπος qui κοινὸς καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

2. qualis (ἄρσ. θηλ.), quale (οὐδ.) οἷος ἐπίθ. δικατάληκτον.

3. quantus-a-um ἡλικός, ἐπίθετον τρικατάληκτον.

4. uter utra utrūm ὁπότερος, ἐπίθετον τρικατάληκτον μετὰ ἐνικῆς γενικῆς utrius καὶ δοτ. utri. Ἴδὲ § 29,1.

5. quot (ἄκλιτον) ὅσοι.

Σημ. Προστιθεμένου τοῦ μορίου -cumque εἰς τὰς ἀνωτέρω ὀριστικὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (pronomina relativa definita) σχηματίζονται αἱ ἐξῆς ἀόριστοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαί (pron. relativa indefinita), αἵτινες κλίνονται ὡς αἱ ὀριστικά, ἀκλίτου μένοντος τοῦ -cumque.

6. quicumque quaecumque quodcumque ὅστισδήποτε, γεν. cuiuscumque δοτ. cuiicumque κτλ.

7. qualiscumque qualescumque οἷσδήποτε.

8. quantuscumque quantacumque quantumcumque ὅσον-δήποτε μέγας.

9. quotcumque ὅσοιδήποτε.

Τούτοις προσθετέα καὶ ἡ δι' ἐπαναλήψεως γενομένη.

10. quotquot ὅσοιδήποτε, ὅσοι ὅσοι.

Ἐκ τοῦ θέματος τῆς qui quae quod γίνεται ἡ κτητ. ἀναφορ.

11. cuius cuiā cuium ; cuiā res οὗ, ἧς, ὧν τὸ πρᾶγμα, cuium periculum οὗ, ἧς, ὧν ὁ κίνδυνος¹.

ε'. Ἐρωτηματικαί.

1. quis? (ἀρσ.θηλ.) quid? (οὐδ.) τίς; τί; οὐσιαστικὴ συνήθως.

	<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>		
Nom.	quis	quid	qui	quae	quae
Gen.	cuius				
Dat.	cui (quoi)		κτλ. ὡς ἡ ἀναφορικὴ		
Acc.	quem	quid			
Abl.	quō (qui)				

2. qui? quae? quod? ποῖος; ποῖός τις; ἐπιθετικὴ συνήθως, κλίνεται ὡς ἡ ἀναφορικὴ qui quae quod.

3. uter? utra? utrum? πότερος; } ἐκάστη κλίνεται

4. quantus? quanta? quantum? πηλίκος; } ὡς ἡ ἀντίστοιχος

5. qualis? quale? ποιός τις; } ἀναφορικὴ.

6. quot? πόσοι; (ἄκλιτον).

7. quisnam? quidnam? τίς δῆ; κλίνεται μόνον τὸ quis, quid, τὸ δὲ -nam ἄκλιτον, γεν. cuiusnam, δοτ. cui-nam κτλ.

8. quinam? quaenam? quodnam? ποῖος δῆ; κλίνεται μόνον τὸ qui, quae, quod, τὸ -nam ἄκλιτον, γενικὴ cuiusnam...

¹ Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν ὑπάρχει ἀνάλογος ἀναφορικὴ κτητικὴ ἀντωνυμία, τὸ cuius, cuiā, cuium πρέπει νὰ ἐξηγητῆται διὰ γενικῆς (ἐνικῆς ἢ πληθυντικῆς) τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς, ἧ, ὅ.

§ 78. Ἐκ τοῦ θέματος *cu- tῆς ἐρωτηματικῆς qui quae quod* ἔχει σχηματισθῆ ἢ κτητικῆ ἐρωτηματικῆ ἀντωνυμία *cuius? cuia? cuium?*: *cuia vox?* ποία φωνή; *τίνος φωνή;* Ἐκ ταύτης δὲ ἢ *cuias?* γεν. *cuiātis?* ποδαπός;

ζ'. Ἀόριστοι.

Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι δύο εἰδῶν, **οὐσιαστικά** καὶ **ἐπιθετικά**, καὶ αἱ μὲν πρῶται κλίνονται ὡς ἡ οὐσιαστικῆ ἐρωτηματικῆ *quis quid* μὲ μικρὰς τινὰς παραλλαγὰς, αἱ δὲ **ἐπιθετικά** ὡς ἡ ἐπιθετικῆ ἐρωτηματικῆ *qui quae quod* μὲ μικρὰς τινὰς ἐπίσης παραλλαγὰς ¹.

Οὐσιαστικά

1. *aliquis aliqua ἢ aliquae aliquid* τίς, τί. Gen. *alicuius*. Dat. *alicui*. Τοῦ οὐδετέρου ἢ πληθυντικῆ ὄν. καὶ αἰτ. εἶναι *aliqua*.

2. *quis quae ἢ qua quid* τίς, τι. Gen. *cuius* κτλ. Τοῦ οὐδετέρου ἢ πληθυντικῆ ὄνομ. καὶ αἰτιατικῆ συνηθέστερον *qua ἢ quae*.

Τῶν ἐφεξῆς ἀντωνυμιῶν κλίνεται μόνον τὸ α' μέρος *quis- quae- quid- ἢ qui- quae- quod-*, μένει δὲ ἄκλιτον τὸ β' μέρος *-quam -que -riam -dam -libet -vis*.

3. *quisquam quidquam ἢ quicquam* τίς, τι. Gen. *cuiusquam*. Dat. *quiquam*. Acc.

Ἐπιθετικά

1. *aliqui aliqua aliquod* τίς, τί. Gen. *alicuius*. Dat. *alicui*. Τὸ θηλυκὸν καὶ τοῦ οὐδετέρου ἢ πληθ. ὄνομ. καὶ αἰτ. εἶναι *aliqua*.

2. *qui quae ἢ qua quod* τίς, τί. Gen. *cuius*. Dat. *cui* κτλ. Ἡ ὄνομ. καὶ αἰτιατ. πληθυντικῆ τοῦ οὐδετέρου συνηθέστερον *qua ἢ quae*.

¹ Δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβὴς καὶ διακεκριμένη ἡ χρῆσις τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν· περὶ τούτου λόγος ἀκριβέστερος γίνεται ἐν τῷ συντακτικῷ· ἡμεῖς χάριν τῆς κλίσεως διεκρίναμεν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν· ἀκριβέστερος ἔσται ἡ ἐκτίμησις ἐπὶ τῷ ἐκτετακτικῷ·

quemquam quidquam. Abl.
quoquam. Ὁ πληθυντικὸς ἐλ-
λείπει.

4. quisque quaeque quidque
ἕκαστος -η -ον. Gen. cuius-
que κτλ.

5. quispiam quaeriam quid-
piam τίς, τί. Gen. cuius-
piam. Dat. cuipiam κτλ.

6. quivis quaevis quidvis ὅστις
βούλει, ὅστισδήποτε. Gen.
cuiusvis. Dat. cuivis κτλ.

7. quilibet quaelibet quidli-
bet ὅστισδήποτε. Gen. cuius-
libet κτλ.

8. quidam quaedam quiddam
τίς.

Gen. cuiusdam. Dat. cuidam, Acc. quendam quandam.
P l u r. Gen. quorundam quarundam.

Ἄοριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι καὶ αἱ ἑξῆς :

1. aliquot (ἀκλιτον πληθυντ.) τινές.

2. uterque utraque utrumque ἑκάτερος -α -ον.

3. ullus ulla ullum (ἐπιθετικὴ) τίς, Gen. ullius, Dat. ulli,
Acc. ullum ullam ullum κτλ., κλίνεται ὡς ἐπίθετον τῆς α' καὶ
β' κλίσεως (§ 29,1).

4. nullus nulla nullum (ἐπιθετικὴ) οὐδεὶς. Gen. nullius.
Dat. nulli κτλ., ὡς ἡ ullus.

Σημ. Οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τὸ nullus καὶ ὡς οὐσιαστικόν.

5. nemo (οὐσιαστικὴ γένους κοινού) οὐδεὶς, οὐδεμία. Gen.
(ἐλλείπει). Dat. nemini. Acc. neminem. Abl. (ἐλλείπει). Plur.
(ἐλλείπει). Ἡ γενικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἅπας ὁ πλη-
θυντικὸς ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nullus nulla (nullius κτλ.).

6. nihil (οὐσ. οὐδέτ. τῆς προηγουμένης) οὐδὲν πρᾶγμα,
Sing. Nom. Acc. nihil, τὰ λοιπὰ ἐλλείπουσι καὶ ἀναπληροῦνται

ἐκ τοῦ **nulla res**, Gen. **nullius rei**, Dat. **nulli rei**, Abl. **nulla re**. Plur. **nullae res** κτλ.

7. **aliquantus -a -um** ποσός, κλίνεται ὡς ἡ ἐρωτηματικὴ **quantus-a -um**.

8. **ambo ambae ambo** ἄμφω, ἀμφοτέροι-αι-α, πληθυντικὸν μόνον κλινόμενον ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν **duo duae duo**.

9. **neuter neutra neutrum** οὐδέτερος-α-ον, γενικὴ **neutrīus**, δοτ. **neutri**.

10. **alius alia aliud** ἄλλος, κλίνεται ὧδε :

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	alius	alia	aliud		alii (ali)	aliae alia
Gen.		aliūs			aliorum	aliarum aliorum
Dat.		alii (ali)				aliis (alis)
Acc.	alium	aliam	aliud		alios	alias alia
Abl.	aliō	aliā	aliō			aliis (alis)

§ 79. Ἡ κατάληξις **-ius** τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀντωνυμιῶν **ille, iste, ipse, alter, uter, neuter, ullus, nullus** καὶ **alius** παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 7,1) ἔχει συνήθως τὸ **i**, καίτοι πρὸ φωνήεντος, μακρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17ον.

Ρ Η Μ Α Τ Α

§ 80. Παρεπόμενα τοῦ ῥήματος καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι :

διάθεσις, φωνή, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμὸς, πρόσωπον καὶ συζυγία.

1. Αἱ διαθέσεις, **genera verbi**, εἶναι ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τέσσαρες :

ἐνεργητικὴ **genus activum** : **amo ἀγαπῶ**,

παθητικὴ **genus passivum** : **amor ἀγαπῶμαι**,

μέση **genus medium** : **lavor λούομαι** — καὶ

οὐδετέρα **genus neutrum** : **caleo θερμὸς εἰμι**.

2. Αἱ φωναί, forme, εἶναι δύο :

ἡ ἐνεργητική, forma actīva, εἰς -o, amo — καὶ

ἡ παθητική, forma passīva, εἰς —or, amor.

3. Αἱ ἐγκλίσεις, modī, εἶναι τρεῖς :

ἡ ὀριστική modus indicatīvus —

ἡ ὑποτακτική modus conjunctīvus — καὶ

ἡ προστακτική modus imperatīvus.

Πλὴν τῶν ἐγκλίσεων τούτων σχηματίζονται καὶ οἱ ἐξῆς ὀνομα-
τικοὶ τύποι :

α') τὸ ἀπαρέμφατον infinitīvus —

β') ἡ μετοχὴ participium —

γ') τὸ σουπῖνον ἢ ὑπτιον supīnum—

δ') τὸ γερούδιον gerundium — καὶ

ε') τὸ γερουνδιακὸν gerundīvum.

Ἡ ὀριστικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν
ὀριστικὴν τῆς ἑλληνικῆς, —

ἡ ὑποτακτικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου ὅτε μὲν
πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν, ὅτε δὲ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἑλληνικῆς, —

ἡ προστακτικὴ πρὸς τὴν προστακτικὴν, —

τὸ ἀπαρέμφατον πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον, —

ἡ μετοχὴ πρὸς τὴν μετοχὴν.

Τὸ σουπῖνον ἔχει δύο τύπους, αἰτιατικὴν εἰς -um καὶ ἀφαιρε-
τικὴν εἰς -u.

Ἡ αἰτιατικὴ εἰς -um τίθεται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας
τῶν κινήσεως σημαντικῶν δημάτων καὶ δηλοῖ σκοπόν : eo audī-
tum πορεύομαι ἀκουσόμενος, διὰ νὰ ἀκούσω, —

ἡ ἀφαιρετικὴ εἰς -u δηλοῖ ἀναφοράν : Nestor erat homo
jucundissimus audītu ὁ Νέστωρ ἦτο ἄνθρωπος εὐαρεστώτατος
κατὰ τὸ ἀκούειν (αὐτοῦ ὁμιλοῦντος, νὰ τὸν ἀκούῃ κανεὶς νὰ ὁμιλῇ).

Τὸ γερούδιον ἔχει μόνον πλαγίας πτώσεις, γενικὴν εἰς -ndī,
δοτικὴν εἰς -ndo, αἰτιατικὴν εἰς -ndum καὶ ἀφαιρετικὴν εἰς -ndo,
αἵτινες ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἀπαρεμφά-
του μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐν τῇ ἑλληνικῇ : vis dicendi ἡ δύναμις
τοῦ λέγειν, locus opportunissimus ad pugnandum τόπος κα-
ταλληλότατος πρὸς τὸ μάχεσθαι.

Τὸ γερουνδιακὸν λήγει εἰς —ndus -nda -ndum καὶ εἶναι ἐπί-
θετον τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον μὲ διάθεσιν παθητικὴν, ἀντι-

στοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ εἰς —τέος —τέα —τέον ὀηματικά τῆς ἑλληνικῆς : delenda est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendi sunt libri ἀναγνωστέα ἐστὶ τὰ βιβλία.

4. Οἱ χρόνοι, tempora, εἶναι ἕξι,—

ἐνεστώσ praesens	ἀντιστ. ἐνεστώσ ἑλληνικῆς
παρατατικὸς imperfectum	» παρατατ. »
μέλλων futurum	» μέλλων »
παρακείμενος perfectum	» παρακείμ. ἢ ἀόρ. ἑλλ.
ὑπερσυντέλικος plusquamperfectum	» ὑπερσυντ. ἑλληνικῆς
τετελεσμένος μέλ. futurum exactum	» τετελ. μέλλων. »

5. Οἱ ἀριθμοί, numeri, εἶναι δύο, singularis καὶ pluralis.

6. Τὰ πρόσωπα, persōnae, εἶναι τρία,—

α' πρόσωπον	persōna prima, —
β' »	persōna secunda, —
γ' »	persōna tertia.

7. Αἱ συζυγίαι, conjugationes, εἶναι τέσσαρες, διακρινόμεναι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος.

Τῆς πρώτης συζυγίας, conjugatio prima, ὁ χαρακτήρ εἶναι —ā,—	
τῆς δευτέρας » » secunda » » —ē,—	
τῆς τρίτης » » tertia » » σύμ-	
	φωνον ἢ —u, —
τῆς τετάρτης » » quarta, ὁ χαρακτήρ εἶναι —ī,	

Σημ. Εὐκολώτερον ἀναγνωρίζομεν τὴν συζυγίαν ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι

τῆς πρώτης συζυγίας, λήγει εἰς —āre : amāre ἀγαπᾶν,—
τῆς δευτέρας » » » —ēre : docēre διδάσκειν,—
τῆς τρίτης » » » —ēre : legēre ἀναγινώσκειν,—
τῆς τετάρτης » » » —īre : audīre ἀκούειν.

§ 81. Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse εἶναι.

I. Indicativus

II. Conjunctivus

Praesens

Sing.	}	sum	εἶμι	sim	ῶ	εἶην
		es	εἶ	sit	ῆς	εἶης
		est	ἐστί	sit	ῆ	εἶη

Plur.	{	sumus	ἔσμεν	simus	ᾔμεν	εἴημεν
		estis	ἐστέ	sitis	ἦτε	εἴητε
		sunt	εἰσὶ	sint	ᾔσιν	εἴησαν

Imperfectum

eram	ἦν	essem	εἶθε νὰ ἦμουν
eras	ἦσθα	esses	εἶθε νὰ ἦσο...
erat	ἦν	esset	
erāmus	ἦμεν	essēmus	
erātis	ἦτε	essētis	
erant	ἦσαν	essent	

Futurum

ero	ἔσομαι	futurum	}	sim
eris	ἔσει	-a -um		sis
erit	ἔσται			sit
erīmus	ἔσόμεθα	futuri	}	simus
erītis	ἔσεσθε	-ae		sitis
erunt	ἔσονται	a-		sint

Perfectum

fui	γέγονα ἢ ἐγενόμην	fuērim
fuisti	γέγονας...	fuēris
fuit		fuērit
fuīmus		fuerīmus
fuīstis		fuerītis
fuērunt ἢ fuēre		fuērint

Plusquamperfectum

fuēram	εἶχον γίνε	fuissem
fuēras	εἶχες γίνε...	fuissem
fuērat		fuisset

fuerāmus	fuissēmus
fuerātis	fuissētis
fuērant	fuissent

Futurum exactum

fuēro	θα ἔχω γίνεαι	
fuēris	θα ἔχῃς γίνεαι	ἔλλείπει
fuērit		
fuerīmus		
fuerītis		
fuērint		

III. Imperativus

Praesens

Sing. 2. es ἴσθι	Plur. 2. este ἔσθε
------------------	--------------------

Futurum

Sing. 2. este ἴσθι	Plur. 2. estōte ἔσθε
3. esto ἔστω	3. suntō estῶσαν

IV. Infinitivus

Praesens : esse εἶναι

Perfectum : fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι.

Futurum : futūrum -am -um esse	} ἢ fore ἔσσεσθε
futūros -as -a esse	

V. Participium

Futurum : futurus -a -um ἐσόμενος -η -ον.

§ 82. Παρατηρήσεις.

α'. Το sum εἶναι ῥῆμα ἀνώμαλον, ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ στερεῖται σουπίνου καὶ γερονδίου.

β'. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος [-sens] εἶναι εὐχρηστος μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις praesens παρὼν καὶ ab-sens ἀπόν.

γ'. Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἀντὶ essem, esses, esset, essent εἶναι οὐχὶ σπανίως καὶ forem, fores, foret, forent.

Παραδείγματα τοῦ ὁμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων
τῆς α', β' καὶ δ' συζυγίας.

A'. Ἐνεργητικὴ φωνή.

α' συζυγία	β' συζυγία	δ' συζυγία	
INDICATIVUS			
<i>Praesens</i>			
ego amo [amao]	deleo	habeo	audio
tu amas	deles	habes	audis
ille amat	delet	habet	audit
nos amāmus	delēmus	habēmus	audīmus
vos amātis	delētis	habētis	audītis
illi amant	delent	habent	audiunt
<i>Imperfectum</i>			
ego amābam	delēbam	habēbam	audiēbam ¹
tu amābas	delēbas	habēbas	audiēbas
ille amābat	delēbat	habēbat	audiēbat
nos amabāmus	delebāmus	habebāmus	audiēbāmus
vos amabātis	delebātis	habebātis	audiēbātis
illi amābant	delēbant	habēbant	audiēbant
<i>Futurum</i>			
ego amābo	delēbo	habēbo	audiam ²
tu amābis	delēbis	habēbis	audies
ille amābit	delēbit	habēbit	audiet
nos amabīmus	delebīmus	habebīmus	audiēmus
vos amabītis	delebītis	habebītis	audiētis
illi amābunt	delēbunt	habēbunt	audient

¹ Κανονικῶς ὁ παρατατικὸς τῆς δ' συζυγίας ἔπρεπε νὰ σχηματίζεται εἰς -ībam -ības -ībat... καὶ οὕτω ἀληθῶς ἐσχηματίζετο ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ, audibam...

² Καὶ ὁ μέλλων τῆς δ' συζυγίας κανονικῶς ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ ἐσχηματίζετο εἰς -ībo -ībis -ībit..., audībo.

Παραδείγματα τοῦ δμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων
τῆς γ' συζυγίας.

Α'. Ἐνεργητικὴ φωνή.

γ' συζυγία

ῥήματα μὲ χαρακτ. υ

ῥήματα μετὰ χαρακτ. συμφώνου

INDICATIVUS

Praesens

tribuō	lego	scribo
tribuīs	legis	scribis
tribuit	legit	scribit
tribuīmus	legīmus	scribīmus
tribuītis	legītis	scribītis
tribuūt	legunt	scribunt

Imperfectum

tribuēbam	legēbam	scribēbam
tribuēbas	legēbas	scribēbas
tribuēbat	legēbat	scribēbat
tribuēbāmus
tribuēbātis
tribuēbant

Futurum

tribuam	legam	scribam
tribues	leges	scribes
tribuet	leget	scribet
tribuēmus	legēmus	scribēmus
tribuētis
tribuent

Perfectum

ego amāvi	delēvi	habūi	audiui
tu amavisti	delevisti	habuisti	audivisti
ille amāvit	delēvit	habuit	audivit
nos amavimus	delevimus	habuimus	audivimus
vos amavistis	delevistis	habuistis	audivistis
illi amavērunt	delevērunt	habuērunt	audivērunt
ἦ amavēre	ἦ delevēre	ἦ habuēre	ἦ audivēre

Plusquamperfectum

amavēram	delevēram	habuēram	audivēram
amavēras	delevēras	habuēras	audivēras
amavērat	delevērat	habuērat	audivērat
amaverāmus	deleverāmus	habuerāmus	audiverāmus
amaverātis	deleverātis	habuerātis	audiverātis
amavērant	delevērant	habuērant	audivērant

Futurum exactum

amavēro	delevēro	habuēro	audivērim
amavēris	delevēris	habuēris	audivēris
amavērit	delevērit	habuērit	audivērit
amaverimus	delevērimus	habuerimus	audiverimus
amaveritis	deleveritis	habueritis	audiveritis
amavērint	delevērint	habuērint	audivērint

CONJUNCTIVUS

Praesens

amem	deleam	habeam	audiam
ames	deleas	habeas	audias
amet	deleat	habeat	audiat
amēmus	deleāmus	audiāmus
amētis	deleātis	audiātis
ament	deleant	audiant

Imperfectum

amārem	delērem	habērem	audīrem
amāres	delēres	habēres	audīres
amāret	delēret	habēret	audīret

Perfectum

tribui	lēgi	scripsi
tribuisti	legisti	scripsisti
tribuit	legit	scripsit
tribuimus	legimus	scripsimus
tribuistis	legistis	scripsistis
tribuērunt	legērunt	scripsērunt
ἢ tribuēre	ἢ legēre	ἢ scripsēre

Plusquamperfectum

tribuēram	legēram	scripsēram
tribuēras	legēras	scripsēras
tribuērat	legērat	scripsērat
tribuerāmus	legerāmus	scripserāmus
tribuerātis	legerātis	scripserātis
tribuērant	legērant	scripsērant

Futurum exactum

tribuēro	legēro	scripsēro
tribuēris	legēris	scripsēris
tribuērit	legērit	scripsērit
tribuerimus	legerimus
tribueritis	legeritis
tribuērint	legērint

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuam	legam	scribam
tribuas	legas	scribas
tribuat	legat	scribat
tribuāmus	legāmus	scribāmus
tribuātis	legātis
tribuant	legant

Imperfectum

tribuērem	legērem	scribērem
tribuēres	legēres	scribēres
tribuēret	legēret	

amarēmus	delerēmus	audirēmus
amarētis	delerētis	audirētis
amārent	delērent	audirent

Futurum (περιφραστικῶς)

amatūrus -a	deletūrus-a	habitūrus -a	auditūrus -a
um sim	-um sim	-um sim	-um sim
sis	sis	sis	sis
sit	sit	sit	sit
amatūri -ae	deletūri-ae	habitūri-ae	auditūri -ae
-a simus	-a simus	-a simus	-a simus
sitis	sitis	sitis	sitis
sint	sint	sint	sint

Perfectum

amavērim	delevērim	habuērim	audivērim
amavēris	delevēris	habuēris	audivēris
amavērit	delevērit	habuērit	audivērit
amaverīmus	deleverīmus	habuerīmus	audiverīmus
amaverītis
amavērint

Plusquamperfectum

amavissem	delevissem	habuisssem	audivissem
amavisses	delevisses	habuisses	audivisses
amavisset	delevisset	habuisset	audivisset
amavissēmus
amavissētis
amavissent

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Præsens

Sing. 2 ama	dele	habe	audi
Plur. 2 amāte	delēte	habēte	audīte

tribuerēmus	legerēmus
tribuerētis	legerētis
tribuērent	legērent

Futurum (περιφραστικῶς)

tributūrus-a	lectūrus-a	scriptūrus-a
-um sim	-um sim	-um sim
sis	sis	sis
sit	sit	sit
tributuri-ae
-a simus
sitis
sint

Perfectum

tribuērīm	legērīm	scripsērīm
tribuēris	legēris	scripsēris
tribuērīt	legērīt	scripsērīt
.....
.....
.....

Plusquamperfectum

tribuīssēm	legīssēm	scripsīssēm
tribuīssēs	legīssēs	scripsīssēs
.....
.....
.....
.....

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 tribue	lege	scribe
Plur. 2 tribuīte	legīte	scribīte

Futurum

Sing. 2 amāto	delēto	habēto	audīto
» 3 amāto	delēto	habēto	audīto
Plur. 2 amatōte	deletōte	habetōte	auditōte
» 3 amanto	delento	habento	audiunto

INFINITIVUS

Praesens

amāre	delēre	habēre	audīre
-------	--------	--------	--------

Futurum

amatūrum -am -um, -os -as -a esse	deletūrum ...esse	habitūrum ...esse	auditūrum ...esse
---	----------------------	----------------------	----------------------

Perfectum

amavisse	delevisse	habuisse	audivisse
----------	-----------	----------	-----------

GERUNDIUM

amandi	delendi	habendi	audiendi
amando	delendo	habendo	audiendo
amandum	delendum	audiendum
amando	delendo	audiendo

SUPINUM

amātum	delētum	habītum	audītum
amātu	delētu	habītu	audītu

PARTICIPIUM

Praesens

amans	delens	habens	audiens
amantis	delentis	habentis	audientis

Futurum

amatūrus-a-um	deletūrus -a -um	habitūrus -a -um	auditūrus -a -um
---------------	---------------------	---------------------	---------------------

Futurum

Sing. 2 tribuīto	legīto	scribīto
» 3 tribuīto	legīto	scribīto
Plur. 2 tribuītōte	legītōte	scribitōte
» 3 tribuunto	legunto	scribunto

INFINITIVUS

Praesens

tribuēre	legēre	scribēre
----------	--------	----------

Futurum

tributūrum . . . esse	lectūrum . . . esse	scriptūrum esse
-----------------------	---------------------	-----------------

Perfectum

tribuisse	legisse	scripsisse
-----------	---------	------------

GERUNDIUM

tribuendi	legendi	scribendi
tribuendo	legendo	scribendo
tribuendum	legendum	scribendum
tribuendo	legendo	scribendo

SUPINUM

tribūtum	lectum	scriptum
tribūtu	lectu	scriptu

PARTICIPIUM

Praesens

tribuens	legens	scribens
tribuentis	legentis	scribentis

Futurum

tribūtūrus-a-um	lectūrus-a-um	scriptūrus-a-um
-----------------	---------------	-----------------

Σημ. Ἐφ' ὧν οἱ μαθηταὶ διδάχθωσιν τὸν σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων καὶ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἐκάστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Β' Παθητική φωνή.

§ 83. *Προσημείωσις.* Τῆς παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελ. μέλλων σχηματίζονται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ μὲ τὸ ῥῆμα *sum, eram, ego...*, ὁ δὲ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ

α' συζυγία	β' συζυγία	δ' συζυγία
INDICATIVUS		
<i>Praesens</i>		
amor [amaor] amāris amātur amāmur amamīni amantur	deleor delēris delētur delēmur delemīni delentur	habeor habēris habētur habēmur habemīni habentur
		audior audīris audītur audīmur audimīni audiuntur
<i>Imperfectum</i>		
amābar amabāris amabātur amabāmur amabamīni amabantur	delēbar delebāris delebātur	habēbar habebāris habebātur
		audiēbar audiebāris audiebātur
<i>Futurum</i>		
amābor amabēris amabītur amabīmur amabimīni amabuntur	delēbor delebēris delebītur	habēbo habebēris
		audiar audiēris audiētur audiēmur audiemīni audientur

Β'. Παθητική φωνή.

μέλλων σχηματίζονται ἐκ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἐν τῷ α' προσώπῳ τοῦ ἐνικοῦ, τῇ προσθήκῃ ἐνὸς *r*, ἂν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς -ο, ἢ τῇ μεταβολῇ τοῦ *m* εἰς *r*, ἂν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς *m*.

γ' συζυγία

ῥήματα μετὰ χαρακτ. *u*

ῥήματα μετὰ χαρακτ. συμφώνου

INDICATIVUS

Praesens

tribuor
tribuëris
tribuïtur
tribuïmur
tribuimïni
tribuuntur

legor
legëris
legïtur
legïmur
legimïni
leguntur

scribor
scribëris
scribïtur
.....
.....
.....

Imperfectum

tribuëbar
tribuëbāris
tribuëbātur
tribuëbāmur
.....
.....

legëbar
legebāris
.....
.....
.....

scribëbar
scribebāris
.....
.....
.....

Futurum

tribuar
tribuëris
tribuëtur
.....
.....
.....

legar
legëris
legëtur
.....
.....
.....

scribar
scribëris
scribëtur
.....
.....
.....

Perfectum

amātus -a -um sum, es, est...	delētus -a -um sum, es...	habītus -a -um sum, es...	audītus -a -um sum, es...
-------------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

Plusquamperfectum

amātus -a -um eram, eras, erat...	delētus -a -um eram, eras...	habītus -a -um eram, eras...	audītus -a -um eram, eras...
--	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

Futurum exactum

amātus -a -um ero, eris...	delētus -a -um ero...	habītus -a -um ero...	audītus -a -um ero...
----------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

CONJUNCTIVUS

Praesens

amer amēris amētur amēmur amemīni amentur	delear delēāris deleātur deleāmur deleamīni deleantur	habear habeāris	audiar audiāris audiātur audiāmur audiamīni audiantur
--	--	--	--

Imperfectum

amārer amarēris amarētur amarēmur amaremīni amarentur	delērer delerēris delerētur delerēmur deleremīni delerentur	habērer haberēris	audīrer audirēris audirētur audirēmur audiremīni audirentur
--	--	--	--

Futurum (ἐλλείπει)

Perfectum

tribūtus -a -um sum...	lectus -a -um sum...	scriptus -a -um sum...
---------------------------	-------------------------	---------------------------

Plusquamperfectum

tributus -a -um eram...	lectus -a -um eram...	scriptus -a -um eram...
----------------------------	--------------------------	----------------------------

Futurum exactum

tributus -a -um ero...	lectus -a -um ero...	scriptus -a -um ero...
---------------------------	-------------------------	---------------------------

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuar	legor	scribar
tribuāris	legāris	scribāris
tribuātur	legātur
tribuāmur
tribuamīni
tribuantur

Imperfectum

tribuērer	legērer	scribērer
tribuērēris	legerēris	scriberēris
tribuērētūr	legerētūr
tribuērēmur
tribueremīni
tribuerentur

Futurum (ἐλλείπει)

Perfectum

amatus -a -um sim, sis...	deletus -a -um sim...	habitus -a -um -sim...	auditus-a-um sim...
------------------------------	-----------------------------	------------------------------	------------------------

Plusquamperfectum

amatus.. essem	deletus... essem...	habitus... essem...	auditus... essem...
-------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 amāre	delēre	habēre	audire
Plur. 2 amamīni	delemīni	habemīni	audimīni

Futurum

Sing. 2 amātor	delētor	habētor	auditor
» 3 amātor	delētor	habētor	auditor
Plur. 3 amantor	delentor	habentor	audiuntor

INFINITIVUS

Praesens

amāri	delēri	habēri	audīri
-------	--------	--------	--------

Perfectum

amātum -a -um esse...	delētum... esse...	habītum... esse...	audītum... esse...
--------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Perfectum

tribūtus -a -um sim, sis...	lectus -a um sim...	scriptus -a -um sim...
--------------------------------	------------------------	---------------------------

Plusquamperfectum

tributus.. essem...	lectus... essem...	scriptus... essem...
------------------------	-----------------------	-------------------------

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

tribuere tribuimīni	legere legimīni	scribere scribimīni
------------------------	--------------------	------------------------

Futurum

tribuitor tribuitor tribuuntor	legitor legitor leguntor	scribitor scribitor scribuntor
--------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------

INFINITIVUS

Praesens

tribuī	legi	scribi
--------	------	--------

Perfectum

tributum -am-um esse...	lectum... esse...	scriptum... esse...
----------------------------	----------------------	------------------------

Futurum

amatum iri ¹		deletum iri ¹	habutum iri ¹		auditum iri ¹
----------------------------	--	-----------------------------	-----------------------------	--	-----------------------------

Futurum exactum

amatum fore		deletum fore	habutum fore		auditum fore
----------------	--	-----------------	-----------------	--	-----------------

PARTICIPIUM

Perfectum

amatus-a-um		deletus-a-um	habitus...		auditus...
-------------	--	--------------	------------	--	------------

GERUNDIVUM

amandus-a -um		delendus -a -um	habendus...		audiendus...
------------------	--	--------------------	-------------	--	--------------

Futurum

tributum iri ¹	lectum iri ¹	scriptum iri ¹
---------------------------	-------------------------	---------------------------

Futurum exactum

tributum fore	lectum fore	scriptum fore
------------------	----------------	------------------

PARTICIPIUM

Perfectum

tribūtus-a-um	lectus...	scriptus...
---------------	-----------	-------------

GERUNDIVUM

tribuendus-a-um	legendus-a-um	scribendus...
-----------------	---------------	---------------

Σημ. Ἄφ' οὗ οἱ μαθηταὶ διδαχθῶν τὸν σχηματισμὸν τῶν ρημάτων καὶ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἐκάστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

¹ Ὁ μέλλων τῆς παθητικῆς φωνῆς ἐν τῷ ἀπαρεμφάτῳ (amatum iri, deletum iri, auditum iri...) δὲν εἶναι περιφρασις, ἀλλὰ φράσις ἐκ τοῦ σουπίνου εἰς -um ἐκάστου ῥήματος καὶ τοῦ iri, ὅπερ εἶναι παθητικὸν ἀπαρέμφατον τοῦ ῥήματος, εἰς πορεύομαι.

Κανόνες τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

§ 84. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ῥημάτων ἔχει ὡς βάσιν τὸ **ῥηματικὸν θέμα** καθόλου, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἑξῆς τύπων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀπὸ τῶν ὁποίων διὰ μικρᾶς μεταβολῆς σχηματίζονται οἱ ἄλλοι τύποι :

1. τοῦ ἐνεστιῶτος τῆς ὀριστικῆς	} ἀρχικοί χρόνοι
tempora primitiva
2. τοῦ παρακειμένου τῆς ὀριστικῆς	
3. τοῦ σουπίνου	

Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστιῶτος σχηματίζονται

ὁ ἐνεστῶς	} ὅλων τῶν ἐγκλίσεων, τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ
καὶ	
ὁ παρατατικός	} τῆς μετοχῆς τῆς τε ἐνεργητικῆς καὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς —

Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου σχηματίζονται

ὁ παρακείμενος	} τῆς ὀριστικῆς, τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς μόνον —
ὁ ὑπερσυντέλικος	
ὁ τετελ. μέλλων	

Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται

ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, —
 ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, —
 οἱ διὰ τῶν μετοχῶν τούτων περιφραστικῶς σχηματιζόμενοι χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς φωνῆς, —
 ὁ μέλλων τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς παθητικῆς φωνῆς.

§ 85. Ὁ χαρακτὴρ τῶν ῥημάτων τῆς πρώτης συζυγίας εἶναι ā, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

Ῥηματ. θέμα a m a —, ἐνεστ. ὀριστ. [ama-o] amo
 παρακ. » ama-vi
 σουπίνον amā-tum.

§ 85. Ὁ χαρακτὴρ τῶν ῥημάτων τῆς δευτέρας συζυγίας εἶναι ē, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

Ῥηματ. θέμα, d e l e —, ἐνεστ. ὀριστ. dele-o καταστρέφω
 παρακ. » delē-vi

ἢ συνηθέστερον

Ῥηματ. θέμα h a b e—, ἐνεστ. ὄριστ. habe-o ἔχω
 παρακ. » habŭi
 σουπῖνον habĭtum¹

§ 87. Ὁ χαρακτήρ τῶν ῥημάτων τῆς τετάρτης συζυγίας εἶναι ī, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

Ῥηματ. θέμα a u d i—, ἐνεστ. ὄριστ. audi-o ἀκούω
 παρακ. » audī-vi
 σουπῖνον audĭtum

§ 88. Ὁ χαρακτήρ τῶν ῥημάτων τῆς τρίτης συζυγίας εἶναι u ἢ σύμφωνον οἰονδήποτε, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

Ῥηματ. θέμα t r i b u—, ἐνεστ. ὄριστ. tribŭ-o ἀπονέμω
 παρακ. » tribu-i
 σουπῖνον tribū-tum

ἢ ῥηματ. θέμα l e g—, ἐνεστ. ὄριστ. leg-o ἀναγινώσκω
 παρακ. » lĕg-i
 σουπῖνον [leg-tum] lec-tum²

ἢ ῥηματ. θέμα s c r i b—, ἐνεστ. ὄριστ. scrib-o γράφω
 παρακ. » [scrib-si] scrip-si
 σουπῖνον [scrib-tum] scrip-tum²

§ 89. Ὁ χαρακτήρ α τῶν ῥημάτων τῆς α' συζυγίας, e τῶν τῆς β' συζυγίας, καὶ i τῶν τῆς δ' συζυγίας εἶναι κανονικῶς μακρὸς (βραχὺς εἶναι μόνον πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ τελικοῦ t : delĕo, amāt, delĕt...).

Σημ. Μόνον τοῦ ῥήματος do τῆς α' συζυγίας ὁ χαρακτήρ a εἶναι βραχὺς εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τύπους (πλὴν τοῦ dās καὶ dā), καὶ τοῦ ῥ. sto εἰς τὸ σουπῖνον stātum.

¹ Κανονικῶς εἰς τὰ ῥήματα τῆς δευτέρας συζυγίας, ὅταν ὁ παρακαίμενος σχηματίζεται εἰς -ēvi, τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -etum,—

ὅταν δὲ ὁ παρακαίμενος σχηματίζεται εἰς -ui, τὰ σουπῖνον λήγει εἰς -ĭtum.

² Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐρανισκόφωνον ἢ χειλόφωνον πρὸ ὀδοντοφώνου γίνεται ὁμόπουν : [leg-tum] lec-tum, [scrib-tum] scrip-tum* πρβλ. ἑλλην. [λεγ-τός] λεκτός, [σεβ-τός] σεπτός.

§ 90. Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς τέσσαρας ὀμαλὰς συζυγίας.

1. Ἐν τοῖς εἰς *-ānī*, *-ēnī* καὶ *-īnī* σχηματιζομένοις παρακειμένοις καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν παραγομένοις ὑπερσυντελικῶ καὶ τετελ. μέλλοντι, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν *-vī* ἢ *-ve* ἀκολουθῇ ἕτερα συλλαβὴ ἀρχομένη ἀπὸ *s* ἢ *r*, συχνότατα ἐκπίπτει τὸ *v*, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἓν φωνῆεν μακρόν.

Μόνον τὰ φωνήεντα *i-e* δὲν συναιροῦνται. —

τὰ δὲ *i-i* δύνανται νὰ μένουν ἀσυναίρετα ἢ καὶ νὰ συναιροῦνται εἰς ἓν *ī* :

<i>amānī</i> :	<i>amavisti</i>	καὶ	<i>amast</i>
	<i>amavērunt</i>	»	<i>amārunt</i>
	<i>amavēro</i>	»	<i>amāro</i>
	<i>amavissem</i>	»	<i>amassem</i>
<i>delēnī</i> :	<i>delevisti</i>	»	<i>delesti</i>
	<i>delevēram</i>	»	<i>delēram</i>
<i>audīnī</i> :	<i>audivisti</i>	»	<i>audiisti</i> καὶ <i>audisti</i>
	<i>audivisse</i>	»	<i>audiisse</i> καὶ <i>audisse</i>
	<i>audivērunt</i>	»	<i>audiērunt</i>
	<i>audivēram</i>	»	<i>audiēram</i>

Σημείωσον ἀκόμη καὶ

audīnī καὶ *audīi*
audīvit καὶ *audīit*

Τὸ *v* ἐκπίπτει ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς τύποις·
α') τοῦ ῥήματος *nosco* καὶ τῶν συνθέτων *cognosco*, *adgnosco*, *recognosco*. . . —

β') τῶν συνθέτων τοῦ *moveo*, *amoveo*. . . —

γ') τοῦ *adjūno* :

<i>nosco</i>	<i>novi</i>	<i>novisti</i>	καὶ	<i>nosti</i>
		<i>cognovisti</i>	»	<i>cognosti</i>
	(<i>cog-</i>)	<i>novēram</i>	»	(<i>cog-</i>) <i>nōram</i>
	(<i>cog</i>)	<i>novissem</i>	»	(<i>cog-</i>) <i>nossem</i>

commoveo *commōvi* *commovisse* καὶ *commosse*
commovēram καὶ *commōram*

adjūno *adjūvi* *adjuvēro* καὶ *adjuēro* καὶ *adjūro*.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ ὄλων τῶν συζυγιῶν τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ ἀντὶ εἰς -ris λήγει πολλάκις καὶ εἰς -re :

hortor	hortāris	καὶ	hortāre
amābor	amabēris	»	amabēre
amābar	amabāris	»	amabāre
amer	amēris	»	amēre
amārer	amarēris	»	amarēre
moneor	monēris	»	monēre
legar	legāris	»	legāre
legar	legēris	»	legēre
audior	audīris	»	audīre
audīrer	audirēris	»	audirēre

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18^{ον}

ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 91. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ῥήματα ἀποθετικά *verba deponentia* τ. ἔ. ῥήματα ἀπαντῶντα ἐν μόνη τῇ παθητικῇ φωνῇ, ἔχοντα δ' ὅμως ἐνεργητικὴν ἢ οὐδετέραν διάθεσιν.

Σημ. Μόνον τὸ γερονδιακὸν τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἔχει διάθεσιν παθητικὴν πάντοτε, ἡ δὲ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου καὶ ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν.

Παραδείγματα.

α' συζ. hortor (*hortātus sum*)¹ hortātum hortari προτρέπω,

β' συζ. vereor (*verītus sum*) verītum verēri εὐλαβοῦμαι,

γ' συζ. loquor (*locūtus sum*) locūtum loqui ὁμιλῶ, λέγω,

δ' συζ. blandior (*blandītus sum*) blandītum blandīri κο-

λακεύω.

¹ Καθὼς μέχρι τοῦδε ἀνεφέρομεν ὡς ἀρχικούς χρόνους τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων, τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, τὸν παρακειμένον τῆς ὀριστικῆς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, παρελείπομεν δὲ τὸ σουπίνον (*hortor, hortatus sum, hortari*), ἐν ᾧ τὸ ὀρθὸν εἶναι νὰ μνημονεύομεν ἐνεστώτα ὀριστικῆς, σουπίνον καὶ ἀπαρέμφατον (*hortor, hortātum, hortari*), διότι ὁ παρακειμένος τῆς ὀριστικῆς (*hortatus sum, veritus sum...*) δὲν εἶναι χρόνος ἀρχικός, ἀλλὰ παράγωγος, ἀφ' οὗ σχηματίζεται περιφραστικῶς.

§ 92. Τὰ ἀποθετικά σχηματίζονται ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα τῆς παθητικῆς φωνῆς μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἔχουν καὶ τύπους τινὰς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, τοὺς ἑξῆς :

1. τὸ σουπῖνον hortatum, veritum, locutum...
2. τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς hortaturus sim...
3. τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου veritūrum esse...
4. τὸ γερούδιον loquendi loquendo..,
5. τὸν ἐνεστώτα τῆς μετοχῆς loquens-ntis...
6. τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς blanditurus-a-um.

Ἐκ δὲ τῶν τύπων τῆς παθητικῆς φωνῆς δὲν ἔχουν τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου.

§ 93. **Ἡμιαποθετικά** — semideponentia. Ὑπάρχουν καὶ ὀλίγα τινὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα χρόνους τινὰς σχηματίζουν κατὰ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἄλλους δὲ κατὰ τὴν παθητικὴν. Ταῦτα εἶναι :

1. audeo τολμῶ (ausus sum) ausum audēre,
2. gaudeo χαίρω (gavisus sum) gavisum gaudēre,
3. soleo συνηθίζω (solitus sum) solitum solēre,
4. fido πέποιθα (fisis sum) fisum fidēre,
5. confido πέποιθα (confisus sum) confisum confidēre,
6. diffido δυσπιστῶ (diffisus sum) diffisum diffidēre,
7. devertor (καὶ devertō) καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινὸς deverti deversum deverti.
8. revertor (καὶ revertō) ἐπιστρέφω reverti (καὶ reversus sum) reversum reverti.
9. adsentior (καὶ adsentio) συμφωνῶ adsensi (καὶ adsensus sum) adsensum adsentiri.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 19^{ον}

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ

§ 94. Πλὴν τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις εἶδομεν καὶ τύπους τινὰς σχηματιζομένους περιφραστικῶς, ὑπάρχει καὶ συζυγία τις, τῆς ὁποίας πάντες οἱ τύποι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, σχηματίζονται περιφραστικῶς, καὶ ἡ ὁποία διὰ τοῦτο λέγεται **περιφραστικὴ συζυγία**, conjugatio periphrastica.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 95. Ἡ περιφραστικὴ συζυγία σχηματίζεται μὲ τὰς διαφόρους μετοχὰς ἢ μὲ τὸ γερουνδιακὸν καὶ μὲ τοὺς διαφόρους τύπους τοῦ ῥήματος *sum* π. χ.

Ὅριστ. ἐνεστ. *amans sum* ἀγαπῶν εἰμί, ἀγαπῶ.

» παρακ. *amatus fui* ἠγαπημένος ἐγενόμην, ἠγαπήθην.

Ὑποτ. παρατατ. *laudatūrus essem* θὰ ἐμελλον νὰ ἐπαινέσω.

Ὅριστ. » *amandus eram* ἀγαπητέος ἦν.

§ 96. Ἐν τοῖς περιφραστικῶς σχηματιζομένοις τύποις τὸ μὲν ῥῆμα *sum* συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν, ἢ δὲ μετοχὴ καὶ τὸ γερουνδιακὸν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν :

discipulī auditurī sunt me legentem orationem Ciceronianam οἱ μαθηταὶ μέλλουν ν' ἀκούσουν ἐμὲ ἀναγιγνώσκοντα λόγον τοῦ Κικέρωνος, — *matres venerandae sunt a filiis aī* μητέρες πρόπει νὰ τυγχάνουν σεβασμοῦ (ἐνλαβείας) ὑπὸ τῶν υἱῶν.

Σημ. α'. Ἐάν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ἢ πλείονα, τότε καὶ τὸ ῥῆμα *sum* καὶ ἡ μετοχὴ ἢ τὸ γερουνδιακὸν τίθενται κατὰ πληθ. ἀριθμὸν, καὶ ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἑνικοῦ ἀριθμοῦ :

Romulus et Remus expositi educatique fuērunt ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥῶμος ἐκτεθειμένοι καὶ ἀνατεθραμμένοι ἐγένοντο (ἐξετέθησαν καὶ ἀνετράφησαν).

Σημ. β'. Περίφρασις σχηματίζεται καὶ μὲ τὸ ῥῆμα *habeo* ἔχω καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, π. χ. *scriptum habeo* ἔχω (γε)γραμμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20^{ὸν}

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ ¹

§ 97. Τὰ ἀνώμαλα ῥήματα τῆς λατινικῆς γλώσσης δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο εἶδη :

α') εἰς ἀνώμαλα κατὰ τὸν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον, ἐνεστῶτος, παρακειμένου καὶ

¹ Κατάλογον τῶν συνηθεστέρων ἀνωμάτων ῥημάτων ἐτάξαμεν ἐν τέλει τῆς γραμματικῆς.

σουπίνου—ἐν ᾧ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς,—

β') εἰς ἀνώμαλα ὄχι μόνον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων ἢ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων προσώπων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου (*κυρίως ἀνώμαλα*).

Ἄνωμαλα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον.

§ 98. Πολλῶν ῥημάτων οἱ ἀρχικοὶ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντοτε πάντες κατὰ τοὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους εἶδομεν ἄνωτέρω §§ 84—88, ἀλλὰ σχηματίζονται ἀνωμαλότερον, ὡς ἐξῆς :

1. **Ὁ ἐνεστώς τῆς ὀριστικῆς** καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταξὺ τοῦ χαρακτηριστικοῦ καὶ τῆς καταλήξεως διάφορα προσφύματα, ἦτοι :

α') τὸ πρόσφυμα *a*, π. χ. ῥηματ. θέμα *sec*,—ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος *sec-uir* καὶ τὸ σουπίνον *sec-tum*,—

ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς [*sec-a-o*] *seco*, *secas*, *secat*...τέμνω.

β') τὸ πρόσφυμα *e*, π.χ. ῥηματ. θέμα *lug*—, ἐξ οὗ σουπίνον [*lug-tum*] *luc-tum*,—

ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *lug-e-o* θρηνηῶ· προβλ. ἑλλην. ὠθ-έ-ω μέλλων (ὠθ-σω) ὥσω.

γ') τὸ πρόσφυμα *i*, π. χ. ῥηματ. θέμα *fug*—, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος *fug-ir*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *fug-i-o* φεύγω,—

ῥηματ. θέμα *aper*—, ἐξ οὗ παρακείμενος *aper-uir*, σουπίνον *aper-tum*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *aper-i-o* ἀνοίγω,—

δ') τὸ πρόσφυμα *n*, π. χ. ῥηματ. θέμα *cer*—, ἐξ οὗ παθητ. μετοχ. *cer-tus*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *cer-n-o* κρίνω,—

ῥηματ. θέμα *fal*—, ἐξ οὗ σουπίνον *fal-sum*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς [*fal-n-o*] *fallo* σφάλλω· προβλ. ἑλλ. τέμ-ν-ω.

Σημ. Τινὰ ῥήματα λαμβάνουν τὸ πρόσφυμα *n* πρὸ τοῦ χαρακτηριστικοῦ, π. χ. ῥηματ. θέμα *frag*—, ἐξ οὗ σουπίνον [*frag-tum*] *fractum*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *fra-n-g-o* θραύω, ῥήγνυμι· προβλ. ἑλλ. ῥηματ. θέμα *μαθ*— ἐνεστώς μανθάνω.

ε') τὸ πρόσφυμα *t*, π. χ. θέμα *pec*—, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος [*pec-si*] *pexi*, καὶ σουπίνον [*pec-sum*] *pexum*, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς *pec-t-o* κτενίζω.

ς') τὸ πρόσφυμα sc, π.χ. ῥηματικὸν θέμα pa—, ἔξ οὗ ὁ παρακείμενος pa-vi, ἀλλὰ ἐνεστώως ὀριστικῆς pa-sc-o ποιμαίνω.

Σημ. Τὸ πρόσφυμα sc λαμβάνουν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τὰ *ἐναρκτικά ῥήματα*, verba inchoatīva ἢ verba inchoatīva, π. χ., senex γέρον, θέμα sene— ῥῆμα sene-sc-o γηράσκω.

2. Ὁ ἐνεστώως τῆς ὀριστικῆς καὶ οἱ ἔξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι λαμβάνουν ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν, π.χ. ῥημ. θέμα gen—, ἔξ οὗ παρακείμενος gen-ui, σουπ. gen-itum, ἀλλὰ ἐνεστώως ὀριστικῆς [gi-gen-o] gi-gn-o γεννῶ· προβλ. ἑλλην. *γί-γνο-μαι* ἐκ ῥίψης γεν—.

Σημ. Ἐν τισι ῥήμασι τὸ πρόσφυμα τοῦ ἐνεστώως μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀρχικοὺς τύπους, εἴτε *ἀμφοτέρους* καὶ ἐντεῦθεν εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ ῥήματος, π. χ.

ῥηματ. θέμα jug—, προβλ. jug-um ζυγός, conjugatio συζυγία, ἀλλ' ἐνεστώως ὀριστικῆς ju-n-go ζεύγνυμι, παρακείμενος junxi, σουπ. junctum,—

εἴτε εἰς τὸν ἕτερον μόνον, π. χ.

ῥηματ. θέμα pig,— ὅθεν σουπίνον [pig-tum] pic-tum, ἀλλὰ ἐνεστώως pi-n-go ζωγραφῶ, παρακείμ. pi-n-xi,—

ῥηματ. θέμα pug,— ὅθεν παρακείμ. pu-pū-gi, ἀλλὰ ἐνεστώως ὀριστ. pu-n-go κεντῶ, σουπίνον pu-n-c-tum (ἀντὶ pu-n-g-tum).

3. Ὁ παρακείμενος.

α') λαμβάνει πολλακίς *ἀναδιπλασιασμόν*, π. χ.

pend-o ἀναρτῶ, σταθμῶμαι, παρακείμενος re-pend-i,—

can-o ἄδω, παρακείμενος [ce-cān-i] ce-cīn-i,—

par-io τίκτω, γεννῶ, παρακείμενος [re-pār-i] re-pēr-i . . .

προβλ. ἀκόμη :

caed-o φονεύω

παρακ. ce-cīd-i

mord-e-o δάκνω

» mo-mord-i (ἀντὶ me-mord-i)

curr-o τρέχω

» cu-curr-i (ἀντὶ ce-curr-i)

posc-o ζητῶ

» po-posc-i (ἀντὶ re-posc-i)

spond-e-o ἐγγυῶμαι

» spro-pond-i . . .

Σημ. Ἐν τὸ ῥῆμα συντεθῆ ὡς β' συνθετικόν, ὃ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, π.χ. re-spondeo παρακείμενος re-spondi . . .

β')	ἐκτείνει τὸ φωνῆεν τοῦ ῥηματικοῦ θέματος εἰς μακρόν :
ῥημ. θέμα	ἔδ— ἐνεστώς ἔδ-ο ἔσθίω παρακ. ἔδ-ι
» »	vĕn— » vĕn-io ἔρχομαι » vĕn-i
» »	vĭd— » vĭd-e-o ὄρω » vĭd-i
» »	mōv— » mōv-e-o κινῶ » mōv-i
» »	lāv— » lāv-o λούω » lāv-i

γ') Ἄλλων τινῶν ῥημάτων ὁ παρακείμενος ἔχει ē, ἐν ᾧ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει ā :

ῥημ. θέμα	fāc— ἐνεστώς fāc-i-o ποιῶ παρακ. fēc-i
» »	jāc— » jāc-i-o ὀίπτω » jēc i
» »	frāg— » fra-n-go θραύω » frēg-i
» »	āg— » āg-o ἄγω » ēg-i
» »	cāp— » cāp-i-o λαμβάνω » cēp-i

Παρατηρήτέον ὅτι οἱ παρακείμενοι οὗτοι, οἱ λαμβάνοντες ἀναδιπλασιασμόν ἢ ἐκτείνοντες τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος, ἔχουν πάντοτε χρονικὴν κατάληξιν -i (ὄχι ποτὲ -vī ἢ -uī ἢ -si), οἷα σδήποτε συζυγίας καὶ ἂν εἶναι τὸ ῥῆμα.

Σημ. Ῥημάτων τινῶν τῆς γ' συζυγίας ὁ παρακείμενος ἐσηματίσθη εἰς -īvī, ὡς ὁ παρακ. τῶν ῥημάτων τῆς δ' συζυγίας, π.χ. peto ζητῶ παρακ. petīvī ἀπαρέμ. petēre quaero (παλαιότ. quaeso) ζητῶ » quaesīvī » quaerēre

4. Ὁ σχηματισμὸς τοῦ σουπίνου δὲν παρουσιάζει ἀνωμαλίας, συνηθέστερον καὶ ὁμαλώτερον σχηματίζεται εἰς -tum (amātum, delētum, audītum, lectum, scriptum . . .),— σπανιώτερον εἰς -sum : fal-lo falsum, curro cursum, video [vĭd-sum] vĭsum . . .

§ 99. Ὄταν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -īvī, τὸ σουπῖνον σχηματίζεται εἰς -ītum :

audio	audīvī	audītum	audīre
peto	petīvī	petītum	petēre
arcesso	arcessīvī	arcessītum	arcessēre στέλλω καὶ προσκαλῶ, φωνάζω . . .

Ὄταν ὁ παρακείμενος σχηματίζεται εἰς -ūi, τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -ītum :

habeo	habūi	habītum	habēre
sono	sonūi	sonītum	sonāre ἠχῶ
alo	alui	alītum (altum)	alēre τρέφω . . .

Σημ. Τὰ εἰς -uo ῥήματα τῆς γ' συζυγίας ἔχουν σουπῖνον εἰς -ūtum : tribuo tribūtum· μόνον τὸ ruo ἔχει rūtum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21^{ον}

ΑΝΩΜΑΛΙΑΙ ΤΩΝ ΕΙΣ -ιο ΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Γ' ΣΥΖΥΓΙΑΣ

§ 100. Ὀλίγα τινὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας εἰς -ιο λήγοντα ἐν τῷ ἐνεστώτι τῆς ὀριστικῆς, μετὰ προσφύματος *i* (§ 98, 1, γ'), ἀποβάλλουν τὸ *i* τοῦτο πρὸ ἄλλου *i*, πρὸ τελικοῦ *e* καὶ πρὸ ἔρ-, κλινόμενα κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνεργητικὴ φωνή *Παθητικὴ φωνή*

INDICATIVUS

Praesens

cap-io	cap-i-or
capis (ἀντὶ capiis)	capēris (ἀντὶ cap-i-eris)
capit (ἀντὶ capiit)	capitur
capimus	capimur
capitis	capimīni
capiunt	cap-i-untur

Imperfectum

cap-i-ēbam	cap-i-ēbar
cap-i-ebas	cap-i-ebāris
cap-i-ēbat	cap-i-ebātur . . .

Futurum

cap-i-am	cap-i-ar
cap-i-es	cap-i-ēris
cap-i-et . . .	cap-i-ētur . . .

CONJUNCTIVUS

Praesens

cap-i-am	cap-i-ar
cap-i-as	cap-i-āris
cap-i-āt . . .	cap-i-ātur . . .

Imperfectum

capērem (ἀντὶ cap-i-erem)	capērer (ἀντὶ cap-i-ērer)
capēres	caperēris
capēret . . .	caperētur . . .

IMPERATIVUS

Praes.	{ cape (ἀντὶ cap-i-e) capite (ἀντὶ capiite)	capere (ἀντὶ cap-i-ere)
		capimini (ἀντὶ capiimini).
Futur.	{ capito (ἀντὶ capiito) capito capitote cap-i-unto	capitor (ἀντὶ capiitor)
		capitor
		—
		cap-i-untor

INFINITIVUS

Praesens

capere (ἀντὶ cap-i-ere) capi (ἀντὶ cap-i-i)
 (τὰ λοιπὰ ὁμαλῶς)

Τὰ ῥήματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio	cēpi	captum	capere	λαμβάνω
cupio	cupīvi	cupitum	cupere	ἐπιθυμῶ
facio	fēci	factum	facere	ποιῶ, κάμνω
fodio	fōdi	fossum	fodere	σκάπτω
fugio	fūgi	(fugitum)	fugere	φεύγω
jacio	jēci	jactum	jacere	ῥίπτω
[lacio	—	—	lacere	ἐλκῶ, ἔλκω] ἐν
συνθέσει, π. χ. elicio	elicui	elicitum	elicere	ἔξελκῶ
pario	perēri	partum	parere	τίκτω, γεννῶ
quatio	—	quassum	quatere	σεῖω
(συν. concutio	conculsi	conculsum	concutere	συσσεῖω)
rapiο	rapui	raptum	rapere	ἀρπάζω
sapio	sapīvi	—	sapere	γεῦσιν ἔχω, παρέχω
[specio	spexi	spectum	specere	θεῶμαι] ἐν συν-
θέσει, π. χ. conspicio	conspexi	conspicuum	conspicere	θεῶμαι
τὰ ἀποθετικά				
gradior (gressus sum)	gressum	gradi	βαίνω, βαδίζω	
σύνθετον adgredior (adgressus sum)	adgressum	adgredi	προσέρχομαι προβαίνω	
morior (mortus sum)	mortuum	morī	θνήσκω	

καὶ τὸ παθητικὸν

patior (passus sum) passum pati πάσχω.

Μετὰ τούτων μνημονευτέον καὶ τὸ orior (ortus sum) ortum oriri ἐγείρομαι, ἀνατέλλω, ὅπερ κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τύπους σχηματίζεται ὡς ὄημα τῆς γ' συζυγίας, π. γ.

ἐνεστ. ὄριστικ. orior orēris orītur orīmur...

προστακτικὴ orēre orimīni orītor orītor...—, μόνον δὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστῶτος ἔχει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν oriri,—

ἐν ᾧ τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς ἔχει καὶ κατὰ τὴν γ' συζυγίαν orērer...orerētur...καὶ κατὰ τὴν δ' orīrer...orirētur...

Σημ. α'. Τοῦ ὀήματος facio τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος τῆς προστακτικῆς εἶναι fac ἀντὶ face. (Ἐπίσης καὶ τῶν ὀημάτων dico, ducō καὶ fero τὸ αὐτὸ πρόσωπον εἶναι dic, duc, fer, ἀντὶ dice, duce, fere· προβλ. καὶ τὰ σύνθετα educ, efer, confer, refer, calefac...)

Σημ. β'. Τὰ σύνθετα τοῦ facio, τὰ μεταβάλλοντα τὸ a εἰς i, conficio efficio . . . ἔχουν τὴν προστακτικὴν κανονικὴν: confice, effice...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22^{ον}

§ 101. Κυρίως ἀνώμαλα.

1. sum fui esse εἰμί. Τὸν σχηματισμὸν τούτου εἶδομεν ἐν σελ. 57—59.

2. possum potui posse δύναμαι· τοῦτο εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot, βραχυτέρας μόρφῆς τοῦ ἐπιθέτου potis ἢ pote δυνατός (§ 59, 2), καὶ τοῦ sum, οὗ ἀκολουθεῖ τὸν σχηματισμὸν καὶ στερεῖται, ὡς καὶ ἐκεῖνο, σουπίνου καὶ γερονδίου.

I. INDICATIVUS

Praesens

pos-sum pot-es pot-est pos-sūmus pot-estis pos sunt

Imperfectum

pot-eram pot-eras pot-erat pot-erāmus pot-erātis pot-erant.

Futurum

pot-ero pot-eris pot-erit pot-erīmus pot-erītis pot-erunt

Perfectum

pot-ui pot-uisti pot-uit pot-uīmus pot-uistis pot-uērunt
ἢ pot-uēre

Plusquamperfectum

pot-uēram pot-ueras pot-uerat pot-uērāmus...

Futurum exactum

pot-uēro pot-ueris pot-uerit pot-uērīmus...

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

pos-sim pos-sis pos-sit pos-sīmus pos-sītis pos-sint

Imperfectum

pos-sem pos-ses pos-set pos-sēmus pos-sētis pos-sent

Perfectum

pot-uērim pot-ueris pot-uerit pot-uērīmus...

Plusquamperfectum

pot-uissem pot-uisses pot-uisset pot-uissēmus ..

III. IMPERATIVUS

(ἐλλείπει)

IV. INFINITIVUS

Praesens : posse | *Perfectum* : pot-uisse

V. PARTICIPIUM

Praesens : potens, ἀλλ' ἐν χρήσει ὡς ἐπίθετον μόνον (δυνατός).

3. ēdo ēdi ēssum ēdere ἐσθίω. Σύνθετα comedo, exēdo, perēdo...

Τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐν τισι χρόνοις πλὴν τῶν ὁμαλῶν τύπων τοῦ ἔχει καὶ βραχυτέρους ἀνωμάλους (ὁμοιάζοντας πρὸς τοὺς τοῦ ῥήματος sum).

I. INDICATIVUS

Praesens

edo, edis καὶ ēs, edis καὶ ēst, edīmus, edītis καὶ ēstis, edunt

II. CONJUNCTIVUS

Imperfectum

edĕrem καὶ ēssem, ederes καὶ ēsses, ederet καὶ ēsset,
ederēmus καὶ ēssēmus, ederētis καὶ ēssētis, edĕrent καὶ ēs-
sent.

III. IMPERATIVUS

Praes.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{ede καὶ ēs} \\ \text{edĭte καὶ ēste} \end{array} \right.$	Futur.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{edĭto καὶ ēsto} \\ \text{editōte καὶ ēstōte} \\ \text{edunto} \end{array} \right.$

IV. INFINITIVUS

Praesens : edĕre καὶ ēsse.

Ἐκ τῶν παθητικῶν τύπων : γ' ἔνικ. ἔνεστ. ὄριστ. editur καὶ ēstur καὶ γ' ἔν. παρατ. ὑποτακτ. ederĕtur καὶ ēssĕtur.

Σημ. Παρατηρητέον ὅτι πανταχοῦ οἱ συγκεκομμένοι τύποι τοῦ edo ἔχουν τὸ e μακρόν, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις ὁμοίοις τοῦ sum (ēs ēst ēstis ēssem . . . es esto este estote esse) εἶναι τὸ e βραχύ.

4. fero tuli latum ferre (ἀντὶ ferĕre) τῆς γ' συζυγίας (φέρω).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο παρουσιάζει δύο εἰδῶν ἀνωμαλίας :

α') ὅτι σχηματίζει ἐξ ἄλλης ῥίζης τὸν ἔνεστῶτα καὶ ἐξ ἄλλης τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπῖνον, —

β') ὅτι ἐν τοῖς ἐκ ῥίζης fer—σχηματιζομένοις τύποις συγκόπτει τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ ē, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r, καὶ τὸ ĭ, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ s ἢ t.

Ἐνεργητικὸν

Παθητικὸν

I. INDICATIVUS

Praesens

fero	fers	fert		feror	ferris	fertur
ferimus	fertis	ferunt		ferimur	ferimini	feruntur

Imperfectum

ferĕbam	ferĕbas...		ferĕbar	ferebāris...
---------	------------	--	---------	--------------

Futurum

feram	feres	feret...		ferar	ferĕris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

feram	feras	ferat...		ferar	ferāris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

Imperfectum

ferrem	ferres	ferret		ferrer	ferrēris	ferrētur
ferrēmus	ferrētis	ferrent		ferrēmur	ferremini	ferrentur

III. IMPERATIVUS

Praes.	{	fer			Praes.	{	ferre	
		ferte					ferimini	
Fut.	{	ferto	ferto		Fut.	{	fertor	fertor
		fertōte	ferunto				feruntor	

IV. INFINITIVUS

Praesens

ferre

ferri

Σημ. α'. Τὸ παθητικὸν ἀπαρέμφατον *ferri* (ἀντὶ *fer-i*) διὰ δύο γγ, κατὰ τὸ ἐνεργητικὸν *ferre*.

Σημ. β'. Οἱ λοιποὶ τύποι (γερούνηδιον, γερούνηδιακόν, μετοχὴ) κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν. Ἐπίσης ὁ παρακείμενος *tuli*, τὸ σουπῖνον *latum* καὶ οἱ ἕξ αὐτῶν παραγόμενοι χρόνοι.

5. *volo volui* (ἀνευ σουπίνου) *velle* βούλομαι.

6. *nōlo (non volo) nolui* (ἀνευ σουπίνου) *nolle* βούλομαι.

7. *mālo (magis volo) malui* (ἀνευ σουπίνου) *malle māllon* βούλομαι, προτιμῶ.

I. INDICATIVUS

Praesens

<i>volo</i>	<i>nōlo (non volo)</i>	<i>mālo (magis volo)</i>
<i>vis</i>	<i>non vis</i>	<i>māvis</i>
<i>vult (volt)</i>	<i>non vult</i>	<i>māvult (mavolt)</i>
<i>volūmus</i>	<i>nolūmus (non volumus)</i>	<i>malūmus</i>
<i>vultis (voltis)</i>	<i>non vultis (non voltis)</i>	<i>mavultis (mavoltis)</i>
<i>volunt</i>	<i>nolunt (non volunt)</i>	<i>malunt</i>

Imperfectum

<i>volēbam</i>	<i>nolēbam</i>	<i>malēbam</i>
<i>volēbas</i>	<i>nolēbas</i>	<i>malēbas</i>
<i>volēbat...</i>	<i>nolēbat...</i>	<i>malēbat...</i>

Futurum

volam	nolam	malam
voles	noles	males
volet...	nolet..	malet...

Perfectum

volui	nolui	malui
voluisti	noluisti	maluisti
voluit...	noluit...	maluit...

Plusquamperfectum

volueram...	nolueram...	malueram...
-------------	-------------	-------------

Futurum exactum

voluero...	noluero...	maluero...
------------	------------	------------

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

velim	nolim	malim
velis	nolis	malis
velit	nolit	malit
velīmus	nolīmus	malīmus
velītis	nolītis	malītis
velint	nolint	malint

Imperfectum

vellem	nollem	mallem
velles	nolles	malles
vellet	nollet	mallet
vellēmus	nollēmus	mallēmus
vellētis	nollētis	mallētis
vellent	nollent	mallent

Futurum

(ἐλλείπει)

Perfectum

voluērim...	noluerim...	maluerim...
-------------	-------------	-------------

Plusquamperfectum

voluissem...	noluissem...	maluissem...
--------------	--------------	--------------

III. IMPERATIVUS

Praesens

(ἐλλείπει)	nolī	(ἐλλείπει)
	nolīte	

Futurum

(ἐλλείπει)	nolīto	(ἐλλείπει)
	nolīto	
	nolitōte	
	nolunto	

IV. INFINITIVUS

velle	nolle	malle
-------	-------	-------

Perfectum

voluisse	noluisse	maluisse
----------	----------	----------

V. PARTICIPIUM

volens	nolens	(ἐλλείπει)
--------	--------	------------

Αἱ μετοχαὶ volens καὶ nolens δὲν εἶναι λίαν εὐχρηστοί, λέγεται δὲ συνήθως ἀντὶ μὲν τοῦ volens τὸ cupiens, ἀντὶ δὲ τοῦ nolens τὸ invītus (ἄκων).

Παραθετικῶς ἀντὶ si vis (εἰ βούλει) λέγεται sis, ἀντὶ si vultis (εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis. Ἔτι δὲ ἀντὶ τοῦ visne? λέγεται vin? (θέλεις ;).

8. eo (ἰνί) ii ītum īre εἶμι, πορεύομαι. Ἡ ἀνωμαλία τούτου εἶναι ὅτι ἔχει δύο μορφάς τῆς ῥίζης, πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει e-, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίστασιν ἔχει i-. Κατὰ τᾶλλα κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, μὲ παρατατικὸν καὶ μέλλοντα ὀριστικῆς ībam... ībo... καὶ μὲ σουπῖνον ītum :

INDICATIVUS

Praesens : eo is it īmus ītis eunt

Imperfectum : ībam ības ībat ībāmus ībātis ībant

Futurum : ībo ībis ībit ībīmus ībītis ībunt

Perfectum : ii iisti iit iīmus iistis iērunt καὶ iēre

Plusquamperfectum : iēram ieras ierat...

Futurum exactum : iēro ieris ierit...

CONJUNCTIVUS

Praesens : eam eas eat eāmus eātis eant

Imperfectum : irem ires iret irēmus irētis irent

Futurum : itūrus -a -um sim sis sit . . .

Perfectum : iērim ieris ierit . . .

Plusquamperfectum : iissem iisses iisset . . .

IMPERATIVUS

Praesens : i īte

Futurum : ito ito itōte eunto

INFINITIVUS

Praesens : ire *Perfectum* : iisse (isse)

Futurum : itūrum -am -um esse

PARTICIPIUM

Praesens : iens Gen. euntis . . . *Futurum* : itūrus -a -um

Gerundium : eundi eundo eundum eundo

Supinum : itum itū

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς εὐχρηστοῦν τὸ ἀπαρέμφατον *iri* καὶ τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἐκάστου χρόνου : ἐνεστὼς *itur*, παρατατικὸς *ibatur*, μέλλον *ibitur*, παρακείμενος *itum est* κ.τ.λ. πάντα ἀπροσώπως.

Τινὰ τῶν συνθέτων τοῦ εο, ὅσα λαμβάνουν ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρως τὸ παθητικόν.

Οὕτω τοῦ *adeo* προσβάλλω, παθητ. *adeor* προσβάλλομαι, *adīris*, *adītur*, *adīmur*, *adīmīni*, *adeuntur*, παρατατ. *adībar*, *adibāris* . . . μέλλον *adībor*, *adibēris*, *adibitur*.

Τὸ *ambio* περιβάλλω, καίτοι σύνθετον ἐκ τοῦ εο (*ambi*-εο ἀντὶ *ambeo*), κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν τοῦ εο ἔχον :

ambio ambīvi (ambii) ambītum ambīre

Ἐνεστ. *ambio ambis ambit ambīmus ambītis ambiunt*

Παρατ. *ambiēbam ambiebas ambiebat* . . .

Μέλλον *ambiam ambies ambiet* . . . κ.τ.λ.

Ὅμοίως πρὸς τὸ εο κλίνονται καὶ τὰ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς τύπους παρὰ τοῖς δοκίμοις εὐχρηστα *queo* δύναμαι καὶ *nequeo* οὐ δύναμαι. Οἱ συνηθέστεροι τούτων τύποι εἶναι οἱ ἑξῆς :

INDICATIVUS

Praesens : queo — quimus — queunt

nequeo nequis nequit nequimus nequitis nequeunt

Imperfectum : quībam (σπάνιος)

nequībam nequības nequībat . . .

Futurum : quībo — nequībo (σπάνιοι)

Perfectum : quīvi quīvisti quīvit . . .

nequīvi nequīvistī nequīvīt . . .

Ἡ *προστακτικὴ*, τὸ *σουπῖνον* καὶ τὸ *γερούνδιον* ἔλλείπουν.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἀπαντᾷ μόνον τὸ nequītur γ' ἐν ἐνεστώτῳ ὀριστικῆς.

9. *fīo* (*factus sum*) *fieri* γίγνομαι, συμβαίνω, ποιοῦμαι (ὡς παθητικὸν τοῦ *facio* ποιῶ).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸν μὲν παρακείμενον καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ παραγομένους σηματίζει κανονικῶς περιφραστικῶς, διὰ τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ *facio* καὶ τοῦ *sum*, *factus sum* . . . , τοὺς δὲ ἄλλους τύπους σηματίζει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς ἐξῆς :

INDICATIVUS

Praesens : *fīo fīs fīt fīmus fītis fīunt*

Imperfectum : *fīēbam fīēbas fīēbat . . .*

Futurum : *fīam fīes fīet . . .*

CONJUNCTIVUS

Praesens : *fīam fias fīat . . .*

Imperfectum : *fīērem fīēres fīēret . . .*

IMPERATIVUS : *fī fite*

INFINITIVUS : *Praesens* : *fīērī*¹

GERUNDIVUM : *faciendus* a -um.

Τὸ *fīo* ἔχει τὸ ῥιζικὸν *i* μακρὸν (καὶ πρὸ φωνήεντος, παρὰ τὸν κανόνα § 7, 1) εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν τοῦ *fīt* καὶ ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν *fī-* ἀκολουθῇ *er* : *fī-erī*, *fī-erem* . . .

Σύνθετοι τύποι τούτου ἀπαντοῦν μόνον οἱ ἐξῆς :

<i>confit</i>	<i>confient</i>	<i>confiāt</i>	<i>confieret</i>
<i>defit</i>	<i>defiunt</i>	<i>defiāt</i>	

¹ Διὰ τὴν διάθεσιν, ἀντὶ τοῦ παλαιότερου καὶ κανονικωτέρου *fieri*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23^{ον}

ΡΗΜΑΤΑ ΕΛΛΙΠΗ (VERBA DEFECTIVA)

§ 102. Ἐλλιπῆ ῥήματα ὀνομάζονται τὰ ἀπαντῶντα μόνον εἰς ὀλίγους τινὰς τύπους καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. aio λέγω. *Ind. Praes.* aio ais aiunt

Imperf. aiēbam aiebas aiebat aiebāmus aiebātis aiebant
καὶ ἀρχαϊκῶς aībam aibas aibat...

Perfect. — — ait

Conjunct. Praes — aias aiat aiant.

Imperativus (ai)

Particip. Praes. aiens

2. inquam λέγω. *Ind. Praes.* inquam inquis inquit

Imperf. — — inquiēbat

Futur. — inquires inquiet

Perfect. (inquiī) inquisti inquit (inquimus)

Imperat. (inque) (inquito)

Particip. inquiens

Σημ. Πάντες οἱ τύποι οὔτοι τοῦ inquam ἀπαντοῦν μόνον παρενθετικῶς.

3. quaeso παρακαλῶ. *Ind. Praes.* quaeso quaesūmus.

Σημ. Καὶ τὸ quaeso quaesumus συνήθως ἀπαντοῦν παρενθετικῶς καὶ δὴ μετὰ τὴν προστακτικὴν, ὅπως μετριάσουν τὸ ἐπιτακτικὸν καὶ τραχὺ τῆς ἐγκλίσεως ταύτης.

4. for (fatus sum) fatum fari φημί.

Ind. Praes. fatur fantur.

Imperf. fabar fabantur.

Futur. fabor fabēris fabītur fabīmur fabimīni fa-

Perfect. fatus -a -um sum es est... [buntur

Plusquampr. fatus...eram eras...

Conjunct. Imperf. μόνον τὸ σύνθετον praefārer...

Perfect. fatus sim sis sit...

Plusquampr. fatus essem

Imperativus fare

<i>Infinitivus</i>	fari (ἀρχαϊκῶς farier)
<i>Supinum</i>	fatu
<i>Participium</i>	fans
<i>Gerundium</i>	fando
<i>Gerundivum</i>	fandus-a-um

5. Αἱ ἔξῃς προστακτικαὶ καὶ τὰ ἀπαρέμματα :

α') arage (ἄπαγε).

β') ave ἢ ὀρθότερον have (χαῖρε) avēte avēto
ἀπαρέμματος avēre.

γ') cedo (δός, εἰπέ), καὶ πληθυντ. cete.

6. Τὸ forem fores foret forent (παρατατικὸς ὑποτακτ. τοῦ sum παρὰ τὸ essem) καὶ fore (μέλλ. ἀπαρεμμάτου τοῦ sum παρὰ τὸ futurum esse).

7. Οἱ ἔξῃς ὁμαλοὶ τύποι παρακειμένοι μετὰ τῶν ἔξ αὐτῶν παραγομένων (ὑπερσυντελικῶν καὶ τετελεσμένου μέλλοντος).

	1. meminī μέμνημαι	2. odī μισῶ	3. coepī ἠρξάμην
<i>Ind. Perf.</i>	meminī meministi...	odī odisti	coepī coepisti...
Plusq.	memineram...	oderam...	coeperam...
<i>Futur. ex.</i>	meminero...	odero...	coepero...
<i>Con. Perf.</i>	meminerim...	oderim...	coeperim...
Plusq.	meminisset...	odisset...	coepisset...
<i>Imp. Perf.</i>	memento mementote		
<i>Inf. Perf.</i>	meminisse	odisse	coepisse

Παρατηρήσεις :

α'. Οἱ παρακειμένοι meminī καὶ odī ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος, κατ' ἀκολουθίαν οἱ ὑπερσυντελικοὶ memineram, oderam... ἔχουν σημασίαν παρατατικοῦ, καὶ οἱ τετελεσμένοι μέλλοντες meminero, odero... ἀπλοῦ μέλλοντος.

β'. Τὸ odī καὶ coepī σχηματίζουν μέλλοντα ἀπλοῦν τῆς μετοχῆς osurus, coepturus, καὶ τοῦ ἀπαρεμμάτου osurum esse, coepturum esse.

γ'. Ἀντὶ odī oderam odero λέγεται καὶ περιφραστικῶς osus sum, osus eram, osus ero, ἀκόμη δὲ καὶ osus fueram, osus fuero μὲ διάθεσιν ἐνεργητικῆν, osus (exosus, perosus) sum μισῶ.

δ'. Ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου *coeptus* μετὰ τοῦ *sum, eram* κλπ. τίθεται ἀντὶ τοῦ *coepi, coeperam* κλπ., ὅταν τὸ ἕξ αὐτῆς ἔξαρτώμενον ἀπαρέμφατον εἶναι *παθητικὸν* κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν διάθεσιν : *domus aedificari coepta est* ὁ οἶκος ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι.

ε'. Ὡς ἐνεστώσ, παρατατικὸς καὶ μέλλων ἀπλοῦς τοῦ *coepi* χορησιμεύει τὸ *incipio, incipiebam, incipiam*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23^{ον}

ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 103. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα, *verba impersonalia*, ἀπαντοῦν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, μόνον ἐν τῷ γ' ἐνικῷ προσώπῳ ἐκάστου χρόνου· π. χ. τοῦ ῥήματος *oportere* ἐνεστώσ ὄριστ. *oportet* (χορή, δεῖ), παρατατικὸς *oportēbat* μέλλων *oportēbit*, παρακ. *oportuit*, ὑπερσ. *oportuerat*, τετελ. μέλλων *oportuerit*. Ὑποτ. ἐνεστ. *oporteat*, παρατ. *oportēret*, παρακ. *oportuerit*, ὑπερσ. *oportuisset*, ἀπαρέμφ. *oportēre*, παρακ. *oportuisse*.

Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀπρόσωπων δὲν εἶναι εὐχρηστος· μόνον ἢ προστ. *liceto* τοῦ *licet* ἀπαντᾷ ἐν νόμοις. Ἀντὶ δὲ τῆς προστακτικῆς, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθοῦν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς, ποιοῦνται χοῦσιν τῆς ὑποτακτικῆς : *misereat te pauperum* (οἴκτιρε τοὺς πτωχοὺς).

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24^{ον}

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 104. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς λατινικῆς γλώσσῃς εἶναι ἢ πρωτότυπα, *adverbia primitiva*, ἢ παράγωγα, *adverbia derivata*.

1. Τὰ πρωτότυπα εἶναι ὀλίγα : *haud* ἢ *haut* οὐ, *satis* ἢ *sat* ἄλλως, *cras* αὔριον, *vix* μόλις, *jam* ἤδη, *mox* μετ' ὀλίγον.

2. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἕξ οὐσιαστικῶν,

- ἐπιθέτων, ἀριθμητικῶν, ἀντωνυμιῶν καὶ ῥημάτων, καὶ λήγουν :
- α') εἰς -ē : *rectē* ὀρθῶς, *aegre* χαλεπῶς, *miserrime* ἀθλιώτατα.
 β') » -ō : *falsō* ψευδῶς, *crebro* συχνῶς, *tutissimo* ἀσφαλέστατα.
 γ') » -ter : *acriter* δριμέως, *celeriter* ταχέως, *aliter* ἄλλως.
 δ') » -itus : *antiquitus* ἀρχαίῳθεν, *caelitus* οὐρανῳθεν.
 ε') » -im ἢ -tim -ātim : *sensim* ἀκροθιγῶς, *tributum* κατὰ φυ-
 λάς, *centuriātim* κατὰ λόχους, *gregātim* κατ' ἀγέλας.
 ς') » -is : *magis* μᾶλλον, *nimis* ἄγαν.
 ζ') » -ies : ἔξ ἀριθμητικῶν μόνον : *decies* δεκάκις.

Ἐξ ἀντωνυμιῶν μόνον :

- η') » -bi : *ibi* ἐνταῦθα, *alibi* ἄλλοθι, *ubi* ποῦ, ὅπου.
 θ') » -nde : *inde* ἐντεῦθεν, *unde* πόθεν, ὅθεν.
 ι') » -im : *olim* ποτέ, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἀπὸ παλαιοῦ.
 ια') » -nc : *hinc* ἐνθένδε, *illinc* ἐκεῖ.
 ιβ') » -ic : *hīc* ἐνθάδε, *illīc* ἐκεῖ.
 ιγ') » -uc : *huc* ἐνθάδε, *istuc* αὐτόσε, *illuc* ἐκεῖσε.
 ιδ') » -ndo : *aliquando* ποτέ, *quando-que* ἐνίστε.
 ιε') » ō : *eo*, *quo*, *alio*, *ultra*, *intro*.

Μεμονωμένα εἶναι τὰ *ita* οὕτω, *tam* τόσον, *tum* τότε, *cum* ὅτε.

§ 105. Ὑπάρχουν καὶ ἐπιρροήματά τινα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπρω-
 χαιωμένοι πτώσεις : *partim* κατὰ μέρος (αἰτιατ. τοῦ *pars*), *secus*
 ἄλλως (αἰτιατ. τοῦ *secus* οὐδετ.).

§ 106. Ἄλλα εἶναι ἀποκρυσταλλωμένοι συντάξεις : *ex tem-
 plo* ἢ *extemplo* παρευθὺς, *in cassum* ἢ *incassum* μάτην, *in
 vicem* ἢ *invicem* ἐναλλάξ, ἀμοιβαίως, *magno opere* ἢ *magno-
 opere* μέγਾਲως, *in primis* ἢ *imprimis* ἐν πρώτοις, *forō sit an* ἢ
forsitan ἴσως, *dum taxat* ἢ *dumtaxat* μόνον.

Πρὸβλ. καὶ *ob viam obviam*, *de novo denovo denuo*, *hōc
 die hodie*, *quotannis*, *quotidie*, *prīdie*, *scilicet*, *videlicet* κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25^{ον}

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

§ 107. Αἱ προθέσεις τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι πολλαὶ καὶ συντάσσονται

αἱ περισσότεραι μετ' αἰτιατικῆς :

ad, adversus, ante, apud,
circa, circiter, circum, cis, citra, contra,
erga, extra, infra, inter, intra, juxta, ob,
penes, par, post, praeter, prope, propter,
secundum, supra, trans, ultra, versus,

ὀλίγαι μετ' ἀφαιρετικῆς :

ab, abs, coram, cum, de, ex, prae, pro, sine, tenus,

καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς εἰς δήλωσιν κινήσεως,
καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς εἰς δήλωσιν στάσεως :

in, sub, super.

Οὐδεμία κυρία πρόθεσις συντάσσεται μετὰ γενικῆς, οὐδεμία μετὰ δοτικῆς.

§ 108. **Καταχρηστικαὶ προθέσεις.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πτώσεις τινὲς οὐσιαστικῶν, μετὰ γενικῆς συντασσόμεναι, ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης συντάξεως κατήντησαν **προθέσεις καταχρηστικαί.** Τοιαῦται εἶναι μάλιστα αἱ ἀφαιρετικαὶ *causā, gratiā, ergō, fine* καὶ ἡ αἰτιατικὴ *instar*¹.

§ 109. **Ἀχώριστα μόρια,** *praepositiones inseparabiles,* ὀνομάζονται μόριά τινα ἀπαντῶντα μόνον ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτα συνθετικὰ μέρη, οὐδέποτε δὲ καθ' ἑαυτὰ προβλ. ἑλλ. δυσ-α-ἢ αν-. Τοιαῦτα εἶναι :

τὸ *dis-* : *dis-par* ἄνισος (*par* ἴσος), *dis-cedo* ἀποχωρίζομαι.

τὸ *se-* ἢ πρὸ φωνήητος *sed-*, *se-jungo* διαζευγνύω (*jungo* ζευγνύω), *sed-itiō* στάσις, διάστασις, χωρισμός.

¹ Καὶ τὸ *tenus* (§ 107) εἶναι ἀρχαία αἰτιατικὴ καταντήσασα καταχρηστικὴ πρόθεσις καὶ συντασσόμενη μετὰ γενικῆς, ἀλλὰ συντάσσεται καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς ὡς κυρία πρόθεσις.

τὸ in- : in-utīlis ἀνωφελής (utīlis ὠφέλιμος),
τὸ ne- : ne-fas ἀνόσιον (fas ὄσιον),
τὸ ve- : ve-sānus ἄφρων (sanus ὑγιής, φρόνιμος),
τὸ re- ἢ red- : re-mitto πέμπω ὀπίσω, red-do ἀποδίδω,
τὸ ambi- ἢ amb- ἢ am- : ambi-farius ἀμφίλογος, amb-ēdo
περιτρώγω, am-plector περιβάλλω, ἐναγκαλίζομαι,
τὸ por- : por-rīgo (por-rego) προτείνω, por-tendo προση-
μαίνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

§ 110. 1. **Συμπλεκτικοί**, conjunctiōnes copulatīvae : et, que, quoque, ac, atque... etiam καὶ — nec, neque οὐδέ, nec... nec, neque... neque οὔτε... οὔτε — cum... tum καί... καί...

2. **Διαξενκτικοί**, conj. disjunctīvae : aut vel-ve ἢ, sive... sive, seu... seu εἴτε... εἴτε

3. **Ἀντιθετικοί**, conj. adversatīvae : sed, verum ἀλλά, ἀλλ' ὅμως, autem δέ, ὅμως, verum tamen ἀλλ' ὅμως, vero ὅμως, at ἀλλά, attāmen, atqui ἀλλ' ὅμως.

4. **Χρονικοί**, conj. temporāles : quom ἢ quum ἢ cum, quando, ubi, dum ὅτε, ἐν ᾧ—donec, dum, quoad, quamdiu, quatenus ἕφ' ὅσον, ἕως, ἕως να — quotiens ὁπότε, ὁσάκις — quandoquidem ὁπότε δὴ — postquam ἀφ' οὗ — antequam, priusquam πρὶν ἢ — simulac ἢ simulatque εὐθὺς ὧς.

5. **Αἰτιολογικοί**, conj. causāles : nam διότι, namque καὶ γάρ—enim γάρ, etenim καὶ γάρ, quod, quia διότι, quoniam, quom ἢ quum ἢ cum ἐπειδή.

6. **Υποθετικοί**, conj. conditionāles : si εἰ, ἐάν, sin εἰ δέ, ἐάν δέ—si non, nisi, ni, εἰ μὴ — si quidem εἰ δὴ—si modo, dum, dum modo, modo ἐάν μόνον—dummodo ne, modo ne, dum ne, ἐάν μόνον μὴ.

7. **Τελικοί**, conj. fināles : tu ἵνα, quom ὅπως, quin ἵνα μὴ.

ἵνα, quominus ἵνα μή, qui non ὥστε μή, ἵνα μή, ne ἵνα μή, neve μηδέ.

8. **Συλλογιστικοί**, conj. conclusivae : itaque, proinde ὅθεν, igitur οὖν, τοίνυν, ergo ὅθεν, οὖν.

9. **Συμπερασματικοί**, conj. consecutivae : ut ὥστε, quin ὥστε μή.

10. **Εἰδικοί**, conj. declarativae : quod ὅτι, quin ὅτι, quasi, ὥς δή, ὅτι τάχα.

11. **Ἐναντιωματικοί**, conj. concessivae : etsi, etiamsi, tametsi, quamquam, quamvis, licet εἰ καί, ut καὶ εἰ, quom ἢ quum ἢ cum εἰ καί.

12. **Συγκριτικοὶ ἢ παραβολικοί**, conj. comparativae : ut, uti, velut, veluti, sicut, sicuti, tamquam, quomodo ὡς ὥσπερ, quemadmodum ὄν τρόπον, ὡς, quam (μετὰ τὰ συγκριτικά) ἢ.

*Ἐτι δὲ καὶ οἱ **συγκριτικοὶ ὑποθετικοί** : quasi, quasi vero, tamquam si, velut si, ut si, proinde quasi, proinde ac si ὡσεὶ, ὡς εἰάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27^{ον}

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

§ 111. Τὰ ἐπιφωνήματα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ἀναρθροί τινες φωναί, οὐχὶ κυρίως λέξεις, αἵτινες ἐκφρεύγουν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αἰφνίδιον ἢ σφοδρὸν πάθος, ἔκπληξις, χαρά, λύπη, θαυμασμός, βδελυγμία, φόβος κλπ., καταλαμβάνῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρέπον ν' ἀρθρώσῃ λέξιν : a !, ah ! oh !, pfui !, st ! . . .

Μετὰ τῶν ἐπιφωνημάτων εὔρηται ἐνίοτε καὶ θεῶν ὀνόματα, καὶ ταῦτα οὐχὶ σπανίως συντεταγμένα καὶ εἰς μίαν μετ' ἐκείνων λέξιν συντεθειμένα : ecaster ! edepol !

* Καὶ μόνον θεῶν ὀνόματα λαμβάνονται ἐπιφωνηματικῶς : pol-hercle !

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28^{ον}

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

§ 112. *Αἱ πρωτότυποι λέξεις*, vocabūla primitīva, γίνονται ἀμέσως ἐκ τῆς ῥίζης διὰ προσλήψεως καταλήξεώς τινος, ὀνοματικῆς ἢ ῥηματικῆς, ἢ καὶ ἄνευ καταλήξεως.

Αἱ *παράγωγοι*, vocabūla derivāta, γίνονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν πρωτοτύπων ἢ ἄλλων παραγώγων διὰ προσλήψεως διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων.

<i>ρίζαι</i>	<i>πρωτότυποι λέξεις</i>	<i>παράγωγοι λέξεις</i>
voc—	[voc-s] vox φωνή	[voc-a-o] voco καλῶ, vocatio κλήσις, vocatīvus κλητική, vocabūlum λέξις, vocabularium λεξιλόγιον
os—	os στόμα Gen. or-is	[or-a-o] oro λέγω, oratio λόγος, oratiuncūla λογύδιον, orātor ῥήτωρ, oratorius ῥητορικός.

§ 113. Αἱ παράγωγοι λέξεις εἶναι οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ῥήματα, ἐπιρρηματα.

I. Παράγωγα οὐσιαστικά, substantīva derivāta.

Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά παράγονται :

1. ἐκ ῥημάτων, substantīva verbalia :

	<i>ἄφηρημένα</i>	<i>συγκεκριμένα</i>
amo ἀγαπῶ	amor ἀγάπη	amātor ἐραστής
curro τρέχω	cursus δρόμος	cursor δρομεύς
lego ἀναγινώσκω	lectio ἀνάγνωσις	lector ἀναγνώστης
aro ἄρῶ	aratio ἄροσις	arātrum ἄροτρον

2. ἐξ ὀνομάτων, substantīva denominativa :

α') ἐξ ἐπιθέτων, ἄφηρημένα πάντοτε

malus κακός

malitia κακία

probus χρηστός

fortis δυνατός

liber ἐλεύθερος

β') ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν

ἀφροημένα

συγκεκριμένα

medicus ἰατρός medicina ἰατρικὴ

columba περιστέρω

oilva ἐλαία

bos βοῦς

collega ἑταῖρος collegium ἑταιρεία

columbarium περιστερῶν

olivētum ἐλαιῶν

bovile βουστάσιον

Πλεῖστα εἶναι τὰ ὑποκοριστικά, deminutiva, μετὰ καταλήξεως -lus, -la, -lum :

vox

caput κεφαλὴ

filia θυγάτηρ

tabula πίναξ

liber βιβλίον

oculus ὀφθαλμὸς

voe-ŭ-la μικρὰ φωνὴ ἢ λέξις

capit-ŭ-lum κεφάλαιον

fili-ŏ-la θυγάτριον

tabel-la πίναξις

[liber-lus] libellus μικρὸν βιβλίον

ocel-lus μικρὸς ὀφθαλμὸς

Ἐξ ὀνομάτων τῆς γ', δ' καὶ ε' κλίσεως σχηματίζονται ὑποκοριστικά συνήθως μετὰ τὴν κατάληξιν -cŭlus -cŭla, -cŭlum :

opus ἔργον

mus μῦς

spes ἐλπίς

versus στίχος

homo ἄνθρωπος

opus-cŭlum μικρὸν ἔργον

mus-cŭlus μῦδιον

spe-cŭla μικρὰ ἐλπίς

vers-i-cŭlus στιχίδιον

homun-cŭlus ἀνθρωπάριον.

Πολλάκις σχηματίζονται ἐξ ὑποκοριστικῶν νέα ὑποκοριστικά, ὡς καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ : **πόδι, ποδάρι, ποδαράκι** :

auris οὔς, auri-cŭ-la, ὠτίον, αὐτί, auricilla αὐτάκι

cista κίστη, cist-ŭ-la θήκη, cistella, cistellŭla.

Σημ. Πατρωνυμικά, patronymica. Ὅσα πατρωνυμικά ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἤδη ἐσχηματισμένα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, μετὰ τὰς αὐτὰς κατάληξεις :

Πριαμίδης Priamides

Νηρηΐς Nerēis

Ἀτρεΐδης Atrides

Θεστίας Thestias

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἑξῆς :

Romulides ἐκ τοῦ Romulus, Scipiades ἐκ τοῦ Scipio,

Iliaes ἐκ τοῦ Ilia, Neptunine ἐκ τοῦ Neptunus . . .

II. Παράγωγα ἐπίθετα, adjectīva derivāta.

1. ἐκ ῥημάτων, adjectīva verbalia :

valeo ὑγίης, εὐρωστός εἰμι	valīdus εὐρωστος, ἰσχυρὸς
facio ποιῶ, κάμνω	facīlis εὐποίητος, εὐκολος
loquor ὁμιλῶ, λέγω	loquax ὁ πολλὰ λέγων, λάλος
amo ἀγαπῶ	amicus ὁ ἀγαπῶν, ὁ φίλος
queror μέφομαι	querulus μεμψίμοιρος

2. ἐξ οὐσιαστικῶν :

aurum χρυσοῦς	aureus χρυσοῦς
rex βασιλεὺς	regius, regālis βασιλικὸς
civis πολίτης	civīcus, civīlis πολιτικὸς
familia οἰκογένεια, οἶκος	familiāris οἰκεῖος
pericūlum κίνδυνος	periculōsus κινδυνώδης
fraus ἀπάτη	fraudentus ἀπατηλὸς
barba πώγων, γένειον	barbatus πωγωνοφόρος

Καὶ ἐκ κυρίων ὀνομάτων

Sulla ὁ Σύλλας	Sullānus φίλος, ὄπαδός τοῦ Σύλλα
Pompeius ὁ Πομπήιος	Pompeianus τοῦ Πομπηίου, Πομπηϊανός

*Εξ ὀνομάτων πόλεων, χωρῶν, τόπων (ἐθνικὰ καὶ ἄλλα)

Roma ἡ Ῥώμη	Romānus Ῥωμαῖος
Latium τὸ Λάτιον	Latīnus Λατῖνος
Cannae αἱ Κάνναι	Cannensis, pugna Cannensis ἡ παρὰ τὰς Κάννας μάχη

Sacra via Ἱερὰ ὁδὸς Sacra viensis ὁ παροδίτης τῆς

3. ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων, ὑποκοριστικά, deminutīva : [Ἱερὰς ὁδοῦ]

parvus μικρὸς	parvulus (ἀρχ. parvulus) μικροῦ-
bellus ὠραῖος, νόστιμος	bellulus νοστιμοῦλις [τικός]

4. ἐξ ἐπιρρημάτων

cras αὔριον crastinus αὐριανός, hodie σήμερον hodiernus σημερινός, semper πάντοτε sempiternus παντοτινός.

ante πρό, ἔμπροσθεν	} antīcus ὁ ἔμπροσθεν ὢν (τοπικῶς)	
(τοπικῶς καὶ χρονικῶς)		antīquus ὁ ἀρχαῖος, ὁ ἐν τῷ πρό-
		[σθεν χρόνῳ]

III. Παράγωγα ῥήματα, verba derivāta.

1. ἐξ ὀνομάτων, verba denominatīva :

bellum πόλεμος bello πολεμῶ, laetus εὐθυμος laetor εὐ-

θυμῶ, laus ἔπαινος laudo ἔπαινῶ, flos γεν. floris ἄνθος, floreo ἄνθῶ, finis ὄριον, finio ὀρίζω, senex γέρον senesco γηράσκω...
 2. ἐξ ἄλλων ῥημάτων, verba verbalia :

θαμιστικά, frequentatīva :

curro τρέχω	σουπ.	cursum	θαμιστ.	curso ¹
cano ᾄδω	»	cantum	»	canto
traho σύρω	»	tractum	»	tracto
clamo βοῶ	»	clamatum	»	clamito ...

ἐναρκτικά, inchoatīva ἢ inchoatīva :

floreo ἄνθῶ		floresco ἀρχίζω ν' ἄνθῶ
obdormio καθεύδω		obdormisco ἀποκοιμῶμαι...

ἐφειτικά, desideratīva :

edo ἐσθίω	σουπ.	esum	ἐφειτ.	esurio ἐπιθυμῶ νὰ τρώγω, βρωσεῖω
pario γεννῶ	»	partum	»	parturio ἔχω ὄρεξιν, ἐφει- σιν νὰ γεννήσω, ὠδίνω.

ὑποκοριστικά, deminutīva :

canto ᾄδω ὑποκορ. cantillo ὑπάδω, μυνυρίζω.
Σημ. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα ἰδὲ ἐν σελ. 100.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29^{ον}

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 114. Αἱ σύνθετοι λέξεις, vocabula composita, εἶναι :

1. Πρόθεσις	{	μετὰ ῥήματος : per-mitto ἐπιτρέπω
		μετὰ οὐσιαστικοῦ : inter-rex μεσοβασιλεὺς
		μετὰ ἐπιθέτου : per-magnus ὑπέρομεγας, πάνυ μέγας
		μετὰ ἐπιρρήματος : per-saepe πάνυ πολλάκις

2. ²Επίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ (magnus-anīmus) magna-nīmus μεγαλόψυχος, μεγάθυμος.

¹ Τὰ θαμιστικά ῥήματα εἶναι πάντα τῆς α' συζυγίας.

3. Ἀριθμητικὸν { ἀπόλυτον μετὰ οὐσιαστικοῦ : (tres-anni) tri-
ennium τριετία
τακτικὸν μετὰ ῥήματος : (primus - capio)
princeps πρῶτος, ὃ τὴν πρώτην θέσιν
καταλαμβάνων.

4. Οὐσιαστικὸν μετὰ ῥήματος : (aedes-facio) aedifico οἰκοδομῶ.

5. Ἀχώριστον { μετὰ οὐσιαστικοῦ : (se-cura) secūrus ἀφροντις
μόριον { μετὰ ἐπιθέτου : (in-prōbus) imprōbus φαῦλος
dis-simīlis ἀνόμοιος
μετὰ ῥήματος dis-cēdo ἀποχωρῶ.

§ 115. Ἐκάστης συνθέτου λέξεως τὴν κυρίαν ἔννοιαν ἔχει τὸ β' συνθετικὸν μέρος, τὸ δὲ α' συνθετικὸν προσδιορίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ β' : ὃ τὴν σημαίαν φέρων sign-ī-fer, κακῶς λέγω maledīco, ὑπερένδοξος prae-clārus

§ 116. Ἡ σύνθετος λέξις ἢ μένει τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ λόγου, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ β' συνθετικὸν αὐτῆς mitto permitto, rex in-terrex, magnus permagnus,—

ἢ γίνεται ἐπίθετον : animus οὐσιαστ. ἀλλὰ magnanīmus ἐπίθ., fero ῥῆμα ἀλλὰ frugīfer ἐπίθ. καρποφόρος.

§ 117. Εἰ καὶ αἱ συντιθέμεναι λέξεις εἶναι δύο μόνον, ἡ ἔννοια αὐτῶν περιλαμβάνει ἐνίοτε πλείονας (ἔλλιπῆς ἢ συνεπτυγμένη σύνθεσις), π. γ. aequinoctium (aequus nox)=illud anni tempus, quo noctes et dies aequae sunt, ἔλλην. ἰσημερία=ὃ χρόνος ἐκεῖνος τοῦ ἔτους, καθ' ὃν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι ἴσαι.

§ 118. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω κυρίων συνθέσεων, ὑπάρχουν καὶ τινες καταχρηστικαὶ συνθέσεις, δηλ. ἀπλαῖ παραθέσεις δύο λέξεων, δυναμένων καὶ χωριστὰ νὰ γράφονται :

respublica ἢ res publica ἢ πολιτεία

decemvīri ἢ decem (καὶ x) vīri οἱ δέκαρχοι

proconsule ἢ pro consule ἀντὶ ὑπάτου, ἀνθύπατος

maledīco ἢ male dico κακῶς λέγω, κακολογῶ . . .

Ἐν τούτοις ἐθεωρήθησαν ὡς μία λέξις καὶ ὅσαι εἶναι ὀνόματα ἐκλίθησαν ὡς ἐν ὄνομα : proconsule ἀφαιρ., ὀνομαστ. proconsul, γεν. proconsulis . . . pronomine ἀντὶ ὀνόματος, pronomen ἀντωνυμία, —

ἢ ἐκλίθησαν καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη, ἂν ἦσαν ἀμφοτέρω-
δνόματα :

respublica, γεν. reipublicae, αἰτ. rempublicam . . .

jusjurandum, γεν. jurisjurandī, δοτ. jurijurando.

Σημ. Καταχρηστική εἶναι καὶ ἡ σύνθεσις ἐν τοῖς ῥήμασι ca-
lefacio θερμαίνω (θερμαίνεσθαι ποιῶ), pate-facio ἀνοίγω (ἀνα-
πεπταμένον εἶναι, ἀναπετάννυσθαι ποιῶ) κ.τ.ὄμ.

§ 119. **Μεταβολαὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν.**

Κατὰ τὴν σύνθεσιν πλὴν τῆς μεταβολῆς, ἦν πάσχει τὸ τελευ-
ταῖον σύμφωνον τοῦ ἀ' συνθετικοῦ μέρους πρὸ τοῦ ἀρχικοῦ
συμφώνου τοῦ β' συνθετικοῦ, π. χ. (sub-rōno) sup-rōno ὑπο-
τίθημι, (il-lūdo) il-lūdo ἐμπαίζω, —

συμβαίνουν προσέτι καὶ αἱ ἑξῆς :

1. Ἡ πρόθεσις cum ὡς ἀ' συνθετικὸν μέρος γίνεται com-
καὶ (πρὸ φωνήεντος ἢ πρὸ h) co- com-moveo, con-tendo,
co-eo, co-hibeo . . .

2. Τὸ φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογος τῆς ἀ' συλλαβῆς τοῦ β' συν-
θετικοῦ μέρους ἐν πολλαῖς λέξεσι τρέπεται εἰς ἀσθενέστερον φω-
νῆεν, π. χ.

facio	σύνθ.	con-ficio
arceo	»	co-erceo
rego	»	cor-rīgo
quaero	»	con-quīro, requīro . . .
claudio	»	in-clūdo, con-clūdo . . .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30^{ον}

1. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἡμερολόγιον.

Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρονολόγουν κατὰ ἔτη, μῆνας καὶ ἡμέρας· καὶ
τὸ μὲν ἔτος ὠρίζον εἶτε μόνον κατὰ τοὺς ὑπάτους ἐκάστου ἔτους¹

¹ Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἀρχοντας, οἱ
Σπαρτιάται κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἐφόρους, οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὰς ἱε-
ρείας τῆς Ἥρας κτλ.

εἶτε ἀριθμοῦντες τὰ ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης ἔτη (753 π. Χ.), ἀλλὰ μνημονεύοντες ἅμα καὶ τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους, π. χ.

1. Orgetōrix fecit conjurationem M. Messala et M. Pi-
sone consulibus.

2. Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe
condita, S. Sulpicia Galba C. Aurelio consulibus, bellum
cum rēge Philippo inītum est.

Τὸ ἔτος ἤρχιζεν ἀρχαιότερον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, δηλαδὴ
ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τοῦ ἔαρος.

Οἱ μῆνες εἶναι οἱ ἐξῆς :

1. Martius (ὀνομαζόμενος οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Mars
Ῥαῖης, ὅστις ἦτο ὁ μυθολογούμενος πατὴρ τοῦ Ῥωμύλου καὶ
τοῦ Ῥέμου καὶ ὁ τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τιμώμενος
θεός).

2. Aprilis } Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τούτων συνδέονται πρὸς
3. Maius } τὴν ἀνοιξιν, βλάστησιν καὶ σκλήρουνσιν ἢ ψῆσιν
4. Junius } τῶν φυτῶν¹.

5. Quinctilis δηλ. πέμπτος μῆν. Ῥαπὸ τοῦ 44 π. Χ. πρὸς
τιμὴν τοῦ Γαίου Ῥουλίου Καίσαρος μετωνομάσθη Julius.

6. Sextilis ἕκτος. Ῥαπὸ τοῦ 8 π. Χ. πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγού-
στου μετωνομάσθη Augustus.

7. September ἑβδομος, Σεπτέμβριος.

8. Octōber ὄγδοος, Ὀκτώβριος.

9. November ἑνατος, Νοέμβριος.

* 10. December δέκατος, Δεκέμβριος.

11. Januarius Ῥανουάριος (Janus ὁ θεός Ῥανός).

12. Februarius μῆν καθατήριος, ἐκ τοῦ Ῥήμ. februo κα-
θαίρω διὰ θυσιῶν, αἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Σημ. Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν εἶναι ἐπίθετα καὶ ἐν-
νοεῖται τὸ οὐσιαστικὸν ἄρσ. mensis.

Ῥαπὸ τοῦ ἔτους 150 περίπου π. Χ. τὸ ἔτος ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ
Ῥανουαρίου μηνός, ὅτε καὶ οἱ ἄρχοντες (ὑπάτοι κ. ἄ.) ἀνελάμβανον
τὴν ἀρχήν. Ῥεν τούτοις αἱ ὀνομασίαι τῶν μηνῶν ἔμειναν αἱ

¹ Πρβλ. ἀνάλογα τὰ κοινὰ νεοελληνικά : Θεριστής (ὁ Ῥούνιος), Ῥλων-
νάρης (ὁ Ῥούλιος), Τρυγητής (ὁ Σεπτέμβριος) κλπ.

αὐταί, εἰ καὶ δὲν κατεῖχον πλέον ἐκεῖνοι τὴν σειράν, ἥτις διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐδηλοῦτο.

Διὰ τῆς τροποποιήσεως, ἦν ἕκαμεν ὁ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ (ἔξ οὗ ἔκτοτε ὠνομάσθη Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον), τὸ σύνθηδες Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἀπετελεῖτο ἐκ 365 ἡμερῶν, ἕκαστον δὲ τέταρτον ἔτος ἐκ 366. Τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον ἔτος ὠνομάζετο *annus bis sextus*, ὅθεν τὸ ἡμέτερον ἔτος *ἔτος δίσεκτον ἢ βίσεκτον* ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἢ ἐπὶ πλέον ἡμέρα δὲν προσετίθετο μετὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου, ὥστε ὁ μὴν οὗτος νὰ ἔχη τὴν 29ην ἡμέραν, ὡς παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ἀλλὰ διὰ θρησκευτικὸς λόγους προσετίθετο μετὰ τῆς 23 καὶ 24 Φεβρουαρίου καὶ ἐλογίζετο ὡς 24η δῖς, ἥτοι κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν ὑπλογισμὸν τῶν Ῥωμαίων *dies bis sextus ante Calendas Martias*.

Τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν ὠρίζον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἴδιον τρόπον. Εἶχον δηλονότι ἕκαστου μηνὸς τρεῖς ἡμέρας ὠρισμένας, τὴν 1ην, τὴν 3ην καὶ τὴν 13ην. Ἡ μὲν πρώτη ἐκαλεῖτο *Calendae* (Καλάνδαι), ἡ πέμπτη *Nonae* (Νῶναι) καὶ ἡ δεκάτη τρίτη *Idus* (Εἰδοί) ¹.

Τοῦ Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου αἱ Εἰδοὶ ἦσαν ἢ 15 καὶ αἱ Νῶναι ἢ 7η.

Ὅταν ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο ταῖς ἡμέραις ταύταις (Καλάνδαις, Νῶναις, Εἰδοῖς) παρελάμβανον τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ὀνόματος τούτων (*Calendis, Nonis, Idibus*) μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνὸς ὡς ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ: *Caesar interfectus est Idibus Martis* ὁ Καῖσαρ ἐφονεύθη ταῖς Μαρτίαις Εἰδοῖς, τ. ἔ. τῇ 15 Μαρτίου.

Ὅταν δὲ ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι συνέβη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν, ἔλεγον *pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus* (ἢ *pridie Calendarum, pridie Nonarum, pridie Iduum*), π. γ. *Catilina pridie Calendas Januarias Lepido et Tullo consulibus stetit in comitio cum telo*.

¹ Ὁ ὀρισμὸς τῶν ἡμερῶν τούτων συνεδέετο πρὸς τὰς φάσεις τῆς σελήνης· δηλ. *Calendas* εἶναι τῆς νέας σελήνης ἢ ἡμέρα, νουμηνία, *Idus* εἶναι ἢ τῆς πανσελήνου, *Nonae* εἶναι ἢ ἐνάτη πρὸ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα.

Σημ. Καὶ ἡ ὑστεραία τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν ἐδηλοῦτο ἐνίοτε διὰ τοῦ postridie Calendas (ἢ Calendarum), postridie Nonas, postridie Idus, π. χ. postridie Nonas Martias τῇ 8 Μαρτίου.

Αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τοῦ μηνὸς ἐλογίζοντο διὰ **τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ**, ὑπολογιζομένης τῆς τάξεως αὐτῶν πάντοτε πρὸς τὰ ὀπίσω¹ ἀπὸ τῆς **προσεχοῦς ὠρισμένης** ἡμέρας (Calendarum, Nonarum, Iduum) ἀλλὰ συνυπολογιζομένης καὶ ταύτης εἰς τὴν ἀρίθμησιν.

Οὕτως, ἐὰν ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο τῇ 10 Ἰανουαρίου, ἔλεγον: ante diem quartum (IV) Idus Januarias, ἢ συντόμως quarto Idus Januarias (IV Id. Jan.), διότι αἱ Εἰδοὶ τοῦ Ἰανουαρίου ἦσαν ἡ 13ῃ αὐτοῦ, ἡ δὲ 10 τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἡ 4ῃ ἡμέρα πρὸ τῶν Εἰδῶν, καθόσον, ὡς εἴρηται, συνυπελογίζετο καὶ αὐτὴ ἡ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα $\left(\frac{13\eta}{1} - \frac{12\eta}{2} - \frac{11\eta}{3} - \frac{10\eta}{4}\right)$.

Σημ. Ἡ φράσις ante diem quartum (IV) Idus Januarias εἶναι σόλοικος ἀντὶ die quarto (IV) ante Idus Januarias τῇ 4ῃ πρὸ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι δ' ὅμως ἡ μόνη σχεδὸν ἐν χρήσει καίπερ σόλοικος. Κατὰ ταύτην λέγεται συνήθως καὶ pridie Calendas Januarias ἀντὶ τοῦ σπανιωτέρου, πλὴν ὀρθοτέρου, pridie Calendarum Januarium.

Μᾶλλον σόλοικοι εἶναι αἱ φράσεις comitia Bibulus distulit in ante diem quintum decimum Calendas Novembres ἀντὶ in diem quintum decimum ante Cal. Nov.—Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octobres ἀντὶ e die quinto ante Idus Octobres—Corcyrae fuimus usque ad ante diem XVI Calendas Decembres ἀντὶ ad diem XVI ante Cal. Dec.—Πρβλ. καὶ Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias.

¹ Ἴνα εὐκόλως εὐρίσκη τις ἐκ δεδομένης ῥωμαϊκῆς χρονολογίας τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον, ἢ τανάπαλιν ἐκ τινος ἡμετέρας χρονολογίας τὴν ῥωμαϊκὴν, ἃς ἔχη ὑπ' ὄψιν τοῦ τοῦ ἐξῆς δύο πρακτικῶς κανόνας:

¹ Ὡς δηλ. συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις διὰ τὴν τρίτην δεκάδα ἐκάστου μηνός.

1. Δεδομένης λατινικῆς χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὰς Καλάνδας, Νώνας, Εἰδούς, καὶ τὴν προτεραίαν τούτων pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus, **ἐὰν μὲν εἶναι** ante Nonas ἢ ante Idus, προσθέτομεν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν μίαν μονάδα καὶ εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἵτινες εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus : ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύη τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν :

ante diem III Nonas Novembres = 3 Νοεμβρίου

(Nonae Novembres $5+1=6-3=3$)

ante diem VII Idus Maias = 9η Μαΐου

(Idus Maias $15+1=16-7=9$).

Ἐὰν δὲ εἶναι ante Calendas μηνὸς τινος, προσθέτομεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ **προηγούμενου μηνὸς** δύο μονάδας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἵτινες εἶναι ante Calendas ἢ διαφορὰ δεικνύει τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν· π. χ. ante diem XIV Calendas Januarias = τῇ 19ῃ Δεκ. (ὁ προηγούμενος τοῦ Ἰανουαρίου μῆν, ὁ Δεκέμβριος, ἔχει ἡμέρας $31+2=33-14=19$ Δεκέμβριου)· ante diem VIII Calendas Martias = 22 Φεβρουαρίου.

2. Δεδομένης ἰδικῆς μας χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὴν 1ην (Calendae), 5ην ἢ 7ην (Nonae) καὶ 13ην ἢ 15ην (Idus) καὶ τὴν προτεραίαν τούτων (pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus), παρατηροῦμεν ποία **ὠρισμένη** ἡμέρα ἀκολουθεῖ (εἶναι προσεχῆς) τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ· καὶ ἂν μὲν ἀκολουθοῦν αἱ Νῶναι ἢ αἱ Εἰδοί, προσθέτομεν εἰς τὰς Νώνας ταύτας ἢ τὰς Εἰδούς μίαν μονάδα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν· ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύη ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus :

π. χ. ἡ 8η Ἰανουαρίου = ante diem VI Idus Januarias (διότι μετὰ τὴν 8ην Ἰανουαρίου ἀκολουθοῦν αἱ Idus Januariae, ἧτοι ἡ 13η αὐτοῦ· ὅθεν $13+1=14-8=6$).

Ἄν δὲ ἀκολουθοῦν αἱ Calendae τοῦ ἐπομένου μηνός, τότε εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, ὅστις δηλοῦται ἐν τῇ

καθ' ἡμᾶς χρονολογία, προσθέτομεν δύο μονάδας· εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν, καὶ ἡ διαφορὰ δεικνύει ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Calendas (τοῦ ἐπομένου πάντοτε μηνός), π. χ. ἡ 25ῃ Μαρτίου = ante diem VIII Calendas Apriles (διότι ὁ Μάρτιος ἔχει ἡμέρας $31+2=33-25=8$).

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον καὶ εἰδὸς τι ἐβδομάδος, ἀσχέτου ὅμως πρὸς τὸν μῆνα (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν)· δηλαδή ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο καθ' ἐκάστην ἐνάτην ἡμέραν (ὡς αὐτοὶ ὑπελόγιζον : † 1 1 1 1 1 1 †) ἀγορά. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς ἀγορᾶς, ἣτις ἐκαλεῖτο nundinae (ἐκ τοῦ novem dies), συνέρθεον εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀγοραῖς διατριβῶν ἐργατικὸς λαός, διὰ τὰ πωλήσων τὰ προϊόντα των, τὰ ἀγοράσων ἐάν τις εἶχον ἀνάγκην καὶ καθόλου τὰ κανονίσων τὰς ἐργασίας των.

Αἱ nundinae αὗται ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δι' ὑποθέσεις τῆς πολιτείας· ἐπ'εὐκαιρίᾳ δηλ. τῆς συναθροίσεως ταύτης εἰς τὴν Ῥώμην ἀπάντων τῶν πολιτῶν, ἵνα λάβουν οὗτοι ἐν καιρῷ γνῶσιν, οἱ ἄρχοντες, ὅτε ἤθελον τὰ καλέσων τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν, ὅφειλον τὰ ὀρίζων τὴν ἡμέραν τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, tres nundinas ἢ trinundinum πρότερον, τ. ἔ. 17 τοῦλάχιστον¹ ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας· αἱ 17 ἡμέραι ὑπολογίζονται ὧδε :

†	1	1	1	1	1	1	1	†	1	1	1	1	1	1	1	1	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	

¹ Ἐκάστη δηλαδή ἡμέρα τῆς ἀγορᾶς nundinae λογίζεται δὶς,

¹ Λέγομεν τοῦλάχιστον, διότι ἂν μὲν ἡ ἐκκλησία ὀρίζετο τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην ἀγορᾶν ἡμέρα, τότε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προκηρῦξεως τῶν πρώτων nundinarum μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας ἐμεσολάβουν 17 ἡμέραι· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἠδύνατο τὰ γίνῃ καὶ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ ἄλλῃ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς τρίτης ἀγορᾶς ἡμέρα, τότε δὲ αἱ μεσολαβοῦσαι ἡμέραι ἦσαν πλείονες, 18, 19...., ἀλλ' οὐχὶ πλείονες τῶν 24· διότι μετὰ τὴν 24 ἠκολούθει πάλιν ἡμέρα ἀγορᾶς nundinae, αἱ δὲ nundinae δὲν ἦσαν κατάλληλοι ἡμέραι εἰς ἐκκλησίαν.

² Διὰ τοῦ † σημειοῦνται αἱ nundinae.

ὡς τελευταία τῆς προηγουμένης ἑβδομάδος καὶ ὡς πρώτη τῆς ἑπομένης.

Αἱ μεταξύ δύο *nundinae* ἑπτὰ ἡμέραι ἀποτελοῦν τὸ *interpundinum*.

II. Κατάλογος τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων.

Aboleo *abolēni* *abolitum* (ὡς ἐκ παρακ. *abolui*) *abolēre* ἀφανίζω.

abolesco *abolēni* *abolescere* ἀφανίζομαι· ῥιζ. *ol-* ἔλλ. ὄλ-λυμι.
accendo (*ad-cando* *candeo*) *accendi* *accensum* *accendere*
ἀνάπτω.

accerso, *idē arcesso*.

accio *accīni* *accitum* *accīre* προσκαλῶ· *idē* *cio* καὶ *cieo*.

aceo *acui* *acēre* ὄξινός εἰμι, ὄξίζω· ῥιζ. *ac* *acer* *acies*.

acesco *acui* *acescere* γίνομαι ὄξινός, ὄξίζομαι, ἔναρκτ. τοῦ *aceo*.

acuō *acui* *acūtum* *acuere* ὄξύνω· ῥιζ. *ac-* ῥήματ. θέμα *acu-*
συγγ. *acus* βελόνη· σύνθ. *ex-acuo*, *prae-acuo*.

adipiscor (*ad-apiscor*, *adeptus sum*) *adeptum* *adipisci* κατορθῶ.

adolesco *adolēni* *adultum* *adolescere* ἀυξάνομαι, ῥιζ. *ol-*, διάφορος μορφή τῆς ῥιζ. *al-* (*alo* ἀυξάνω, τρέφω).

ago *ēgi* *actum* *agere* ἄγω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς *-īgo*
-ēgi *-actum* *-igere*, π.χ. *subīgo* *subēgi* *subactum* *subigere*·
μόνον ἐν τῷ *perago* καὶ *circumago* φυλάττεται τὸ *a*.

aio, *idē* σελ. 97.

algesco *alsi* *algescere* ψύχομαι, ἔναρκτ. τοῦ *algeo*.

algeo (*algsi*) *alsi* *algere* ῥιγῶ.

allicio (*ad-lacio*) *allexi* *allectum* *allicere* ἐφέλω· *idē* σελ. 88.

alo *alui* *altum* ἢ *alitum* *alere* ἀυξάνω, τρέφω.

ambio *ambīni* *ambitum* *ambire* περιπορεύομαι.

amicio [*amicui* καὶ *amixi*] *amictum* *amicire* περιβάλλω.

amplector (*amplexus sum*) *amlexum* *amplecti* περιβάλλω.

ango *anxi* *anctum* *angere* ἄγχω, πνίγω.

aperio· *aperui* *apertum* *aperire* ἀνοίγω.

apiscor (*aptus sum*) *aptum* *apisci* ἐπιτυγχάνω· ῥιζ. *ap-* τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς *-ipiscor* *-eptum* *-ipisci*· προβλ.

adipiscor.

arceo arcui arcēre εἴργω, εἴργω, ἀρκέω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -erceo -ercui -ercitum -ercēre, coerceo κτλ.

arcesso (adcesso) arcessivi arcessitum arcessere μεταπέμπομαι.

ardeo arsi arsum ardere καίομαι.

ardesco arsi ardescere καίομαι, ἐναρχτ. τοῦ ardeo.

arguo argui argutum arguere ἐλέγχω.

audeo (ausus sum) ausum audere τολμῶ.

augeo auxi auctum augere αὐξάνω· ἢ ῥιζ. aug- ἑλλην. αὐξω.

Bibo bibi bibitum bibere πίνω.

Cado cecidi cāsum cadere πίπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cido -cidi -cāsum -cidere (occido, incido κτλ.)

caedo cecidi caesum caedere κόπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cido -cidi -cāsum -cidere (occido, concido κτλ.).

caleo calui calere θερμός εἰμι.

calesco calui calescere θερμός γίγνομαι.

calleo callui callere τετύλωμαι, ἔμπειρός εἰμι.

candeo candui candere λευκός εἰμι.

candescio candui candescere λευκός γίγνομαι.

caneo (canus) canui canere πολιός εἰμι.

canescio canui canescere πολιός γίγνομαι.

cano cecini cantum canere ᾄδω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cino -cinui -centum -cinere ἢ εἰς -cano -cecini ἢ -cini -cantum -canere.

capesso (ῥιζ. cap-cario) capessivi capessitum capessere ἀρπάζω, μετὰ σπουδῆς λαμβάνω τι.

cario cēpi captum capere λαμβάνω· ἰδὲ σχηματισμὸν σελ. 87· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cipio -cēpi -ceptum -cipere (accipio, occipio, incipio κτλ.)· μόνον antecario antecēpi antecaptum antecapere.

careo carui (caritum) carere οὐκ ἔχω, στεροῦμαι.

carpo carpsi carptum carpere δρέπω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cerpo -cerpsi -cerptum -cerpere (discerpo, decerpo, excerpo κτλ.).

caveo cāvi cautum (cavitum) cavere φυλάττομαι.

cedo cessi cessum cedere χωρῶ, ὑποχωρῶ.

censeo censui censere τιμῶμαι, κοροῦῶ.

- cerno crēni cretum cernēre κρίνω· συγγ. μὲ τὸ ἕλλην. κρίνω.
 cieo civi citum ciēre κινῶ· συγγ. μὲ τὸ ἕλλην. κι-νέ-ω· τὸ σου-
 πίνον καὶ ἡ παθητικὴ μετοχὴ ἔχουν τὴν παραλήγουσαν ὅτε
 μὲν βραχεῖαν ὅτε δὲ μακρὰν κατὰ τὸ cio cīvi.
 cingo cinxi cinctum cingēre ζώννυμι.
 cīo cīvi cītum cīre· ἰδὲ cieo.
 clareo clarui clarēre φανερός εἰμι.
 claresco clarui clarescēre (ἐναρκτ. τοῦ clareo) φανερός γίνομαι.
 claudio clausi clausum claudēre κλήω, ὄιζ. clav- clavis κλήσις,
 κλείς, τὰ σύνθετα λήγουν εἰς -clūdo -clūsi -clūsum -cludēre,
 (concludo, excludo. .)· κατὰ τὰ σύνθετα λέγεται ἐνίοτε καὶ
 τὸ ἁπλοῦν cludo ἀντὶ claudio.
 coalesco coalui coalitum coalescēre συναυξάνομαι· σύνθ. ἐκ
 τῆς προθ. cum καὶ [*alesco] ἐναρκτ. τοῦ alo, ὃ ἰδέ.
 coerceo coercui coercēre περιείρω· ἰδὲ arceo.
 cōgo coēgi coactum cogēre συνάγω· σύνθ. ἐκ τοῦ cum-ago
 coago cōgo· ἰδὲ ago.
 colo colui cultum colēre θεραπεύω.
 comminiscor (commentus sum) commentum comminisci
 ἐπινοῶ, ὄιζ. men- ἦν καὶ ἐν τῷ meminī εὐρίσκομεν.
 como compsi comptum comēre καλλωπίζω· καίτοι σύνθετον
 ἐκ τῆς cum καὶ emo (coemo cōmo) τὸν παρακ. σχηματίζει
 διαφόρως ἢ τὸ emo· πρ. καὶ dēmo, promo, sumo.
 compello compūli compulsum compellēre συνωθῶ· ἰδὲ pello.
 comperio compēri compertum comperire καταμανθάνω· καὶ
 ὡς ἀποθετ. comperior (compertus sum) compertun com-
 periri· ὄιζ. per- ἕλλ. (περ- ja) πεῖρα : reperior, experior,
 opperior.
 compesco compescui compescēre συνέχω, συνείρω.
 complector (complexus sum) complexum complecti περι-
 πλέκομαι.
 compingo (cum-pango) compēgi compactum compingere
 συμπήγνυμι, συνάπτω· ἰδὲ pango.
 conclūdo· ἰδὲ claudio.
 concupisco concupīvi concupītum concupiscēre ἐφίεμαι· ἰδὲ
 cupio.
 condo condīdi condītum condēre κρίζω· ἰδὲ do.

confiteor (cum-fateor, confessus sum) confessum confitēri
ὁμολογῶ.

conicio ἢ coicio (cum καὶ iacio) coniectū coniectum conicere
συμβάλλω.

conniveo (cōniveo) connixī καὶ νεωτ. connīvi connivere
συμύω.

consūlo consului consultum consulere βουλευόμαι.

conticesco (καὶ conticisco) conticui conticescere σιγῶ· ἰδὲ
taceo.

coquo coxi coctum coquere πέσσω, μαγειρεύω.

credo credidi creditum credere πιστεύω, δανείζω.

crepo (crepao) crepui καὶ crepavi crepitum crepare κροτῶ.

cresco crēvi crētum crescere αὐξάνομαι.

cubo (cubao) cubui (cubāvi) cubitum cubare κατάκειμαι,

cumbo (ἐκ ῥιζ. cub- cubo) -cubui -cubitum -cumbere· μόνον
ἐν συνθέσει : accumbo, incumbo, occumbo . . .

cupio cupivi cupitum cupere ἐπιθυμῶ· ἐν τῇ ἀρχαιοτέρῃ
γλώσσῃ πάντες οἱ τύποι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυ-
γίαν cupire, cupiret, cupis· πρβλ. σελ. 88.

curo cucurri cursum currere τρέχω.

Debeo debui debitum debere ὀφείλω, δικαιούμαι· εἶναι σύν-
θετον ἐκ τοῦ στερητικοῦ de- καὶ habeo (dehabeo dēbeo)
κυρ. κρατῶ μακράν, οὐκ ἀποδίδω.

deceo decui decere ἀρμόζω καὶ ἀπροσ. decet decuit decere
ἀρμόζει, προσήκει.

defendo defendi defensum defendere ὑπερασπίζω, ἀποκρούω.

defetiscor (ιδὲ fatiscor), defessus sum defessum defetisci
ἀποκάμνω.

dego (de-ago) dēgi degere διάγω· ἰδὲ ago.

deligo (de-lēgo) delēgi delectum deligere ἐκλέγω· ἰδὲ lego.

delitescor (καὶ delitisco) delitui delitescere ἀποκρύπτομαι· ἰδὲ
lateo.

demo dempsi demptum demere ἀφαιρῶ σύνθ. de-emo.

desino (desivi) desii desitum desinere παύομαι, λήγω.

devertor deverti deversum deverti καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινός.

dico dixi dictum dicere φράζω, λέγω.

diligō (dis-lego) dilexi dilectum diligere φιλῶ, ἀγαπῶ.

- dimīco dimicūi (ὑστερον dimicavi) dimicatum dimicāre διαμάχομαι, ἰδὲ mīco.
- diribeo (dis-habeo, dishibeo) diribui diribēre κάμνω διαλογὴν τῶν ψήφων.
- dirīgo dirēxi directum dirigēre διευθύνω.
- dirīmo dirēmi diremptum dirimēre χωρίζω.
- diripio (dis-rapio) διαρπάζω· ἰδὲ rapio.
- disco didīci discēre διδάσκομαι, μανθάνω· συγγενὲς μὲ τὸ doceo διδάσκω.
- divīdo divīsi divīsum dividēre διαιρῶ.
- do dēdi dātum dāre δίδω· τὰ σύνθετα μετὰ μονοσυλλάβου α' συνθετικοῦ σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν εἰς do-dīdi -dītum-dēre : (condo, reddo, addo. . .) τὰ λοιπὰ σύνθετα κατὰ τὸ ἄπλοῦν circumdo circumdēdi circumdātum circumdāre. . .
- doceo docui doctum docēre διδάσκω· ἰδὲ disco.
- doleo dolui (dolītum) dolēre ἄλγῶ.
- domo (domao) domui (ὑστερον domāvi) domītum domāre διαμάζω.
- duco duxi ductum ducēre ἡγοῦμαι, ἄγω.
- Edo ēdi ēsum ēdere καὶ ēsse ἐσθίω· ἰδὲ τὸν σχηματισμὸν ἐν σελ. 90-91· ῥιζ. ed- ἔλλ. ἔδομαι, ἐδήδοκα.
- egeo egui egēre στεροῦμαι· σύνθ. indigeo indigui indigēre δέομαι, στεροῦμαι.
- elicio (ex-lacio) elicui elicītum elicēre ἐξέλκω· ἰδὲ σελ. 88.
- emineo eminui eminēre ὑπερέχω.
- emo ēmi emptum emēre ἀγοράζω· τὰ σύνθετα ἢ εἶναι ὡς καὶ τὸ ἄπλοῦν coēmo coēmi coemptum coemēre ἢ ἔχουν ἐξησθενημένον τὸ εἰς ἱ : adīmo adēmi ademptum adimēre.
- emungo (ex-mungo) emunxi emunctum emungēre ἀπομύττω· ῥιζ. mug- ἔλλ. μύξα, μυκτῆρες.
- eo ivi itum ire εἶμι· ἰδὲ σελ. 94-95.
- expergiscor (experrectus sum) experrectum expergisci ἐξεγείρομαι· ἰδὲ pergo.
- experior (expertus sum) expertum experiri πείραν λαμβάνω.
- exuo exui exūtum exuēre ἀποδύω.
- Facio fēci factum facēre ποιῶ· τὰ σύνθετα μὲ α' συνθ. πρόθε-

σιν σχηματίζονται εἰς -ficio -fēci -fectum -ficere (deficio, conficio...)* ἢ προστακτικὴ τοῦ ἀπλοῦ fac, τῶν συνθέτων fice· τὰ λοιπὰ σύνθετα (calesfacio assuefacio. . .) σχηματίζονται ὡς τὸ ἀπλοῦν· ἰδὲ σελ. 88.

fallo fefelli falsum fallere σφάλλω· ῥιζ. fal- ἑλλ. σφάλλω.

farcio farsī fartum καὶ fartum farcire σάττω, φορτώνω, γεμίζω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -fercio -fersi -fertum fercire.

fateor (fessus sum) fassum fatēri ὁμολογῶ· τὰ σύνθετα εἰς -fiteor (-fessus sum) -fessum -fiteri.

fatisco fatiscere καὶ ὡς ἀποθετικὸν fatiscor fatisci χάσκω, διασηγνύομαι, σχίζομαι, καταπονοῦμαι.

faveo fāvi fautum favere εὐνοῶ.

fero tūli lātum [ferere] ferre· ἰδὲ σελ. 91-92· ἐκ δύο ῥιζῶν fer ἑλλ. φέρω καὶ tel- tol- (tollo) tla- ἑλλ. τλῆναι· ὁ προκμ.

tetoli tetūli καὶ κατὰ τὰ σύνθετα tūli· τὸ σουπῖνον (t)lātum.

ferveo ferbui fervere καὶ fervo fervi fervere ζέω, θεορός εἰμι.

fido (fusus sum) fisum fidere πέποιθα, ἡμαποθετικόν, σύνθ. confido diffido.

figo fixi fixum figere πηγνυμι.

findo (ῥιζ. fid-) fidi fissum findere σχίζω.

figo (ῥιζ. fig-) finxi fictum fingere πλάττω.

fio factus sum fieri γίγνομαι· ἰδὲ σελ. 96.

flecto flexi flexum flectere κάμπτω.

fligo flixi flictum fligere ἀράσσω κτυπῶ.

floreo florui florere ἀνθῶ.

floresco florui florescere ἀρχίζω ν' ἀνθῶ.

fluo fluvī fluxum fluere ρέω.

fodio fōdi fossum fodere ὀρύττω· ἰδὲ σελ. 88.

for ἰδὲ σελ. 97,4.

foveo fōvi fōtum fovere θερμαίνω.

frango (frag-) frēgi fractum frangere ῥήγνυμι.

fremo fremui fremitum fremere γογγύζω, μουγκρίζω.

frendo frendui fressum ἢ frēsum frendere βούχω, τρίζω τοῦς ὀδόντας μου.

frico (fricao) fricui frictum, ὕστερον fricatum fricare ψήχω, ψῶ.

fruor (frūitus ἢ fructus sum ἐκ ῥιζ. frug-, frūges) fructum
 frui καρποῦμαι, ἀπολαύω.

fugio fūgi fugitum fugere φεύγω· ἰδὲ σελ. 88· ῥιζ. fug- fuga
 ἔλλ. φυγή.

fulcīo fulsi fultum fulcire στηρίζω.

fulgeo fulsi fulgēre ἀστράπτω.

fundo (ῥιζ. fud-) fūdi fūsum fundere χέω.

fungor (functus sum) functum fungi ἐπιτελῶ.

Gaudeo (gavīsus sum) gavīsum gaudere ἡμιαποθ. χαίρω.

gemo gemui gemitum gemere στενάζω.

gero (ἀντὶ geso, ῥιζ. ges-) gessi gestum gerere φέρω, πράττω.

gigno genui genitum gignere γεννῶ· ῥιζ. gen- ἔλλ. γενέσθαι.

gradior (gressus sum) gressum (κατὰ τὰ σύνθετα, ἀντὶ gras-
 sum ἐκ τοῦ gradtum) gradi βαδίζω· ῥιζ. grad- gradus·
 τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -gredior (-gressus sum)
 -gressum -gredi.

Habeo habui habitum habere ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται
 εἰς -hibeo -hibui -hibitum -hibere (prohibeo, adhibeo...
 προβλ. καὶ dehibeo, debeo).

haereo haesi haesum haerere ἐμπέληγα.

haurio hausi haustum καὶ hausum haurire ἀντλῶ.

horreo horruī horrere φρίττω.

Jaceo jacui (jacitum) jacere κεῖμαι.

jacio jēci jactum jacere ρίπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
 -icio (-iicio) -iēci -iectum -icere (iicere)· ἰδὲ σελ. 88.

Ignosco (ἀντὶ ignosco) ignōvi ignōtum ignoscere συγγι-
 γνώσκω· ἰδὲ nosco.

illicio (in καὶ lacio) illexi illectum illicere δελεάζω· ἰδὲ σελ. 88.

imbuo imbui imbūtum imbuere ἐμβάπτω, συνθ. ἐκ τῆς προθ.
 in καὶ τοῦ buo, ὅπερ ἀπλοῦν ἄχρηστον.

implico (ἐκ τοῦ implicao) implicui implicitum καὶ ὕστερον
 implicavi implicatum implicare ἐμπλέκω.

incendo incendi incensum incendere ἀνάπτω.

indulgeo indulsi (indultum) indulgere χαρίζομαι.

induo indui indūtum induere ἐνδύω.

ingemisco ingemui ingemiscere ἐπιστενάζω.

intellēgo intellexi intellectum intellegere κατανοῶ· ἰδὲ lego.

irascor (iratus sum) iratum irasci ὀργίζομαι.

iubeo iussi iussum iubēre διατάσσω.

iungo (ῥιζ. iug-. πρβλ. iugum coniugum) iunxi iunctum iungēre ζεύγνυμι.

iūvo (ἐκ τοῦ iuuaō) iūvi iūtum, ὕστερον iuvātum iuvare ὠφελῶ, βοηθῶ, τέρω.

Labor (lapsus sum) lapsum labi ὀλισθαίνω, σφάλλομαι.

laccio laccessivi laccessitum laccessere ἐρεθίζω.

laedo laesi laesum laedere βλάπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -lido -lisi -lisum -lidere.

languo langui languere ἄτονῶ.

languesco languescere ἄτονος γίγνομαι.

lateo latui latere λανθάνω.

lavo (lavo) lavi lautum (ὕστερον lavātum) lavare λούω, νίπτω, πλύνω.

lego legi lectum legere ἀναγινώσκω· τὰ σύνθετα λήγουν εἰς -ligo -legi (deligo) ἢ -lego -lexi (intellego).

libet (ἢ lubet) libuit καὶ libitum est libere ἀπρόσ. ἀρέσκει.

liceo licui licitum licere ὀνιός εἶμι, πωλοῦμαι.

liceor (licitus sum) licitum liceri ἀγοράζω, ὀνοῦμαι.

licet licuit ἢ licitum est licere ἀπρόσ. ἔξεστι.

lingo linxi linctum lingere λείχω· ἢ ῥίζα lig- ἑλλ. λιχανός.

lino livi καὶ lēvi litum linere ἀλείφω.

linquo liqui lictum linquere λείπω, καταλείπω· ῥίζα -leiq- liq- liq, ἑλλ. λειπ- λιπ-.

loquor (locutus sum) locutum loqui διαλέγομαι.

luceo luxi lucere φωτίζω· ῥίζα luc- ἑλλ. λύχνος.

ludo lusi lusum ludere παίζω.

lugeo luxi luctum lugere πενθῶ· ῥίζα lug- ἑλλ. λυγρός.

luo lui (luitum) luere ἀποινώ.

Madeo madui madere ὑγρός εἶμι.

malo malui malle προτιμῶ· ἰδὲ σελ. 92 κέ.

mando mandī mansum mandere μασῶ.

maneo mansi mansum manere μένω.

memini meminisse μέμνημαι· ἰδὲ σελ. σελ 98· ῥιζ. men-

mereo merui meritum merere ἄξιός τινος εἶμι.

mereor (meritus sum) meritum mereri ἄξιός τινός εἶμι ἢ γίγνομαι.

- mergo mersi mersum mergere καταδύω, καταβυθίζω.
 metior (mensus sum) mensum metiri μετροῶ.
 meto messui messum metere θεορίζω.
 metuo metui (metūtum) metuere φοβοῦμαι.
 mico (mico) micui micare σφαδάζω, λάμπω.
 mingo minxi minctum ἢ mictum mingere οὐροῶ.
 minuo minui minūtum minuere ἔλαττω (minus).
 misceo miscui mixtum miscere μείγνυμι· ῥίζα mig- ἑλλ. μιγ.
 misereo miserui misertum ἢ miseritum miserere οἰκτίρω.
 misereor (miseritus sum) miseritum misereri οἰκτίρω.
 miseret miseruit ἢ miseritum est miserere οἶκτος ἔχει.
 mitto misi missum mittere πέμπω.
 molior (molitus sum) molitum moliri μηχανῶμαι.
 molo molui molitum molere ἀλήθω, μύλλω· ῥίζ. mol- ἑλλ. μύλος.
 moneo monui monitum monere παραινῶ, ὑπομιμνήσκω, ῥίζα
 men- (memini).
 mordeo momordi morsum mordere δάκνω.
 morior (mortus sum) mortuum mori ἀποθνήσκω· ῥίζα mer-
 mor- ἑλλ. μορτός, βροτός.
 moveo movi motum movere κινῶ.
 mulceo mulsi (mulctum καὶ) mulsum mulcere ψῶ, θέλω.
 mulgeo mulsi mulctum mulgere ἀμέλω· ῥίζα mulg- ἑλλ.
 ἀμέλω.
 Nanciscor (ῥίζ. nac- nactus ἢ nactus sum) nactum ἢ nau-
 ctum nancisci ἐπιτυγχάνω, κατορθῶ.
 nascor (natus sum) natum nasci γεννῶμαι· ἢ ῥίζα gnā- πρβ.
 cognātus ἑλλ. κασί-γνητος· ἐν λέξεσιν ἀρχομέναις ἀπὸ gn
 τὸ g ἐξέλεσεν, ἐν ᾧ διατηρήθη ἐν τοῖς συνθέτοις.
 neco (necao) necui (ὑστερον necavi) nectum (ὑστερον necā-
 tum) necare φονεύω· ῥίζα nec- nex- nec is ἑλλ. νέκ-υς.
 necto nexi καὶ nexui nexum nectere συνδῶ, συνάπτω.
 neglego ἢ negligo (σύνθ. nec- καὶ lego) neglexi neglectum
 neglegere ἀμελῶ.
 nequeo nequivi nequire ἰδὲ σελ. 95-96.
 ningit ἢ ninguuit ninxit ningere (ninguere) νίφει· πρβλ. nix
 nivis ἢ χιών.
 niteo nitui nitere ἀστράπτω, λάμπω.

- nitescō nitescēre λαμπρὸς γίγνομαι.
- nitor (nixus sum ἢ nīsus sum) nīsum ἢ nixum nīti ἐρείδομαι, διατείνομαι.
- noceo nocuī (nocitum) nocēre βλάπτω.
- nosco nōvī notum noscēre γινώσκω· ῥίζα gno- (cognosco ἔλλ. γι γνώσκω)· ἰδὲ ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ nascor natus cognatus· τὰ σύνθετα agnosco, cognosco, recognosco σουπῖνον agnītum, cognītum, recognītum.
- nubo nupsī nuptum nubēre ὑπανδρεύομαι· ῥίζα nub- ἔλλ. νύμφη. -nuo -nuī -nūtum nuēre νεύω· μόνον ἐν συνθέσει abnuo adnuo· ῥίζα neu ἔλλ. νεύω.
- Obdormisco obdormīvi obdormiscēre καταδαρθάνω.
- obliviscor (oblivitus—oblītus sum) oblītum oblivīsci ἐπιλανθάνομαι.
- oboedio (ob audio) oboedīvi oboedītum oboedīre ὑπακούω.
- occulo oculuī occultum oculēre ἀποκρύπτω.
- odī odisse μισῶ· ἰδὲ σελ. 98.
- offendo offendi offensum offendēre προσκρούω.
- oleo oluī olēre καὶ ol-o olēre ὄζω· ῥίζα ol-od- (odor ἔλλ. ὀδ-μή).
- operio operuī operitum operire καλύπτω· πρβλ. a-perio.
- oportet oportuit oportēre δεῖ, συμφέρει.
- opperior (oppertus sum, ὕστερον opperītus sum) oppertum operiri ἀναμένω.
- ordior (orsus sum) orsum ordīri ἀρχίζω.
- orior (ortus sum, ἀλλὰ oriturus) ortum orīri ἀνατέλλω· ῥίζα or- ἔλλ. ὄρ-νυμι.
- ostendo (ἀντι obstendo) ostendi ostentum (ἢ ostensum) ostendēre δείκνυμι· ἰδὲ tendo.
- Paciscor (pactus sum) pactum pacisci συντίθεμαι ὁμολογῶ, συνάπτω συνθήκην.
- paenitet (paeniteo) paenituit paenitēre ἀπρόσ. μεταμέλει.
- palleo palluī pallēre ὠχρὸς εἶμι.
- pallesco palluī pallescēre ὠχρὸς γίγνομαι.
- pando pandī pansum ἢ passum pandēre πετάννυμι, ἀνοίγω.
- pango pepigi καὶ pegi καὶ panxi panctum καὶ pactum pangēre πήγνυμι
- parco reperci ἢ parsi parsum (parcitur) parcēre φείδομαι.

- pareo parui paritum parēre φαίνομαι, ὑπακούω.
 pario peperī partum (ἀλλὰ paritūrus) parēre γεννῶ· ἰδὲ σελ. 88.
 pasco pavi pastum pascēre ποιμαίνω, βόσκω θρόεμματα.
 pascor (pastus sum) pastum pasci βόσκω (ἐπὶ θροεμάτων) ἢ
 ῥίζα pa- (pabulum...)
 pateo patui patēre ἀναπέπταμαι,
 patior (passus sum) passum pati ἀνέχομαι, πάσχω.
 paveo pavi pavēre τροέμω, πεφόβημαι.
 pavesco pavescēre φοβοῦμαι.
 pecto pexi pexum (καὶ pectitum ὄλως ἀνωμάλως) pectēre
 κτενίζω· ῥίζα pec- (pecten κτεῖς) ἑλλ. πέκ- πέκος, πόκος.
 pello pepuli pulsum (ἀρχικῶς καὶ κανονικῶς pultum, ὅθεν τὸ
 pultare) pellēre ὠθῶ.
 pendeo pependi pendēre κρέμαμαι.
 pendo pependi pensum pendēre κρεμῶ, ζυγίζω.
 percello percūli perculsum percellēre κατὰ γῆς βιαίως ῥίπτω,
 καταβάλλω.
 perdo (σύνθ. per- καὶ do, dare) perdīdi perditum perdēre
 ἀπόλλυμι· ἰδὲ do.
 pergo (σύνθ. per- καὶ rego) perrexi perrectum pergēre χωρῶ·
 ἰδὲ rego.
 peto petivi petitum petēre φέρομαι πρὸς τι, ζητῶ τι· ῥίζα
 pet- ἑλλ. πετ. πέτομαι, πτ- πίπτω.
 piget (pigeo) piguit καὶ pigitum est pigēre ἀηδές, ἀνιαρόν
 ἔστι.
 pingo pinxi pictum pingēre ζωγραφῶ.
 pinso pinsi ἢ pinsui (pinstum) pistum ἢ pinsitum ἢ pinsum
 ἢ pīsum, pinsēre πίσσω, κοπανίζω.
 placeo placui placitum placēre ἀρεσκῶ· τὰ σύνθετα σχηματί-
 ζονται εἴτε εἰς -pliceo -plicui -plicitum -plicēre (displaceo)
 εἴτε κατὰ τὸ ἀπλοῦν complaceo, perplaceo.
 plango planxi planctum plangēre πλήττω· ῥίζα plag- ἑλλ. κα-
 τεπλάγην.
 plaudo plausi plausum plaudēre κροτῶ.
 plecto plexi plexum plectēre πλέκω.
 plico plicui (plicatum) plicare πύσσω.
 polliceor (pollicitus sum) pollicētum pollicēris ὑπισχνόμαι

- polluo pollui pollūtum polluere μιαίνω
 pōno posui positum ponere ἀποτίθημι, ἀφίνω.
 portendo portenti portentum portendere προλέγω, προση-
 μαίνω.
 posco poposci poscere ζητῶ μετὰ παρακλήσεων.
 possideo possēdi possessum possidere κατέχω.
 possum potui posse δύναμαι ἰδὲ σελ. 89.
 potior (potītus sum) potītum potīri κύριος γίγνομαι.
 praebeo (praebeo praehibeo) praeui praebitum praebere
 παρέχω ἰδὲ habeo.
 prandeo prandi pransum prandere ἀριστῶ, προγευματίζω.
 prehendo (ἢ prēndo) prehendi prehensumprehendere κατα-
 λαμβάνω.
 premo pressi pressum premere πιέζω τὰ σύνθετα σχηματίζον-
 ται εἰς -prīmo -pressi -pressum -primere (opprīmo, ex-
 prīmo, comprīmo. . .).
 prodo prodidi proditum prodere προδίδω ἰδὲ do.
 proficiscor (profectus sum) profectum proficisci ἀπέρχομαι.
 prōmo (proēmo proīmo) prompsi promptum promere ἐξάγω,
 προσφέρω.
 pudet (pudeo) puduit ἢ pudītum est pudere αἰδῶς ἔχει, αἰδῶς
 ἔστι ἀπόσ.
 pungo pupūgi (σύνθ. -punxi) punctum pungere κεντῶ, στίζω.
 Quaero (ἐκ τοῦ quaeso) quaesivi quaesitum quaerere ζητῶ,
 παρακαλῶ τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -quīro -quisivi
 -quisitum -quirere (acquirō, conquirō. . .).
 quatio quassi quassum quatere σείω τὰ σύνθετα σχηματίζον-
 τια εἰς -cutio -cussi -cussum -cutere (concutio, excu-
 tio. . .) ἰδὲ σελ. 88.
 queo δύναμαι ἰδὲ σελ. 95-96.
 queror (ἐκ τοῦ quesor questus sum) questum queri μέφομαι.
 quiesco quiēvi quiētum quiescere ἠσυχάζω.
 Rado rāsi rāsum radere ξέω.
 rapio rapui raptum rapere ἀρπάζω ῥίζα rap- ἑλλ. ἀρπάζω τὰ
 σύνθετα σχηματίζονται εἰς -rīpio -ripui -reptum -ripere
 (corripio, eripio. . .) ἰδὲ σελ. 88.
 reddo reddidi reditum reddere ἀποδίδω, σύνθ. red- καὶ do.

- rego rexi rectum regēre εὐθύνω.
 reminīscor reminisci ἀναμνήσκομαι ἰδὲ comminīscor καὶ memini.
 reor (rātus sum) rātum rerī λογίζομαι.
 reperio repperi ἢ repēri repertum reperire ἀνευρίσκω ἰδὲ comperio, experior, opperior.
 repo repsi reptum repēre ἔρω.
 resipisco (ἰδὲ sapio) resipui ἢ resipīvi (resipii) resipiscēre ἐπανέρχομαι εἰς ἑμαυτόν, ἀναφρονῶ.
 restinguo restinxi restinctum restinguēre ἀποσβέννυμι.
 reticeo (ἰδὲ taceo) reticui reticēre ἀποσιωπῶ.
 reticesco reticui reticescēre ἀποσιωπῶ· ἐναρχτ. τοῦ reticeo.
 revertor (revertō) reverti reversum reverti ἐπιστρέφω, σελ. 82.
 revivisco (ἰδὲ vivo) revixi revictum reviviscēre ἀναζῶ.
 rideo rīsi rīsum ridēre γελῶ.
 rodo rōdi ἢ rōsi rōsum rodēre τρώγω.
 rudo rudīvi rudītum rudēre ὀγκῶμαι, μυκῶμαι.
 rumpo rūpi ruptum rumpēre ῥήγνυμι.
 ruo rui rūtum (ἀλλὰ ruiturus) ruēre καταπίπτω.
 Saepio (sepio) saepsi saeptum saepīre περιφράττω.
 salio salui (salii) saltum salīre ἄλλομαι· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -silio -silui -sultum -silire (desilio...).
 salveo salvēre ὑγιαίνω.
 sancio sanxi sanctum sancire κυρῶ.
 sapio (sapīvi) sapii sapēre χυμόν, γεῦσιν ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -sīpio -sīpere πρὸβλ. καὶ resipisco, ἰδὲ καὶ σελ. 88.
 sarcio sarsi sartum sarcire ἀκοῦμαι, ἐπισκευάζω.
 scalpo scalpsi (scalptum) scalpēre γλύφω.
 scando scandi scansum scandēre βαίνω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -scendo -scendi -scensum -scendere (ascendo, descendo...).
 scindo scidi scissum -scindēre σχίζω, ῥίζα scid- ἑλλ. σχίζω, πολυσχιδ-ής.
 scio scivi scitum scire οἶδα προστ. scito scitōte μόνον.
 scisco scivi (scii) scitum sciscēre πυνθάνομαι.
 scribo scripsi scriptum scribēre γράφω.
 sculpo sculpsi sculptum sculpēre γλύφω.

seco (secao) secui sectum (ἀλλὰ secaturus) secare τέμνω.
sedeo sēdi sedēre κάθημαι· τὰ σύνθετα μὲ μονοσύλλαβον ἀ' συνθετικὸν σχηματίζονται εἰς -sideo -sēdi -sessim -sidēre, ob-
sideo, insideo, assideo, possideo, ἀλλὰ supersedeo, circum-
sedeo, κατὰ τὸ ἀπλοῦν· ῥίζα sed- ἑλλ. σεδ- ἔδρα, ἔδ- ζομαι
ἔζομαι.

sentio sensi sensum sentire αἰσθάνομαι.

sepelio sepelivi (sepelii) sepultum sepelire θάπτω.

sequor (secūtus sum) secūtum sequi ἔπομαι· ῥίζα sec- ἑλλ.
(σ)ἔπομαι.

sero serui sertum serēre εἶρω· ῥίζα ser-series, ἑλλ. σειρά (σερ-ja).

sero sēvi sātum serēre σπείρω.

serpo serpsi serpere ἔρπω.

sīdo sīdi ἢ sēdi sessum sidēre καθίζω· ῥίζα sed- (sedeo, ὃ ἰδέ).

sileo silui silēre σιωπῶ.

sino sivi situm sinēre εἶω, ἀφήνω.

sisto stēti ἢ stīti stātum sistēre ἵστημι· ῥίζα stā- ἑλλ. ἵσταμαι.

soleo (solītus sum) solītum solēre εἶωθα.

solvo solvi (ἢ solui) solūtum solvēre λύω, ἀποτίνω.

sono (sonao) sonui sonītum sonare ἠχῶ.

sorbeo sorbui sorbēre ῥοφῶ.

spargo sparsi sparsum spargēre ῥαίνω, πάσσω· τὰ σύνθετα
σχηματίζονται εἰς -spergo -spersi -spersum spargere (con-
spergo...).

[specio spexi spectum specere] ὀρῶ, θεῶμαι· τὰ σύνθετα σχη-
ματίζονται εἰς -spicio -spexi -spectum -spicere : respicio
conspicio... ἰδέ·σελ. 88.

sperno spreui spretum spernēre καταφρονῶ.

spondeo spondi sponsum spondēre ἐγγυῶμαι.

statuo statui statūtum statuēre ἰδρύω, στήνω· τὰ σύνθετα
σχηματίζονται εἰς -stituo.

sterno strāvi strātum sternēre στορέννυμι.

stinguo stinxi stinctum stinguēre σβέννυμι.

sto (stao) stēti stātum stāre ἵσταμαι.

strepo strepui strepītum strepere ψοφῶ.

strideo stridēre

strido stridi stridēre } σίζω, τρίζω.

stringo strinxi strinctum stringere σφίγγω.

struo struxi structum struere στοιβάζω, σωρεύω.

studeo studui studere σπουδάζω.

suadeo suāsi suāsum suadere παραινώ.

sugo suxi suctum sugere μυζῶ.

sum fui esse, ιδὲ σελ. 58 κέ.

sumo sumpsī sumptum sumere λαμβάνω· ιδὲ emo, como, demo.

suo sui sūtum suere ὀάπτω, κατ-τύω (κασ-σύω).

surgo surrexi surrectum surgere ὀρθῶ, ἀνίστημι, ἐγείρω· ιδὲ rego.

Taceo tacui tacitum tacere σιωπῶ· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς ticeo-ticui-ticere καὶ ἑναοχτ. -ticesco (ἢ -ticisco) -ticui -ticescere.

[taedeo] ἀπρὸς. taedet taedit ἢ (per)taesum est taedere (me) ἄση με ἔχει, σικχαίνομαι.

tango tetigi tactum tangere ἄπτομαι· ὄϊζα tag-ἑλλ. τε-ταγ-ών· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -tingo -tīgi -tactum -tingere.

tego texi tectum tegere στέγω.

temno tempsi temptum temnere καταφρονῶ.

tendo tetendi tensum καὶ tentum tendere· τείνω· σύνθ. -tendo -tendi -tentum -tendere.

teneo tenui tentum tenere κατέχω, κρατῶ· σύνθετα -tineo -tinui -tentum -tinere.

tergeo tergere καὶ tergo tersi tersum tergere σμήγω.

tero trivi tritum terere τριβῶ.

terreo terrui territum terrere φοβίζω

texo texui textum texere ὑφαίνω.

timeo timui timere φοβοῦμαι.

tingo ἢ tinguo tinxi tinctum tingere ἢ tinguere βρέχω· βάπτω.

tollo sustūli sublatum tollere αἶρω· ιδὲ fero.

tondeo totondi tonsum tondere κείρω.

tono (tonao) tonui tonitum tonare βροντῶ.

torqueo torsi tortum torquere στρέφω.

torreo torruī tostum torrere ξηραίνω.

traho traxi tractum trahere σύρω.

tremo tremui tremere τρέμω.
tribuo tribui tribūtum tribuere ἀπονέμω.
trudo trusi trusum trudere ὠθῶ.
tueor (tuītus ἢ tūtus sum) tuītum ἢ tūtum tuēri τηρῶ.
tundo tutūdi tunsum καὶ tūsum tundere κρούω, ἀράσσω.
turgeo tursi turgere οἰδῶ.
Ulciscor (ultus sum) ultum ulcisci τιμωροῦμαι τινα.
unguo (ungo) unxi unctum unguere (ungere) ἀλείφω.
urgeo (urgueo) urgere ὠθῶ.
uro (ἀντι uso) ussi ustum urere καίω· ῥίζα eus- ἑλλ. εὔ(σ)ω.
utor (usus sum) usum uti χρῶμαι.
Vado (vadsī) vasi vasum vadere βαίνω, βαδίζω.
valeo valui valitum valere ἰσχύω, εὔ ἔχω.
veho vexi vectum vehere ὀχῶ.
vello velli καὶ vulsi vulsum vellere τίλλω.
vendo vendīdi venditum vendere πωλῶ.
veneo venii venum venire πωλοῦμαι, σύνθετον ἐκ τῶν venum
eo, παθητικὸν τοῦ vendo.
venio veni ventum venire ἔρχομαι.
vereor (veritus sum) veritum vereri αἰδοῦμαι, εὐλαβοῦμαι.
vergo versi vergere κλίνω πρὸς τι μέρος.
verro verri versum verrere σαρώνω.
verto verti versum vertere στρέφω.
vēto vetui vetitum vetare ἀπαγορεύω.
video vidi visum videre ὁρῶ· ῥίζα vid- ἑλλ. Ἔιδεῖν.
vincio vinxi vinctum vincire δένω.
vinco vici victum vincere νικῶ.
vivo vixi victum vivere ζῶ.
volo volui velle· ἰδὲ σελ. 92 κέ.
volvo volvum volūtum volvere ἐλίττω, κυλίνδω.
vomo vomui vomitum vomere ἐμῶ, ἐξερεύγομαι.
voveo vōvi votum novere εὐχομαι.

III. Αἱ κυριώταται καὶ συνηθέσταται συντομίαι λέξεων καὶ φράσεων.

² Ἐν τοῖς βιβλίοις, ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἀλλαχοῦ συνήθεις τι-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νές λέξεις καὶ φράσεις γράφονται συντετμημένοι, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν ἔνταῦθα.

A'. Συντομιαί προωνυμίων.

A. Aulus	L. Lucius	Q. Quintus
Ap. Appius	M. Marcus	S. ἢ Sex. Sextus
C. ἢ G. Gaius	M ^r . Manius	Ser. Servius
Gn. Gnaeus	Mem. Mamercus	Sp. Spurius
D. Decimus	N. ἢ Num. Numerius	T. Titus
K. Caeso	P. Publius	Ti. Tiberius

B'. Συντομιαί ὀνομάτων ἀρχῶν, ἀξιωματῶν.

P. M. ἢ Pont. Max. pontifex maximus	proc. proconsul	tr. pl. tribunus plebis
S. Senatus	pr. praetor	imp. imperator
cos. consul	aed. aedilis	leg. legatus
coss. consules	tr. tribunus	praef. praefectus

Γ'. Ἐτεραι συντομιαί ἐν τοῖς γραπτοῖς μνημείοις.

S P. Q. R. Senatus populusque Romanus	
p. populus	p. R. populus Romanus
des. designatus	cand. candidatus
Quir. Quirites	p. c. patres conscripti
Eq. R. eques Romanus	S. C. ἢ SCtum senatus consultum
Resp. respublica	Pl. plebs
Ictus juris consultus	D. Divus
O. M. optimus maximus	Dn. Dominus
Q. D. B. V. quod deus bene vertat	
Q. F. F. Q. S. quod felix faustumque sit.	

Δ'. Συντομιαί ἐν ἐπιστολαῖς.

s. d. salutem dicit	s. p. d. salutem plurimam dicit
s. v., b e., e. v. si vales, bene est, ego valeo	

Ε'. Συντομιαί ἐν χρονολογίαις.

a. u. c. anno urbis conditae	C. ἢ Cal. Calendae
a. Chr. ante Christum natum	N. Nonae, Id. Idus
p. Chr. post Christum natum	a. c. anno currente
a. d. ante diem	a. pr. anno praeterito

Ϛ'. Συντομιαί ἐν ἐπιγραφαῖς τάφων ἢ ἀναθημάτων.

f. filius ἢ filia, n. nepos, pr. pronepos, l. libertus (-a)	
v. a. vixit annos	q. v. a. qui (quae) vixit annos
p. v. a... pius vixit annos...	h. s. e. hic situs (sita) et
s. t. t. l. sit tibi terra levis	
D. M. diis Manibus ἢ D. M. S. diis Manibus sacrum	
g. p. r. f. genio populi romani feliciter	
d. d. dono dedit, ἢ d. d. d. dono dedit dicavit	
d. s. de suo, ἢ d. s. p. p. de sua pecunia posuit	
f. c. ἢ fac. cur. faciendum curavit	

Ζ'. Ἐτεραί τινες συντομιαί ἐν βιβλίοις.

mss. manuscripti	scil. scilicet	l. l. loco laudato
cf. confer	l. s. loco sigilli	sq. sequens
l. c. loco citato	i. e. id est	sqq. sequentes

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 31^{ον}.

ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΑΥΤΗΣ

§ 120. Ἡ σύνταξις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν σύνταξιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ¹.

§ 121. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διακρίνομεν :

πρότασιν ἀπλῆν : arbor floret τὸ δένδρον θάλλει, fortuna est caeca ἡ τύχη εἶναι τυφλή,—

πρότασιν σύνθετον : mālus et pirus sunt arbōres ἡ μηλέα καὶ ἡ ἄπιος (ἀπιδέα) εἶναι δένδρα,—agricola serit et arat ὁ γεωργὸς σπείρει καὶ γεωργεῖ,—

πρότασιν ἀνεπτυγμένην : ego sum patiens ἐγὼ εἶμι πάσχων, ἐγὼ εἶμι ὑπομένων,—

πρότασιν συνεπτυγμένην : ego patior ἐγὼ πάσχω, ἐγὼ ὑπομένω.

§ 122. Αἱ προτάσεις συνδέονται εἴτε

κατὰ παράταξιν (προτάσεις ὁμοταγεῖς) : avārus nemini est bonus, sed sibi pessimus ὁ φιλάργυρος οὐδενί ἐστι καλὸς (χρήσιμος), ἀλλ' ἑαυτῷ κάκιστος, —εἴτε

καθ' ὑπόταξιν (προτάσεις κύριαι, προτάσεις ἐξηρητημέναι) : edo, ut vivam τρώγω, ἵνα ζῶ,—donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχής, πολλοὺς θὰ ἀριθμῆς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

§ 123. Ὑποκείμενον, subjectum.

Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὡς ὑποκείμενον τίθεται κυρίως

¹ Ἡ πρότασις λατινιστὶ λέγεται oratio ἢ sententia ἢ propositio, ἢ σύνταξις constructio ἢ ordinatio dictionum ἢ structura, καὶ ἢ ὀρθὴ καὶ κανονικὴ σύνταξις recta orationis compositio.

μὲν οὐσιαστικὸν ἢ οὐσιαστικῇ ἀντωνυμίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπίθετον καὶ πᾶν ἄλλο μέρος λόγου (εἰ καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει τὸ ἄρθρον, δι' οὗ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γίνεται οὐσιαστικὸν πᾶσα λέξις), καὶ πρότασις ὀλόκληρος :

R h e n u s est flumen ὁ Ῥῆνος εἶναι ποταμός,

E g o doceo, v o s discitis ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μαθάνετε, —

M e n t i r i est turpe τὸ ψεῦδεσθαι αἰσχρὸν (ἐστίν), —

Dulce et decōrum est pro patria m o r i ἡδὺ καὶ ἔντιμόν ἐστι τὸ ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν.

B o n i sunt rari οἱ ἀγαθοὶ (καλοὶ) εἰσι σπάνιοι, —

Iuvat me q u o d v a l e s τέρπει (εὐχαριστεῖ) με, ὅτι σὺ ὑγιαίνεις, —

Circa q u i n g e n t o s c e d i d e r u n t περὶ τοὺς πεντακοσίους ἔπεσον.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει ἑλλείπει τὸ ἄρθρον, ὅταν ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὸ ὑποκείμενον ἢ καὶ τὸ κατηγορούμενον καὶ πᾶς προσδιορισμός, εἶναι μετοχὴ μετὰ ἄρθρου, ἐν τῇ λατινικῇ τίθεται μὲν καὶ μετοχὴ ἐνίστε: *beātī sunt p o s s i d e n t e s* μακάριοι (εἰσὶν) οἱ κατέχοντες, — *a c t i l a b o r e s s u n t i u c u n d i* οἱ τελειωμένοι ἀγῶνές εἰσιν εὐάρεστοι, — ἀλλὰ πολὺ συνηθέστερον ἀντὶ τῆς μετοχῆς τίθεται ἀναφορικὴ πρότασις, τῆς ὁποίας πολλάκις προτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *is, ea, id*: *Q u i b e n e a m a t b e n e c a s t i g a t* ὁ καλῶς ἀγαπῶν καλῶς κολάζει, — *D i v i t i s s i m u s e s t (i s) q u i p a u c i s c o n t e n t u s e s t* πλουσιώτατός ἐστίν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος, — *Q u i p e c c a t e b r i u s l u i t s o b r i u s* ὁ ἁμαρτάνων μεθύων (ἐν μέθῃ διατελῶν) πληρώνει νήφων (ξεμέθυστος).

Σημ. Καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει συνήθως ἀναφορικὴν πρότασιν ἀντὶ μετοχῆς μετὰ τοῦ ἄρθρου : πλούσιος εἶναι ὄχι *ἐκεῖνος πού ἔχει πολλά, ἀλλὰ ἐκεῖνος πού ἀρκεῖται* εἰς ὀλίγα, — "Οποῖος (ἐκεῖνος πού) σπάζει μεθύσμενος πληρώνει ξεμέθυστος.

§ 124. **Κατηγορούμενον**, *praedicātum*, δύναται νὰ εἶναι **ῥῆμα** : *arbor viret* τὸ δένδρον θάλλει, — *canis latrat* ὁ κύων ὕλακτεῖ, — ἢ **ἐπίθετον ἢ ἄλλο μέρος λόγου**, συναπιτόμενον πρὸς τὸ ὑποκείμενον διὰ τοῦ συνδετικοῦ (*copūla*) *esse* ἢ ἄλλου ὁμοίου (*fieri* . . .) : *deus est m a g n u s* ὁ θεὸς εἶναι μέγας, — *Ossa est m o n s* ἢ "Οσσα εἶναι ὄρος, — *vivere est c o g i t a r e* ζῆν ἐστι διανοεῖσθαι, — *illa domus est C a e s a r i s* ἐκεῖνη ἡ οἰκία εἶναι

τοῦ Καίσαρος, — puer est de cem annorum ὁ παῖς εἶναι δέκα ἐτῶν, — Cicero factus est consul ὁ Κικέρων ἐγένετο ὕπατος.

Σημ. Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει συνδετικά, πλὴν τοῦ esse καὶ fieri, εἶναι καὶ τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσει συνδετικά· π. χ. videor φαίνομαι, δοκῶ, appellor καλοῦμαι, nominor ὀνομάζομαι... creor ἐκλέγομαι... ἰδὲ § 152, 1.

§ 125. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει γίνεται χρῆσις τοῦ **ἐπιρρηματικοῦ κατηγορουμένου** σημαίνοντος **τρόπον, χρόνον (ἡλικίαν, ἀρχήν), τόξιν** : Socrates laetus et libenter venenum hausit ὁ Σωκράτης **εὐθύμως** καὶ εὐαρέστως ἐξέπιε τὸ κώνειον, — Cato senex litteras Graecas didicit ὁ Κάτων **γέρον** τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐδιδάχθη, — Hannibal princeps in proelium ibat, ultimus conserto proelio excedebat ὁ Ἀννίβας **πρῶτος** εἰς τὴν μάχην ἐπορεύετο, **τελευταῖος**, ἀφ' οὗ εἶχε συναφθῆ (τελειώσει) ἡ μάχη, ἀπεχώρει.

§ 126. **Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς** : Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει τὸ κατηγορούμενον τίθεται

καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν : Agesilaus fuit humili status ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξε ταπεινοῦ (μικροῦ) ἀναστήματος· ἰδὲ § 174, IV, —

καὶ κατὰ δοτικὴν (§ 158, ζ') : pater est auxilio filio puero, filius (est auxilio) patri seni ὁ πατήρ ἐστιν **ἐπικούρημα** τῷ υἱῷ ἐφ' ὅσον εἶναι παῖς (μικρᾶς ἡλικίας), ὁ υἱὸς (εἶναι ἐπικούρημα) τῷ πατρὶ γέροντι (ὅταν γηράσῃ).

§ 127. **Συμφωνία τῶν ὀρων τῆς προιάσεως**, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσει : virtus manet, divitiae pereunt ἡ ἀρετὴ μένει, ὁ πλοῦτος ἀπόλλυται, — magister legit, ego audio, vos scribitis ὁ διδάσκαλος ἀναγινώσκει, ἐγὼ ἀκούω, ὑμεῖς γράφετε, — tempus est res pretiosissima ὁ χρόνος εἶναι πολυτιμώτατον πρᾶγμα.

Καὶ ἡ **σύνταξις κατὰ σύνεσιν**, constructio ab sententiam ἢ ad sensum ἢ ad intellectum, εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει : Caes. bg. 2, 6, 3 : multitudo lapides coniciebant ἢ πληθὺς λίθους ἐβαλλον, — Liv. 18, 1, 3 : capita (principes, auctores) coniurationis... virgis caesi ac securi percussis (sunt) αἱ κεφαλαὶ (οἱ ἀρχηγοὶ) τῆς συνωμοσίας ῥάβδοις ἐπλήγησαν καὶ πελέκει ἐφρονεύθησαν.

§ 128. *Συμφωνία ῥήματος καὶ κατηγορουμένου πρὸς πλείονα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα*, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ: *Romulus et Remus Romam condiderunt* ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥώμος τὴν Ῥώμην ἔκτισαν, — *Apollo et Diana in insula Delo nati sunt* (ἐπικρατέστερον γένος) ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐν τῇ νήσῳ Δήλῳ ἐγεννήθησαν, — *In vita hominum dolores et gaudia mixta sunt* (ἄψυχα) ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων αἱ λύπαι καὶ αἱ εὐφροσύναι ἀναμειγμένα (καὶ ἀναμειγμένα) εἰσίν, — *Quod tu et pater tuus valetis, bene est: ego et pater meus valemus* (ἐπικρατέστερον πρόσωπον) ὅτι σὺ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ὑγιαίνετε, ἔχει καλῶς· ἐγὼ καὶ ὁ ἐμὸς πατὴρ ὑγιαίνομεν, — *Cic. ad famil, 13, 8, 1: et tu et omnes homines sciunt* (πρὸς τὸ πλησιέστερον) καὶ σὺ καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ *senatus populusque Romanus* λογίζεται ὡς ἐν ὑποκείμενον, διὰ τοῦτο ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ῥῆμα καὶ τὸ κατηγορούμενον καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν: *Cic. in Verr. 2,3,40: Senatus populusque Romanus voluit*, — *Sall. Jug. 104,5: Senatus et populus Romanus beneficii et injuriae memor esse solet* ἡ σύγκλητος καὶ ὁ ῥωμαϊκὸς λαὸς τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἀδικίας *μνήμων* νὰ εἶναι *συνηθίζει*.

§ 129. *Παράλειψις ὄρων τῆς προτάσεως*, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ:

1. *Τοῦ ὑποκειμένου*: *veni, vidi, vici* ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα, — *ora et labora* προσεύχου καὶ ἐργάζου, σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει, — *pulvis et umbra sumus* κόνις καὶ σκιά ἐσμεν, — *pluit, ningit, tonat, fulget* ὕει, νίφει, βροντᾷ, ἀστράπτει.

Ἄλλὰ (ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιδιαστολῆς): *ego non sum stultus* ἐγὼ δὲν εἶμαι μωρός, — *ego doceo, vos discitis* ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μανθάνετε.

2. *Τοῦ συνδευτικοῦ ἢ τοῦ ῥήματος*: *omnia praeclara rara* πάντα τὰ πάνυ λαμπρὰ σπάνια, — *testis unus testis nullus* μάρτυς εἷς μάρτυς οὐδεὶς, ἕνας κανένας, — *multi multa sciunt, nemo omnia [scit]* πολλοὶ πολλὰ ἴσασι, οὐδεὶς πάντα [οἶδε].

Σημ. Ὅμοίως παραλείπεται καὶ τὸ ἀντικείμενον καὶ ἄλλοι προσδιορισμοί, εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἀναπληρούμενοι

ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν : ne excusemus vitia, sed vitemus (ea) ἄς μὴ δικαιολογῶμεν τὰ ἐλαττώματά μας, ἀλλ' ἄς ἀποφεύγωμεν (αὐτά).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32^{ον}.

§ 130. *Παράθεσις appositio*, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, λίαν συνήθης :

Alexander, rex Macedonum, Darii copias saepe vicit
Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, τοῦ Δαρείου τὰς στρα-
τίας πολλάκις ἐνίκησε, — Cic. de leg. 1,2 : apud Herodotum,
patrem historiae, sunt innumerabiles fabulae παρὰ
τῷ Ἡροδότῳ, τῷ πατρὶ τῆς ἱστορίας, εἰσὶν ἀναρίθμητοι μῦ-
θοι, — Verg. Aen. 2,354 : una salus victis, nullam sperare
salutem μία μόνη τοῖς ἠττημένοις σωτηρία, μηδεμίαν (δηλ.) νὰ
ἐλπίζουν σωτηρίαν (*ἐπεξήγησις*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33^{ον}.

§ 131. *Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί*, attributa, ὡς καὶ ἐν
τῇ ἑλληνικῇ¹ : amicus certus in re incerta cernitur ὁ βέβαιος
φίλος ἐν τῷ ἀβεβαίῳ πράγματι (δια)κρίνεται, — mala societas
deprāvat bonos mores ἡ κακὴ συναναστροφὴ διαστρέφει τὰ
χρηστὰ ἦθη, *ὀμιλῖαι κακῶν φθειροῦσιν ἦθη χρηστά*.

§ 132. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἐπίθετα *ἄκρος, μέσος, ἔσχατος*..., οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἀντίστοιχα *medius, ex-
tremus, summus, primus, novissimus*... ὡς προσδιορισμοὶ
οὐσιαστικῶν τόπου ἢ χρόνου δηλωτικῶν κεῖνται συνήθως ὡς *κα-
τηγορούμενα*, τ. ἔ. ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ
οὐσιαστικοῦ, ἀλλ' εἰς μέρος τι αὐτοῦ μόνον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς
τὸ ὅλον :

¹ Μόνη διαφορὰ ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως οἱ ἐπιθετικοὶ προσ-
διορισμοὶ τίθενται μετὰ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν.

Summus mons τὸ ἄκρον ὄρος = summa pars montis ἡ ἄκρα, ἡ κορυφή τοῦ ὄρους, — in media urbe ἐν μέσῃ πόλει, εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, — prima nocte κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς νυκτός, — novissimum agmen τὸ ἔσχατον στρατεύμα, ἡ οὐρά, ἡ ὀπισθοφυλακὴ τοῦ στρατεύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34^{ον}.

§ 133. *Συμφωνία τῆς δεικτικῆς καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρονται, κατ' ἀριθμὸν καὶ γένος, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ :*

Pyrrhus legatos, qui (legati) ad eum (Pyrrhum) missi erant, benigne excepit ὁ Πύρρος τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπεσταλμένους εὐμενῶς ἐδέχθη.

Σημ. α'. Ἐνίοτε ἡ ἀντωνυμία συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν οὐχὶ τοῦ (περιληπτικοῦ) οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δι' ἐκεῖνον δηλουμένων πολλῶν προσώπων (σχῆμα κατὰ σύνεσιν) :

Caes. bg. 1,15,1 : Caesar praemittit equitatum qui videant : ὁ Καῖσαρ στέλλει ἐμπρὸς τὸ ἱππικόν (τοὺς ἵππεῖς), οἱ ὅποιοι νὰ ἴδουν.

Σημ. β'. Πολλάκις ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει ἐπαναλαμβάνεται τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν πῶσιν τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας :

Caes. bg. 1,6,1 : Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possent ὑπῆρχον καθόλου δύο ὁδοί, διὰ τῶν ὁποίων ὁδῶν ἐκ τῆς πατρίδος (τῶν) νὰ ἐξέλθουν ἠδύνατο.

Σημ. γ'. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου, συμφώνως πρὸς τὸ οὐσιαστικόν ἢ τὴν οὐσιαστικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς ἣν ἀναφέρεται ὥστε τὸ ἀκολουθοῦν ῥῆμα, οὗ τυγχάνει νὰ εἶναι ὑποκείμενον ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, δύναται νὰ εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου :

Verg. Aen. 1,46 : ego (Juno) quae divom incedo regina ἐγὼ (ἡ Ἥρα) ἡ ὁποία εἶμαι (σοβῶ) βασίλισσα τῶν θεῶν, —

tu, amice, qui nobis auxilio venisti, a nobis non deserēris σύ, φίλε, **δοσις ἤλθες** ἡμῖν εἰς ἐπικουρίαν, ὑφ' ἡμῶν δὲν θὰ ἐγκαταλειφθῆς (ἔρημος).

§ 134. Ἐάν ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς οὐσιαστικά, τίθεται **κανονικῶς** κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1. **κατὰ τὸ γένος αὐτῶν**, ἂν εἶναι πάντα τοῦ αὐτοῦ γένους: *matrem et sororem, quae mihi carissimae sunt, semper amabo ex animo* τὴν μητέρα (μου) καὶ τὴν ἀδελφὴν (μου), αἱ ὁποιαί μου εἶναι προσφιλέσταται, πάντοτε ἐκ ψυχῆς θὰ ἀγαπῶ.

2. **κατὰ τὸ γένος τοῦ ἐπικρατεστέρου**, ἂν εἶναι ἔμψυχα διαφόρου γένους: *Rex et regina, qui in Italiam profecti sunt, in mari perierunt* ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς Ἰταλίαν, ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπόλοντο.

3. ἂν εἶναι ἄψυχα διαφόρου γένους, ἡ ἀντωνυμία τίθεται **κανονικῶς** κατ' οὐδέτερον γένος: *Cic. de nat. deor. 2,79, quom sint in nobis consilium, ratio, prudentia, necesse est deos haec ipsa habere maiora* ἂφ' οὗ εἶναι μέσα εἰς ἡμᾶς **σκέψις, λογισμὸς, σύνεσις**, ἀνάγκη οἱ θεοὶ νὰ ἔχουν αὐτὰ ταῦτα μεγαλύτερα.

§ 135. Ὄταν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τίθεται **κατ' οὐδέτερον γένος καὶ ἀριθμὸν ἐνικόν**· πολλάκις τῆς ἀναφορικῆς ταύτης ἀντωνυμίας προτάσσεται ἡ δεικτικὴ *id*:

Urbs hostium, (id) quod nemo speraverat, primo impetu capta est ἡ πόλις τῶν πολεμίων, (πρᾶγμα) τὸ ὅποιον οὐδεὶς εἶχεν ἐλπίζει, μὲ τὴν πρώτην ἔφοδον ἐκυριεύθη.—*Cic. p. Rosc. Amer. 10: Sin a vobis, id quod non spero, deserar...* ἔάν δὲ ὑφ' ὑμῶν, **πρᾶγμα τὸ ὅποιον** δὲν ἐλπίζω, ἐγκαταλειφθῶ...

§ 136. Ἐάν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἀποδίδεται κατηγορούμενον οὐσιαστικόν, τότε αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸ κατηγορούμενον (ἔλξις): *Sall. Cat. 55,3: est in carcere Iocusa, quod (ἀντι qu) Tullianum appellatur* ὑπάρχει ἐν τῇ εἰρκτῇ **τόπος**, **ὃς** (ἢ ὃ) καλεῖται Τυλλιανόν. Ὅμοίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ: Πλάτ. Κρατ. 405 C: **περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς πόλους** καλοῦσι.

Σημ. Ἐάν ἡ πρότασις εἶναι **ἀρνητικὴ**, ἢ ὡς ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον τιθεμένη ἀντωνυμία δύναται νὰ εἶναι καὶ γένους οὐδέτερου, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, οἰουδήποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι

τὸ κατηγορούμενον αὐτῆς : Verg. Aen. 3,173 : nec soror (κατηγορ.) illud (ἀντὶ ille) erat οὐδὲ ὕπνος ἦτο ἐκεῖνο, — Cic. p. Rosc. Amer. 106 : nihil est, quod suspicionem hoc (ἀντὶ hanc) putetis οὐδὲν σημαίνει, ὅτι **ὑποψίαν τοῦτο** νομίζετε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 35^{ον}.

ΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

§ 137. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ ῥήματα εἶναι **ἐνεργητικά** verba activa, **μέσα**, verba media, **παθητικά** verba passiva καὶ οὐδέτερα verba neutra.

§ 138. Τὰ ἐνεργητικά εἶναι **μεταβατικά** v. activa transitiva, καὶ **ἀμετάβata** v. activa intransitiva.

§ 139. Κανονικῶς πρὸς τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ἐνεργητικά μεταβατικά : ὁ διδάσκαλος ἐπαινεῖ τὸν μαθητὴν magister laudat discipulum . . .

Πρὸς τὰ ἐνεργητικά ἀμετάβata ἀντιστοιχοῦν ἐνεργητικά ἀμετάβata : μάχομαι pugno, βασιλεύω regno, ἔρχομαι venio, βουλεύομαι delibero . . .

Πρὸς τὰ μέσα ἀντιστοιχοῦν ἐνίοτε μέσα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ : λούομαι lavo (Cic. de off. 1,129) ἀναστρέφομαι versor . . .

Ἄλλὰ συνηθέστερον ἢ μέση διάθεσις ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου τοῦ ῥήματος μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας me, te, se, nos, vos : λούομαι lavo, me, συναγελάζομαι, συναναστρέφομαι me congrego (ἢ congregor) : Cic. de fin. 5,43 : parvi aequalibus delectantur libenterque se cum iis congregant οἱ μικροὶ εὐχαριστοῦνται μὲ τοὺς (συν)ἡλικιώτας των καὶ ἡδέως μετ' αὐτῶν συναγελάζονται, — de senect. 7 : pares cum paribus facillime congregantur οἱ ὅμοιοι μὲ τοὺς ὁμοίους εὐκολώτατα συναγελάζονται, «**ὅμοιος ὁμοίῳ ἡδέως προσομιλεῖ**» . . .

Πρὸς τὰ παθητικά ἀντιστοιχοῦν συνηθῶς παθητικά : οἱ ἐπι-

μελεῖς μαθηταὶ ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν διδασκάλων *discipuli diligentes laudantur a magistris* . . .

Πρὸς τὰ οὐδέτερα τῆς ἑλληνικῆς ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ οὐδέτερα : καθεύδω *dormio*, νοσῶ *aegrōto*, ἀγρυπνῶ *vigīlo*.

§ 140. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται :

1. διὰ τῆς χρήσεως τῆς αὐτῆς λέξεως κατ' ὀνομαστικὴν (ὑποκειμ.) καὶ αἰτιατικὴν (ἀντικείμε.) ἢ ἄλλην τινὰ πτώσιν : *manus manum lavat* χεῖρ χεῖρα νίπτει, τό ἵνα χέρι νίβει τ' ἄλλο (καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο, παροιμία).—

2. διὰ τῶν ἀντωνυμιῶν *alius alium, alii alios, alter alterum, alteri alteros, uterque alterum* : Cic. de fin. 3,8 : *alter alterum* necopinato vidimus ἀπροσδοκῆτως εἶδομεν ἀλλήλους,—*homines alii aliis prodesse possunt* οἱ ἀνθρώποι δύνανται νὰ ὠφελοῦν ἀλλήλους (τὸ ῥῆμα *prodesse* συντάσσεται μετὰ δοτικῆς *aliis*),—

3. διὰ τοῦ *inter nos, inter vos, inter se, inter eos, inter ipsos* : *colloquimur inter nos* διαλεγόμεθα πρὸς ἀλλήλους,—*pueri amant inter se* οἱ παῖδες ἀγαποῦν ἀλλήλους, ἀγαπῶνται μεταξὺ τῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 36^{ον}.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

I. Χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς.

§ 141. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἡ χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς εἶναι οἷα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, δηλ. ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι :

1. *ὑποκείμενον* ῥήματος ἀπαρεμφατικῆς ἐγκλίσεως,—

2. *κατηγορούμενον* εἰς ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικὴν,—

3. *Παράθεσις* :

Xerxes (ὑποκ.), *rex* (παράθ.) *Persarum, fuit filius* (κατηγ.) *Darii ὁ Ξέρξης, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐγένετο υἱὸς* τοῦ Δαρείου.

Κατ' ὀνομαστικὴν πολλάκις τίθεται ἢ καὶ ἐννοεῖται καὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, τελικοῦ καὶ εἰδικοῦ : *Nemo potest semper esse vigilans* οὐδεὶς δύναται πάντοτε νὰ εἶναι νήφων, — *Homerus dicitur caecus fuisse* ὁ Ὅμηρος λέγεται ὅτι ἐγένετο τυφλός.

§ 142. Καὶ τῆς κλητικῆς ἡ χρῆσις ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὁμοία μὲν τὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ, μόνον ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ τὸ ἐπιφώνημα ὁ σπανίως (παρὰ ποιηταῖς μόνον) τίθεται πρὸ τῆς κλητικῆς : *Verg. Aen. 9,525 : Vos, o Calliope, precor, adspirate (mihi) canenti* ὑμεῖς, ὦ Καλλιόπη, δέομαι, ἐμπνεύσατέ με ἄδοντα (διηγούμενον).

Παρὰ τοῖς πεζογράφοις μόνον ἐν ἀναφωνήσεσι τίθεται τὸ ὀνόμας πρὸ τῆς κλητικῆς : *Cic. p. Arch. 24 : o fortunate adulescens, qui tuae virtutis Homerum praeconem invenis!* ὦ μακάριε νεανία, ὅστις τῆς σῆς ἀρετῆς τὸν Ὅμηρον κήρυκα εὔρες !

II. Χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς.

§ 143. Ἡ αἰτιατικὴ τίθεται ὡς ἄμεσον ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ἢ ὡς ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν λαμβανομένων ὀρημάτων.

§ 144. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνεται ὀνομαστικῇ, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ὀρήματος : *Scipio Carthaginam expugnavit et delevit* ὁ Σκιπίων τὴν *Καρθηδόνα* ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψε, — *Παθητ. Carthago a Scipione expugnata et deleta est* ἡ *Καρθηδὼν* ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος ἐκυριεύθη καὶ κατεστράφη.

§ 145. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πολλὰ ὀρήματα κινήσεως σημαντικὰ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετὰ προθέσεως, ἰδίως τῆς *circum, per, praeter* καὶ *trans*, γίνονται μεταβατικὰ καὶ συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς ἀμέσου ἀντικειμένου :

eo πορεύομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ *transeo flumen* διαβαίνω τὸν ποταμὸν (μεταβ.), παθητ. *Caes. bg. 5,18,1 : flumen pedibus transiri potest* ὁ ποταμὸς πεζῇ (τοῖς ποσὶ) νὰ διαβαθῆ δύναται, —

venio ἔρχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ circumvenio hostes περικυκλῶ τοὺς πολεμίους (μεταβ.), καὶ παθ. hostes circumventi sunt οἱ πολέμιοι περιεκυκλώθησαν.

curgo τρέχω (ἀμετάβ.), ἀλλὰ percurro agros διατρέχω τοὺς ἀγροὺς (μεταβ.), καὶ παθητ. hortus fontano humore percurritur ὁ κήπος διατρέχεται ὑπὸ τῆς πηγαίας ὑγρασίας.

Παράβαλλε ἀκόμη :

sedeo κάθημαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ obsideo urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν, παθητ. Cic. de imp. Gn. Pomp. 20 : urbs obsessa, — pugno μάχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ oppugno hostes προσβάλλω τοὺς πολεμίους, oppugno urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν. . .

§ 146. Συμφωνία λατινικῆς γλώσσης μὲ τὴν νέαν ἑλληνικὴν. Ὡς λέγομεν ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα(ν), διψῶ αἷμα, ἀκολουθῶ, βοηθῶ τινα — ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἔλεγε : ὄζειν μύρου, διψῆν αἵματος, ἀκολουθεῖν, βοηθεῖν τινι — οὕτω καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα λέγει : piscis m a r e sapit, sitio sanguinem, sequor aliquem, juvo aliquem.

§ 147. Ὁμοίως ἡ λατινικὴ γλῶσσα, ὡς καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ πολλάκις, συντάσσει μετὰ αἰτιατικῆς ἀντικειμένου τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα doleo, lugeo, fleo, gemo, maereo, lamentor, queror, conqueror, indignor, miseror, minor, horreo, fastidio. . . , ἡ ὁποία αἰτιατικὴ σημαίνει κυρίως τὸ αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους :

Cic. Verr. 2,3,217 : i n j u r i a m q u e r o r παραπονοῦμαι διὰ τὴν ἀδικίαν, — Caes. bg. 1,32,4 : Ariovisti c r u d e l i t a t e m Sequāni horrebant οἱ Σηκοανοὶ ἔτρεμον διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ Ἀριοβίστου, — rideo inconstantiam hominum γελῶ διὰ (μὲ) τὴν ἀστάθειαν τῶν ἀνθρώπων.

§ 148. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα miseret, piget, pudet, paenitet καὶ taedet (pertaesum est) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς προσώπου, ὅπερ αἰσθάνεται τὸν οἶκτον (miseret), τὴν ἀνίαν (piget), τὴν αἰδῶ (pudet), τὴν μεταμέλειαν (paenitet), τὴν σιχασίαν (taedet), τὸ πρόσωπον δὲ ἢ τὸ πρᾶγμα ὅπερ κινεῖ τὸν οἶκτον, τὴν ἀνίαν. . . τίθεται κατὰ γενικὴν ἢ ἀπαρέμφατον (ιδεὲ § 156, β') :

Cic. de divin. 1,66 : (ἡ Κασσάνδρα λέγει πρὸς τὴν δυστυχῆ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μητέρα της Ἐκάβην) *me a mater, tui me miseret, mei (me) piget* μητέρα μου, σὲ μὲν οἰκτίρω (διὰ σὲ οἶκος με καταλαμβάνει), ἔμαυτὴν λυποῦμαι, — *pu-det me stultitia e me a e* ἐντρέπομαι διὰ τὴν ἀνοησίαν μου, — *Cic. Cat. 4,20 : me tamen meo-rum factorum atque consiliorum nunquam paenitebit* ἐγὼ ὁμως οὐδέποτε θὰ μετανοήσω διὰ τὰς πράξεις μου καὶ τὰς ἀποφάσεις μου, — *Verr. 2,1,140 : non te pudet eius mulieris arbitrato gessisse praetura-m?* δὲν ἐντρέπεται, διότι κατὰ τὴν γνώμην (θέλησιν) αὐτῆς τῆς γυναικὸς διεξήγαγες τὴν στρατηγίαν ;

Πρὸβλ. καὶ *pu-det me deorum hominumque* ἐντρέπομαι θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.

§ 149. Καὶ τὰ ἀπρόσωπα *deceat* προσήκει καὶ *dedecet* οὐ προσήκει συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς προσώπου : *Cic. Tusc. 4,55 : oratorem vero irasci minime deceat, simulare non dedecet* εἰς τὸν ῥήτορα ὁμως νὰ ὀργίζεται ἤκιστα προσήκει, νὰ προσποιῆται (ὅτι ὀργίζεται) δὲν εἶναι ἀνάμοστον.

§ 150. **Σύστοιχος αἰτιατικῆ.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πᾶν ῥῆμα καὶ αὐτὰ τὰ παθητικά καὶ ἀμετάβητα δύνανται νὰ λάβουν αἰτιατικὴν σύστοιχον ἢ συνώνυμον (*figura etymologica*, ἔτυμολογικὸν σχῆμα) κανονικῶς μετὰ ἐπιθετικοῦ τινος διορισμοῦ.

Cic. ad fam. 5,2,7 : juravi verissimum pulcherrimumque jusjurandum ὅμοσα ἀληθέστατον καὶ λαμπρότατον ὄρκον, — *vitam miseram vivere* βίον ἄθλιον (δυστυχή) ζῆν, — *justam servitutem servire* δικαίαν δουλείαν δουλεύειν, — *risum sardonium ridere* σαρδόνιον γέλωτα γελᾶν, — *tu, hospes, abi tacitus tuam viam* σύ, ξένε, πήγαινε ἡσυχος τὸν δρόμον σου.

§ 151. Πολλάκις καὶ ἐν τῇ λατινικῇ παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τίθεται μόνον ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ κατ' οὐδέτερον γένος : *dulce ridens, dulce loquens* (Hor. *carm. 1,22,23*) ἡδὺν γελῶν, ἡδὺν διαλεγόμενος, — *graviora passi* (Verg. *Aen. 1,199*) βαρύτερα παθόντες, — *pingue sonare et peregrinum* (*Cic. p. Arch. 26*) παχὺν (χονδροειδὲς) ἠχεῖν καὶ ξένον.

Σημ. Ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης προήλθεν ἡ χοῆσις τῆς ἐπιγραμματικῆς λεγομένης αἰτιατικῆς τοῦ οὐδέτερου τῶν ἐπιθέτων Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν, ἥτις πλησίον παντός ὀήματος τιθεμένη ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐπίρρημα: *multum me delectant Cicero- nis orationes* **πολὸν** μὲ εὐφραίνουν (τέρπου) οἱ λόγοι τοῦ Κικέρωνος, — *vasa inania plurimum sonant* τὰ κενὰ δοχεῖα (ἀγγεῖα) πλεῖστον ἠχοῦν, — *parum laborant qui nimium dormiunt* ὀλίγον κοπιᾶζουσι (ἐργάζονται) οἱ **πάρα πολὺν** κοιμώμενοι.

§ 152. **Διπλῆ αἰτιατικῆ.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσι πολλὰ ὀήματα, ἀντίστοιχα τῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τὰ ὁποῖα μεταβατικά ὄντα ἢ ὡς μεταβατικά λαμβανόμενα πλὴν τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου δέχονται καὶ δευτέραν αἰτιατικὴν, ἢ ὁποῖα εἶναι **ἢ κατηγορούμενον ἢ σύστοιχος αἰτιατικῆ ἢ δευτέρον ἀντικείμενον.**

1. ῥήματα δεχόμενα αἰτιατικὴν ἀντικειμένου καὶ δευτέραν κατηγορούμενον εἶναι :

τὰ **κλητικὰ** *nominare, appellare, vocare, dicere...*

τὰ **προχειριστικά** *declarare, designare, creare, eligere, religere, renuntiare, efficere, reddere, instituere...*

τὰ σημαίνοντα **κρίνειν, ἡγεῖσθαι**... *judicare, ducere, putare, existimare, habere...* καὶ ἄλλα.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνονται ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ ὀνομαστικαί, ὑποκειμένου καὶ κατηγορούμενον: *Apollo Socratem sapientissimum nominavit* ὁ Ἀπόλλων τὸν Σωκράτην σοφώτατον ὠνόμασε, — *Romani Pompeium consulem creaverunt* οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Πομπήιον ὑπάτου ἐξέλεξαν, παθ. *Pompeius a Romanis consul creatus est (factus est)* ὁ Πομπήιος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὑπάτος ἐξελέχθη.

Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ συνήθης φράσις *certiorem facio aliquem* πληροφοροῦ τινα, παθ. *certior fio* πληροφοροῦμαι: *Legati Caesarem certiorem faciunt* οἱ ὑπαρχοὶ τὸν Καίσαρα πληροφοροῦσι, παθητ. *Caesar a legatis certior fit* ὁ Καῖσαρ πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ὑπάρχων.

2. Αἰτιατικὴν ἀντικειμένου καὶ ἄλλην σύστοιχον δύναται νὰ λάβῃ πᾶν μεταβατικὸν ἢ ὡς μεταβατικὸν λαμβανόμενον ὀήμα: *magister magnam laudem discipulum laudavit* ὁ διδάσκαλος μέγαν ἔπαινον τὸν μαθητὴν ἐπήνεσε.

Φηλοποίηθη ἀπὸ τοῦ Νοτιοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
 ©. Κωκρηδῆ, Λατινικὴ Γραμματικῆ, Ἔκδοσις 3η, 1937

3. Αιτιατικὰς δύο, ἀντικείμενα ἀμφοτέρως, λαμβάνουν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ :

α') τὰ **αἰτητικά** : *poscere, reposcere καὶ flagitare* : Caes. bg. 1,16,1 : *Caesar A e d u o s f r u m e n t u m flagitabat.* ὁ Καῖσαρ (ἀπὸ) τοὺς Αἰδούους σίτον ἀπῆτει. — Verg. Aen. 11, 362 : *nulla salus bello ; p a c e m t e p o s c i m u s* οὐδεμία σωτηρία ἐκ τοῦ πολέμου· **εἰρήνην** αἰτούμεθά σε.

Σημ. Λέγεται καὶ *n i h i l a t e p o s c o* οὐδὲν παρὰ σοῦ ζητῶ· οὕτω σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται τὸ *postulo* καὶ τὸ *peto* : *Athenienses a L a c e d a e m o n i i s a u x i l i u m p e t i v e r u n t.*

Ἐξία σημειώσεως εἶναι καὶ ἡ τῆς ἐπισήμου πολιτικῆς τῶν Ρωμαίων γλώσσης συνήθης φράσις *rogare a l i q u e m* (Cato-nen) *s e n t e n t i a m s u a m* ἔρωτᾷν τινα (τὸν Κάτωνα) τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, παθ. *C a t o r o g a t u s e s t s e n t e n t i a m s u a m* ὁ **Κάτων** ἠρωτήθη τὴν **ἑαυτοῦ γνώμην**.

Σημ. Τὸ *quaero* ἔχει συντάξεις *ab aliquo ἢ ex aliquo ἢ πλαγίαν* ἐρώτησιν.

β') τὰ **παιδευτικά** *doceo, edoceo*, καὶ τὸ ἐναντίαν ἔχον σημασίαν *cello* ἀποκρύπτω, οὐ διδάσκω : *Cato senex fili u m l i t t e r a s d o c u i t* ὁ Κάτων γέρον τὸν υἱὸν γράμματα ἐδίδαξε, — *servus celavit p a t r e m f l a g i t i a f i l i i* ὁ δοῦλος ἀπέκρυψεν (ἀπὸ) τὸν πατέρα τὰ αἵσχη τοῦ υἱοῦ.

Σημ. Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἢ δευτέρα αὕτη αιτιατικὴ μένει καὶ εἰς τὰ αἰτητικά καὶ εἰς τὰ παιδευτικά, ὅπως μένει καὶ ἡ σύστοιχος αιτιατικὴ : *Aedui a Caesare frumentum* (αἰτιατ.) *flagitabantur* [οἱ Αἰδουοὶ παρὰ τοῦ Καίσαρος σίτον ἐζητοῦντο], παρὰ τῶν Αἰδούων σίτος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐζητεῖτο, — *a Catone sene fili u s l i t t e r a s* (doctus est) *didicit* ὑπὸ τοῦ Κάτωνος γέροντος ὁ υἱὸς γράμματα ἐδιδάχθη.

§ 153. **Αἰτιατικὴ ἐν ἀναφωνήσεσι.** Πολλάκις, ὡς καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ συμβαίνει (π.χ. βρὲ τὸν ἄθλιον!), γίνεται χρῆσις τῆς αιτιατικῆς καὶ ἐν ἀναφωνήσεσι· τῆς αιτιατικῆς ταύτης προτάσσεται οὐχὶ σπανίως καὶ ἐπιφώνημά τι, ο! *heu!jem!* : *me miserum!* ἢ *miserum me!* ἢ *o me miserum!* *o me infelicem!* ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον, ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! *heu me miserum!* *heu me infelicem!* φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον! φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ!

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

III. Χρησις τῆς γενικῆς.

Προσημείωσις. Ἡ χρῆσις τῆς γενικῆς ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ δὲν εἶναι τόσον μεγάλη, ὅσον ἐν τῇ ἑλληνικῇ· διότι πολλάς σχέσεις, τὰς ὁποίας δηλοῖ ἡ ἑλληνικὴ γενικὴ, ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰς δηλοῖ ἡ ἀφαιρετικὴ.

A'. Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν.

§ 154. Ἡ σχέσις τῆς γενικῆς οὐσιαστικοῦ προσδιορίζουσας ἄλλο οὐσιαστικὸν εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ποικιλωτάτη. Εἶναι δηλ. ἡ γενικὴ :

α') **γενικὴ ὑποκειμενικῆ**, genet. subjectivus : providentia dei (deus providet) ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια (ὁ θεὸς προνοεῖ),— victoria Caesaris (Caesar vicit) ἢ νίκη τοῦ Καίσαρος (ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε).

β') **γενικὴ κτητικῆ**, genet. possessivus : domus Caesaris ὁ οἶκος τοῦ Καίσαρος,— liber pueri τὸ βιβλίον τοῦ παιδός,— ager Aeduorum ὁ ἀγρός, ἡ χώρα τῶν Αἰδουῶν.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς κτητικῆς δύναται νὰ τεθῇ καὶ κτητικὸν ἐπίθετον : domus regis ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, καὶ domus regia ὁ βασιλέως (ὁ τοῦ βασιλέως) οἶκος.

γ') **γενικὴ τοῦ ἐργάτου**, genet. auctōris : hominum facta αἱ τῶν ἀνθρώπων πράξεις,— scripta ἢ opera Ciceronis αἱ συγγραφαὶ τοῦ Κικέρωνος,— calamitas belli ἡ συμφορὰ τὴν ὁποίαν ἔφερεν ὁ πόλεμος.

Διάκρισις : liber discipuli τὸ βιβλίον τοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἠγόρασεν αὐτὸ καὶ ἔχει κτῆμά του (γεν. κτητικῆ),— liber Ciceronis de consulatu suo βιβλίον τοῦ Κικέρωνος περὶ τῆς ἑαυτοῦ ὑπατείας, βιβλίον γραφὲν ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (γενικὴ τοῦ ἐργάτου).

Σημ. Πάντοτε σχεδόν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἀντὶ τῆς γενικῆς ὑποκειμενικῆς, τῆς κτητικῆς καὶ τῆς τοῦ ἐργάτου τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei tui sui nostri vestri τίθενται αἱ κτητικαί. ἀντωνυμίαι meus tuus suus noster vester : liber meus τὸ ἑμὸν βιβλίον, amor meus ἡ ἐμὴ (πρὸς ἄλλον) ἀγάπη, mea scripta τὰ ἐμὰ συγγράμματα, res gestae tuae τὰ σὰ (πολεμικὰ ἢ ἄλλα) κατορθώματα.

δ') *γενική ἀντικειμενική*, genet. objectivus : imperii cupiditas ἢ τῆς ἀρχῆς ἐπιθυμία (imperium cupido ἐπιθυμῶ τὴν ἀρχήν),—expugnatio Troiae ἢ τῆς Τροίας ἐκπολιορκησις (expugnare Troiam ἐκπολιορκεῖν, κυριεύειν τὴν Τροίαν),—non pro e na e timor, sed amor honesti vos a peccando prohibeto οὐχὶ τῆς *ποινῆς* ὁ φόβος, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ *καλοῦ* ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνειν ἄς κωλύη.

Σημ. α'. Σαφέστερον ἢ ἀντικειμενική σκέψις πρὸς πρόσωπον ἢ ἄλλο τι ὡς πρόσωπον λαμβανόμενον δηλοῦται διὰ τῶν προθέσεων in, erga, adversus μετ' αἰτιατικῆς : odium hostium καὶ odium in hostes τὸ κατὰ τῶν πολεμίων μῖσος.

Ἡ διὰ προθέσεως δήλωσις τῆς ἀντικειμενικῆς σχέσεως εἶναι ἀναγκαία, ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν ἔχη παρ' αὐτῷ κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἢ γενικὴν ὑποκειμενικὴν ὡς προσδιορισμὸν : mea erga parentes pietas ἢ ἐμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς εὐσέβεια (ὄχι mea parentum pietas),—mirabilis fuit Aeneae pietas in patrem (ὄχι patris) θαυμαστὴ ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Αἰνείου *πρὸς τὸν πατέρα* εὐσέβεια.

Σημ. β'. Εὐθνηται ἐν τούτοις καὶ δύο γενικαὶ ὑποκειμενικῆ καὶ ἀντικειμενικῆ συγχρόνως παρὰ τῷ αὐτῷ οὐσιαστικῷ : Cic. de off. 1,43 : C. C a e s a r i s (ὑποκειμ.) p e c u n i a r u m (ἀντικειμενικῆ) translatio ἢ ὑπὸ τοῦ Γαίου Καίσαρος παράδοσις τῶν χρημάτων (ὁ Γάιος Καίσαρ παρέδωκε τὰ χρήματα).

Σημ. γ'. Καὶ ἀντὶ τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei tui sui nostri vestri τῆς ἄλλως *κανονικῆς*, γίνεται *ἐνίοτε* χοῆσις τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν meus tuus suus noster vester : Cic. divin. in Caec. 64 : injurias suas τὰς πρὸς ἑαυτὸν γενομένας ἀδικίας,—p. Mil. 98 : invidia mea ὁ κατ' ἐμοῦ φθόνος (τῶν ἄλλων).

ε') *γενική ἐπεξηγηματικῆ*, genet. explicativus ἢ epxegeticus (*διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς νέας ἑλληνικῆς*) :

Ἐν ᾧ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες λέγομεν :

τὸ ὄνομα *βασιλεὺς* ἔγινε μισητὸν εἰς τοὺς Ῥωμαίους—ἡ λέξις *ἡδονή* δὲν νοῶ τί σημαίνει—ἀπὸ τοῦ ῥήματος *λέγω* παράγεται ἡ λέξις *λόγος*—τὸ ὄνομα *Ἰωάννης* εἶναι συνηθέστατον παρ' ἡμῖν. . .

οἱ Ῥωμαῖοι εἰς ὁμοίας περιστάσεις μεταχειρίζονται γενικὴν ἐπεξηγηματικὴν ἀπὸ τοῦ ἰσοπίουτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ξηγηματικὴν : nomen regis in odio fuit Romanis,—Cic. de fin. 2,6 : vox voluptatis quid sonet, Epicūrus non intellegit,—2,78 : amare, e quo nomen ductum est a m i c i t i a e τὸ φιλεῖν, ἐκ τοῦ ὁποίου προῆλθε τὸ ὄνομα *φιλία*.

ζ') *γενικὴ τῆς ιδιότητος*, genet. qualitatis, καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κανονικῶς μετὰ τινος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ : *vir magni ingenii* ἀνὴρ μεγάλου πνεύματος, μεγαλοφυΐας,—*fossa quindecim pedum* τάφος πεντεκαίδεκα ποδῶν,—*puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν,—*res nullius pretii* πρᾶγμα οὐδεμιᾶς ἀξίας.

· *Σημ.* Ἡ ιδιότης ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς (idē § 174, IV), ἀλλὰ γίνεται πάντοτε χρῆσις τῆς γενικῆς ὅταν ὁ προσδιορισμὸς εἶναι *ἀριθμητικόν*, ἢ ὅταν δηλοῦται *μέγεθος, βάρος, ἀξία, τρόπος, εἶδος, κοινωνικὴ τάξις* : *homo trium litterarum* (i. e. fur) ἄνθρωπος *τριῶν* γραμμάτων, (δηλ. φῶρ, κλέπτῆς),—*saxa magni ponderis* πέτραι (λίθοι μεγάλοι, βράχοι) μεγάλου βάρους,—*ager magni pretii* ἀγρὸς μεγάλης ἀξίας,—*homines ordinis senatorii* ἄνθρωποι τῆς συγκλητικῆς τάξεως.

Συνηθεστέρα εἶναι καθόλου ἢ γενικὴ εἰς δῆλωσιν *διαρκοῦς* ιδιότητος, ἐν ᾗ ἢ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ συνηθῶς *παροδικὰς ιδιότητας, ψυχικάς, ιδιότητας μελῶν τοῦ σώματος κτλ.*

ζ') *γενικὴ τοῦ εἴδους ἢ τοῦ περιεχομένου*, genet. generis, ὀρίζουσα τὸ εἶδος, ἐξ οὗ ποσόν τι ἀποτελεῖται τοιαύτη γενικὴ εἶναι :

1. ἢ μετὰ οὐσιαστικῶν ποσοῦ τινος δηλωτικῶν καὶ ἢ μετὰ οὐδαιτέρων ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν : *acervus lapidum* σωρὸς λίθων,—*modius tritici* μόδιος (μέτρον, κοιλὸν) σίτου,—*magnum pondus auri* μέγα βάρος (ποσότης) χρυσοῦ,—*flumen sanguinis* ποταμὸς αἵματος,—*procellae quanto plus virium habent tanto minus temporis* αἱ θύελλαι ὅσον ἰσχυρότεραι εἶναι τόσον ὀλιγότερον διαρκοῦν,—Cic. Catil. 3,8 : *misī praetorem, qui ex aedibus Cethēgi, si quid telorum esset, efferet.*

2. ἢ μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων *sat, satis, parum, nimis* : in *Catilina erat satis eloquentia e, sapientia e parum*

(Sall. Cat. 5,4) ἐν τῷ Κατιλίνα ἦτο ἀροκητῆ* εὐγλωττία, ὀλίγη (ὄμως) σοφία.

3. μετὰ τῶν τοπικῶν ἐπιρροημάτων *ubi? ibi eo quo hac nusquam: ubi terrarum?* ποῦ γῆς; Cic. Cat. 1,9: *ubinam gentium sumus?* ποῦ τῶν ἔθνων; εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου εὐρισκόμεθα; — *eo (ἢ huc) arrogantia e processit* εἰς *τοῦτ' ἀλαζονείας προῆκται*, εἰς τόσῃν ἀλαζονείαν ἔφθασεν.

Σημ. Τινὲς τὰς γενικὰς *terrarum, gentium*. . . παρὰ τὰ τοπικὰ ἐπιρροήματα *ubi, ibi*. . . ἐκλαμβάνουν ὡς **δαιρειτικὰς**.

4. Παρὰ τὰ οὐδέτερα ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν τίθεται ὡς γενικὴ τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ γενικὴ οὐδτετέρων ἐπιθέτων τῆς β' κλίσεως (**λατινισμός**): *tantum mali* τηλικούτον κακόν, — *aliquid boni* κάτι καλόν, — *nihil pulchri* οὐδὲν ὠραῖον, — *nihil reliqui facio* οὐδὲν ὑπόλοιπον ἀφήνω, τ. ἔ. πράττω πᾶν ὅ,τι μοι εἶναι δυνατόν, — Cic. ad Att. 2,15,3: *tu certè nihil scribis* σὺ δὲν γράφεις τίποτε βέβαιον, — Lael. 14: *nihil boni est in morte, nihil mali* οὐδὲν καλὸν εἶναι ἐν τῷ θανάτῳ, οὐδὲν κακόν.

Σημ. Ἡ ὕλη, ἐξ ἧς εἶναι τι κατεσκευασμένον, δηλοῦται ἐν τῇ λατινικῇ:

1. δι' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῶν προθέσεων *ex* ἢ *de*, —
2. δι' ἐπιθέτου, —

ὥστε **ποιήρια χρυσοῦ** ἐν τῇ λατινικῇ λέγονται ἢ *rocula ex auro*, Cic. in Verr. 2,4,62, ἢ *rocula aurea*, —

Verg. Georg. 3,13: *templum de marmore* ναὸς (ἔκ) μαρμάρου, — Aen. 6,552: *columnae solido adamante* στήλαι ἐκ στερεοῦ ἀδάμαντος, Cic. de divin. 1,48: *columna aurea* στήλη χρυσοῦ.

η') **γενικὴ δαιρειτικῆ**, *genet. partitivus* μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ *pars*, μετὰ ἐπιθέτων δηλούντων ποσότητα, μετὰ ἀριθμητικῶν καὶ ἀντωνυμιῶν καὶ μετὰ συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρροημάτων: *reliqua pars hie mis* τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ χειμῶνος, — *multi Romani ceciderunt* πολλοὶ ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἔπεσον, — *vita e reliquum*, — Caes. bg. 1,1,1: *Gallia est omnis divisa in partes tres; quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam Galli*, — *Quis mortaliu sine vitiis natus est?* τίς ἐκ

τῶν θνητῶν (ἀνθρώπων) ἄνευ ἐλαττωμάτων ἐγεννήθη ; — Alexander seniores militum in patriam remisit ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς πρεσβυτέρους (ἐκ) τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν πατρίδα ἀπέστειλε, — Gallorum omnium fortissimi sunt Belgae, — Themistocles maxime omnium laudandus fuit ὁ Θεμιστοκλῆς μάλιστα ἐκ πάντων ἐπαινετὸς ἐγένετο.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς διαιρετικῆς γίνεται χοῆσις καὶ τῆς προθέσεως ex ἢ (σπανιώτερον) τῆς de μετ' ἀφαιρετικῆς ἢ τῆς inter μετ' αἰτιατικῆς : acerrimus ex omnibus est sensus videndi ὀξυτάτη ἐκ πασῶν εἶναι ἡ αἰσθησις τῆς ὀράσεως, — inter omnes civitates Graeciae fortissimi fuerunt Athenienses et Lacedaemonii ἐκ (μεταξὺ) πασῶν τῶν πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος γενναιώτατοι ὑπῆρξαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Β'. Ἡ γενικὴ μετὰ ἐπιθέτων.

§ 155. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πολλὰ εἶναι τὰ ἐπίθετα τὰ συντασσόμενα μετὰ γενικῆς (ἀντικειμενικῆς), ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς ἐπίθετα τῆς ἑλληνικῆς συντασσόμενα ὁμοίως μετὰ γενικῆς :

1. Τὰ **ἐπιθυμίας** σημαντικά καὶ τὰ ἐναντία τούτων :

avidus pecuniae ἐραστὴς χρημάτων, — sapientiae studiosi τῆς σοφίας ἐρασταί, οἱ φιλόσοφοι, Cic. Tusc. 5,9.

2. Τὰ **γνώσεως** καὶ τὰ **ἀγνοίας** (**ἐμπειρίας** καὶ **ἀπειρίας**) σημαντικά : ignarus sermonis latini ἄπειρος τοῦ λατινικοῦ λόγου, — rei militaris peritus ἢ prudens ἐμπειρος τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων, — nullius in iuria (ἢ culpa) mihi conscius sum **οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ οὐδὲν ἀδικήσαντι**, δὲν ξέρω νὰ ἔχω κάμει καμμίαν ἀδικίαν.

Σημ. Λέγεται juris peritus καὶ juris consultus (συντεμ. ictus) ἀλλὰ καὶ jure peritus καὶ jure consultus ὁ νομομαθής.

3. Τὰ **μνήμης** καὶ **λήθης** σημαντικά :

homo probus acceptorum beneficiorum semper memor est ὁ ἀνθρώπος ὁ καλὸς εἶναι μνήμων πάντοτε τῶν εὐεργεσιῶν ποῦ τοῦ ἔκαμαν, — Cic. de off. 2 63 : omnes

in memorem beneficii oderunt πάντες τὸν ἀμνή-
μονα τῆς (πρὸς αὐτὸν γενομένης) εὐεργεσίας μισοῦν.

4. Τὰ *μετοχῆς* σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία: Cic. de leg. 1,22: *homo particeps est orationis et cogitationis* ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέτοχος λόγου καὶ διανοίας, —1,50: *bestiae sunt rationis et orationis expertes* τὰ κτήνη εἶναι ἀμέτοχα (ἄμοιρα) λογικοῦ καὶ λόγου.

5. Τὰ *ἐγκρατείας* σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία: Cic. Tusc. 5,39: *omnes virtutis compotes beati sunt* πάντες οἱ ἀρετῆς ἐγκρατεῖς (ἐνάρετοι) εἶναι εὐδαίμονες, — *impotens irae* ἀκρατῆς ὀργῆς.

6. Ἐκ τῶν *πλησμονῆς, κενότητος* καὶ *ἐνδείας* σημαντικῶν συντάσσεται συνηθέστερον μετὰ γενικῆς τὸ *plenus, completus, inanis, inops*: Cic. p. Mur. 26: *verba jurisconsultorum postea pervulgata... inanissima prudentiae reperta sunt, fraudis autem et stultitiae plenissima* τὰ (μυστικὰ τηρούμενα πρότερον) ῥήματα (αἱ νομικαὶ διατυπώσεις) τῶν νομομαθῶν ἔπειτα δημοσιευθέντα κενώτατα ἐννοίας (συνέσεως) εὐρέθησαν, ἀπάτης δὲ καὶ μορίας μάλιστα πλέα, — *in Verr. 2,5,147: completus mercatorum carcer* φυλακὴ γεμάτη ἐμπόρων, — *Lael. 23: inopes amicorum* ἐνδεεῖς φίλων.

Σημ. Τὸ *refertus* συνηθέστερον μετ' ἀφαιρετικῆς, μετὰ γενικῆς μόνον ἂν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον: Cic. de imp. Gn. Pomp. 31: *mare praedonum refertum* θάλασσα πλήρης πειρατῶν, — *de orat. 2,154: Italia referta Pythagoreorum*.

Τὸ *confertus* πάντοτε μετ' ἀφαιρετικῆς: Cic. Cat. 2,18: *conferti cibo* μεστοὶ τροφῆς, — *p. Sest. 23: vita plena et conferta voluptatibus* βίος πλήρης καὶ κατὰ μέτρον ἡδονῶν—

Τὸ *vacuus* παρὰ τοῖς πεζοῖς μετ' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῆς *ab*, παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ μετὰ γενικῆς: Cic. Cat. 4,2: *sedes vacua mortis periculo atque insidiis* θέσις (ἔδρα) κενὴ (ἀπῆλλαγμένη) κινδύνου θανάτου καὶ ἐνεδρῶν, — *de imp. Gn. Pomp. 2: locus vacuus ab iis, qui vestram causam defenderent* τόπος κενὸς τῶν τὴν ὑμετέραν ὑπόθεσιν ὑπερασπιζόντων.

7. Τὸ *proprius* καὶ *sacer*¹: *Homini est propria veri in-*

¹ Ἡ παρὰ τὸ *proprius, sacer* καὶ *alienus* γενικῆ εἶναι *κτητικῆ* (ὄχι ἀντικειμενικῆ).

vestigatio τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἰδία ἢ ἐξιχνίασις τοῦ ἄληθοῦς, — est proprium stultitiae aliorum vitia cernere, oblivisci suorum εἶναι ἴδιον μορίας (μοροῦ ἀνθρώπου) τὸ νὰ διακρίνη τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, νὰ λησμονῇ δὲ τὰ ἑαυτοῦ, — Delus insula Apollinis et Dianae sacra putatur ἢ νῆσος Δῆλος νομίζεται ἱερὰ τοῦ Ἐπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

Σημ. Τὸ alienus ἄλλότριος συντάσσεται συνήθως ἀφαιρετικῇ ἀπλῇ ἢ μετὰ τῆς ab, σπανίως γενικῇ : Cic. de off. 1,41 : utrumque (vis, fraus) homine alienissimum, — Terent. Heaut. 77 : homo sum ; humani nil a me alienum puto ἀνθρωπός εἰμι· οὐδὲν ἀνθρώπινον ἐμοῦ ἄλλότριον ἡγοῦμαι, — Cic. de fin. 1,11 : alienum dignitatis.

8. Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλῶν ὀημάτων αἱ εἰς -ans ἢ -ens λήγουσαι ἐνεργητικαὶ μετοχαὶ λαμβανόμεναι ὡς ἐπίθετα καὶ σημαίνουσαι ἰδιότητα διαρκῆ : amans patriae ὁ ἀγαπῶν πάντοτε τὴν πατρίδα, ὁ φιλόπατρις (amans patriam ὁ ἐν ὄρισμένην τινὶ περιπτώσει ἀγαπῶν τὴν πατρίδα), — appetens gloriae ὁ αἰεὶ φιλόδοξος, — fugiens laboris ὁ (αἰεὶ) φυγόπονος, — patiens frigoris ὁ ὑπομονητικὸς τοῦ ψύχους, — veritatis diligens ὁ φιλαλήθης.

9. Ἐπίθετά τινα συντασσόμενα συνήθως μετὰ δοτικῆς (§ 160), λαμβανόμενα μάλιστα ὡς οὐσιαστικά, συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς.

Τοιαῦτα συνηθέστατα εἶναι τὰ ἑξῆς :

aequalis ἡλικιώτης	adversarius ἀντίπαλος
inimicus ἐχθρὸς	amicus φίλος
affinis ὄμορος, γείτων	cognatus συγγενῆς
communis κοινὸς	contrarius ἐναντίος
dispar ἄνισος	par ἴσος
dissimilis ἀνόμοιος	similis ὄμοιος
familiaris οἰκεῖος ¹ .	

Cic. de off. 3,1 : Cato fuit Scipionis aequalis ὁ Κάτων

¹ Καὶ ἢ παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα γενικῇ εἶναι κτητικῇ, ὅχι ἀντικειμενικῇ.

ὑπῆρξε τοῦ Σκιπίωνος ἡλικιωτής, — Tusc. 5, 76 : *dolor esse videtur accerimus virtutis adversarius* ἢ ὀδύνη φαίνεται ὅτι εἶναι δεινότατος (ὀξύτατος) τῆς ἀρετῆς ἀντίπαλος. (Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ : *φίλος τινὶ* καὶ *φίλος τινός*, — *σύμμαχος τινὶ* καὶ *σύμμαχος τινος*. . .).

Κανονικῶς τὸ *similis* καὶ *dissimilis* συντάσσονται μετὰ γενικῆς, ἂν αὐτὴ δηλοῖ πρόσωπον : *Crassus Cyri et Alexandri similis esse voluit*. Πάντοτε δὲ λέγεται *mei, tui, sui, nostri, vestri similis*.

Σημειωτέα καὶ ἡ σταθερὰ φράσις *veri similis* ἢ καὶ ὡς μία λέξις *verisimilis* ὁ τοῦ ἀληθοῦς ὅμοιος, ὁ πιθανός.

Γ'. Ἡ γενικὴ μετὰ ῥημάτων.

§ 156. Ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τιθεμένη γενικὴ εἶναι :

α') *ἀντικειμενική*, genet. *objectivus*.

Τοιαύτην δέχονται ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ *μνήμης* καὶ *λήθνης* σημαντικὰ ῥήματα καὶ τὰ *ἀναμνηστικὰ* (τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἀναμνηστικὰ ἔχουν πρὸς τῇ γενικῇ καὶ ἀττιατικὴν τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) : *memini tui memento me i* (ἐπιγραφή δακτυλίου) μέμνημαί σου, μέμνησό μου, — *Stultitiae est aliorum vitia cernere, oblivisci suorum* μωρίας (ἴδιον) εἶναι τὸ διακρίνειν τὰ τῶν ἄλλων ἑλαττώματα, ἐπιλανθάνεσθαι δὲ τῶν ἰδίων, — *Res adversae admonent homines religio nam* αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις (δυστυχίαι) ὑπομινθήσκουσι τοὺς ἀνθρώπους τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα.

Ἄν ἐκεῖνο οὐ μέμνηται τις ἢ ἀναμινθήσεται εἶναι προᾶγμα, δύναται νὰ τεθῇ καὶ κατ' αἰτιατικὴν (ἀντὶ γενικῆς) : *Beneficia ἢ beneficiorum meminisse debet is, in quem collata sunt, oblivisci is, qui contulit* τὰς εὐεργεσίας ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται ὁ εὐεργετηθεὶς, νὰ λησμονῇ δὲ ὁ εὐεργετήσας.

Τίθεται πάντοτε αἰτιατικὴ [ὄχι ποτὲ γενικὴ], ἂν ἐκεῖνο οὐ μέμνηται τις, ἐπιλανθάνεται, ἀναμινθήσεται..., δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου : *istud bene memini ; cetera oblitus sum* αὐτὸ (ποῦ λέγεις) καλῶς ἐνθυμοῦμαι, τὰ λοιπὰ ἔχω λησμονήσει, — *Cic. de off. 2, 26 : externa liben-*

tius in tali re quam domestica recordor τὰ ἔξωτερικὰ (ξένα, ἀλλοδαπὰ) εὐαρεστότερον ἐν τοιοῦτῳ πράγματι ἢ τὰ οἰκεῖα ἀναμνησχομαι.

Κατ' αἰτιατικὴν τίθενται καὶ τὰ οὐδέτερα μετοχῶν λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικά: memini (oblitus sum) mandata imperatoris, dicta Caesaris, facta tua. Πρὸβλ. καὶ Ἰσοκρ. 2,25 τὰ παρῆλυθότα μνημονεύειν.

Παρὰ τὴν φράσιν venit mihi (tibi...) in mentem ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναμνησχομαι, τίθεται κατὰ γενικὴν τὸ πρόσωπον ἢ πρῶγμα, ὅπερ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν (ἢ φράσις τότε ἀπρόσωπος),—Cic. de fin. 5,2: venit mihi Platonis in mentem ἀνεμνήσθην τοῦ Πλάτωνος.

Ἄλλ' ἂν τὸ εἰς τὸν νοῦν ἐρχόμενον δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου ἢ διὰ τῶν οὐσιαστικῶν res καὶ genus, τότε τοῦτο τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν ὡς ὑποκείμενον τῆς προσωπικῶς νῦν λαμβανομένης φράσεως:

Cic. ad Att. 12,36,1: Si quid in mentem veniet, utemur εἰάν θὰ ἔλθῃ τι εἰς τὸν νοῦν μας, θὰ το χρησιμοποιήσωμεν,—p. Caes. 55: veniunt in mentem mihi permulta, vobis plura, certe scio ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν μου πάμπολλα, εἰς τὸν νοῦν σας περισσότερα, ἀκριβῶς γινώσκω.

Σημ. Τὰ ἄλλα ῥήματα τ' ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα, ἐν τῇ λατινικῇ συντάσσονται ἄλλα μετὰ δοτικῆς, π. χ. parco φεῖδομαι (§ 158), καὶ ἄλλα, τὰ περισσότερα, μετ' ἀφαιρετικῆς συνήθως (σπανιώτερον μετὰ γενικῆς, ἰδὲ § 166).

β') γενικὴ τῆς αἰτίας, genet. causae: μετὰ τοιαύτης γενικῆς συντάσσονται τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα paenitet, piget, pudet, taedet, pertaesum est (ἰδὲ § 148):

pudeat te pigritiae tuae αἰδῶς ἐχέτω σε τῆς σῆς ὀκνηρίας, — post mortem Socratis Atheniensis paenituit crudelitatis suae μετὰ τὸν Σωκράτους θάνατον μετέμνησε τοῖς Ἀθηναίοις τῆς ἑαυτῶν σκληρότητος.

Τὸ miseret me δέχεται κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) τὸ πρόσωπον δι' ὃ τις αἰσθάνεται οἶκτον: Quem numquam miseret alius (γέν.), is ipse nullius (γεν. ὑποκειμ.) est dignus mi-

sericordiā ἐκεῖνος ὅστις οὐδέποτε αἰσθάνεται οἶκτον **δι' ἄλλον**
τινά, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος τοῦ οἴκτου οὐδενός.

Κατὰ τὸ ἀπρόσωπον miseret me συνετάχθη καὶ τὸ προσω-
πικὸν misereor μετὰ γενικῆς προσώπου (τῆς αἰτίας) : misere-
mini s o c i o r u m λαμβάνετε οἶκτον διὰ τοὺς συμμάχους.

Τὸ misereor συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ὡς μεταβατικόν.

Σημ. α'. Ἐάν ἡ αἰτία δι' ἣν αἰδεῖται τις, μετανοεῖ, λυπεῖ-
ται... , δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τίθεται αὕτη κατ'
ὀνομαστικὴν **ὑποκείμενον** τοῦ προσωπικῶς νῦν λαμβανομένου
ῥήματος : Cic. Tusc. 5,81 : Sapientis est (proprium) nihil fac-
cere, q u o d paenitere possit σοφοῦ (φρονίμου) ἴδιόν ἐστι
μηδὲν νὰ πράττῃ διὰ τὸ ὁποῖον **δυνατὸν εἶναι νὰ μετανοήσῃ**,
— in (h o c) me pudet αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ ἐντρέπωμαι, αὐτὸ
μοῦ κάμνει ἐντροπὴν, — Terent. Adelph. 744 : non de haec
putent ? δὲν ἐντρέπεσαι δι' αὐτά ;

Σημ. β'. Ἐάν δὲ ἡ αἰτία δηλοῦται διὰ ῥήματος, τίθεται
ἀπαρέμφατον : Socratem non pudebat fateri, se multas
res nescire ὁ Σωκράτης δὲν ἐντρέπετο διότι ὠμολόγει (νὰ ὁμο-
λογῆ) ὅτι ἠγνόει πολλὰ πράγματα, — non t a c u i s s e saepe
me paenituit, t a c u i s s e nunquam πολλαῖς μετενόησα
διότι δὲν εἰσιώπησα, διότι εἰσιώπησα οὐδέποτε (μετενόησα).

γ') **γενικὴ τοῦ ἐγκλήματος**, genet. criminis, συγγενῆς μὲ
τὴν προηγουμένην· τοιαύτην γενικὴν δέχονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐλ-
ληνικῇ γλώσσῃ, **τὰ δικαστικὰ ῥήματα** (verba judicialia) accu-
sare, absolvere... (τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δικαστικὰ ῥήματα
δέχονται πρὸς τῇ γενικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) :
accusare Murenam a m b i t u s κατηγορεῖν τὸν Μούρηναν
διὰ παράνομον σπουδαρχίαν, — Sulla accusatus est c o n j u -
r a t i o n i s ὁ Σύλλας κατηγορήθη διὰ συνωμοσίαν, — Cic. in
Verr. 2,1,72 : illi damnati sunt c a e d i s ἐκεῖνοι (κατ)ἐδικά-
σθησαν **διὰ φόνον**.

Σημ. α'. Μετὰ γενικῆς τοῦ ἐγκλήματος συντάσσονται καὶ τὰ
ἐπίθετα reus κατηγορούμενος, sons ἔνοχος, insons ἀθῶος, no-
xius ἔνοχος, innoxius ἀθῶος, suspectus ὑποπιος κ.ἄ. : reus
avaritiae κατηγορούμενος ἐπὶ πλεονεξία, noxius conjurationis
ἔνοχος συνωμοσίας.

Σημ. β'. Τὸ ἐγκλημα, δι' ὃ τις κατηγορεῖται, δικάζεται...

δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς μετὰ τῆς de : accusare aliquem repetundarum ἢ de repetundis κατηγορεῖν τινα διὰ βίασαν ἀργυρολογίαν.

Πάντοτε δὲ accusare de vi (διότι ἡ γενικὴ vis ἄχρηστος παρὰ τοῖς δοκίμοις) κατηγορεῖν τινα βίας, ἐπὶ βιαιοπραγία.

Σημ. γ'. Ἡ τιμωρία, εἰς τὴν ὁποίαν καταδικάζεται τις, δηλοῦται εἴτε διὰ τῆς γενικῆς capitis : Alcibiades capitis damnatus est ὁ Ἀλκιβιάδης κατεδικάσθη εἰς θάνατον, — εἴτε δι' ἀφαιρετικῆς : morte, pecunia, exsilio : Miltiades capitis absolutus (est), pecunia damnatus est ὁ Μιλτιάδης ἀπὴλλάγη μὲν τὴν εἰς θάνατον καταδίκης, κατεδικάσθη ὅμως εἰς χρηματικὴν ζημίαν.

δ') γενικὴ τῆς ἀξίας, genet. pretii. Ἡ τιμὴ ἑνὸς πράγματος, ἂν εἶναι ἀκριβῶς ὠρισμένη, δηλοῦται πάντοτε δι' ἀφαιρετικῆς (§ 174, II), ἂν δὲ γενικῶς λέγεται ὅτι εἶναι μικρὰ ἢ μεγάλη, δηλοῦται συνηθέστερον διὰ γενικῆς.

Ὡς γενικαὶ τῆς τιμῆς ἢ ἀξίας : παρὰ μὲν τὰ ὀήματα aestimare, facere, habere, putere (τιμᾶν, τιμᾶσθαι, λογαριάζειν, ἐκτιμᾶν) καὶ τὰ παθητικὰ τούτων aestimari, fieri, haberi, putari καὶ παρὰ τὸ esse ἀξιίζειν, ἀξιιον εἶναι, τίθενται αἱ ἐξῆς μόνον :

magni (permagni)		maximi
	pluris	plurimi
parvi	minoris	minimi

καὶ αἱ tanti, tantidem, quanti, nihili, pessimi [ὄχι ποτὲ ἡ γενικὴ majoris, εἰ καὶ ἐλέχθη majoris pretii, οὐδὲ ἡ γενικὴ multi παρὰ τοῖς δοκίμοις] :

Fortes viri voluptatem parvi putant οἱ ἀγαθοὶ (γενναῖοι) ἄνδρες τὴν ἡδονὴν μικρᾶς ἀξίας λογίζονται, — Fama pluris est quam opes ἡ δόξα εἶναι μεζονος ἀξίας (ἀξιίζει περισσότερον) ἢ ὁ πλοῦτος, — Ciceronem non tanti facio, quanti Demosthenem τὸν Κικέρωνα δὲν ἐκτιμῶ τόσον πολὺ, ὅσον τὸν Δημοσθένην, — Epicūrus dolorem nihili facit ὁ Ἐπίκουρος τὴν ἀλγηδόνα οὐδεμιᾶς ἀξίας θεωρεῖ.

Σημειωτέα ἡ φράσις est tanti, ἀξιίζει τὸν κόπον.

Παρὰ δὲ τὰ ὀήματα :

emere αγοράζειν	redimere ανταγοράζειν
vendere πωλεῖν	venire (τοῦ veneo) πωλεῖσθαι
locare μισθοῦν	conducere μισθοῦσθαι

stare constare κωστίζειν καὶ licere πωλεῖσθαι ἐν δημοπρασίᾳ τίθενται ὡς γενικαὶ τῆς ἀξίας μόνον αἱ τέσσαρες :

quantī, tantī, pluris, minoris,—
ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ἢ τιμῇ δηλοῦται δι' ἀφαιρετικῆς magno, permagno, maximo, multo...

tanti vendo, **quantī** emi τοσούτου πωλῶ, ὅσον ἠγόρασα,—*nulla pestis humano generi pluris stetit quam ira* οὐδεμία λοιμικὴ νόσος εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκώστισε περισσότερον ἢ ἡ ὀργή.

§ 157. *Γενικὴ παρὰ τὸ ἀπρόσωπον interest.*

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς: Ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ τὸ ἀπρόσωπον ὄημα *διαφέρει* συνέτασσε μετὰ δοτικῆς προσώπου, ὅπερ ἔχει τὸ διαφέρων, π. χ. *τί δ' ὑμῖν διαφέρει* (Δημοσθ.), ἢ δὲ νέα ἑλληνικὴ μετὰ αἰτιατικῆς, *τί σας* ἐνδιαφέρει *ἑσᾶς*, ἢ λατινικὴ γλῶσσα τὸ ἀντίστοιχον *interest* συντάσσει μετὰ *γενικῆς*.

Τὸ δὲ πρᾶγμα, ὅπερ ἐνδιαφέρει τινά, δηλοῦται κατὰ τοὺς ἑξῆς τρόπους.

1. δι' ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου,—
2. δι' αἰτιατικῆς μετ' ἀπαρεμφάτου (ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως),—
3. διὰ πлагίας ἐρωτήσεως,—
4. δι' ὀνομαστικῆς οὐδετέρου ἀντωνυμίας (quid, quod, hoc, id, illud) ὡς ὑποκειμένου τοῦ *interest*, ὅπερ παύει τότε νὰ εἶναι ἀπρόσωπον,—
5. (*σπανίως*) διὰ τελικῆς προτάσεως (ut ἢ ne).

Τὸ δὲ *πόσον* ἐνδιαφέρει τινὰ δηλοῦται

1. δι' ἐπιρρήματος, magno, magis, maxime, parum, minus, minime, valde, vehementer...
2. δι' αἰτιατικῆς οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀορίστου ἀντωνυμίας, multum, plus, plurimum, tantum, quantum, nimium, aliquid, quid...
3. διὰ γενικῆς τῆς τιμῆς, magni, permagni, parvi, tanti, quanti...

Παραδείγματα :

1. *D u c i s maxime intererat quam primum cum hostibus pugnare* τὸν ἡγεμόνα (τοῦ στρατοῦ) μάλιστα ἐνδιέφερε νὰ συνάψῃ μάχην πρὸς τοὺς πολεμίους ὅσον τὸ δυνατόν πρωτύτερα,

2. *P a r e n t u m multum (magni, magnopere) interest, liberos a magistris recte laudari* τοὺς γονεῖς πολὺ ἐνδιαφέρει τὰ τέκνα των ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἀξίως νὰ ἐπαινῶνται, — *C i v i u m multum interest rempublicam salvam esse* τοὺς πολίτας πολὺ ἐνδιαφέρει νὰ εἶναι σώα ἡ πολιτεία —

3. *Maxime interest, quo tempore tibi epistula reddita sit* μάλιστα ἐνδιαφέρει, ἔχει μεγίστην σημασίαν, (τὸ) πότε σοι ἐνεχειρίσθη (ἐπεδόθη ἢ ἐπιστολή) —

4. *Illud meā magni interest, te ut videam* (Cic. ad Att. 11, 22, 2) ἐκεῖνο ἐμὲ ἐνδιαφέρει πολὺ (μεγάλως), δηλ. νὰ ἴδω σέ —

5. (Tacit. hist. 1,30) *militum interest, ne imperatorem pessimi faciant* τοὺς στρατιώτας ἐνδιαφέρει (συμφέρει) νὰ μὴ θεωρήσουν τὸν στρατηγὸν χειρίστης ἀξίας.

Ἐναντὶ τῶν γενικῶν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *mei, tui, sui, nostri, vestri* παρὰ τὸ *interest* τίθενται αἱ ἀφαιρετικαὶ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν *meā, tuā, suā, nostrā, vestrā* :

Cic. ad famil. 16,4,4: *tuā et meā maxime interest te valere* ἐσένα καὶ ἐμένα μάλιστα ἐνδιαφέρει νὰ εἶσαι σὺ καλά, νὰ ὑγιαίνῃς, — *Nostrā interest rempublicam servari* ἡμᾶς ἐνδιαφέρει νὰ σώζεται ἡ πολιτεία.

Πάντοτε ὁμοῦς λέγεται *omnium nostrum, omnium vestrum interest* ὅλους ἡμᾶς, ὑμᾶς ἐνδιαφέρει.

Κατὰ τὸ *interest* συντάσσεται καὶ τὸ *refert*, ἢ ὡς δύο λέξεις *rē fert* ἐνδιαφέρει, μέλει : *Quid mea refert?* τί μ' ἐνδιαφέρει (ἐμένα) ; — *Quid vestrā refert victum esse Antonium?* τί σᾶς ἐνδιαφέρει ἐσᾶς, ὅτι ἐνίκηθη ὁ Ἄντωνιος ; — *Magni mea refert, quid prudentes homines de me indicent* δι' ἐμὲ μεγάλην σημασίαν ἔχει, τίνα γνώμην ἔχουν περὶ ἐμοῦ οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι.

IV. Χρῆσις τῆς δοτικῆς.

Δοτικὴ παρὰ ῥήματα.

§ 158. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ κατὰ δοτικὴν τίθεται τὸ πρόσωπον εἰς ὃ δίδομέν τι, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα *dativus*, καὶ καθόλου τὸ πρόσωπον ἢ πράγμα,

οὐ χάριν, οὐ πρὸς ὠφέλειαν ἢ βλάβην εἶναι ἢ γίνεται τι—
ἢ πρὸς ὃ ἀναφέρεται ἢ διευδύνεται ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου—
ἢ καὶ (παρ' ἐπίθετα καὶ ῥήματα) πρὸς ὃ εἶναι τι ἢ κρίνεται τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον.

Κατὰ ταῦτα ἡ δοτικὴ εἶναι

α') *Δοτικὴ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου* παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα *διδόναι, ὀφείλειν, ὑπισχνεῖσθαι, δεικνύναι, λέγειν, ἀναγγέλλειν, πέμπειν, προστάττειν*, κτῶμ.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ἡ δοτικὴ μένει ἀμετάβλητος :

Pater mihi libros donavit ὁ πατήρ μοι ἔδωκε βιβλία (παθητ. *libri donati sunt mihi a patre*),—*Timor addit pedibus alas* ὁ φόβος προσθέτει εἰς τοὺς πόδας πτέρυγας,—*Nos nostraque omnia morti debemus* ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα πάντα ὀφείλομεν τῷ θανάτῳ,—*Aeneas Didonem* Πίϊουμ *captum narrat* ὁ Αἰνεΐας τῇ Διδοῖ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας (τὴν ἀλοῦσαν Τροίαν) διηγεῖται,—*Servus domino adventum amici nuntiavit* ὁ δοῦλος τῷ δεσπότῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ φίλου ἀνήγγειλε.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς σχετικαὶ φράσεις :

fidem habere alicui πίστιν (παρ') ἔχειν τινί, πιστεύειν τινί—
gratiam habere alicui χάριν ἔχειν ἢ γνωρίζειν τινί—
gratiam referre alicui χάριν ἀποδιδόναι τινί—
gratias agere alicui χάριν, χάριτας ὁμολογεῖν τινί.

Παραδείγματα :

Quis potest fortunae stabilitati fidem habere? τίς δύναται νὰ ἔχη πίστιν εἰς τὴν σταθερότητα τῆς τύχης ;—
Homini mendacine verum quidem dicenti fides habetur εἰς τὸν ψεύστην οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, δίδεται

πίστις.—Decima legio Caesari gratias egit ὁ δέκατος λεγεὼν τῷ Καίσαρι χάριτας ὁμολόγησε.

β') Δοτική χαριστική, dat. commōdi, ἢ ἀντιχαριστική, dat. incommōdi, πλησίον παντὸς ὀήματος ἢ ὀηματικῆς ἐκφράσεως :

Non scholae sed vitae nostrae discimus, quae discimus οὐχὶ χάριν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ διὰ τὸν βίον μας μανθάνομεν ὅσα μανθάνομεν.—Homo non sibi soli natus est, sed patriae, sed suis (Cic. de fin. 2,45) ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη διὰ τὸν ἑαυτὸν του μόνον, ἀλλὰ (καί) διὰ τὴν πατρίδα (καί) διὰ τοὺς ἰδικούς του.—Quidquid peccamus nobis peccamus ὅ,τι δῆποτε ἁμαρτάνομεν πρὸς κακὸν ἰδικόν μας ἁμαρτάνομεν¹.

Δοτικὴ χαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ὀήματα :
studere litteris, agriculturae, novis rebus, libertati... σπουδάζειν περὶ τὰ γράμματα.
vacare litteris, philosophiae... σχολάζειν περὶ τὰ γράμματα, περὶ τὴν φιλοσοφίαν.
nubere viro γίγνεσθαι νύμφην, νυμφεύεσθαι ἀνδρὶ.

Παραδείγματα :

Cic. de fin. 4,65 : Ti. Gracchus studebat laudi et dignitati ὁ Τιβέριος Γράκχος ἐσπούδαζε περὶ ἀρετῆς, ἐφρόντιζε νὰ λάβῃ ἀρετὴν (ἔπαινον) καὶ ἀξίαν.—p. Cael. 11 : Caelius studuit Catilinae iterum consulatum petenti ὁ Καίλιος ἐφρόντισεν ὑπὲρ τοῦ Κατιλίνα ζητοῦντος πάλιν (δευτέραν φορὰν) τὴν ὑπατείαν.—Ego semper philosophiae vaco ἐγὼ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, χάριν τῆς φιλοσοφίας, πάντοτε εὐκαιρῶ.—Venus nupsit Vulcano ἡ Ἀφροδίτη ἐνυμφεύθη τῷ Ἡφαίστῳ.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς συντάξεις καὶ διακρίσεις :
consulo aliquem (medicum, deum...) συμβουλευομαι τινα, ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος : Athenienses consuluerunt Apollinem, qui facerent οἱ Ἀθηναῖοι ἐζήτησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τί νὰ κάμουν—

¹ Καὶ ἡ παρὰ τὰ ὀήματα τὰ σημαίνοντα διδόναι, δωρεῖσθαι... δοτική τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (§ 158 α') χαριστικὴ εἶναι.

consulo alicui σκοποῦμαι, βουλευόμαι χάριν τινός: pater consulit Ili b e r i s ὁ πατήρ σκέπτεται διὰ τὰ τέκνα του (πῶς νὰ τὰ θρέψῃ, νὰ τὰ ἐκπαιδεύσῃ...), Cic. Catil. 4,3 : quare, patres conscripti, consulite v o b i s, prospicite patriae ὄθεν, συγκλητικοὶ πατέρες, σκεφθῆτε ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, προβλέψατε διὰ τὴν πατρίδα,—

prospicio καὶ provideo a l i q u i d (periculum, bellum...) προβλέπω, προνοῶ τι—

prospicio, provideo alicui προβλέπω, προνοῶ διὰ τина, χάριν τινός : salutī vestrae providete προνοήσατε διὰ τὴν σωτηρίαν σας —

metuo, timeo, vereor, caveo a l i q u e m (hostem, Danaos,...) φοβοῦμαι, φυλάττομαι τина (τὸν πόλεμον, τοὺς Δαναοὺς): timeo Danaos et dona ferentis φοβοῦμαι τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας (Verg.)—

metuo, timeo, vereor, caveo a l i c u i φοβοῦμαι, λαμβάνω προφύλαξιν χάριν τινός, μήπως πάθῃ κακόν τι: timeo meis rebus φοβοῦμαι διὰ τὰ πράγματά μου, διὰ τὴν ὑπεριουσίαν μου.

Λοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἀποκρίνεσθαι, εἶκειν, ὑπακούειν, πείθεσθαι, πιστεύειν, βοηθεῖν, δουλεύειν, ἀρέσκειν, χαρίζεσθαι, εὐνοεῖν, συγγινώσκειν, ἐναντιοῦσθαι, ὀργίζεσθαι, χαλεπαίνειν, ἀπειλεῖν, φθονεῖν :

Saxa v o c i respondent οἱ βράχοι τῇ φωνῇ ἀποκρίνονται (ἠχώ)—

Cedant arma t o g a e ἄς ὑποχωρήσουν τὰ ὄπλα εἰς τὴν τήβεννον (ὁ πόλεμος εἰς τὴν εἰρήνην)—

velim m i h i ignoscas θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὲ συγχωρήσῃς—
saepe fortuna favet f a t u i s πολλάκις ἡ τύχη εὐνοεῖ τοὺς μωροὺς—

vir probus invidet nemini ὁ χρηστὸς ἀνὴρ οὐδένα φθονεῖ.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς : Ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ πολλὰ ῥήματα ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν (λόγῳ ἢ ἔργῳ) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ὡς ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἐν τῇ λατινικῇ τὰ

ἀντίστοιχα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς¹.
ἰῶμαι τινα, ἀλλὰ *medeor alicui* : *C o r p o r i medetur medi-*
cina, philosophia medetur a n i m o (δοτ.) τὸ σῶμα θε-

ραπεύει ἢ ἰατρικὴ, ἢ φιλοσοφία θεραπεύει τὴν ψυχὴν—
βλάπτω τινά, ἀλλὰ *nocere alicui* : *Cic. de off. 3,23* : non licet
 sui commodi causa nocere a l t e r i δὲν ἐπιτρέπεται νὰ
 βλάπτῃ τις τὸν ἄλλον χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος —

κακῶς λέγω τινά (κακολογῶ τινα), *κακῶς ποιῶ τινα*, *εὖ λέγω*
τινά, *εὖ ποιῶ τινα*, ἀλλὰ *maledico alicui*, *malefacio ali-*
cui, *benedico*, *benefacio alicui* : *frustra maledicas fortu-*
pae μάτην, ἄνευ βελτιώσεως, θέλεις κακολογήσει τὴν τύχην,—
Terent. Adelph. 165 : neque tu verbis solves unquam
 quod m i h i re malefeceris οὐδὲ θὰ πληρώσῃς ποτὲ σὺ μὲ
 λόγια ἐκεῖνο τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον μὲ ἔργον μοῦ ἔκαμες,—*dī*
tibi benefaciant οἱ θεοὶ εἴθε νὰ σοῦ κάμουν καλὸν (εὐχὴ
 συνήθης παρὰ τοῖς κωμικοῖς Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ)—

ὠφελῶ τινά, *ζημιῶ τινά*, ἀλλὰ *prosum alicui* καὶ *obsum ali-*
cui : *Homines h o m i n i b u s plurimum prosunt et ob-*
sunt οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀνθρώπους (ἀλλήλους) πλεῖστον ὠφε-
 λοῦν καὶ βλάπτουν.

ἱκετεύω τινά : ἀλλὰ *supplico alicui* : *Non C a e s a r i solum,*
sed etiam a m i c i s eius o m n i b u s Cicero pro Liga-
 rio supplicavit—

κολακεύω τινά, ἀλλὰ *blandior alicui* : *Cic. p. Flacc. 92* : ma-
 t r i blanditur κολακεύει τὴν μητέρα—

πείθω, *καταπείθω τινά*, ἀλλὰ *suadeo*, *persuadeo alicui* : *Cic.*
in Verr. 2,2,26 : sic m i h i persuadeo iudices—

ἀναμένω τινά, *περιμένω τινά*, ἀλλὰ *praestolor alicui* ἢ *Cic.*
Catil. 1,24 : qui t i b i ad Forum Aurelium praestola-
 rentur armati οἱ ὁποῖοι νὰ σε περιμένουν ὀπλισμένοι παρὰ
 τὴν Αὐρηλιαν ἀγορὰν.

Δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ὄρηματα
induere ἐνδύειν, *exuere* ἐκδύειν, *intercludere* ἀποκλείειν,
circumdare περιβάλλειν, *circumfundere* περιχεῖν, *adsper-*
gere, *inspergere* ὀαίνειν, *inurere* ἐγκαίειν...

¹ Καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ αὐτῇ παρατηρεῖται ὁμοία διαφορὰ
 συντάξεως : *λοιδορῶ τινα*, *λοιδοροῦμαι τινι*—*μέμφομαι τινι* καὶ *μέμ-*
φομαι (καταμέμφομαι. διαμέμφομαι) τινά...

induere sibi torquem, vestem ἐνδύειν ἑαυτὸν στρεπτόν, φορεῖν στρεπτόν, ἔσθητα, — *intercludere h o s t i b u s* fugam ἀποκλείειν τοῖς πολεμίοις τὴν φυγὴν, — *circumdāre o r p r i d o fossam* περιβάλλειν περὶ τὴν πόλιν τάφρον, — *adspargere c a p i t i cinerem* καταχεῖν κατὰ τῆς κεφαλῆς κόνιν, — *inurere v i t a e notam* ἐγκαίειν, ἐγκολάπτειν στίγμα κατὰ τῆς ζωῆς (ὥστε ἡ ζωὴ νὰ εἶναι ἄτιμος).

Σημ. Τὰ ῥήματα ταῦτα συντάσσονται καὶ μετὰ αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ ἀφαιρετικῆς (τοῦ ὀργάνου) : *circumdare o r p r i d o fossam* καὶ *circumdare oppidum fossā* περιβάλλειν τὴν πόλιν μὲ τάφρον, — *adspargere aram sanguine* δαίνειν τὸν βωμὸν μὲ αἷμα, — *inurere aliquem notā* (Cic. Phil. 13,40) ἀτιμάζειν τινὰ διὰ στίγματος.

Ἄξια ἰδιαίτερως μνείας εἶναι ἡ σύνταξις *interdicere alicui* (δοτ. ἀντιχαρ.) *aqua et igni* ἀπαγορεύειν τινὶ ὕδατος καὶ πυρός· ἡ σύνταξις αὕτη προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως δύο συντάξεων : *interdicere alicui [aquam et ignem* καὶ *interdicere aliquem] aquā et igni* ἀπαγορεύειν τινὶ [ὔδωρ καὶ πῦρ, ἀποκλείειν τινὰ] ὕδατος καὶ πυρός.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς : ἑλληνιστὶ λέγομεν *χρόνου φείδου*, ἀλλὰ λατινιστὶ *tempori parce*· τὸ *parco* (φείδομαι) συντάσσεται μετὰ δοτικῆς.

§ 159. Πολλὰ ῥήματα μεταβατικὰ ἢ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετὰ τινος τῶν προθέσεων *ad, ante, cum — in, inter, ob — post, prae, sub, super* — ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* — ἰδίᾳ ἔνεκα τῆς φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς σημασίας, ἣν λαμβάνουν συντιθέμενα, συντάσσονται καὶ ταῦτα μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς :

ad-sum alicui παρίσταμαί τινι, βοηθῶ τινι —

ad-sentior alicui ὁμοφρονῶ τινι —

antefero mortem s e r v i t u t i προτιμῶ τὸν θάνατον τῆς δουλείας —

anterpono gloriam pecuniae (δοτ.) προκρίνω τὴν δόξαν τῶν χρημάτων —

componere parva ma g n i s συνδεῖν, συνάπτειν μικρὰ μετὰ μεγάλων —

inferre a l i c u i bellum ἐπάγειν πόλεμον κατὰ τινος —
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

intercedere legi ἐνίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι εἰς τὴν ψήφισιν νόμου—

obicere se morti παραβάλλειν ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ, ὀψοκινδυνεῖν—

postponere pecuniam gloriae ἀντιθέτως anteponere gloriam pecuniae—

praestare ὑπερέχειν : Helvetii virtute omnibus Gallis praestabant οἱ Ἑλβετοὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν ὑπερεῖχον πάντων τῶν Γαλατῶν—

succumbo ὑποκύπτω : Asia succubuit Europae ἡ Ἀσία ὑπέκλυψεν ὑπὸ τὴν Εὐρώπην—

repugnare, resistere hostibus ἀντιμάχεσθαι, ἀνθίστασθαι τοῖς πολεμίοις.

γ) Δοτικὴ κτητικὴ, dat. possessivus.

Ὡς ἐλέγετο ἑλληνιστί : ἔστι μοι πατήρ, ἔστι μοι βιβλία = ἔχω πατέρα, ἔχω βιβλία, οὕτω ἐλέγετο καὶ λατινιστί : est mihi pater, sunt mihi libri = habeo patrem, habeo libros : Cic. de leg. 1, 25 : est igitur homini cum deo similitudo ἔστι τοίνυν τῷ ἀνθρώπῳ ὁμοιότης πρὸς τὸν θεόν.—An nescis longas regibus esse manus? (Ovid.) ἢ ἀγνοεῖς ὅτι οἱ βασιλεῖς ἔχουν μακρὰς τὰς χεῖρας ;

Ἀξιοσημεῖοι αἱ φράσεις : est mihi nomen ὀνομάζομαι, est mihi cognomen ἐπονομάζομαι· τὸ ὡς κατηγορούμενον προστιθέμενον κύριον ὄνομα ἢ ἐπώνυμον εἰς τὰς φράσεις ταύτας ἐτίθετο ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ mihi) ἢ κατ' ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ nomen, cognomen) :

est mihi nomen Gaiο ὀνομάζομαι Γάϊος, — Cic. p. Rosc. Amer. 17: quorum alteri Capitonii cognomen est.— Fratris M. Tulli Ciceronis nomen erat Quintus ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος ὀνομάζετο Κόϊντος.

Σημ. α'. Κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς συγγενεῖς φράσεις dare nomen ἢ cognomen alicui τὸ ὡς κατηγορούμενον προστιθέμενον κύριον ὄνομα εἶναι πτώσεως δοτικῆς ἢ αἰτιατικῆς (συμφωνοῦν πρὸς τὸ nomen, cognomen) :

L. Tarquinio Romani cognomen Superbum ἢ Superbo dederunt.

Σημ. β'. Κατὰ τὸ est mihi ἐλέγοντο καὶ deest mihi, abest

mihī . . . desunt mihī vires ἑλλείπουσί μοι δυνάμεις, οὐκ ἔχω δυνάμεις, — Cic. de leg. 1,5: a b e s t h i s t o r i a l i t t e r i s n o s t r i s τὰ ἡμέτερα γράμματα, ἡ φιλολογία μας (ἡ λατινική) δὲν ἔχει ἱστορίαν.

δ') *Δοτικὴ ἠθικὴ*, dat. ethicus, ὅχι πολὺ συνήθης ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἐν φράσεσι μάλιστα δηλοῦσαις ἀγανάκτησιν ἢ ἔκπληξιν: Hic tu m i h i pacis commoda commemoras ἐδῶ σύ μου ὑπενθυμίζεις, ἀναφέρεις τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ! — Sall. Cat. 52,11: Hic mihi quisquam mansuetudinem et misericordiam nominat! ἐδῶ τῶρα (ἐν ᾧ τὰ πράγματα ἔχουν οὕτως, ὥστε ἐπιβάλλεται μεγίστη αὐστηρότης) μοῦ ὁμιλεῖ τις περὶ ἐπεικειᾶς καὶ οἴκτου!

ε') *Δοτικὴ τῆς ἀναφορᾶς*, dat. relationis, σπανία ἐν τῇ λατινικῇ: Caes. bg. 3,80,1: Caesar Gomphos pervenit, quod est oppidum primum Thessaliae v e n i n t i b u s a b Epiro.

ς') *Δοτικὴ ποιητικοῦ αἵτιου*, dat. auctoris. Τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἐν τῇ λατινικῇ ἐκφέρεται διὰ τῆς a (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς (§ 174 V).

Ἄλλ' ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσει παρὰ τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος ῥηματικά καὶ συνήθως παρὰ τὸν παθητικὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελ. μέλλοντα τὸ ποιητικὸν αἷτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως παρὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ *κανονικῶς* παρὰ τὰ γερονδιακὰ εἰς -ndus -nda -ndum. τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος τῆς ἑλληνικῆς, τὸ ποιητικὸν αἷτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς:

Sors sua est c u i q u e ferenda ἕκαστος πρέπει νὰ φέρῃ (ὑπομένη) τὴν τύχην του, τὸν κληρὸν του, ὅ,τι τοῦ ἔτυχε, — multae res d i s c i p u l i s discendae sunt πολλὰ πράγματα πρέπει νὰ μάθουν οἱ μαθηταί, — Cic. ad famil. 5,19,2: m i h i consilium jam diu captum est ὑπ' ἐμοῦ ἡ ἀπόφασις ἤδη πρὸ πολλοῦ ἔχει ληφθῆ, — Phil. 6,1: Audita v o b i s esse arbitror, Quirites, quae sint acta in senatu.

Σημ. α'. Παρὰ τὰ γερονδιακὰ τῶν μετὰ δοτικῆς συντασσομένων (§ 158, β') ῥημάτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἀποφεύγουν οἱ Λατῖνοι νὰ δηλώσουν διὰ δοτικῆς, ἵνα μὴ προκύψῃ ἀμφιβο-

λία, ποία ἐκ τῶν δύο δοτικῶν εἶναι τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου καὶ ποία ἢ χαριστική :

π.χ. *βουλευτέον ἡμῖν περὶ τῶν τέκνων* λατινιστὶ σαφῶς λεκτέον : *a nobis consulendum est liberis* [ὄχι *nobis consulendum est liberis*, διότι θὰ ἦτο ἀσαφῆς ἢ φράσις σημαίνουσα καί : ἡμεῖς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα διὰ τὰ τέκνα—καί : τὰ τέκνα πρέπει νὰ σκέπτονται δι' ἡμᾶς].

Cic. de Imp. Gn. Pomp. 6 : *aguntur bona multorum civium, quibus est a nobis... consulendum* διακινδυνεύουν αἱ περιουσίαι πολλῶν πολιτῶν, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν.

Σημ. β'. Συμβαίνει ὅμως ὥστε καὶ παρὰ τὰ γερονδιακὰ ἄλλων ῥημάτων νὰ δηλῶται τὸ ποιητικὸν αἶτιον σαφηνείας χάριν διὰ τῆς *a μετ' ἀφαιρετικῆς* : Cic. p. Mil. 104 : *a nobis conservandum virum* τὸν ὑφ' ὑμῶν διαφυλακτέον ἄνδρα, — p. Sest. 41 : *Crassus a consulis meam causam suscipienda esse dicebat* ὁ Κράσσος ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναληφθῇ ἡ ἐμὴ ὑπόθεσις ὑπὸ τῶν ὑπάτων.

ζ') *Δοτικὴ τοῦ σκοποῦ*, *dativus finalis*, ἢ *δοτικὴ τοῦ κατηγορουμένου*, *dat. praedicativus*, ἰδιαίχουσα τῇ λατινικῇ.

Παρὰ τὰ ρήματα *esse, habere, dare, addere, dicere, ducere, tribuere, vertere, venire, mittere, relinquere, accipere, arcessere*, τίθεται πρὸς τῇ δοτικῇ χαριστικῇ τοῦ προσώπου καὶ ἑτέρα *δοτικὴ πράγματος*, κανονικῶς ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, δηλοῦσα *πρὸς τί εἶναι... στέλλεται... ἐγκαταλείπεται...τί*. Ἡ χαριστικὴ δοτικὴ δύναται καὶ νὰ ἐλλείπῃ.

Nimia fiducia hominibus calamitati solet esse ἡ ὑπερβολικὴ πίστις εἰς τοὺς ἀνθρώπους συνήθως εἶναι *πρὸς συμφορὰν τῶν (συμφορὰ)*, — *Magnus est decori militi vulnera ex adverso pectore accepta* εἰς *μεγάλην τιμὴν, μεγάλη τιμὴ* εἶναι διὰ τὸν στρατιώτην τραύματα ληφθέντα ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίου (πρὸς τοὺς πολεμίους). — *Decem cohortes navibus praesidio relictas* δέκα κοόρτες ταῖς ναυσὶν *εἰς φύλαξιν*, ἵνα φυλάττουν αὐτάς, τὰς ναῦς, κατελείφθησαν, — *Quod aliis vitio vertis, id tibi laudi vertere* πολὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἰς ἄλλους *ὡς ἐλάττωμα* χαρακτηρίζεις (παίρνεις), τοῦτο μὴ (θέλης νὰ) λαμβάνης *ὡς ἔπαινον* διὰ τὸν ἑαυτόν σου, — Cic. de offic. 2, 77 : *habere quae sunt in rempublicam*

non modo turpe est, sed sceleratum etiam et nefarium τὸ νὰ ἔχη (νὰ κυβερνᾷ) τις τὴν πολιτείαν εἰς ἴδιον χρηματισμὸν ὄχι μόνον αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καὶ κακοῦργον καὶ ἀνόσιον. — p. Arch. 1: haec (mea) vox non nullis saluti fuit αὕτη ἡ φωνή μου ἔσωσέ τινας.

Σημ. Ἡ δοτικὴ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι πάντοτε ἐνικῶ ἀριθμοῦ.

Δοτικὴ παρὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα.

§ 160. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει τάξεις τινὲς ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦντων σχεδὸν πάντων πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσει μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα ἐπίθετα, δέχονται ὡς προσδιορισμὸν δοτικὴν. Ὅμοιως καὶ τὰ πρὸς τὰ ἐπίθετα ταῦτα συγγενῆ ἢ ἐκ τούτων παραγόμενα ἐπιρρήματα.

Τοιαῦτα εἶναι :

1. Τὰ δηλοῦντα **φιλίαν, ἔχθραν, εὐνοίαν, δυσμένειαν, συγγένειαν, οἰκειότητα** καὶ τὰ παρόμοια : Di ignavis irati infestique sunt οἱ θεοὶ τοῖς ὀκνηροῖς ἐχθροὶ (ὄργισμένοι) καὶ δυσμενεῖς εἰσίν, — Dumnox Helvetiis erat amicus. — Omnes finitimi sunt nobis inimici πάντες οἱ ὄμοροι (λαοὶ) εἶναι ἐχθροὶ πρὸς ἡμᾶς.

2. τὰ δηλοῦντα **ὠφέλειαν ἢ βλάβην** : amici nobis utiles sunt οἱ φίλοι ἡμῖν λυσιτελεῖς εἰσι — malum consilium consultori pessimum ἢ κακὴ βουλή τῷ **βουλεύσαντι κακίστη** (Ἡσίοδος).

3. τὰ δηλοῦντα **ἰσότητα, ὁμοιότητα, ταυτότητα, ἀρμοδιότητα, ἀλλοτριότητα, συμφωνίαν, προσέγγισιν** ἢ τάναντία : Helvetii pares esse nostro exercitui non potuerunt οἱ Ἑλβετοὶ ἴσοι τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ νὰ εἶναι δὲν ἠδυνήθησαν, — Nihil est morti tam simile quam somnus οὐδὲν εἶναι τῷ θανάτῳ τόσον ὅμοιον ὅσον ὁ ὕπνος, — Nihil similis insano quam ebrius οὐδὲν ὁμοιότερον τῷ μωρῷ ἢ ὁ μεθύων (μεθυσμένος), — Homo est idoneus arti cuilibet ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιτήδειος πρὸς οἵανδήποτε τέχνην. — Cic. de fin. 3, 26 : congruenter naturae convenienterque vivere τὸ συμφώνως τῇ φύσει, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν.

Σημ. α'. Ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα δοτικὴ εἶναι ἢ χαριστική ἢ ἀντιχαριστική ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιθέτων λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικά συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς ἐνίστε (§ 155,9...).

Σημ. γ'. Τὰ ἐπίθετα *propior* ἐγγύτερος καὶ *proximus* ἐγγύτατος, συντάσσονται, κατὰ τὴν συγγενῆ πρόθεσιν *prope*, καὶ μετὰ αἰτιατικῆς: *Caes. bg. 1,54,1: Ubii proximi Rhenum incolunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατοι πρὸς τὸν Ῥῆνον κατοικοῦν.

Πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς συντάσσονται τὰ ἐπιρρήματα *propius* καὶ *proxime*: *Cic. Tim. 29: terram proximae lunae cursus ambit* ἐγγύτατα τῇ γῆ ἢ τροχιά τῆς σελήνης γίνεται,—*p. Mil. 59: proxime deos accessit* *Clodius* ἐγγύτατα τῶν θεῶν ἐχώρησεν ὁ Κλώδιος.

Δοτικὴ παρὰ οὐσιαστικά καὶ ἐπιφωνήματα.

§ 161. Σπανιώτατα εἶναι ἐν τῇ λατινικῇ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά ἐκ ῥημάτων ἢ ἐξ ἐπιθέτων μετὰ δοτικῆς συντασσομένων παρηγμένα: *Cic. de leg. 1,42: iustitia est obtemperatio scriptis legibus institutisque populorum* δικαιοσύνη εἶναι ὑπακοὴ εἰς τοὺς γραπτοὺς νόμους καὶ τὰ (ἄγραφα) ἔθιμα τῶν λαῶν,—*Caes. bg. 1,5,5: Caesar exspectabat suis lenissimis postulatis responsa* ὁ Καῖσαρ ἀνέμενεν ἀποκρίσεις εἰς τὰ ἡπιώτατα αἰτήματά του, — *Sall. Cat. 32,1: insidiae consuli* ἢ κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐνέδρα.

§ 162. Δύο ἐκ τῶν ἐπιφωνημάτων, τὸ *vae* καὶ τὸ *hei*, συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *Vae victis* οὐαὶ τοῖς ἠττημένοις! *hei mihi misero* φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ!

V. Χρῆσις τῆς ἀφαιρετικῆς.

§ 163. Διακρίνομεν τρία εἶδη ἀφαιρετικῆς: 1) τὴν *κυρίως* ἀφαιρετικὴν, *ablativus separativus*, ἀνθ' ἧς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς γενικήν,—2) τὴν τοπικὴν ἀφαιρετικὴν, *ablat. locativus*,—καὶ 3) τὴν ὀργανικὴν ἀφαιρετικὴν, *ablat. instrumentalis*.

Ἀντὶ τῆς τοπικῆς καὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς δοτικὴν.

1. Κυρίως ἀφαιρετικῆ.

§ 164. Ἡ ὀνομασία ablativus (ἡ καὶ μετὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ablativus separativus) ἐκ τοῦ aufero, ἀποφέρω, φέρω μακράν, ἀποκομίζω... δίδει τὴν θεμελιώδη σημασίαν τῆς πτώσεως ταύτης.

Σημαίνει δηλ. ἡ ἀφαιρετικὴ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἐξ οὗ **ἀφαιρεῖται, ἀποχωρίζεται, ἀπομακρύνεται, ἀφορμᾶται, προέρχεται, ἐκπηγάζει, κατὰγεται** τ. . . **τὸ πόθεν.**

Aristides patriā expulsus est ὁ Ἀριστείδης ἐκ τῆς πατρίδος ἐξεδιώχθη.—Venio Romā ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης.

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ μία τις τῶν προθέσεων a (ab, abs), ex, de, ἂν μάλιστα ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πρόσωπον : Cic. Verr. 2,1,23 : *judicia a senatu ablata sunt* αἱ κρίσεις ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῆς συγκλήτου.

§ 165. Μετὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα :

1. **ἐλευθεροῦν, ἀπαλλάττειν, (ἀπο)λύειν, ἀνακουφίζειν** .. Cic. Cat. 1,10 : *magno metu, Catilina, liberabis* θά με ἀπαλλάξῃς, Κατιλίνα, (ἀπὸ) μεγάλου φόβου,—*nostri majores servitute patriam liberaverunt* οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἠλευθέρωσαν τὴν πατρίδα ἀπὸ τῆς δουλείας,—*Solutus sum a ere alieno* ἀπηλλάγην τοῦ χρέους,—*Asinus equum oravit, ut se o nere levaret* ὁ ὄνος τὸν ἵππον παρεκάλεσεν, ἵνα αὐτὸν ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ βάρος.

2. **ἀφαιρεῖν, ἀφαιρεῖσθαι, δεῖσθαι, στερεῖν, στερεῖσθαι** : *Victores victos armis exuunt* οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἠττημένους ἀφαιροῦν τὰ ὄπλα,—*Oedipus se oculis privavit* ὁ Οἰδίπους ἑαυτὸν ἐστερέσῃ τῶν ὀμμάτων (ἐτύφλωσεν ἑαυτὸν),—*Nioba liberis orbata est* ἡ Νιόβη ἐστερέθη τῶν τέκνων της,—*Homines alter alterius auxilio eget* οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀνάγκην (δέονται) ὁ εἰς τῆς βοηθείας τοῦ ἄλλου.

3. *ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι* : Cic. de nat. deor. 2,52 : Saturni stella a terra abest plurimum τοῦ Κρόνου ὁ ἀστὴρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχει πλεῖστον, — *abstinere in j u r i a* ἀπέχεσθαι ἀδικίας, ἀδικημάτων.

4. *ἀπείργειν, εἴργεσθαι, κωλύειν* : Hostes telis (ab) urbe arcere τοὺς πολεμίους διὰ βελῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπείργειν, — *proena arcet multos homines (ab) in j u r i ā* ἡ ποινή ἐμποδίζει πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἀδικίας.

5. *ἐκδιώκειν, ἀπομακρύνειν, ἀπομακρύνεσθαι, ἀποχωρεῖν, ἀπωθεῖν* : Tarquinius regno expulsus est ὁ Ταρκύνιος ἐκ τῆς βασιλείας ἐξεβλήθη, — *Clodius multos cives possessionibus suis movit (expulit)* ὁ Κλώδιος πολλοὺς πολίτας ἐκ τῶν ἑαυτῶν κτήσεων ἐξέβαλε.

6. *ἐκπηγάζειν, προορεῖν, ἀπορεῖν* : Nestoris (ex) ore sermo melle dulcior profluebat ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Νέστορος ἔορεεν ὀμίλια γλυκύτερα τοῦ μέλιτος (Ὁμ. : *τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης γλυκίων μέλιτος ῥέεν αὐδῆ*).

7. Γενικῶς πάντα τὰ σημαίνοντα κίνησιν ἐκ τινος πόλεως, τόπου. . . *venio Roma, venio Athenis, venio ex urbe* ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς πόλεως.

§ 166. Μετὰ τοιαύτης ἀφαιρετικῆς συντάσσονται καὶ ἐπίθετα συγγενῆ πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα : *Parentes (a) c u r ā lib er i esse nequeunt* οἱ γονεῖς δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι φροντίδος, — *domus vacua (a) liberis* οἰκία ὀρφανῆ (ἔστερημένη, κενῆ) τέκνων, — *moenia nuda (a) defensoribus* τείχη γυμνὰ (ἔστερημένα) ὑπερασπιστῶν.

§ 167. Διὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς δηλοῦται καὶ ἡ καταγωγὴ (ablativus originis) : *Hercules J o v e natus erat* ὁ Ἡρακλῆς ἐκ Διὸς εἶχε γεννηθῆ, — *n o b i l i g e n e r e natus* ἐξ εὐγενοῦς γένους γεγονώς.

Σημ. α'. Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς λαμβάνει ἐνίοτε τὴν πρόθεσιν *ex* : *Achilles ex T h e t i d e natus erat*. Ἡ πρόθεσις *ex* προστίθεται σχεδὸν πάντοτε, ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἀντωνυμία, ἄνευ τοῦ *patre* ἢ *matre* : *ex m e atque (e x) h a c natus es* (λέγει πατὴρ πρὸς τὸν υἱὸν) ἐξ ἐμοῦ καὶ ἐκ ταύτης ἐδῶ ἐγεννήθη, — ἀλλὰ *eodem p a t r e natus est* (ἄνευ τῆς *ex*) ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐγεννήθη.

Σημ. β'. Ἐν δηλῶνται οἱ ἀπωτέρω πρόγονοι (ὄχι ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ) τίθεται τὸ *ortus* μετὰ τῆς *a* καὶ ἀφαιρετικῆς: *Ple-ri-que Belgae a Germa-ni-s orti sunt* οἱ πλεῖστοι Βέλγαι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται.

Ποιητικὸν εἶναι τὸ *a t a v i s e d i t e r e g i b u s* (Ὅρατ. Ὁδ. 1, 1, 1) ἐκ προγόνων βασιλέων καταγόμενε.

Σημ. γ'. Ἡ πρόθεσις *de* εἶναι λίαν σπανία μετὰ τῆς ἀφαι-ρετικῆς τῆς καταγωγῆς.

§ 168. Κυρίως ἀφαιρετικὴ εἶναι καὶ ἡ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκ-ρίσεως, *ablat. comparativus* ἢ *ablat. comparationis*, παρὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα: *Nihil utilius sa-le et so-le* οὐδὲν ὠφελιμώτερον τοῦ ἄλατος καὶ τοῦ ἡλίου (πυρός), — *Fama candida rosā dulcior* φήμη λευκὴ (ἄμεμπτος) ἡδίων (εὐαρεστο-τέρα) τοῦ ῥόδου, — *beata morte nihil beatius* εὐδαιμόνος θανάτου οὐδὲν εὐδαιμονέστερον.

Σημ. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκ-ριτικοῦ *quam* ἢ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν καθ' ἣν καὶ ὁ α' ὅρος πτῶσιν: *nihil citius arescit qua-m lacrima* οὐδὲν θᾶσσον ξηραίνεται δακρύου, — *nihil vilius multis qua-m te-m-p-u-s* *expenditur* οὐδὲν ἀφειδέστερον (εὐθηνότερον) τοῖς πολλοῖς δα-πανᾶται ἢ ὁ χρόνος.

Ἐν ὁ α' ὅρος εἶναι πτώσεως ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς, ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται εἴτε καθ' ἣν καὶ ὁ α' ὅρος πτῶσιν μετὰ τοῦ *quam*-εἴτε κατ' ἀφαιρετικὴν.

Προτιμᾶται ἡ κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφορὰ τοῦ β' ὅρου, ἂν ἡ πρό-τασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ καταφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀρνητικὴν: *Nihil est amabilius vir-tute* οὐδὲν εἶναι ἀγαπητότερον τῆς ἀρετῆς, — *Quid est magis saxo durum quid mollius un-d-a?* τί εἶναι τοῦ βράχου (πέτρας) σκλη-ρότερον, τί τοῦ ὕδατος μαλακώτερον;

Ἐν ὁ α' ὅρος εἶναι πτώσεως γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ ἀφαιρετι-κῆς, ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται διὰ τοῦ *quam* καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν με-τὸν α' ὅρον πτῶσιν: *peius victoribus Sequanis* (δοτ. α' ὅρ.) *quam Aeduis victis* (δοτ. β' ὅρ.) *accidit* χειρό-τερον συνέβη εἰς τοὺς νικητὰς Σηκοανοὺς ἢ εἰς τοὺς ἠττημένους Αἰδούους.

Ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ἂν εἶναι ἀνα-

φορική ἀντωνυμία : *patriam, quae nihil est sanctius, fortissime defendamus* τὴν πατρίδα, ἧς οὐδέν ἐστι ἱερώτερον, γενναιότατα ὑπερασπίσωμεν.

Ἡ διὰ τοῦ *quam* ἔκφορὰ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως εἶναι ἀναγκαία πολλάκις, ὅταν εἶναι κίνδυνος συγχύσεως, ἂν ἔξενεχθῆ κατ' ἀφαιρετικὴν· π.χ. *Germani graviores hostes sustinuerunt quam Romanos* οἱ Γερμανοὶ ὑπέστησαν σοβαρωτέρους (σφοδροτέρους) πολεμίους ἢ τοὺς Ῥωμαίους [ἂν ἔλεγε *Romanis* θὰ ἀμφοβέλλετο, πότερον, εἶναι τὸ *Romanis* β' ὅρος μὲ ἀ' ὅρον τὸ *hostes=quam Romanos*, ἢ μὲ ἀ' ὅρον τὸ *Germani=quam Romanis*].

§ 169. Μετὰ τὰ συγκριτικὰ ἐπιρρήματα *plus, amplius, minus, longius* δύναται νὰ ἀκολουθῆ ἀφαιρετικὴ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἢ *quam*... π.χ. *plus sescenti militibus* ἢ *plus quam sescenti milites* ἔπεσον πλεόν ἢ ἑξακόσιοι στρατιῶται.

Ἄλλ' ἐνίοτε παραλείπεται καὶ τὸ *quam*, ἐν ᾧ ἀκολουθεῖ ὁ β' ὅρος καθ' ἣν καὶ ὁ ἀ' ὅρος πῶσιν· *plus sescenti milites ceciderunt—natus plus (quam) decem annos* πλεόν ἢ δέκα ἔτη γεγονώς.

§ 170. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ μετὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ *quam* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε συμπερασματικὴ πρότασις, *ut* καὶ ὑποτακτικὴ (ἑλλην. ἢ ὥστε καὶ ἀπαρέμφατον) : *major sum quam ut fortuna mihi nocere possit* μείζων εἰμὶ ἢ ὥστε τὴν τύχην ἐμὲ βλάψαι δύνασθαι.

2. Ἀφαιρετικὴ τοπικὴ.

(*ablativus locativus* ἢ *ablat. loci*).

§ 171. Δι' ἀφαιρετικῆς τοπικῆς δηλοῦται :

1. ὁ τόπος (ὁδός, πύλη, γέφυρα), δι' οὗ, οὗ διὰ μέσου γίνεται τι : *via Appia proficisci* ἀπέρχεσθαι διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, — *portā Collinā hostes in urbem invadunt* διὰ τῆς πύλης Κολλίνης οἱ πολέμοι εἰς τὴν πόλιν εἰσβάλλουν. — *Equites eodem ponte in castra reverterunt* οἱ ἵππεῖς διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθον.

Πορβλ. καὶ τὰς ἀφαιρετικὰς terrā, mari, terrā marique κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν, κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν : imperator terra statuit ducere exercitum ὁ ἡγεμὼν ἀπεφάσισε **διὰ ξηρᾶς** νὰ ὀδηγήσῃ τὸ στράτευμα.

§ 172. Συγγενὴς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ χρόνου ablat. temporis, δι' ἧς δηλοῦται :

1. **πότε** γίνεται τι : Qua nocte natus est Alexander, eadem (nocte) Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ (μέγας) Ἀλέξανδρος τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐκάη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

2. **μετὰ πόσον ἢ εἰς πόσον χρόνον** γίνεται τι : Saturni stella triginta annis cursum suum conficit ὁ τοῦ Κρόνου ἀστὴρ (ὁ Κρόνος) ἐκτελεῖ τὴν τροχίαν του εἰς **τριάκοντα ἔτη**,— Agamemno cum universa Graecia vix decem annis unam urbem cepit ὁ Ἀγαμέμνων μετὰ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος μόλις **μετὰ δέκα ἔτη** μίαν πόλιν ἐκυρίευσε.

3. Ἀφαιρετικὴ τοῦ ὄργανου.

(ablativus instrumentalis).

§ 173. Τῆς ὄργανικῆς ἀφαιρετικῆς γίνεται χρῆσις εἰς δῆλωσιν :

1. **τοῦ ὄργανου**, δι' οὗ γίνεται τι (ablativus instrumenti) : cornibus tauri, dentibus apri, morsu leones se tutantur διὰ **τῶν κεράτων** οἱ ταῦροι, οἱ κάπροι **διὰ τῶν ὀδόντων**, **διὰ τῆς δήξεως** οἱ λέοντες ἑαυτοὺς ὑπερασπίζουσι, — tibiis canere τοῖς ἀλλοῖς ᾄδειν, ἀδελφδεῖν.

Σημ. Ἄν τὸ δι' οὗ γίνεται τι ἢ τὸ δι' οὗ τις ἐνεργεῖ εἶναι **πρόσωπον**, τὸ ὄργανον δηλοῦται :

1. διὰ τῆς per μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου : urbs per me servata est ἡ πόλις δι' ἐμοῦ ἐσώθη, — per legatos Caesarem certiores socii fecerunt διὰ πρέσβειων. (ἀπεσταλμένων) οἱ σύμμαχοι ἐπληροφόρησαν τὸν Καίσαρα—

2. διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς operā ἢ auxilio, μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας : Cicero nis unis opera respublica conservata est ἡ πολιτεία ἐσώθη **διὰ** (τῆς ἐνεργείας) **μόνον τοῦ Κικέρωνος**, — meā,

tuā, suā, nostrā, vestrā operā δι' ἐμοῦ, διὰ σοῦ, δι' ἑαυτοῦ, δι' ἑαυτῶν, δι' ἡμῶν, δι' ὑμῶν, — meo, tuo, auxilio... τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ... βοηθείᾳ.

Σημ. Ἐνίστε δηλοῦνται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς τοῦ προσώπου τὸ ὄργανον, ἂν τὸ πρόσωπον τοῦτο παρίσταται ὡς ὑπακοῦον τυφλῶς εἰς τὴν θέλησιν ἄλλου (δοῦλος), ἢ ἂν σημαίνῃ σώματα στρατοῦ ἐκτελοῦντα ἄνευ ἰδίας θελήσεως διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ αὐτοκράτορος : Cic. p. Mil. 26 : Clodius servis suis Etruriam vexaverat ὁ Κλώδιος διὰ τῶν ἑαυτοῦ δούλων τὴν Ἐτροουρίαν εἶχε κακώσει, — Caesar ea legione, quam secum habebat, militibusque, qui ex provincia convenerant, murum fossamque perducit ὁ Καῖσαρ διὰ τοῦ λεγεῶνος ἐκείνου, ὃν μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε, καὶ διὰ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐκ τῆς ἐπαρχίας εἶχον συρρεύσει, τείχος καὶ τάφρον κατασκευάζει (ἐλαύνει).

§ 174. Μετ' ἀφαιρετικῆς ὀργανικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἑξῆς :

α') τὰ ἐπίθετα

praeditus : praeditus metu φόβον ἔχων, ἔμφοβος —
refertus : refertus ornamētis γεμᾶτος, φορτωμένος
μὲ κοσμήματα —

onustus : onustus praeda φορτωμένος μὲ λείαν —

β') τὰ ῥήματα

afficio : afficio Ciceronem maximo honore περιβάλλω τὸν Κικέρωνα μὲ μεγίστην τιμὴν —

compleo : compleo naves militibus πληρῶ τὰς ναῦς μὲ στρατιώτας —

impleo : impleo navem frumento πληρῶ τὴν ναῦν μὲ σῖτον —

orno : orno victores laudibus κοσμῶ τοὺς νικητὰς μὲ ἐπαίνους, ἔξυμνῶ —

imbuo καὶ instruo : imbuo ἢ instruo puerum litteris ἐκπαιδεύω τὸν παῖδα, γράμμασι τὸν παῖδα κοσμῶ —

abundo καὶ affluo : Germania abundat rivis fluminibusque ἡ Γερμανία εἶναι γεμάτη, πλημμυρισμένη ἀπὸ ῥύακας καὶ ποταμούς, — Cic. p. Arch. 4 : Antiochia eruditissimis

hominibus adfluebat ἡ Ἀντιόχεια ἠφθόνει ἀπὸ μάλιστα πεπαιδευμένους ἀνθρώπους.

Σημ. Ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα ἀφαιρετικῆς ὀνομάζεται καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, a *blativus copiae*.
γ) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα.

u t o r : vitā si uti scias, etsi brevis, tamen longa est ἐὰν ξεύρης νὰ χρησιμοποιήσης τὸν βίον, ἂν καὶ εἶναι βραχύς, ὅμως εἶναι μακρὸς—

f r u o r : qui pace diutius volunt frui, bello exercitati esse debent οἱ θέλοντες νὰ ἀπολαύσουν χρονιώτερον τῆς εἰρήνης ὀφείλουν νὰ εἶναι ἡσκημένοι πρὸς πόλεμον—

f u n g o r : fungor officio ἐκτελῶ, ἐπιτελῶ καθήκον, fungor munere ἐκτελῶ ὑπουργίαν, δημοσίαν ὑπηρεσίαν—

p a s c o r : pascor discordiis civium et seditione τρέφομαι μὲ τὰς διχονοίας τῶν πολιτῶν καὶ μὲ τὴν στάσιν—

v e s c o r : primi terrae incolae glandibus vescebantur οἱ πρῶτοι τῆς γῆς κάτοικοι ἐτρέφοντο μὲ βαλάνους—

p o t i o r : Romani Pompei victoriis maritoti sunt οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῶν νικῶν τοῦ Πομπηίου ἐγένοντο κύριοι τῆς θαλάσσης¹.

Σημ. Τὸ potior συντάσσεται καὶ μετὰ γενικῆς ἐνίστε : Spartiatae potiti sunt Atheniensium οἱ Σπαρτιαῖται ἐγένοντο κύριοι τῶν Ἀθηναίων.

Πάντοτε δὲ λέγεται *regum potiri* [ὄχι ποτὲ *rebus potiri*] κύριον γίνεσθαι τῶν (πολιτικῶν) πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν.

δ) αἱ ἀπρόσωποι φράσεις *usus est* καὶ *opus est* : *opus* (ἢ *usus*) *est mihi pecuniā* δεῖ μοι χρημάτων.

Σημ. Τὸ *opus est* λαμβάνεται καὶ προσωπικῶς ἔχον ὡς ὑποκείμενον τὸ πρᾶγμα οὗ ἔχει τις ἀνάγκην : *opus est mihi libri* (ἀφαιρετ. ἀπροσώπως) καὶ *opus sunt mihi libri* (ὀνομ. προσωπικῶς), ἔχω ἀνάγκην βιβλίων, μοῦ χρειάζονται βιβλία.

Ὅταν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ καταφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα ἀρνητικῇ, γίνεται χοῆσις κανονικῶς τῆς ἀπροσώπου συντάξεως. Τοῦναντίον, ὅταν ἐκεῖνο, οὗ ἔχει τις ἀνάγκην, δη-

¹ Ἡ παρὰ τὸ potior ἀπαιρητικὴ δύναμις νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς τοπικῆς ἐπιφύλαξις ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου, γίνεται χρῆσις **μόνον** τῆς προσωπικῆς συντάξεως: multa nobis opus sunt πολλῶν ἔχομεν ἀνάγκην, πολλὰ χρεαζόμεθα.—Da mihi, quae mihi opus sunt δός μοι, ὧν δεῖ μοι.

Ἄλλαι συντάξεις τοῦ opus sunt εἶναι :

μετ' ἀπαρεμφάτου, opus est mori ἀνάγκη ν' ἀποθάνωμεν (οὐκ ἔστιν ἄλλως γίνεσθαι)—

μέ ἀφαιρετικῆν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου: opus est facto ἀνάγκη ἔργου εἶστί, ἀνάγκηπραχθῆναι,—opus est factio ἀνάγκησιωπῆς.

Ἄξια σημειώσεως αἱ φράσεις

quid opus est verbis? τί δεῖ λόγων, τίς ἀνάγκη λόγων;

quid opus est facto? τί δεῖ ποιεῖν, τί δεῖ γίνεσθαι;

nihil opus est verbis οὐδὲν δεῖ, οὐδεμία ἀνάγκη λόγων.

nihil opus est facto οὐδὲν δεῖ ποιεῖν.

II. **τῆς τιμῆς** εἰς ἣν πωλεῖται τι, ἧς εἶναι ἄξιον, ablat. pretii:

Darius mille talentis interfectorem Alexandri emere voluit ὁ Δαρεῖος ἀντιχιλίων ταλάντων ἠθέλησε ν' ἀγοράσῃ τὸν φονέα (ἂν εὐρίσκειτό τις νὰ τὸν φονεύσῃ) τοῦ Ἀλεξάνδρου,—multo sanguine ac multis vulneribus Poenis victoria Canensis stetit. πολὺ αἷμα (πολλοὺς νεκροὺς) καὶ πολλὰ τραύματα (πολλοὺς τραυματίας) ἐκόστισεν εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἢ παρὰ τὰς Κάννας νίκη.—Patrum scelera liberorum poenis luuntur τὰ τῶν γονέων ἁμαρτήματα πληρώνονται μετὰ τῶν τέκνων τὰς τιμορίας.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 156, δ' γενικὴν τῆς τιμῆς.

III. **τοῦ τρόπου**, καθ' ὃν γίνεται τι (ablat. modi) ἢ ἀφαιρετικῆ αὐτῇ τίθεται μόνη ἢ μετὰ τῆς προθέσεως cum.

Πάντοτε ἄνευ τῆς cum αἱ ἀφαιρετικαὶ

(hoc, eo, quo, eodem, alio...) modo,—

(simili, ea, qua, eadem...) ratione,—

(vestro, nostro, majorum...) more,—

ritu, jure, injuria, ordine, vi,—

fraude, specie, silentio, voluntate,—

imperio, auspiciis,—

(aequo, forti, pari...) animo,—

(hoc, alio, nullo...) consilio.—

(hac, ea, illa, nulla...) lege,—

καὶ αἱ τῶν μελῶν τοῦ σώματος δηλωτικαί

(nudo, operto) capite, (promisso) capillo, barba promissa.

Παραδείγματα :

Pari animo Lacedaemonii in Thermopylis occiderunt ἴση (γενναία) ψυχῇ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπασαν ἐν Θερμοπύλαις,— Cic. p. Ret. 73: quare me, qui nulla lege abessem, non restitui lege, sed revocari senatus auctoritate oportere ὅθεν (ἔλεγεν) ὅτι ἐγώ, ὅστις μὲ **κανένα νόμον** εὐρισκόμην ἀπὼν (ἔξόριστος), ὄχι μὲ **νόμον (τινὰ)** ν^ο ἀποκατασταθῶ, ἀλλὰ **μὲ γνώμην (ἐπίσημον)** τῆς συγκλήτου ν^ο ἀνακληθῶ ἔπρεπε.

Τῶν ἄλλων οὐσιαστικῶν αἱ ἀφαιρετικαὶ τίθενται μετὰ τῆς cum πάντοτε, ἂν δὲν ἔχουν ἐπιθετικόν τινα διορισμὸν ἢ γενικὴν: Pars nuntiorum cum cruciату necabantur τινὲς ἐκ τῶν ἀγγέλων **μετὰ βασάνου** ἐφρονεύοντο, — cum cura diligentiā que scribere μετὰ φροντίδος καὶ ἐπιμελείας γράφειν,—cum virtute vivere μετ' ἀρετῆς, ἐναρέτως ζῆν.

Ἄν ὅμως ἔχουν ἐπιθετικόν τινα διορισμὸν ἢ γενικὴν ἰσοδυναμοῦσαν μὲ ἐπιθετικὸν διορισμὸν, δύνανται νὰ τίθενται καὶ μετὰ τῆς cum καὶ ἄνευ αὐτῆς, magno (cum) dolore facio aliquid μετὰ μεγάλης θλίψεως ποιῶ τι, — Cic. p. Mil. 41: periculo capitis occidere aliquem, — Cat. 2,3: vitāe periculo Catilinam sustulissem.

Σημ. Συγγενὴς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τρόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας, ablat. sociativus ἢ comitativus, μετὰ ἢ ἄνευ τῆς cum: Caesar omnibus (cum) copiis in Venetos contendit ὁ Καῖσαρ μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων κατὰ τῶν Ἑνετῶν σπεύδει.

Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας τίθεται πάντοτε μετὰ τῆς cum, ἂν δὲν ἔχη παθητικὸν διορισμὸν: cum copiis, cum exercitu, cum legione proficisci μετὰ... ἀπέρχεσθαι.

IV. **τῆς ιδιότητος**, ablat. qualitatis, πάντοτε μετὰ τινος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ ἢ γενικῆς: Agesilaus fuit **staturā humili et corpore exiguo** ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξε μικροῦ ἀναστήματος καὶ λεπτοῦ σώματος, ἦτο μικρόσωμος καὶ λεπτός.

Σημ. α'. Ἰδὲ καὶ γενικὴν τῆς ιδιότητος σελ. 149.

Σημ. β'. Γίνεται πάντοτε χρῆσις τῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ιδιότητος.

1. ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ μερῶν τοῦ σώματος: *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεττανοὶ [εἰσι κόμης καθειμένης] ἔχουν κόμην καθειμένην, μακράν, —

2. ὅταν δηλῶται παροδικὴ ιδιότης: *bono animo sum* εἶμαι (τώρα) εὐμενής, ἐπιεικής, —

3. ὅταν ἐπιθετικὸς διορισμὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι τὸ *par, similis, dissimilis, aequus*: *Cic. de leg. 3,8: magistratus parti potestate* ἄρχοντες ἴσης ἐξουσίας, — *p. Caec. 3: nunc sum animo aequissimo* τώρα εἶμαι προό-
τατος.

V. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου,

ἂν μὲν ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πρόσωπον, μετὰ προθέσεως *a, ab* (*ablativus auctoris*), —

ἂν δὲ ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πράγμα, ἄνευ τῆς *a, ab* (*ablat. rei efficientis*):

Roma a Romulo, Alexandria ab Alexandro condita est ἡ Ῥώμη ὑπὸ . . . ἐκτίσθη, —

Boni nullo e molumento impelluntur in fraudem, improbi saepe parvo οἱ χρῆστοι ὑπὸ οὐδενὸς ἐλατηρίου ὠθοῦνται (κινουῦνται) εἰς ἀπάτην (ν' ἀπατήσουν), οἱ φαῦλοι πολλὰκις ὑπὸ μικροῦ.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου λαμβάνει τὴν προθέσιν *a*, καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πράγμα προσωποποιούμενον ἢ εἶναι ὀνόματος περιληπτικοῦ ἢ ὀνόματος δηλοῦντος ζῶον: *a fortuna deserimur* ἐγκαταλειπόμεθα ὑπὸ τῆς τύχης, — *multitudine civium* ὑπὸ πληθῆος πολιτῶν, — *a muribus clipei sunt derosi* ὑπὸ (τῶν) μυῶν αἱ ἀσπίδες περιεφαγώθησαν.

VI. τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς, *ablativus mensurae* ἢ *discriminis*, ἰδίᾳ μετὰ συγκριτικῶν (ἐπιθέτων, ἐπιρρημάτων) ἢ μετὰ παραθετικὴν ἔννοιαν ἐχόντων ὀρημάτων ἢ ἐπιθέτων (*malle, superare, antevenire, antecellere, praestare... praestans...*): *multo plura* πολλῶ πλείονα, κατὰ πολὺ περισσότερα, —

Cic. Tusc. 1,99 : Ne ego h a u d p r a u l o hunc (Socratis) animum mali m quam eorum omnium fortunas, qui de hoc judicaverunt μὰ τὸν Δία ἐγὼ ὄχι ὀλίγον (πολὺ) θὰ προέκρινον ταύτην τὴν ψυχικὴν καρτερίαν (τοῦ Σωκράτους) παρὰ τὰ ἀγαθὰ πάντων ἐκείνων, οἵτινες ἔκριναν περὶ αὐτοῦ, — Plaut. Bacch. 396 : n i m i o impendiosum p r a e s t a t t e quam ingratum dicier κατὰ πολὺ ὑπερέχει (κρεϊττόν ἐστι) νὰ λέγεται σπάταλος παρὰ ἀγνώμων.

VII. τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου, ablat. causae : dolore ὑπὸ λύπης, ira ἔνεκεν ὀργῆς, odio, studio, metu, spe, misericordia : Boni oderunt peccare virtuti a more οἱ χρηστοὶ μισοῦν τὸ ἁμαρτάνειν ἔνεκα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Σημ. α'. Ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου τίθεται παθητικὴ τις μετοχὴ παρακειμένου (compulsus, impulsus, coactus, permotus, ductus...) μετὰ τινος τῶν ἀνωτέρων ἀφαιρετικῶν ὡς ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ablat. rei efficientis) : odio permotus ὑπὸ μίσους κινούμενος, — ira incensus ὑπ' ὀργῆς ἐξαφθείς, — timore permotus ὑπὸ φόβου κινούμενος, — morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθείς δὲν παρευρέθην εἰς τὸ δικαστήριον.

Σημ. β'. Τὸ ἐξωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἶτιον δηλοῦται μὲν δι' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς πολλάκις π. χ. hostes frumenti i n o p r i a colloquium petiverunt οἱ πολέμιοι ἔνεκα ἑλλείψεως τοῦ σίτου ἐζήτησαν συνεννόησιν, —

ἀλλὰ συνηθέστερον δηλοῦται διὰ τῆς προθέσεως propter μετ' αἰτιατικῆς, ἂν δὲ εἶναι πρόσωπον καὶ διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς c a u s a μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας meā, suā... causā : propter me ἐξ αἰτίας ἐμοῦ.

Σημ. γ'. Εἰς δήλωσιν τοῦ κωλύοντος αἰτίου οὐδέποτε τίθεται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ἀλλ' ἢ μετοχὴ παθητικοῦ παρακειμένου μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (morbo impeditus non adfui ad iudicium) ἢ ἡ πρόθεσις prae μετ' ἀφαιρετικῆς : Cic. p. Mil. 105 : p r a e l a c r i m i s loqui non possum ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω, μ' ἐμποδίζουν τὰ δάκρυα νὰ ὁμιλήσω.

§ 175. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπλῆν ἐκφέρεται τὸ αἶτιον τοῦ ψυ.

χικοῦ πάθους καὶ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα *λυπεῖσθαι, χαίρειν, καυχᾶσθαι* . . . , καὶ παρὰ τὰ συγγενῆ ἐπίθετα *laetus, maestus, tristis, anxius, superbus* . . . *Delicto dolere, correctione gaudere* pos oportet διὰ μὲν τὸ ἀμάρτημά μας πρέπει νὰ λυπώμεθα, διὰ δὲ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ πρέπει νὰ χαίρωμεν, — *Helvetii suā victoria insolenter gloriabantur* οἱ Ἑλβετοὶ διὰ τὴν νίκην τῶν ἀήθως ἐκόμπαζον, — *Immolanda Iphigeniā tristis erat Calchas, maestior Ulixes, maerebat Menelaus* διὰ τὴν (ἐπιχειμένην) θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας ἦτο τεθλιμμένος ὁ Κάλχας, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλυπεῖτο μᾶλλον (ἦτο κατηφέστερος), ἐθλίβετο ὁ Μενέλαος.

VIII. *τῆς ἀναφορᾶς*, ablat. limitationis : *Agesilaus fuit claudus altero pede* ὁ Ἀγησίλαος ἐγένετο χωλὸς κατὰ τὸν ἕτερον πόδα, — *Eraminondae nemo Thebanorum par fuit eloquentiā* πρὸς τὸν Ἐλαμεινώνδαν οὐδεὶς ἐκ τῶν Θεβαίων ἴσος ἐγένετο κατὰ τὴν εὐφράδειαν.

Σημειωτέαι αἱ φράσεις : *major natu* πρεσβύτερος (κατὰ τὴν γέννησιν), — *minor natu* νεώτερος, — *maximus natu* πρεσβύτατος, — *minimus natu* νεώτατος.

§ 176. Ἀφαιρετικὴ τῆς ἀναφορᾶς εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα *μετρεῖν, κρίνειν, (δια)νέμειν* . . . *magnos viros, virtute metimur non fortunā* τοὺς μεγάλους ἄνδρας μετροῦμεν (κρίνομεν) ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, ὄχι ἀπὸ τὴν τύχην.

§ 177. Ὅμοίως καὶ ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ τὸ ῥῆμα *dignari* : *dignum laude virum* *Musa vetat mori* τὸν ἄξιον ὕμνου ἄνδρα ἡ Μοῦσα δὲν ἀφήνει (ἀπαγορεύει) ν' ἀποθάνῃ. — *res dissimiles saepe consimili laude dignantur* πράγματα ἀνόμοια πολλάκις κρίνονται ἄξια ὁμοίου ἐπαίνου.

IX. *Ablativus materiae*, ἀφαιρετικὴ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς εἶναι τι κατεσκευασμένον, ἀπλῆ ἢ μετὰ τῶν προθέσεων *ex* ἢ *de* : *crater argento, pocula fago* κρατὴρ ἀργύρου, ποτήρια φηγοῦ *Ovid. Metam. 8, 668*, — *pocula ex auro* ποτήρια χρυσοῦ, *Cic. Verr. 2, 4, 62*, — *templum de marmore* *Verg. Georg. 3, 13*.

Σημ. Δηλοῦται ὁμοίως, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ, καὶ δι' ἐπιθέτου ἢ ὕλη : *Cic. de divin. 1, 48* : *columna aurea* στήλη χρυσοῦ,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 37^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

§ 178. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀντωνυμιῶν ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν.

1. Αἱ προσωπικαὶ καὶ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι συνήθως παραλείπονται ὡς ἐννοούμεναι εὐκόλως, τίθενται δὲ μόνον, ὅταν δύναται νὰ προκύψῃ ἀσάφεια ἢ ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή: *amate patriam (vestram) ἀγαπάτε τὴν πατρίδα (σας)*, — *oculis (nostris) cernimus* διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὁρῶμεν, — *mater filium (suum) mortem patris (sui δηλ. filii) celavit* ἡ μήτηρ ἀπέκρυπεν ἀπὸ τὸν υἱόν (της) τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς (του).

Ἄλλά: *ego libertatem peperī, vos partam obtinere non potuistis* ἐγὼ τὴν ἐλευθερίαν ἐκτησάμην, ὑμεῖς κτηθεῖσαν (αὐτὴν) δὲν ἠδυνήθητε νὰ διατηρήσητε, — *Cic. Cat. 122: tu (ut) umquam te corrigas?* σὺ πότε θὰ διορθωθῆς; — *ego ut tibi irascar?* ἐγὼ νὰ ὀργισθῶ ἐναντίον σου; — *hoc me i s oculis vidi* αὐτὸ τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, — *meo amico scripsi*, non tuo πρὸς τὸν ἰδικόν μου φίλον ἔγραψα, ὄχι πρὸς τὸν ἰδικόν σου.

§ 179. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Οἱ τύποι τῶν πλαγίων πτώσεων α' καὶ β' προσώπου εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὡς αὐτοπαθεῖς: *laudant me* ἐπαινοῦν με, *laudo me* ἐπαινῶ ἑμαυτόν.

§ 180. Ἡ τοῦ γ' προσώπου *sui sibi se* καὶ ἡ *suus sua suum* εἶναι πάντοτε ἐπὶ αὐτοπαθείας ἐν χρήσει (ἐμμέσου ἢ ἀμέσου) καὶ ἀναφέρεται

α') εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς αὐτῆς προτάσεως (εὐθεῖα ἀντανάκλασις): *Aia x gladio se interfecit* ὁ Αἶας ἑαυτὸν ἔφει ἐφόνευσε, — *Virginus filiam suam occidit* ὁ Βιργίνιος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ἐφόνευσε, — *Graeci jugum sibi impositum moleste ferunt* οἱ Ἕλληνες τὸν ἑαυτοῖς ἐπιβληθέντα ζυγὸν βαρέως φέρουν —

β') ἐν δευτερευούσῃ προτάσει κειμένη ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως (ἔμμεσος ἀντανάκλασις): *The mistocles domino navis multo pollicitus est, ut se* (δηλ.

Themistoclem) servaret ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὸν κύριον τῆς νεῶς πολλὰ ὑπέσχετο, ἵνα τὸν σώσῃ. — T. Manlius imperavit, ut filium s u u m (Manlii) lictores securi percuterent ὁ Τίτος Μάνλιος ἐκέλευσεν, ὅπως οἱ ῥαβδοῦχοι πλῆξουν (φονεύσουν) διὰ πελέκεως τὸν υἱόν του —

γ') εἰς τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλον τινὰ διορισμὸν τῆς προτάσεως: Hannibalem suū (Hannibalis) cives e civitate eiecerunt τὸν Ἄννιβαν οἱ συμπολιταὶ του τὸν ἐξώρισαν, — puer columbam cepit in nido s u o (columbae) ὁ παῖς συνέλαβε τὴν περιστερὰν ἐν τῇ φωλεᾷ της, — s u i c u i q u e mores fingunt fortunam ἐκάστῳ τὰ ἴδια ἑαυτοῦ ἤθη (ὁ χαρακτῆρ, οἱ τρόποι) πλάττουν τὴν τύχην (αὐτοῦ), — Cic. Cat. 1,32: desinant improbi insidiari domi s u a e (consulis) consuli ἄς παύσουν οἱ φαῦλοι νὰ ἐνεδρεύουν κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ.

2. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

ἡ h i c δεικνύει συνήθως πρόσωπα ἢ πράγματα στενῶς πρὸς τὸ α' πρόσωπον (τὸ λαλοῦν ἢ γράφον) συνδεόμενα, ἀνήκοντα εἰς αὐτὸ ἢ πλησιέστατα πρὸς αὐτὸ τοπικῶς ἢ χρονικῶς κείμενα: haec urbs ἦδε ἡ (ἡμετέρα) πόλις, — hic Cato ὅδε ὁ (παρῶν) Κάτων, — hic Roscius ὅδε ὁ (ἐμὸς πελάτης) Ῥώσκιος, — hi mores τάδε τὰ (σημερινά, τὰ ἰδικά μας) ἤθη.

Ἐναφέρεται καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα (= ὅδε) καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως προηγούμενα (= οὗτος): Cato rogatus sententiam dixit h a e c : ὁ Κάτων ἐρωτηθεὶς γνώμην εἶπε τάδε (τὰ ἐξῆς): — Cum h a e c Cato dixit ἀφ' οὗ εἶπεν ὁ Κάτων ταῦτα (τὰ ἀμέσως προηγούμενα, τὰ ἀνωτέρω).

Ἡ i s t e δεικνύει πρόσωπα ἢ πράγματα ἀναφερόμενα εἰς τὸ β' πρόσωπον, πρὸς ὃ ὁ γράφων ἢ ὁ λέγων ἀποτείνεται: ista vox αὐτῆ ἡ ἰδική σου φωνή, — aufer ista, quaeso, atque responde quod te rogo ἄφες αὐτὰ (ποῦ λέγεις), παρακαλῶ, καὶ ἀποκρίθητι εἰς αὐτὸ ποῦ σ' ἐρωτῶ.

Πολλάκις ὁ λέγων δεικνύει τὸν ἀντίδικον διὰ τοῦ iste: iste Caecilius αὐτὸς ὁ (ἀντίδικος) Καϊκίλιος.

Ἡ i l l e δεικνύει πρόσωπα ἢ πράγματα μακρὰν, τοπικῶς ἢ χρονικῶς κείμενα: illa domus ἐκεῖνος (ἐκεῖ λέρα μακρὰν) ὁ οἶκος, — illi mores ἐκεῖνα τὰ (παλαιὰ) ἤθη, —

ἢ ὀνομαστά: Socrates ille ὁ Σακράτης ἐκεῖνος (ὁ ὀνομαστός),

—illud Solonis, senesco multa in dies addiscens τὸ ὄνομα-
σιὸν ἐκεῖνο λόγιον τοῦ Σόλωνος, γηράσκω αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Ἡ *is*, ἂν δεικνύη τι διασαφούμενον ὑπὸ ἀκολουθούσης ἀνα-
φορικῆς προτάσεως, ἐξηγεῖται **ἐκεῖνος** : *is* qui scribit ἐκεῖνος
ὅστις γράφει, ὁ γράφων.

Ἄν τὸ ῥῆμα τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶναι ἐγκλίσεως ὑπο-
τακτικῆς ἢ ἂν ἀκολουθῇ μετὰ τὸ *is* συμπερασματικὴ πρότασις
(ut . . . ὑποτακτικῆ), τὸ *is* = *talis*, **τοιοῦτος** : *ea est Romana*
gens, quae victa quiescere nesciat τοιοῦτον εἶναι τὸ Ῥω-
μαϊκὸν ἔθνος, ὥστε τοῦτο ἠτηθὲν νὰ μὴ δύναται νὰ ἡσυχάσῃ, —
ea celeritate milites ierunt, ut hostes se fugae manda-
rent μετὰ τοιαύτην ταχύτητα ἐχώρησαν οἱ στρατιῶται, ὥστε οἱ
πολέμιοι νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν.

Ἄν ἡ *is* δεικνύη προηγούμενα, ἐξηγεῖται **οὗτος** : *Apud*
Helvetios longe nobilissimus fuit Orgetorix : *is* (*Orgeto-*
rix) *regni cupiditate conjurationem fecit* παρὰ τοῖς Ἑλ-
βετοῖς ἐπιφανέστατος ἐγένετο ὁ Ὀργέτοριξ· **οὗτος** ἐπιθυμίας
τὴν βασιλείαν ἔκαμε συνωμοσίαν.

Τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ἀντωνυμίας ταύτης ἐξηγοῦμεν συνή-
θως διὰ τῆς **αὐτός**.

Ἡ *idem* ὁ αὐτός, ὁ ἴδιος, (ὅστις ἔκαμε, εἶπεν, ἔγραψε . . .
τὰ ἀνωτέρω, ἔκαμε, εἶπε . . . καὶ τοῦτο).

Ἡ *ipse* αὐτός, ὁ ἴδιος, μόνος του (ὄχι δι' ἄλλου τινός).

3. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν, ἀνθ' ὧν ἡ ἑλλη-
νικὴ ἔχει μόνον μίαν, **τις**, ἡ μὲν *aliquis* (οὐσιαστ.), ἡ *ali-*
quis (ἐπίθ.) καὶ ἡ *quispiam* κεῖνται κανονικῶς ἐν κατα-
φατικαῖς προτάσεσι : *dicat aliquis* (ἢ *quispiam*) λέγοι
τις ἄν, — *si non magnam aliquid spem habeo* ἂν δὲν
ἔχω μεγάλην (ἐλπίδα), ἔχω ὅμως ἐλπίδα τινά.

Σημ. *dicis aliquid* λέγεις τι (ἄξιον προσοχῆς), ἀντίθ. *nihil*
dicis οὐδὲν λέγεις, αὐτὸ ποῦ λέγεις δὲν ἀξίζει τίποτε.

Ἡ *quisquam* (οὐσιαστ.) καὶ ἡ *ullus* (ἐπίθ.) ἐν ἀρνη-
τικαῖς μόνον προτάσεσιν ἢ καταφατικαῖς ἐρωτηματικαῖς, ἰσοδύ-
ναμούσαις πρὸς ἀρνητικὰς : *nequo quidquam me dixisse quod*
te offendere posset ἀρνοῦμαι (οὐ φημι) ὅτι εἶπά τι ὄπερ ἠδύ-
νατο νὰ σὲ λυπήσῃ, — *An quisquam Croeso divitior fuit?*
ἢ ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου : (= οὐδεὶς ὑπῆρξε . . .),

— *N e g o u l l a m tabulam in Sicilia fuisse, quam Verres non rapuerit* ἀρνοῦμαι ὅτι (λέγω ὅτι δὲν) ὑπῆρξεν ἐν Σικελίᾳ εἰκὼν τις, τὴν ὁμοίαν νὰ μὴ ἤρπασεν ὁ Οὐέρρης (ὄλας τὰς ἤρπασε). — *Legati sine u l l a spe pacis domum redierunt* οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε ἄνευ τινὸς (οὐδεμιᾶς) ἐλπίδος εἰρήνης. —

Ἄλλά: *legati n o n s i n e* (=cum) aliqua spe pacis domum redierunt οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε *ὄχι ἄνευ* (=μετὰ) ἐλπίδος τινὸς εἰρήνης.

Προβλ. καὶ *in Mithridate devincendo Pompeius felicior fuit quam q u i s q u a m superiorum ducum* (= *n e m o superiorum ducum fuit tam felix quam Pompeius fuit in devincendo Mithridate*) ἐν τῇ κατανικήσει τοῦ Μιθριδάτου ὁ Πομπήιος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν προγενεστέρων ἡγεμόνων. — *S i q u i s q u a m sapiens fuit, is certe fuit Socrates* (ἴσως. . . *οὐδεὶς ὑπῆρξε σοφός· ἀλλ'*) ἂν ὑπῆρξέ τις σοφός, οὗτος βεβαίως ἦτο ὁ Σωκράτης.

Ἡ *quis* ἀντὶ τῆς *aliquis* μετὰ τὸ *si, nisi, ne, num* ἢ μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα: *S i q u i s dicat* εἴ τις λέγοι, — *quo q u i s est prudentior, eo est modestior* ὅσω τις εἶναι συνετώτερος, τόσω εἶναι σωφρονέστερος.

Ἡ *quidam τις, κάποιος*, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει ὁ λέγων ἢ ὁ γράφων νὰ ὀρίσῃ περαιτέρω: *Alcidamas quidam scripsit laudationem mortis κάποιος* Ἀλκιδάμας ἔγραψεν ἔπαινον τοῦ θανάτου. — *Cic. Catil. 1,9: video esse hic in senatu q u o s d a m, qui tecum una fuerunt* βλέπω ὅτι εἶναι ἐδῶ ἐν τῇ συγκλήτῳ *τινὲς* (δὲν θέλω νὰ τοὺς ὀνομάσω), οἱ ὁποῖοι ἦσαν μαζί σου.

Σημ. Τιθεμένη ἢ *quidam* πρὸ ἐπιθέτου συνημμένου μετὰ οὐσιαστικοῦ, *ἐξαιρεῖ* τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιθέτου: *Cic. p. Mil. 101: (Milo) est q u o d a m i n c r e d i b i l i robore animi* ὁ Μίλων ἔχει μίαν ἀπίστευτον εὐψυχίαν.

Τιθεμένη δὲ *μετὰ* τὸ ἐπίθετον, *κολάζει* μὲν τὴν τούτου δύναμιν, *ἂν* εἶναι *ὑπερβολικὴ*, *ἐξαιρεῖ* δὲ αὐτὴν ἂν εἶναι *μετρία*: *Pompeius est divina quada m mente praeditus* ὁ Πομπήιος κέχρηται *θείαν τινὰ* (σχεδὸν θείαν) διάνοιαν. — *responsum excellentis cuiusdam ingenii ac sin-*

gularis ἀπόκρισις ἐξόχου τινὸς πνεύματος (εὐφυΐας) καὶ μοναδικοῦ· προβλ. ἑλλ. **δεινόν τινα** λέγεις καὶ θαυμαστὸν ἄνδρα.

Ἡ quisque κεῖται 1) μετὰ τὰς αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίας sui, sibi... suus, sua... : sua e quisque fortunae faber est ἕκαστος εἶναι δημιουργὸς τῆς τύχης του.

2) ἐν δευτερευούσαις προτάσεσι μετὰ τὰ ἀναφορικά : Cic. Tusc. 1,41 : quam quisque poterit artem, in hac se exerceat ἢν ἕκαστος θὰ γνωρίζῃ τέχνην, ἐν ταύτῃ ἃς ἐξασκῇ ἑαυτόν.

3) μετὰ τὰ τακτικὰ ἀριθμητικὰ καὶ τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα : quinto quoque anno καθ' ἕκαστον πέμπτον ἔτος, — optimus quisque ἕκαστος ἄριστος, κάθε ἄριστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 38ον.

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 181. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν χρόνων τοῦ ρήματος ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, μόνον ὅτι ἐν τισιν εἶναι ἀκριβεστέρα ἐκείνης.

§ 182. **Χρόνοι ἀρχαϊκοὶ** εἶναι ὁ ἐνεστώς, ὁ κυρίως παρακείμενος (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ οἱ μέλλοντες ἀμφοτέρω.

§ 183. **Χρόνοι ἱστορικοὶ** εἶναι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος (perfectum historicum, ἀόριστος) καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

Α'. Οἱ χρόνοι τῆς ὀριστικῆς ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσιν.

§ 184. Ὁ ἐνεστώς δηλοῖ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ προᾶξιν

α) **γιννομένην**, εἴτε ἀπὸ προτέρου χρόνου ἀρξαμένην καὶ ἐξακολουθοῦσαν καὶ τώρα νὰ γίνεται, εἴτε καὶ τώρα ἀρχομένην : Quid facis? Scribo, — pluit βρέχει.

β') *πολλάκις κατὰ συνήθειαν ἐπαναλαμβανομένην ἐν τῷ παρόντι ἢ πάντοτε ἰσχύουσιν* : gallus canit ὁ ἀλέκτωρ φωνεῖ, — virtus sola homines beatos reddit ἡ ἀρετὴ μόνη τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας ποιεῖ, — concordia res crescunt, discordia pereunt ἐκ τῆς ὁμοιοῦσας τὰ πράγματα προάγονται, ἐκ τῆς διχονοῦσας ἀπόλλυνται, — fortes fortuna adjuvat τοὺς ἀνδρείους ἡ τύχη βοηθεῖ.

γ') *πραῶξιν παρελθοῦσαν μὲν, ἀλλ' ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λέγοντος ζωηρῶς ἀναπαρισταμένην (ἱστορικὸς ἐνεστώσ, praesens historicum)* : Caes. bg. 7,86,1 : His rebus cognitis Caesar Labienum cum cohortibus sex subsidio laborantibus *m i t t i t* ταῦτα μαθὼν ὁ Καῖσαρ τὸν Λαβηνὸν μετὰ ἕξ κοόρων εἰς ἐπικουρίαν τοῖς πιεζομένοις πέμπει.

δ') Τὸν ἐνεστώτα μεταχειρίζεται καὶ ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ ὅταν μνημονεύῃ τὰ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἢ τοῖς συγγραμμάσιν ποιούμενα ἢ διδασκόμενα (*praesens litteratorium*) : Socrates *d o c e t* ὁ Σωκράτης διδάσκει (ἐν τοῖς συγγραμμάσιν τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ξενοφῶντος), — Cicero *d i c i t* ὁ Κικέρων λέγει (ἐν τοῖς συγγραμμάσιν αὐτοῦ), — Achilles *H e c t o r e m c a e d i t* ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Ἑκτορα φονεύει (ἐν τῇ Ἰλιάδι). — Antigone *a d C r e o n t e m d u c i t u r* ἡ Ἀντιγόνη πρὸς τὸν Κρέοντα ἄγεται (ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι τοῦ Σοφοκλέους).

§ 185. Ὁ παρατατικὸς δηλοῖ προᾶξιν

<p><i>γιγνομένην καὶ διαρκοῦσαν</i> <i>ἢ πολλάκις κατὰ συνήθειαν</i> <i>ἐπαναλαμβανομένην</i></p>	}	<p><i>ἐν τῷ παρελθόντι</i></p>
---	---	--------------------------------

Themistocles adulescens liberius *v i v e b a t* et rem familiarem *n e g l e g e b a t* ὁ Θεμιστοκλῆς νέος ὢν ἐλευθεριώτερον ἔζη καὶ τὴν περιουσίαν του παρημέλει, — Romae quotannis *b i n i c o n s u l e s c r e a b a n t u r* ἐν Ῥώμῃ κατ' ἔτος ἀνὰ δύο ὑπάτους ἐξελέγοντο, — Cato dicebat (*d i c e r e s o l e b a t*) fructus litterarum iucundos esse, radices amaras ὁ Κάτων ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οἱ καρποὶ τῶν γραμμάτων εἶναι εὐάρεστοι (ἡδεῖς), αἱ δὲ ῥίζαι πικραῖ.

§ 186. Ὁ κυρίως παρακείμενος δηλοῖ

α') *πραῖξιν ἤδη συντετελεσμένην* : *perii ἀπόλωλα*, — *scripsi epistulam* γέγραφα τὴν ἐπιστολήν, — *pater advēnit* ὁ πατὴρ ἔχει ἔλθει.

β') κατάστασιν προελθοῦσαν ἐκ συντελεσθείσης πράξεως : *tu liberos habes*, *ego habui* σὺ ἔχεις (ἐξακολουθεῖς νὰ ἔχῃς) τέκνα, *ἐγὼ ἔσχηκα*, τ. ἔ. οὐκέτι ἔχω, διότι μου ἀπέθανον ὅσα εἶχα, — *Fuimus Troes, fuit Ilium* ὑπήρξαμεν Τροῶες, ὑπῆρξεν Ἴλιον (ἀλλὰ τώρα δὲν ὑπάρχομεν πλέον, διότι εἶλω τὸν Ἴλιον).

Σημ. Πολλοὶ παρακείμενοι δηλοῦντες τὴν ἐκ τῆς συντελεσθείσης πράξεως προελθοῦσαν κατάστασιν ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐνεσιῶτας (ἄλλου συγγενοῦς ῥήματος) : *novi* ἢ *cognovi* (κατα)μειυάθηκα (ἐπομένως) γινώσκω *scio*. — *consuevi* = *soleo* εἶωθα, — *constiti* = *sto*.

§ 187. Ὁ ὑπερσυντέλικος δηλοῖ *πραῖξιν συντετελεσμένην ἐν τῷ παρελθόντι* : *Cicero ante Caesarem natus erat* ὁ Κικέρων εἶχε γεννηθῆ, ὅτε ἐγεννήθη ὁ Καῖσαρ, — *Caesar ante Ciceronem occisus erat* ὁ Καῖσαρ εἶχε φονευθῆ, ὅτε ἐφονεύθη ὁ Κικέρων.

Σημ. Ὡς οἱ παρακείμενοι *novi*, *cognovi*... ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐνεσιῶτας, οὕτω καὶ οἱ ὑπερσυντέλικοι *poveram*, *cogno-veram*, *consueveram*, *constitueram* ἰσοδυναμοῦν πρὸς τοὺς παρατατικούς *sciebam*, *solebam*, *stabam*.

§ 188. Ὁ ἱστορικὸς παρακείμενος (ἀόριστος) δηλοῖ *πραῖξιν γενομένην ἀπλῶς ἐν τῷ παρελθόντι* : *Romulus urbem Romanam condidit*, — *Pericles quadraginta annos rei publicae Atheniensium praefuit* ὁ Περικλῆς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα τῆς τῶν Ἀθηναίων πολιτείας προέστη.

§ 189. Ὁ μέλλον ἀπλοῦς δηλοῖ *πραῖξιν, ἢ ὁποῖα θὰ γίνεταί ἢ θὰ γίνῃ ποτὲ ἐν τῷ μέλλοντι* : *Verg. Aen. 1,290* : *Vocabitur hic quoque (Augustus) in votis* θὰ ὀνομάζεται καὶ οὗτος (ὁ Αὐγουστος) ἐν ταῖς εὐχαῖς, τ. ἔ. θὰ τιμᾶται καὶ οὗτος ὡς θεός, — *1,199* : *o socii... o passi graviora, dabit deus his quoque (malis) finem* ὦ ἐταῖροι, ὦ βαρύτερα παθόντες, θὰ δώσῃ ὁ θεὸς τέλος καὶ εἰς αὐτὰ (τὰ παρόντα κακά).

Σημ. Ὁ ἀπλοῦς μέλλον κεῖται καὶ ἀντὶ προστακτικῆς : *t u-*

n o n c e s s a b i s, et ea quae habes instituta p e r f i -
c i e s σὺ δὲν θὰ ὀκνήσης (μὴ ὀκνεῖ, μὴ ὀκνήσης) ἢ καὶ θὰ φέ-
ρης (φέρε) εἰς πέρας, καὶ περάτωσε αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχεις καθωρι-
σμένα.

§ 190. Ὁ τετελεσμένος μέλλον δηλοῖ προᾶξιν, ἢ ὁποῖα
θὰ ἔξη συντελεσθῆ ἐν τῷ μέλλοντι : ante horam decimam r e -
d i e r i m u s πρὸ τῆς (προσεχοῦς) δεκάτης ὥρας θὰ ἔχωμεν
ἐπανέλθει.—De Carthagine vereri non ante desinam quam
illam excisam esse cognovero ἀπὸ μέρους τῆς Καρχηδόνας
δὲν θὰ παύσω νὰ ἔχω φόβον πρότερον παρὰ ἀφ' οὗ θὰ ἔχω
μάθει ὅτι κατεσκάφη, δηλ. *πρῶτα θὰ μάθω* ὅτι κατεσκάφη,
καὶ τότε, *ὕστερα*, θὰ παύσω νὰ φοβοῦμαι.

Σημ. Καὶ οἱ τετελεσμένοι μέλλοντες novero, cognovero,
consuevero, constituero ἰσοδυναμοῦν πρὸς τοὺς ἀπλοῦς μέλλον-
τας sciam, solebo, stabo.

§ 191. *Χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπι-
στολαῖς.*

Οἱ Λατῖνοι γράφοντες ἐπιστολὴν πρὸς τινα ἀπόντα ἐλάμβα-
νον συνήθως ὑπ' ὄψιν ὄχι τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτοὶ ἔγραφον,
ἀλλὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν θὰ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν ὁ λαμ-
βάνων αὐτήν· διὰ τοῦτο μετεχειρίζοντο τοὺς χρόνους τοῦ παρελ-
θόντος (παρατατικόν, ἱστορικόν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον)
ἀντὶ τῶν χρόνων τοῦ παρόντος (ἐνεστώτος, παρακειμένου).

Cic. ad Att. 9,10,1 : nihil h a b e b a m, quod s c r i -
b e r e m, neque enim novi quidquam audieram et ad tuas
omnes epistulas r e s c r i p s e r a m p r i d i e (ἀντὶ nihil
h a b e o quod s c r i b a m : neque... a u d i v i... r e s -
c r i p s i h e r i) οὐδὲν ἔχω (ὄπερ) νὰ σου γράψω διότι οὔτε
νέον τι ἤκουσα καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου ὅλας ἀλήνησα χθές, —
s c r i p s i a d t e a n t e l u c e m (ἀντὶ scribo)... γράφω πρὸς σέ
πρὸ τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας, πρὶν φέξῃ.

Β'. Οἱ χρόνοι τῆς ὀριστικῆς ἐν ἐξηρητημέναις προτάσεσιν.

§ 192. Ἐν τῇ χρήσει τῶν χρόνων ἐν ταῖς ἐξηρητημέναις καθ'
ὀριστικὴν προτάσεσιν ἐξετάζεται μάλιστα, ἂν ἢ προᾶξις τῆς ἐξηρ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τημένης προτάσεως εἶναι **σύγχρονος ἢ προγενεστέρα** τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως.

α') Ἐάν αἱ πράξεις τῶν δύο προτάσεων, κυρίας καὶ ἐξηρητημένης, εἶναι ἀκριβῶς **σύγχρονοι**, τίθεται καὶ ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ προτάσει ὁ αὐτὸς χρόνος, ὅστις καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ :

Bene facis, quod manes καλῶς ποιεῖς, διότι μένεις (μένων).

Bene faciebas quod manebas, καλῶς ἐποίεις, διότι ἔμενες (μένων).

Bene fecisti, quod mansisti καλῶς ἐποίησας, διότι ἔμεινας (μείνας).

Bene feceras, quod manseras καλῶς εἶχες κάμει, διότι εἶχες μείνει.

Si praeceptorum patris memor eris, vir bonus ac justus fies ἂν (ἐφ' ὅσον) θὰ εἶσαι μνήμων τῶν παραγγελμάτων τοῦ πατρός, θὰ γίνῃς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος.

Donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχής, πολλοὺς θὰ ἀριθμῆς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

β') Ἐάν ἡ τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως προᾶξις εἶναι **προγενεστέρα** τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως, ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ προτάσει τίθεται

παρακείμενος, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι **ἐνεστώς**,—

ὑπερσυντέλικος, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι **παρακείμενος ἢ παρατατικός**,—

τετελεσμένος μέλλων, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι **μέλλων ἀπλοῦς** :

Cum ad villam veni, hoc ipsum, nihil agere me delectat ὁσάκις **ἤλθον** (ἔρχομαι) εἰς τὴν ἔπαυλιν, αὐτὸ τοῦτο τὸ νὰ μὴ κάμνω τίποτε, μὲ **τέρπει**.

Eraminondas cum in circulum venerat, numquam inde discedebat (ἢ discessit) priusquam sermo ad finem perductus esset ὁ Ἐπαμεινώνδας ὁσάκις εἰς κύκλον (συζητητῶν) εἶχεν ἔλθει (ἤρχετο), οὐδέποτε ἀπεχώρει (ἢ ἀτεχώρησεν) ἐκεῖθεν, πρὶν ἢ (εἰμὴ ἀφ' οὗ) ἢ συζήτησις εἰς τὸ τέλος ἀχθῆ (εἶχε τελειώσει),—Scribam tibi, si quid de fortuna amici nostri cognovero θὰ σου γράψω, ἂν θὰ μάθω [ἂν θὰ ἔχω μάθει] τι περὶ τῆς τύχης τοῦ ἡμετέρου φίλου.

Ἐξαιρέσεις. Μετὰ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους postquam

ἀφ' οὗ, ut (primum), ubi (primum), cum primum, simulat-
que, simulac εὐθύς ὥς, τίθεται παρακείμενος, καὶ ἐν τῇ κυ-
ρία προτάσει παρακείμενος, μολονότι ἢ τῆς ἐξηρημένης προ-
τάσεως προᾶξις εἶναι προγενεσιτέρα τῆς πράξεως τῆς κυρίας προ-
τάσεως: Caesar p o s t q u a m hostium copias non longe
abesse c o g n o v i t, castra posuit ὁ Καῖσαρ ἀφ' οὗ ἔγνω
ὅτι τὰ στρατεύματα τῶν πολεμίων δὲν ἀπεῖχον πολὺ, ἐστρατο-
πέδευσε,—Legati hostium s i m u l a t q u e in castra Ro-
mana v e n e r u n t, statim ad consulem d u c t i s u n t
οἱ πρέσβεις τῶν πολεμίων, εὐθύς ὥς ἦλθον εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν
στρατόπεδον, παρευθὺς πρὸς τὸν ὑπατον ὠδηγήθησαν (ιδὲ καὶ
§ 233).

Δαινισμός. Μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμος d u m, ἐν ᾧ
χρόνῳ, τίθεται ἐνεσιῶς (ἀντὶ παρατατικοῦ) τῆς ὀριστικῆς, εἰ
καὶ ὁ λόγος περὶ πράξεως παρωχημένης. Ἐν τῇ κυρία προτάσει
κεῖται ἱστορ. ἐνεσιῶς ἢ παρατατικός ἢ παρακείμενος: Mardo-
nius d u m apud Plataeas in primis ordinibus p u g n a t,
interfectus est ὁ Μαρδόκιος εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐν ᾧ ἐμάχετο
ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ἐφονεύθη· προβλ. Sall. Cat. 50,1. 56,1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 39ον.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

§ 193. Αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις διακρίνονται, ὡς
καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ (καὶ πάσῃ ἄλλῃ) γλώσσῃ

α) εἰς τὰς **προτάσεις κρίσεως**: Homines pulvis et umbra
sumus οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα κόνις καὶ σκιά, — Avarus semper
eget ὁ φιλάργυρος πάντοτε στερεῖται, — Non possumus omnia
per nos agere δὲν δυνάμεθα πάντα δι' ἡμῶν αὐτῶν νὰ πράτ-
τωμεν, — Mortem nemo sapiens malum esse dixerit τὸν θά-
νατον οὐδεὶς σοφὸς δύναται νὰ εἴπῃ (εἴποι ἄν) ὅτι εἶναι κακόν, —
non semper idem honor floribus vernis est οὐ πάντοτε τοῖς

ἔαρινοῖς ἀνθεσιν ἢ αὐτὴ τιμὴ ἔστι, — dulce et decorum est pro patria mori ἢδὲ καὶ ἔντιμόν ἔστι τὸ ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται **γνώμη, κρίσις, ἀπόφανσις** τοῦ λέγοντος)

β') εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας : Ora et labora προσεύχου καὶ ἐργάζου. — ne dixeris μὴ εἶπης, — mortem ne timeamus τὸν θάνατον μὴ φοβώμεθα, — Sibi quisque consulat ἕκαστος ἃς σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ, — Eamus ἴωμεν, — Amemus patriam, pareamus magistratibus, consulamus bonis : speremus quae volumus, sed quod acciderit, fortiter feramus ἃς ἀγαπῶμεν τὴν πατρίδα, ἃς ὑπακούωμεν εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἃς βουλευώμεθα ὑπὲρ τῶν χρηστῶν ἃς ἐλπίζωμεν ὅσα θέλωμεν, ἀλλ' ὅ,τι ἂν συμβῇ, γενναίως ἃς φέρωμεν. (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται **ἐπιθυμία** τοῦ λέγοντος).

§ 194. Καὶ προτάσεις κρίσεως καὶ προτάσεις ἐπιθυμίας δύνανται νὰ ἐξενεχθοῦν μετὰ ἐρωτήσεως : τότε ὀνομάζομεν αὐτὰς **ἐρωτηματικὰς προτάσεις**.

Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις κρίσεως : Ubinam gentium sumus ? ποῦ γῆς ἔσμεν ; — quid magis est saxo durum, quid mollius aqua ? (unda ?) τί εἶναι μᾶλλον τοῦ βράχου (τῆς πέτρας) σκληρόν, τί μαλακώτερον τοῦ ὕδατος ; — quis hoc credat ? τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ τοῦτο ; — Cic. de imp. Gn. Pomp. 31 : Hoc tantum bellum : quis umquam arbitraretur aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici posse ? — τοῦτον τὸν τόσον μέγαν πόλεμον . . . τίς ποτε θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ περατωθῇ, ἢ ὑπὸ πάντων τῶν στρατηγῶν εἰς ἓν ἔτος ἢ εἰς πάντα τὰ ἔτη ὑπὸ ἑνὸς στρατηγοῦ ;

Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐπιθυμίας : Quid faciam ? τί νὰ κάμω ; — Quo me vertam ? ποῦ νὰ στραφῶ ; **ποῖ ἰσχύωμαι** ; — Quid dicerem ? τί νὰ ἔλεγα ; — Cic. p. Sest. 42 43 : Haec cum viderem quid agerem iudices ? . . . Contenderem contra tribunum plebis privatus armis ? ἀφ' οὗ ἔβλεπα ταῦτα τί νὰ ἔκαμνα, ὦ δικασταί ; . . . Νὰ ἐναντιωθῶ δι' ὀπλων ἐγὼ ἰδιώτης ὢν κατὰ τοῦ δημάρχου ;

§ 195. Αἱ προτάσεις κρίσεως ἐκφέρονται **καθ' ὀριστικὴν ἢ**

καθ' ὑποτακτικὴν (μόνον conjunctivus potentialis καὶ conjunctivus irrealis). Ἡ ἄρνησις *non, neque, nemo, numquam, nihil*.

Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται **καθ' ὀριστικὴν** χρόνου μέλλοντος (μὲ ἄρνησιν *non, neque. . .*), **καθ' ὑποτακτικὴν** (conjunctivus hortativus, conj. concessivus, conj. jussivus καὶ conj. prohibitivus) καὶ **κατὰ προστακτικὴν**. Ἡ ἄρνησις, *ne, neve, nihil, nemo, numquam*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 40όν.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ

§ 196. *Αἱ ἐγκλίσεις ἐν τοῖς ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι.*

α'. Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν ὀριστικὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ δηλοῖ τι ὡς **πραγματικόν**: *Mors aequo pede pulsata pauperum tabernas regumque tures* ὁ θάνατος ἐξ ἴσου [ἴσω ποδὶ] πλήττει (τόσον) τὰς καλύβας τῶν πτωχῶν (ὅσον) καὶ τοὺς πύργους τῶν βασιλέων.—*Caesar vicit Pompeium* ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε τὸν Πομπήιον.

Σημ. Ἐάν ἡ πρότασις εἶναι ἄρνητικὴ, τίθενται αἱ λέξεις *non—neque, neque—neque, nec—nec, ne—quidem*.

β') Ὑποτακτικὴ: Αὕτη ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ἐν πλείονι χρήσει, ἀντιστοιχοῦσα οὐ μόνον πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ τὴν προστακτικὴν καὶ τὴν ὀριστικὴν ἐνίοτε, καὶ παριστᾷ τὸ λεγόμενον ὡς **δυνατὸν** ἢ ὡς **ἐπιθυμητόν**, ἢ ὡς **ἀπλῆν σκέψιν**, ἢ ὡς **ἀπραγματοποίητον**.

Κατὰ ταῦτα ἡ ὑποτακτικὴ εἶναι :

1. *conjunctivus potentialis* (ἐνεστώτος, παρατατικοῦ καὶ παρακειμένου μόνον), ἑλλήν. δυνητικὴ εὐκτικὴ ἢ ἄρνησις εἶναι *non, neque—neque. . .* (ὡς καὶ ἐν τῇ ὀριστικῇ) : *nemo dubitet* οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ, — *dicat* ἢ *dixerit* *quispiam* λέγοι ἢ εἶποι τις ἄν (νῦν), — *Cic. de off.* 3, 170 : *stultum*

hominem, dixerit quispiam, — quid aliud faceret? τί ἄλλο ἂν ποιοίη; τί ἄλλο ἂν ἐποίει;

2. *conjunctivus optativus* (παντὸς χρόνου), ἑλλην. **εὐκτική καθαρὰ** ἢ ἄρνησις *ne: sis felix* εἴης εὐτυχής, — *ne viverem* εἶθε νά μὴ ἕζων.

Τῆς τοιαύτης (εὐκτικῆς) ὑποτακτικῆς προτάσσεται πολλάκις τὸ *utinam* εἶθε: Cic. Catil. 1, 22: *utinam tibi istam mentem di mortales duint!* εἶθε οἱ ἀθάνατοι θεοὶ νά σου δώσουν (νά σου ἔδιδον) αὐτὴν τὴν σκέψιν, τὴν διάνοιαν.

3. *conjunctivus (ad)hortativus* ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου, ἑλλην. **ὑποτακτικὴ ἢ προστακτικὴ** ἢ ἄρνησις *ne: eamus* ἴωμεν, — *audiatur et altera pars* ἄς ἀκουσθῆ καὶ ἡ ἑτέρα μερίς, — *pericula ne timeamus, socii* τοὺς κινδύνου: ἄς μὴ φοβηθῶμεν, ἄς ἀψηφήσωμεν, ὧ ἑταῖροι, — *viderint sapientes* ἄς ἴδουν οἱ σοφοί.

4. *conjunctivus dubitativus* ἢ *deliberativus* (ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ μόνον), ἑλλ. **ὑποτακτικὴ ἀπορηματικὴ**: ἢ ἄρνησις *non: quo me vertam?* ποῦ τράπωμαι; Virg. Aen. 3, 39: *loquar an sileam?* νά το εἶπω ἢ νά το σιωπήσω; *cur ego non laeter?* διατι ἐγὼ νά μὴ χαίρω; — *quid facerem?* τί νά ἔκαμνα;

5. *conjunctivus concessivus* (ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου μόνον), ἑλλην. **ὑποτακτικὴ παραχωρητικὴ ἢ συγκαταθετικὴ** ἢ ἄρνησις *ne: oderint dum metuant* **μισούντων, μόνον δεδιότων**, ἄς μὲ μισοῦν, ἀρκεῖ μόνον νά με φοβοῦνται. — *ne sit summum malum dolor, malum certe est* ἄς μὴ εἶναι, ἔστω, δέχομαι, ὅτι δὲν εἶναι μέγιστον κακὸν ἢ λύπη, πάντως ὅμως εἶναι κακόν.

6. *conjunctivus irrealis* (παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου μόνον), ἑλλ. **ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου μειὰ τοῦ ἂν** ἢ ἄρνησις *non: sine amicitia vita tristis esset* ἄνευ φιλίας (ἀγάπης) ὁ βίος θὰ ἦτο (ἀλλὰ δὲν εἶναι, διότι ὑπάρχει φιλία), ἀνιαρός, — *haec Caesar numquam neque fecisset neque passus esset* ταῦτα ὁ Καῖσαρ οὐδέποτε οὔτε θὰ εἶχε κάμει οὔτε θὰ εἶχεν ἀνεχθῆ.

γ') **Προστακτικὴ**: Καὶ αὕτη ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν προστακτικὴν τῆς ἑλλην. γλώσσης.

Ἡ μὲν τοῦ ἐνεστώτος προστακτικὴ κυρίως τίθεται, ὅταν τὸ προστασώμενον πρέπει ἀμέσως νὰ ἐκτελεσθῇ ἢ ὅταν πρέπει νὰ γίνεται πάντοτε : Cic. Cat. 1,20 : *egredere ex urbe, Catilina, libera rempublicam metu...* (ἔξελθε ἀμέσως τώρα) ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἀπάλλαξον τὴν πολιτείαν ἀπὸ τοῦ φόβου, — *ora et labora* (πάντοτε) προσεύχου καὶ κοπιάζε, **σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει.**

Ἡ δὲ τοῦ μέλλοντος προστακτικὴ τίθεται, ὅταν τὸ προστασώμενον πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφ' οὗ γίνῃ ἄλλο τι πρότερον, ἢ καθόλου ἐν τῷ μέλλοντι (ὄχι ἀμέσως) : *Cras petito, dabitur ; nunc abi* αὐριον ἔλα καὶ ζήτησέ το, θά σου δοθῇ· τώρα πήγαινε, — *Consules summum jus habent ; nemin parento ; illis salus populi suprema lex esto* οἱ ὕπατοι (ὅταν θὰ κατασταθοῦν) ἄς ἔχουν τὸ μέγιστον δικαίωμα, τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν· μηδενὶ νὰ ὑπακούουν· δι' αὐτοὺς ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ ἔστω ὁ ὕψιστος νόμος.

Σημ. α'. Ἐπειδὴ ἡ προστακτικὴ ἔχει μόνον ἐνεστώτα καὶ μέλλοντα καὶ τοῦ πρώτου οὐχὶ πάντα τὰ πρόσωπα, ἐννοεῖται ὅτι διὰ τούτων ἀναπληροῖ καὶ τὸν παρακείμενον καὶ ἀόριστον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· καὶ ἡ διάκρισις δὲ μεταξὺ προστακτικῆς ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος οὐχὶ πάντοτε δυνατή.

Σημ. β'. Ἡ προσταγὴ γίνεται ἡπιωτέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *quaeso* παρακαλῶ καὶ *quaesumus* παρακαλοῦμεν : *dic mihi, quaeso* εἰπέ μου, παρακαλῶ, —

ἢ γίνεται χοῆσις τῆς ὑποτακτικῆς, ἀντὶ τῆς προστακτικῆς, μετὰ τοῦ *velim* ἢ καὶ ἄνευ τούτου : *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν ἔχῃς τὴν εὐχαρίστησιν, — *Virg. Aen. 1,330 : nostrum leves laborem et...* *doceas* ἀνακούφισον (ἂν ἔχῃς τὴν καλωσύνην) τὸν ἀγῶνά μας καὶ δίδαξον (εἰπέ).

Σημ. γ'. Ἀντὶ μόνον *vale* λέγεται καὶ *fac ut valeas* ἢ *cura ut valeas* ὑγιάινε, ἔρρωσο, — *fac animo forti sis* ἴσθι γενναῖος.

§ 197. Ἡ ἀπαγόρευσις δηλοῦται

1. διὰ τοῦ *ne* μετὰ προστακτικῆς (ἐν τοῖς νόμοις καὶ παρὰ ποιηταῖς) : *Hominem mortuum in urbe ne sepelito* *neve mrito* ἄνθρωπον τεθνεῶτα ἐν τῇ πόλει μὴ θαπτέτω (τίς), μηδὲ καίτω, — *Verg. Aen. 2,48 : equo ne credite, Teucri,* εἰς τὸν ἵππον μὴ δίδετε πίστιν, ὦ Τρωῆες.

2. (ἐπὶ β' προσώπου) διὰ τοῦ *noli* ἢ *nolite* μετ' ἀπαρεμφάτου : *noli me tangere* μὴ μου ἅπτου, — *noli turbare circulos meos* μὴ μου τοὺς κύκλους τάραιτε, — *nolite id velle, quod fieri non potest* μὴ γυρεύετε πρᾶγμα, ποῦ δὲν δύναται νὰ γίνη.

3. διὰ τοῦ *cave* μεθ' ὑποτακτικῆς (ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.) *cave eas* μὴ πηγαίνης.

4. διὰ τοῦ *ne* μεθ' ὑποτακτικῆς : *ne facias* μὴ κάμνε, — *ne feceris* μὴ κάμης, — *puer ne telum habeat* παῖς μὴ ἔχέτω ὄπλον.

5. διὰ τοῦ *non* μετὰ μέλλοντος ὀριστικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : *non fecies* οὐ ποιήσεις (πρβλ. **οὐ φρονεύσεις**...).

6. διὰ τοῦ *fac ne* μεθ' ὑποτακτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : *fac ne omittas* μὴ παρᾶλειπε, μὴ παρᾶλείπης.

7. διὰ τοῦ *parce* μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ μετὰ δοτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : *Ovid. remed. amor. 3* : *parce damnare* μὴ καταδικάζης, — *Verg. Aen. 1,257* : *parce metu* (δοτ.) μὴ φοβοῦ — πρβλ. καὶ 1,463 : *solve metus* μὴ φοβοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 41^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

§ 198. Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν γένους οὐδαιτέρου πτώσεως ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς : *errare humanum est* τὸ πλανᾶσθαι ἔστιν ἀνθρώπινον, — *mentiri turpe est* τὸ ψεῦδεσθαι ἔστιν αἰσχρόν, — *mori nemo sapiens miserum dixit* τὸν θάνατον οὐδεὶς σοφὸς συμφορὰν ἠγήσατο, — *docto homini vivere est cogitare tō* σοφῷ ζῆν ἔστι διανοεῖσθαι, — *unā salus victis, nullam sperare salutem* μία τοῖς ἠττημένοις σωτηρία, οὐδεμίαν νὰ ἐλπίζουν σωτηρίαν.

Δέχεται τοὺς αὐτοὺς προσδιορισμούς, οὓς καὶ οἱ ἄλλοι τύποι τοῦ οἰκείου ῥήματος : *beate vivere* τὸ εὐδαιμόνως ζῆν, — *parcere victis* τὸ φείδεσθαι τῶν ἠττημένων, — *obtrectare aliis nihil utilitatis habet* τὸ τοὺς ἄλλους ζηλοτυπεῖν οὐδὲν ὠφελεῖ, — *Caesar multos nationes imperio populi Romani parere as-*

suefecit ὁ Καῖσαρ πολλά ἔθνη ἐσυνήθισε νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ.

§ 199. Καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι καθόλου οἷα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τ. ἔ. τίθεται :

1. Ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων φράσεων καὶ ἀπροσώπων ῥημάτων : dulce et decorum est pro patria mori ἡδὺ καὶ ἔντιμόν ἐστι (τὸ) ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν, — oratorem irasci minime decet τὸν ῥήτορα ὀργίζεσθαι ἥκιστα προσήκει, — aequum est cives civibus parcere δίκαιον εἶναι πολιτῶν νὰ φείδωνται πολιτῶν, — patriae irasci nefas est τῇ πατρίδι ὀργίζεσθαι οὐχ ὄσιον (ἐστί).

Παρὰ τὸ ἀπαρέμφατον esse καὶ τὰ ἄλλα συνδετικά (fieri, manere. . . § 124 σημ.), τὸ κατηγορούμενον (ἂν δὲν εἶναι γενικὴ ἢ ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος) τίθεται

α') κατ' αἰτιατικὴν : turpe est mendacem esse αἰσχρὸν (ἐστί) (τὸ) εἶναι (τινὰ) ψευδολόγον.

β') κατὰ δοτικὴν, ἔαν τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ὑποκείμενον τοῦ licet ἢ ἄλλου ῥήματος καὶ ἔχη τὸ ῥῆμα τοῦτο παρ' ἑαυτῶ δοτικὴν προσωπικὴν : nemini licet esse mendaci οὐδενὶ ἔξεστιν εἶναι ψευδολόγῳ, — Ovid. Metam. 8,690 : vobis immunibus huius esse mali dabitur πρὸβλ. ἑλλήν. παντὶ προσήκει ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι.

Σημ. Ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τίθεται κατ' αἰτιατικὴν : Caes. bg. 3,1,1 : is enim erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret πρὸβλ. ἑλλήν. ἐδέοντό μου προσιάτην (ἀντὶ προσιάτου) γενέσθαι.

2. Ὡς ἀντικείμενον πολλῶν τάξεων ῥημάτων, ἀντιστοίχων πρὸς τὰς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετ' ἀπαρεμφάτου συντασσομένας.

Τὸ ὡς ἀντικείμενον τιθέμενον ἀπαρέμφατον εἶναι ἢ εἰδικὸν ἢ τελικόν.

§ 200. Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται :

Τὰ λεκτικά, τὰ δοξαστικά, τὰ αἰσθητικά καὶ τὰ γνωστικά ῥήματα : Democritus dicebat innumerabiles esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι, — Puto te non recte judicare ἡγοῦμαι σε οὐκ ὀρθῶς κρίνειν. — Catonem dice re audiri ἔγχευσα τὸν Φηριπολήθηκα ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Κάτωνα γὰ λέγει, — *audio illum abisse* ἀκούω (γὰ λέγουν) ὅτι ἐκεῖνος ἀπῆλθε, — *Scio plerosque scripsisse*, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse γνωρίζω ὅτι πάμπολλοι ἔχουν γράψει ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἀσίαν βασιλεύοντος (ἀκόμη) τοῦ Ξέρξου.

§ 201. Εἰς τὰς ἀνωτέρω τάξεις ῥημάτων ἀνήκουν καὶ τὰ σημαίνοντα *ἐλπίζειν, πιστεύειν* (δοξαστικά), *ὑπισχνεῖσθαι, ὀμνύναι, ἀπειλεῖν, μέμφεσθαι* (λεκτικά), *μεμνήσθαι, κ. ἄ.* : Xerxes se Graecos facile victurum esse speravit ὁ Ξέρξης ἤλπισεν ὅτι εὐκόλως θὰ νικήσῃ τοὺς Ἕλληνας, — Pausanias regi Persarum se Graeciam sub eius potestatem redacturum esse promisit ὁ Πausανίας ὑπέσχετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν ὅτι θὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ (τοῦ βασιλέως) τὴν Ἑλλάδα, — Catilina se urbem Romam incendio deleturum esse iuravit (ἢ minatus est) ὁ Κατιλίνας ὤμοσεν (ἢ ἠπειλήσεν) ὅτι θὰ καταστρέψῃ διὰ πυρκαϊᾶς τὴν πόλιν Ῥώμην, — Cato queritur in concione sese proditum esse a Pompeio ὁ Κάτων παραπονεῖται ἐν συναθροίσει (τοῦ λαοῦ) ὅτι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου, — *memento te hominem esse* μένησο ἄνθρωπος εἶναι.

§ 202. Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται καὶ τὰ *δείξεως καὶ δηλώσεως* σημαντικά (ἐν τῇ ἑλληνικῇ μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς) : Cic. p. Rosc. Amer. 79: *ego contra ostendo, nihil eorum fecisse Roscium* ἐγὼ τοῦναντίον (ἀπο)δεικνύω ὅτι οὐδὲν ἐκ τούτων ἔπραξεν ὁ Ῥώσκιος, — *Tuscul. 4,51: qui (Scipio) hoc Stoicorum verum esse declaravit, numquam privatum esse sapientem* ὅστις (Σκιπίων) κατέστησε δῆλον ὅτι ἀληθεύει τὸ τῶν Στωικῶν, ὅτι δηλ. οὐδέποτε ὁ ἰδιώτης εἶναι σοφός.

§ 203. Εἰδικὸν εἶναι καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τὸ ἐξαρθώμενον ἐκ τῶν ψυχικοῦ πάθους σημαντικῶν ῥημάτων *gaudeo, doleo, laetor, aegre (moleste, graviter) fero, indignor, miror, admiror...* : *Galli populi Romani exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia moleste ferebant* οἱ Γαλάται βαρέως ἔφερον (ἠγανάκτουν) ὅτι ὁ στρατός τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ διεχρίμαζε καὶ παρέτεινε τὴν διαμονήν του ἐν Γαλατίᾳ.

Σημ. Μετὰ τὰς ἀνωτέρω τάξεις ῥημάτων δύναται ν' ἀκοψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λουθῆ σπανιώτερον ἀντὶ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ εἰδικῆ πρό-
τασις διὰ τοῦ *quod*.

Προσοχή. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ
ἐξαρωμένου ἐξ ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ ῥήματος, τίθεται
πάντοτε καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας καὶ ἐπὶ ἐιεροπροσωπίας,
καὶ ἢ κατ' αἰτιατικὴν : Fateor me erasse ὁμολογῶ ὅτι
ἐπλανήθην, — nego me esse mendacem ἀρνοῦμαι ὅτι εἶμαι
ψεύστης, — juramus nos (αἰτιατ.) te non deserturos esse
ὀμνύομεν ὅτι δὲν θά σε ἐγκαταλίπωμεν, — Socrates dicere sole-
bat, se nihil scire ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οὐδὲν
οἶδε, «*ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα*», — simulo me inimicum esse
Verri, προσποιῶμαι ὅτι εἶμαι ἐχθρὸς τοῦ Οὐέρον.

Μόνον ὅταν τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται ἐκ προσωπι-
κοῦ παθητικοῦ ῥήματος, τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ ἐννοεῖται πάντοτε
κατ' ὀνομαστικὴν : Homerus dicitur caecus fuisse ὁ Ὅμηρος
ἄγεται ὅτε ἐγίνε τυφλός. — Prisci homines dicuntur nudi
vivere οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι λέγονται ὅτι ἔζων γυμνοί. — Ve-
teres Germani fortissimi fuisse feruntur οἱ παλαιοὶ Γερμα-
νοὶ ἀναφέρονται ὅτι ὑπῆρξαν γενναιότατοι, — Cic. ad famil. 16,
12,4 : multique idem facturi esse dicuntur καὶ πολλοὶ λέ-
γονται ὅτι θὰ πράξουν τὸ αὐτό.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου,
τοῦ ἐξαρωμένου ἐκ προσωπικοῦ παθητικοῦ ῥήματος, πάντοτε
εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος.

§ 204. Μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται

1. Τὰ **ἐφεικὰ**, τὰ **δυννητικά** καὶ καθόλου τὰ σημαίνοντα
ἔχειν ἱκανότητα τοῦ ποιεῖν τι : Omnes homines beati esse
cupiunt πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ εἶναι εὐδαίμονες, —
Beatus esse sine virtute nemo potest εὐδαίμων οὐδεὶς δύνα-
ται νὰ εἶναι ἄνευ ἀρετῆς, — Vincere scis, Hannibal, victoria
uti nescis γνωρίζεις (ἔχεις τὴν ἱκανότητα) νὰ νικᾷς, ὁ Ἄννιβα,
ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις νὰ χρησιμοποιοῦς τὴν νίκην, — Scribere
scribendo, dicendo dicere, discas νὰ γράφῃς διὰ τοῦ γράφειν
(γράφων), νὰ λέγῃς διὰ τοῦ λέγειν θὰ μάθῃς.

2. Τὰ **ἐνάροξεως** καὶ **λήξεως** σημαντικά : Cic. p. Mil. 21 :
caedere incipiunt eius servos ἀρχίζουν νὰ φονεύουν τοὺς δού-
λους αὐτοῦ, — in Catil. 4,3 : mihi parcere ac de me cogitare

desinite παύσατε νὰ φείδεσθε ἐμοῦ καὶ νὰ σκέπτεσθε περὶ ἐμοῦ.

§ 205. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μὲν ἐξαρτωμένου ἐκ ῥήματος δυνητικοῦ ἢ σημαίνοντος ἔχει ἱκανότητα τοῦ ποιεῖν τι.

ἐκ ῥήματος ἐνάροξεως ἢ λήξεως σημαντικοῦ,

ἐκ τοῦ soleo ἢ ἐκ τοῦ debeo,

καθόλου παντὸς τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, οὗ τὸ ὑποκείμενον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἔξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, **παραλείπεται πάντοτε** ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικήν: Cic. p. Mur. 4: e portu solventibus ii, qui jam in portum ex alto invehuntur, praecipere. solent εἰς τοὺς ἐκ τοῦ λιμένος ἀπαίροντας οἱ ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους εἰς τὸν λιμένα καταπλέοντες συνηθίζουν νὰ διδάσκουν,—3: auctor...defensorque periculi esse debebit, —Ovid. Metam. 6,47-48: solet aer purpureus fieri, —

Τοῦ δὲ ἐξαρτωμένου ἐξ ἐφετικοῦ ῥήματος, ἐπὶ **ταυτοπροσωπίας** συνήθως παραλείπεται, ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικήν: Cic. in Verr. 1,21: cupiebam animi dolorem vultu tegere et taciturnitate celare ἐπεθύμουν τὴν τῆς ψυχῆς μου λύπην διὰ τῆς (πλαστῆς εὐθύμου) ὄψεως νὰ καλύψω καὶ διὰ τῆς σιγῆς ν' ἀποκρύψω.—Cato esse quam videri bonus malebat ὁ Κάτων νὰ εἶναι παρὰ νὰ φαίνεται καλὸς προετίμα.

Μόνον ἂν τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ συνδετικὸν esse μετὰ κατηγορουμένου, **δύναται σπανιώτερον** νὰ τεθῇ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου **καὶ δὴ** κατ' αἰτιατικήν: Cic. Catil. 1,4: cupio, patres conscripti, me esse clementem, cupio me... non dissolutum videri, θέλω, πατέρες συγκλητικοί, νὰ εἶμαι ἐπιεικῆς, θέλω νὰ μὴ φαίνομαι ὀλίγωρος,—Alexander Jovis filium non modo se dici, sed etiam haberi volebat ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελεν ὄχι μόνον νὰ λέγεται υἱὸς τοῦ Διός, ἀλλὰ καὶ νὰ νομίζεται.

Σημ. Ἐπὶ **ἐτεροπροσωπίας** κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πάντοτε τίθεται ἢ ἐννοεῖται κατ' αἰτιατικήν.

§ 206. Τὸ **ἀπαρέμφατον ἀπολύτως**. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τίθεται ἐνίοτε τὸ ἀπαρέμφατον **ἀπολύτως**, τ. ἔ. μὴ ἐξαρτώμενόν πόθεν, δηλοῖ δὲ τότε ἀγανάκτησιν, θαυμασμόν, ἐκπληξιν: Cic. ad famil. 14,1,1: me miserum! te ista vir-

tute, fide, probitate, humanitate, in tantas aerumnas propter me incidisse! φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχή! σὺ μὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, τὴν πίστιν, τὴν χρηστότητα, τὴν φιλανθρωπίαν, εἰς τηλικαύτας δυστυχίας ἐξ αἰτίας ἐμοῦ νὰ ἔχῃς ἐμπέσει!— Verg. Aen. 1, 37: mene incepto desistere victam! ἐγὼ νὰ ἀποστῶ τοῦ ἐγχειρήματός μου ἡττημένη!

§ 207. *Ἱστορικὸν ἀπαρέμφατον, infinitivus historicus.* Ὅπως ἰδιαίτιστα τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐνεστῶτος χρόνου ἀντὶ παρατακτοῦ τῆς ὀριστικῆς ἐν ἱστορικῇ διηγήσει γεγονότων τοῦ παρελθόντος· τὸ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον λέγεται *ἱστορικὸν* καὶ ἔχει τὸ ὑποκείμενόν του *κατ' ὄνομαστικῆν*: Caes. bg. 1, 16: Interim Caesar Aeduos frumentum flagitare (ἀντὶ flagitabat) ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Καῖσαρ ἀπῆτει ἀπὸ τῶν Αἰδούσων σῖτον.—Sall. Cat. 60, 4: Interea Catilina cum expeditis in prima acie versari, laborantibus succurere integros pro sauciis arcescere, omnia providere, multum ipse pugnare, saepe hostem ferire. Strenui militis et boni imperatoris officia simul exsequeretur ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κατιλίνας μετὰ τῶν ψιλῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ πρώτῃ παρατάξει (γραμμῇ) ἀνεστρέφετο, τοῖς πιεζομένοις ἐβοήθει...

§ 208. *Χρόνοι τοῦ ἀπαρεμφάτου.*

α'. Ὁ ἐνεστῶς τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνει προᾶξιν *συγχρότως γιγνομένην* μὲ τὴν προᾶξιν τὴν δηλουμένην διὰ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον:

audio	te dicere	σὲ ἀκούω νὰ λέγῃς (τόρα)
audiebam		σὲ ἤκουον (τότε) νὰ λέγῃς (τότε)
audivi		σὲ ἤκουσα (κάποτε) νὰ λέγῃς (τότε)
audiam		θὰ σὲ ἀκούσω (εἰς τὸ μέλλον) νὰ λέγῃς (τότε).

β'. Ὁ παρακείμενος σημαίνει προᾶξιν *γενομένην* ἤδη πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, δηλουμένης προᾶξεως:

nuntio	amicum venisse	ἀναγγέλλω	ὅτι ὁ φίλος ἦλθε πρὸ τῆς ἐμῆς ἀναγγελίας
nuntiabam		ἀνήγγελλον	
nuntiavi		ἀνήγγειλα	
nuntiabo		θ' ἀναγγείλω	
nuntiavero		θὰ ἔχω ἀναγγεῖλει	
nuntiaveram	εἶχον ἀναγγεῖλει		

Cip. p. Mur. 6 : negat (Cato) esse eiusdem severitatis Catilinam e x p u l i s s e (τοῦτο εἶχεν ἤδη γίνει) et nunc pro L. Murena d i c e r e (τοῦτο γίνεται καθ' ὄν χρόνον ὁμιλοῦν ὁ Κάτων καὶ Κικέρων).

γ'. Ὁ μέλλων σημαίνει προᾶξιν **γενησομένην** μετὰ τὴν προᾶξιν τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον :

spero	amicum venturum esse	ἐλπίζω	ὅτι ὁ φίλος θὰ ἔλθῃ (μετὰ τὸν χρόνον καθ' ὄν ἐγὼ ἐκφράζω τὴν ἐλπίδα...)
sperabam		ἤλπιζον	
sperabo		θὰ ἐλπίσω	
speravi		ἤλπισα	
speraveram		εἶχα ἐλπίσει	
speravero	θὰ ἔχω ἐλπίσει		

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ τελικὰ ἀπαρέμφατα, εἰ καὶ σημαίνουν προᾶξιν γενησομένην μετὰ τὴν προᾶξιν τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται, εἶναι κανονικῶς χρόνου **ἐνεστωτός** : *senatui videtur* (*videbatur, visum est...*) *mittere legatos* τῇ συγκλήτῳ δοκεῖ (ἐδόκει, ἔδοξε...) νὰ πέμψῃ (ἢ νὰ πέμπῃ) πρέσβεις.

2. Ἀπὸ τοῦ *memini* ἐξαρτᾶται ἀπαρέμφατον.

α'. **χρόνου ἐνεστωτός**, ὅταν ἡ προᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς **γενομένη** ἐν τῷ παρελθόντι : *memini mihi patrem n a r r a r e* ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ πατήρ μου μοῦ διηγεῖτο, — Cic. Catil. 1,7 : *meministine me dicere in senatu...*? ἐνθυμεῖσαι ὅτι ἐγὼ ἔλεγα ἐν τῇ συγκλήτῳ...;

β'. **χρόνου παρακειμένου**, ὅταν ἡ προᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς **γενομένη** ἐν τῷ παρελθόντι : Cic. p. Rosc. Amer. 122 : *meministis me ita d i s t r i b u i s s e* *initio causam* ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἐγὼ οὕτω ἐχώρισα ἐν ἀρχῇ τὴν ὑπόθεσιν.

3. Ἀπὸ τῶν ῥημάτων *possum, volo, nolo* δὲν σχηματίζεται μέλλων ἀπαρεμφάτου, ἀλλ' εἶναι ἐν χρήσει ὁ ἐνεστωτός αὐτῶν καὶ ὅταν ἡ προᾶξις εἶναι μέλλουσα :

Principes totius Galliae sese potiri posse sperant οἱ ἡγεμόνες ἐλπίζουν ὅτι θὰ δυνηθοῦν νὰ γίνουν κύριοι ἀπάσης τῆς Γαλατίας, — Cic. divin. in Caec. 4 : *sperabam hanc posse molestiam demoveri* ἤλπιζον ὅτι **θὰ εἶναι δυνατόν** ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' ἐμοῦ αὕτη ἡ ἐνόχλησις.

4. Ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου μέλλοντος χρόνου γίνεται χρῆσις καὶ τῆς περιφράσεως *fore ut* μετὰ ἐνεσιῶτος ἢ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς : *credo fore ut hanc artem discas* πιστεύω ὅτι **θα μάθης** αὐτὴν τὴν τέχνην. — *sperabant fore ut ea consilia illustrarentur* ἤλπιζον ὅτι **θα διελευκανθοῦν** αὐτὰ τὰ σχέδια.

Σημ Ἡ διὰ τοῦ *fore ut*... περιφρασις εἶναι **συνηθεσιότη** ἐπὶ τῶν παθητικῶν ῥημάτων καὶ **ἀναγκαία** ἐν οἷς ῥήμασι δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ μέλλων ἀπαρεμφάτου : *Caesar speravit fore ut Ariovistus pertinacia desisteret* ὁ Καῖσαρ ἤλπισεν ὅτι ὁ Ἀριόβιστος θ' ἀφήσῃ τὴν ἐπιμονήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 42^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΟΥΠΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟΥ

§ 209. Τὸ εἰς *-um* σουπῖνον τίθεται μετὰ τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα, ἵνα δηλώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς κινήσεως : *Totius fere Galliae legati ad Caesarem venerunt gratulatum* ἀπάσης σχεδὸν τῆς Γαλατίας πρέσβεις πρὸς τὸν Καῖσαρα ἤλθον ἵνα τὸν συγχαροῦν.

§ 210. Τὸ εἰς *-u* σουπῖνον τίθεται παρὰ τινα ἐπίθετα καὶ (σπανιώτερον) παρὰ τὰς φράσεις *fas est* καὶ *nefas est* εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς : *Nestor erat jucundissimus auditu* ὁ Νέστωρ ἦτο εὐαρεστότατος εἰς τὸ νά τον ἀκούῃ τις (ὀμιλοῦντα), — *terribile dictu* φοβερόν εἰπεῖν, — *Cic. Tuscul. 5, 37 : si hoc fas est dictu* εἰ τοῦθ' ὅσιον εἰπεῖν.

§ 211. Τοῦ γερουνδίου αἱ πτώσεις ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου (συνήθως τοῦ ἐνεσιῶτος χρόνου) μετὰ τὸ ἄρθρον :

Ὀνομαστική : τὸ μανθάνειν *discere*
Γενική : τοῦ μανθάνειν *discendi*
Δοτική : τῷ μανθάνειν *discendo*
Αἰτιατική : τὸ μανθάνειν *discere* ἢ (μετὰ προθ. π. χ. *ad*) *discendum*

Ἀφαιρετική : διὰ τοῦ μανθάνειν *discendo*

Ἡ **γενικὴ τοῦ γερονδίου** τίθεται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἢ μετὰ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ γενικῆς (§ 155). *ars scribendi* ἡ τέχνη τοῦ γράφειν, — *hī emandi causa* τοῦ διαχειμάσαι χάριν, — *Romani erant cupidissimi bellandi* οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν φιλοπολεμώτατοι, — *Romani antiqui erant insueti navigandi* οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἦσαν ἄπειροι τοῦ ναυτίλλεσθαι.

Ἡ **δοτικὴ τοῦ γερονδίου** τίθεται παρὰ τὰς φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ παρὰ τὸ *esse* ἐν τῇ σημασίᾳ **εἶναι εἰς θέσιν, ἰκανὸν εἶναι**, — παρὰ τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere*... καὶ παρὰ τίνα ἐπίθετα *aptus, idoneus, utilis*... καὶ δηλοῖ **σκοπὸν, τὸ πρὸς τί, τὸ διὰ τί**: *vix mihi datur tempus scribendo* μόλις μοῦ δίδεται καιρὸς πρὸς τὸ γράφειν, — *da operam legendo* δὸς ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ἀναγινώσκειν.

Προβλ. *tres viri* (ἢ *III viri*) *coloniae deducendae* (ιδὲ κατωτέρω § 214) τρεῖς ἄνδρες (κατασταθέντες) εἰς ἴδρυσιν ἀποικίας.

Ἡ **αἰτιατικὴ τοῦ γερονδίου (μετὰ προθέσεων πάντοτε)** δηλοῖ συνήθως **ἀναφοράν, σκοπὸν**... *pauci sunt apti ad regnum* ὀλίγοι εἶναι ἐπιτήδαιοι πρὸς τὸ βασιλεύειν, — *aqua utilis ad bibendum* ὕδωρ ὠφέλιμον εἰς τὸ πίνειν, ὕδωρ πόσιμον.

Ἡ **ἀφαιρετικὴ τοῦ γερονδίου** ἄνευ προθέσεως δηλοῖ **ὄργανον ἢ τρόπον**: *mens discendo alitur et cogitando* ὁ νοῦς τρέφεται διὰ τοῦ μανθάνειν καὶ τοῦ διανοεῖσθαι, — *currendo ac luctando corpus confirmatur* διὰ τοῦ τρέχειν καὶ διὰ τοῦ παλαίειν τὸ σῶμα κρατύνεται, —

Μετὰ προθέσεων δηλοῖ διαφόρους σχέσεις: *summam voluptatem ex discendo capit homo* τὴν ὑπεροχάτην ἡδονὴν ἐκ τοῦ μανθάνειν (ἀπο)λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος.

§ 212. Τὸ γερονδιακὸν εἶναι ἐπίθετον ῥηματικὸν ἀντιστοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ ἑλλην. εἰς **-τέος** ῥηματικά καὶ δεχόμενον, ὡς καὶ ἐκεῖνα. τὸ ποιητικὸν αἴτιον κανονικῶς κατὰ δοτικὴν (σελ. 166, ζ'): *facinus laudandum* προᾶξις ἐπαινετέα, — *patria est liberanda* ἡ πατρις ἐλευθερωτέα ἐστί, — *epistula mihi scribenda est, libri legendi* ἡ ἐπιστολὴ ἐστί μοι γραπτέα, ἀναγνωστέα τὰ βιβλία.

Σημ. Τὸ γερονδιακὸν πολλάκις ἰσοδυναμεῖ καὶ πρὸς μετοχὴν παθητικοῦ μέλλοντος ἢ ἐνεσιῶτος : Verg. Aen. 1,269 : *no l v e n d i s m e n s i b u s*, ἐν ᾧ κατωτέρω, στιχ. 283, *l u s t r i s l a b e n d i b u s* (περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος).

§ 213. **Προσωπικὸν γερονδιακὸν** (μετ' ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικὴν) σχηματίζεται μόνον ἀπὸ ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου.

Ἀπὸ τῶν ἀμεταβάτων ῥημάτων, καθὼς καὶ ἀπὸ μεταβατικῶν συντασσομένων μετ' ἄλλης πτώσεως πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἢ μετ' ἐμπροσθέντος προσδιορισμοῦ, σχηματίζεται **ἀπρόσωπον** γερονδιακὸν, μόνον εἰς -ndum est, erat... : *militibus pugnandum est fortiter pro patria* ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πρέπει νὰ γίνεται ἡ μάχη γενναίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος, δηλ οἱ στρατιῶται πρέπει νὰ μάχονται... — *victis parcendum est* πρέπει νὰ φειδόμεθα τῶν ἠττημένων, — Cic. p. Mur. 5 : *de officio alia parte orationis dicendum nobis erit*, — 18 : *non est respondendum ad omnia*.

§ 214. Ὅταν τὸ ῥῆμα τοῦ γερονδίου εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν καὶ ἔχη ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δύναται ἢ ἐνεργητικὴ σύνταξις (μετ' τὸ γερονδίου καὶ τὸ ἀντικείμενον) νὰ γίνεται παθητικὴ (μετ' τὸ γερονδιακὸν καὶ τὸ ὑποκείμενον)· τὸ γερονδιακὸν τότε δὲν ἐξηγεῖται διὰ τοῦ ῥηματικοῦ εἰς τέλος :

Ἐνεργ. σύνταξις *ars rem publicam administrandi* } ἡ τέχνη τοῦ
 Παθητ. σύνταξις *ars rei publicae administrandae* } κυβερνᾶν τὴν
 πολιτείαν

Ἐνεργ. σύνταξις *consuetudo immolandi homines* } τὸ ἔθος τοῦ
 Παθητ. σύνταξις *consuetudo immolandorum hominum* } θυσιάζειν
 ἀνθρώπους

Σημ. Ἡ παθητικὴ σύνταξις γίνεται καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν *utor, fruor, fungor* καὶ *potior*, διότι τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ συνετάσσοντο μετ' αἰτιατικῆς, ἐν ᾧ ὕστερον συνετάσσοντο μετ' ἀφαιρετικῆς (§ 174 γ'...).

Ἡ **παθητικὴ σύνταξις εἶναι προτιμητέα**, ἂν τὸ γερονδίου εἶναι πτώσεως γενικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς (ἄνευ προθέσεως), —

μᾶλλον ἢ τιον
cupidus tui videndi - cupidus videndi te
 ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἰδεῖν σε

auctor sut urbis obsidendae - auctor sum obsidendi urbem
 εισηγητής εἰμι τοῦ πολιορκεῖν τὴν πόλιν.

exercemus memoriam ediscendis } exercemus memoriam
 scriptis poetarum } ediscendo scripta poeta-
 rum.

Ἡ **παθητικὴ σύνταξις εἶναι ἀπαραίτητος**, ἂν τὸ γερονδιον εἶναι πτώσεως δοτικῆς ἢ ἂν ἔχη πρόθεσιν καὶ εἶναι, ἐννοεῖται, πτώσεως αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς :

Πάντοτε

creati sunt decem viri legibus scribundis (δοτικ.) ἐξελέχθησαν δέκα ἄνδρες πρὸς τὸ συγγράφειν (συγγράφαι) νόμους, — multum temporis consumo in legendis poetis πολὺν χρόνον δαπανῶ εἰς τὸ ἀναγινώσκειν ποιητάς, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ποιητῶν.

Τοῦναντίον εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις, ἂν ἀντικείμενον τοῦ γερονδίου εἶναι αἰτιατικὴ οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας :

Πάντοτε

cupidus multa audiendi ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἀκούειν πολλά, — honestum versatur in tribuendo suum cuique τὸ χρηστὸν ἀναστρέφεται ἐν τῷ ἀπονέμειν ἐάστω τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ, — ista suadendo sapientem te praeuisti πείθων (διὰ τοῦ πείθειν) αὐτὰ σοφὸν σεαυτὸν ἀπέφηνας.

Σημ. Ἐν τῇ παθητικῇ συντάξει, ἂν ὑποκείμενον τοῦ γερονδιακοῦ εἶναι αἱ ἀντωνυμῖαι *mei, tui, sui, nostri, vestri*, τὸ γερονδιακὸν πάντοτε λήγει εἰς -i, οἰοῦνδὴποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι τὸ οὐσιαστικόν, ἀνθ' οὗ αἱ ἀντωνυμῖαι *mei, tui...* mulier sui servandi causa aufugit ἡ γυνὴ χάριν τοῦ σῶσαι ἑαυτὴν ἀπέδρα, —

virgines occasionem sui liberandi nactae sunt αἱ παρθένοι εὖρον εὐκαιρίαν τοῦ ἐλευθερῶσαι ἑαυτάς, —

Germani in Caesaris castra venerunt sui purgandi causa οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος ἤλθον χάριν τοῦ ἐξαγνίσαι ἑαυτούς, ἵνα ἐξαγνισθοῦν.

§ 215. Παρὰ τὰ ῥήματα dare, tradere, mittere, committere, permittere, consedere, relinquere, conducere, suscipere, curare... τίθεται **αἰτιατικὴ γερονδιακοῦ**, καὶ ἐν τοῖς

παθητικοῖς τῶν ῥημάτων τούτων **ὄνομαστικῆ ὡς κατηγορούμενον**, δηλοῦσα σκοπόν: *dux militibus urbem diripienda m tradidit* ὁ ἡγεμὼν παρέδωκε τοῖς στρατιώταις τὴν πόλιν **ἵνα τὴν διαρπάσουν**,—παθητ. *a duce militibus urbs diripienda tradita est.*—*Caesar pontem in Rheno faciendum curavit* ὁ Καῖσαρ ἐφρόντισε νὰ κατασκευάσουν γέφυραν ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, — παθητ. *a Caesare pons in Rheno faciendus curatus est.*—*Cic. p. Mur. 3: cui (Murenæ) respublica a me traditur sustinenda, magnis meis laboribus et periculis sustentata* εἰς ὃν (Μουρήναν) παραδίδεται ὑπ' ἐμοῦ ἡ πολιτεία, ἵνα ὑποβασταχθῆ (προστατευθῆ καὶ διασωθῆ), διὰ μεγάλων ἐμῶν μόχθων καὶ κινδύνων ὑποβασταχθεῖσα.

§ 216. Πολλάκις ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ γερονδιακὸν ἐξηγεῖ δι' ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, ὡς καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (§ 221 β'), ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξῆς διαφορὰν:

Cassius auctor erat Caesaris interficiendi ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἦτο τοῦ (**μελετωμένου**) φόνου τοῦ Καίσαρος.

Ἄλλὰ *Cassius auctor fuit Caesaris interfecti* ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἐγένετο τοῦ (ἐκτελεσθέντος) φόνου τοῦ Καίσαρος.

Thrasymbulus consilium cepit liberandae civitatis ὁ Θρασύβουλος βουλήν ἔλαβε περὶ (μελλούσης) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας.

Ἄλλὰ *Thrasymbulo debetur maxima laus liberatae civitatis* τῷ Θρασυβούλῳ μέγιστος ὀφείλεται ἔπαινος τῆς γενομένης (ὑπ' αὐτοῦ) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 43^{ον}

ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

§ 217. Ἡ μετοχὴ εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τριῶν εἰδῶν:

α') **ἐπιθετικῆ**: *Caesar milites fortiter pugnant es laudavit* ὁ Καῖσαρ τοὺς γενναίως μαχομένους στρατιώτας ἐπήνεσε,—*Jucundi sunt acti labores* εἶναι εὐάρεστοι οἱ εἰς πέ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρας ἀχθέντες κόποι. — Dionysius c a n d e n t i carbone sibi adurebat capillum ὁ Διονύσιος μὲ ἀνημέρον ἄνθρακα προσέκαιε τὴν κόμην του (διότι ἐφοβεῖτο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν κουρέα, μὴ τον δολοφονήσῃ).

Σημ. Συνηθέστερον ἢ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐπιθετικῆ μετοχῆ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, **μόλιστα** ἢ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου (ἀορίστου) τῶν ἀμεταβάτων ὀημάτων, ἀποδίδεται ἐν τῇ λατινικῇ δι' ἀναφορικῆς προτάσεως : οἱ ἀκούοντες (ii) qui audiunt, — οἱ πεσόντες στρατιῶται milites qui ceciderunt, — οἱ ἀφικόμενοι ξένοι hospites qui advenerunt.

β') **κατηγορηματικῆ**· μόνον μετὰ τὰ αἰσθήσεως σημαντικὰ ὀήματα (video, audio...) καὶ μετὰ τὸ facio, fingo, induco, relinquo, accipio... : Cic. p. Deiot. 26 : Deiotarum salta n t e m quisquam aut ebrium vidit umquam ? εἶδέ τις ποτε τὸν Δηϊόταρον χορεύοντα ἢ μεθύοντα ; — audio pueros canentes ἀκούω τοὺς παῖδας ᾄδοντας, — Homerus facit Polyphemum cum ariete loq u e n t e m ὁ Ὅμηρος ποιεῖ (παριστᾷ) τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μὲ τὸν κριόν.

Σημ. Τὰ ἄλλα ὀήματα, τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς συντασσόμενα (π. γ. τὰ γνώσεως σημαντικά, τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως, τὰ δεῖξεως καὶ δηλώσεως), **ὡς καὶ τὰ αἰσθητικὰ (αὐτὰ συνηθέστερον)** καὶ τὸ facio ἐνίοτε (Ovid. Metam. 6, 76—77) ἐν τῇ λατινικῇ συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφάτου (§§ 200, 201, 202).

Καθ' ὅλου ἐν τῇ λατινικῇ ἡ χρῆσις τῆς κατηγορηματικῆς μάλιστα μετοχῆς εἶναι λίαν περιορισμένη.

γ') **παραθετικῆ** : P l a t o s c r i b e n s mortuus est ὁ Πλάτων γράφων (ἐν ᾧ ἔγραφεν) ἀπέθανεν. — Omne malum nasce n s facile opprimitur πᾶν κακὸν ἐν τῇ γεννήσει του εὐκόλως καταστέλλεται, — Mendaci homini ne verum quidem dice n d i credere solemus εἰς τὸν ψευδολόγον ἄνθρωπον οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν συνηθίζομεν νὰ δίδωμεν πίστιν, — Solo senescere se dicebat multa in dies addiscentem ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι γηράσκει αἰεὶ (πολλὰ) διδασκόμενος, — oppidum incolis fortissime defendendibus expugnatum est ἡ πόλις ἐκχυριεῦθη καίπερ τῶν κατόικων γενναϊότατα ἀμυνομένων.

§ 218. Ἡ παραθετικῆ μετοχῆ τίθεται καθ' ἣν πτώσιν **ἤδη**

κεῖται τὸ ὑποκείμενόν της, ὅπερ εἶναι ὑποκείμενον, ἀντικείμενον ἢ ἄλλος τις προσδιορισμὸς τοῦ ὀήματος τῆς κυρίας προτάσεως : *Nemini, patriam amanti, Catilinae consilia placere possunt* οὐδενί, τὴν πατρίδα ἀγαπῶντι, δύνανται ν' ἀρέσκουν τὰ σχέδια τοῦ Κατιλίνα, — *Graeci Troiam, decem annos obsessam, ceperunt* οἱ Ἕλληνες τὴν Τροίαν, ἐπὶ δέκα ἔτη πολιορκηθεῖσαν, ἐκυρίευσαν.

Ἡ μετοχὴ αὕτη καλεῖται *participium conjunctum*.

§ 219. *Participium absolutum* ἢ *ablativus absolutus*. Ἐν τῷ ὑποκείμενῳ τῆς μετοχῆς δὲν εἶναι μήτε ὑποκείμενον μήτε ἀντικείμενον μήτε ἄλλος τις προσδιορισμὸς τοῦ ὀήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε τίθεται τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ μετοχὴ κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον : *Aeneas, Troia capta, in Italiam profugit* ὁ Αἰνείας, τῆς Τροίας ἀλούσης, εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέφυγε, — *Tarquinius Romae regnante, Pythagoras philosophus in Italiam venit* Ταρκυνίου βασιλεύοντος ἐν Ῥώμῃ, Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος εἰς Ἰταλίαν ἦλθε.

Σημ. Ἐπειδὴ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ ὀήματος *sum* ἀπλῆ δὲν εἶναι ἐν χρήσει, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη αὐτῆς, σχηματίζεται ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος μὲ μόνον τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον : *Cicerone consule, Catilina contra rem publicam conjuravit* τοῦ Κικέρωνος ὑπατεύοντος ὁ Κατιλίνας κατὰ τῆς πολιτείας συνώμοσε, — *me puero* ἐμοῦ παιδὸς (ὄντος), ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, — *me vivo* ἐμοῦ ζώντος, — *Caesare duce* τοῦ Καίσαρος ἡγουμένου. — Προβλ. καὶ ὄνομαστ. *Cato senex litteras Graecas didicit* ὁ Κάτων γέρον (ὄν) τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἔμαθε.

§ 220. **Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς.** Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἔλλείπει ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ὅταν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχη μετοχὴν ἐνεργ. παρακειμένου ἢ ἀορίστου μετ' ἀντικειμένου κατ' αἰτιατικὴν, ἀναγκάζεται ἡ λατινικὴ γλῶσσα νὰ τρέψῃ τὴν ἐνεργητικὴν σύνταξιν εἰς παθητικὴν, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, καὶ νὰ κάμῃ καὶ τότε χοῆσιν τῆς ἀφαιρετικῆς ἀπολύτου :

Οἱ Ἕλληνες *κυριεύσαντες τὴν Τροίαν* ἐπανῆλθον οἴκαδε

Graeci captā Troiā domum redierunt,—ὁ Ἀμούλιος ἐκδιώξας τὸν ἀδελφὸν ἐβασίλευσε Amulius expulsō fratre regnavit,—ὁ Ῥωμόλος φονεύσας τὸν Ἀμούλιον ἀποκατέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τὸν Νουμίτωρα Romulus Amulio interfecto Numitorem in regnum restituit.

§ 221. *Οἱ χρόνοι τῆς μετοχῆς :*

α') *τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς :* Ὁ ἐνεστῶς δηλοῖ προᾶξιν σύγχρονον πρὸς τὴν προᾶξιν τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως (ἐν τῷ παρόντι, ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ μέλλοντι) : lacrimans dico—dicebam—dixi—dicam δακρύων λέγω (τώρα)—ἔλεγον—εἶπον—θά εἴπω (τότε).

Σημ. Ὁ μέλλων εἰς -urus εἶναι ἐν χρήσει σχεδὸν πάντοτε ἐν περιφράσει μετὰ τοῦ sum, eram... (§ 93 κέ.).

β') *τῆς παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος* δηλοῖ κανονικῶς προᾶξιν τετελεσμένην : acti labore^s οἱ τετελεσμένοι (εἰς πέρας ἠγμένοι) πόνοι,—vox emissa est irrevocabilis ἡ ἐκστομισθεῖσα φωνή, λόγος ποῦ ἐπετάχτηκε ἀπὸ τὸ στόμα, εἶναι ἀμετάκλητος (ιδεὲ καὶ § 216).

Σημ. Πολλῶν ὅμως ῥημάτων, μάλιστα ἀποθετικῶν καὶ ἡμιαποθετικῶν, ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔχει καὶ ἐνεστῶτος σημασίαν πολλάκις : melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria κρείττων καὶ ἀσφαλεστέρα ἐστὶ βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη. — Ovid. Metam. 10,77 : pulsum aquilonibus Haemum τὸν πληττόμενον ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων Αἴμον.

Αἱ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΣΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 44^{ον}.

Α'. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

I. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 222. Αἱ τελικαὶ προτάσεις (ut, quo, ἵνα, ne ἵνα μή...) ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

χρόνου *ἐνεστῶτος*, ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ χρόνου *ἀρκητικοῦ*,—

ἢ παρατατικοῦ, ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ χρόνου ἱστορικοῦ :

Videant consules ne quid detrimenti republica capiat νὰ λάβουν πρόνοιαν οἱ ὕπατοι, ἵνα μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ κακόν τι, — *Caesar postulat ut sibi obsides darentur* Καῖσαρ ἠξίωσεν, ἵνα τοῦ δοθοῦν ὄμηροι, — *Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι βραχὺς (σύντομος), ἵνα εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν μὴ νομομαθῶν (ἐν τῇ διανοίᾳ) κρατῆται, δηλ. ἵνα μὴ λησμονῆται, — *Malus bonum malum esse vult, ut sit sui similis* ὁ κακὸς τὸν καλὸν θέλει νὰ εἶναι κακός, ἵνα εἶναι ὅμοιός του.

Σημ. Παρακείμενος ἢ ὑπερσυντέλικος ἐγχωρεῖ εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις μόνον, ἂν πρόκειται περὶ γεγονότος ἤδη : *Cic. p. Sest. 29 : hoc unum habet proprium, ut ex urbe ex pulerit, relegarit* αὐτὸ μόνον τὸ ἰδιαίτερον (τὴν ἰδιότητα) ἔχει, νὰ (ὅπως) ἐκδιώκῃ ἐκ τῆς πόλεως. . . (ἔχει ἤδη κάμει αὐτό).

§ 223. Ὁ σύνδεσμος *quominus* τίθεται (ἀντὶ τοῦ *ne*), ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος σημαίνοντος *κωλύειν, ἀνθίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι, κρατεῖν, ἀρνεῖσθαι*. . .

Nemo me impediēt (deterrebit. . .) quominus verum dicam οὐδεὶς θά με ἐμποδίσῃ (ἐκφοβίσῃ, ἀποτρέψῃ. . .) ἵνα μὴ (ὥστε νὰ μὴ) εἶπω τὴν ἀλήθειαν—

Naves vento tenebantur, quo minus in portum venire possent αἱ νῆες ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐκρατοῦντο, ἠμποδίζοντο, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἔλθουν εἰς τὸν λιμένα (συμπερασματικὴ τελικὴ).

Σημ. Ἐξία σημειώσεως ἡ φράσις *per me stat, ἢ per me fit, quominus* ἐνεκα ἐμοῦ δέν. . . *per Africanum stetit, quominus proelio dimicaretur* ὁ Ἀφρικανὸς ἔγινεν αἰτία νὰ μὴ κριθῇ ὁ ἀγὼν διὰ μάχης.

§ 224. Ἄν τὸ ῥῆμα τὸ σημαῖνον *κωλύειν, ἀνθίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι*. . . ἔχη ἄρνησιν, τίθεται καὶ τὸ *quin* ἀντὶ τοῦ *quominus* : *Germani non potuerunt retinere, quin (ἢ quominus) in nostros tela conicerent* οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠδυσφημοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νήθησαν νὰ κρατηθοῦν, ὥστε νὰ μὴ ῥίψουν βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων.—*Germani non recusant si lacessuntur quin armis contendant* οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀποποιοῦνται (ἀρνοῦνται), ἐὰν προσκαλῶνται, ν' ἀγωνίζονται (ν' ἀγωνισθοῦν) διὰ τῶν ὄπλων.

Σημ. Ἡ ἄρνησις δύναται νὰ λανθάνῃ καὶ ἐν *ῥητορικῇ καταφατικῇ* ἐρωτήσει (§ 155) : *Quis potest (=nemo potest) retineri ἢ retinere se, quin hostem aggredientem defendat?* Τίς δύναται (οὐδεὶς δύναται) νὰ κρατηθῇ, ὥστε νὰ μὴ ἀποκρούσῃ τὸν πόλεμον ἐπερχόμενον ;

2. Συμπερασματικαὶ προτάσεις.

§ 225. Καὶ αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις (ut ὥστε, ut non ὥστε νὰ μὴ, ὥστε δέν. . .) ἐκφέρονται *πάντοτε καθ' ὑποτακτικῆν*, χρόνου :

1. *ἐνεσιῶτος ἢ παρατατικοῦ* (ἀναλόγως τῆς ἐξαρτήσεως, ἐξ ἀρχτικοῦ ἢ ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου), ἂν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀκολουθήσῃ (ἐλλήν. *ὥστε* μετ' ἀπαρεμφάτου) : *Semper nos ita geramus, ut mores nostri ac facta optimo cuique pro bentur* πάντοτε ἡμεῖς ἄς πράττωμεν οὕτως, ὥστε οἱ ἡμέτεροι τρόποι καὶ αἱ πράξεις νὰ ἐπιδιοκιμάζωνται ὑπὸ παντὸς ἀρίστου, — *Lacedaemonii tam pauciere ant numero, ut Persae nihili aestimarent eorum copias* οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν τόσον ὀλίγοι (κατὰ) τὸν ἀριθμὸν, ὥστε οἱ Πέρσαι οὐδὲ ὅπως νὰ λογαριάζουν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

2. *ἐνεσιῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, ὑπερσυντελικου*, ἂν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς *γιγνόμενον, γενόμενον, γεγεννημένον*, ἂν δηλ. ὁ λέγων ἢ γράφων ἔχῃ ἐν τῷ νῶ ὅτι *γίνεται τι, ἐγίνετο, ἔγινε, ἔχει ἢ εἶχε γίνεαι*.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν λαμβάνεται πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὁ χρόνος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ συμπερασματικὴ πρότασις, ἂν εἶναι ἀρχτικὸς ἢ ἱστορικός, ἀλλὰ τίθεται συνήθως ἐκεῖνος ὁ χρόνος ἐν τῇ συμπερασματικῇ προτάσει, ὅστις θὰ ἐτίθετο, ἂν ἡ πρότασις ἐξεφέρετο ὡς κυρία.

Παραδείγματα :

Ad Salamina Xerxes adeo angusto mari conflictit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit (ὡς

κυρία πρότασις *multitudo navium... non potuit*) παρὰ τὴν Σαλαμίνα ὁ Ξέρξης ἐν οὕτω στενῇ θαλάσῃ συνεκρούσθη (πρὸς τοὺς πολεμίους), ὥστε δὲν ἠδυνήθη τὸ πλῆθος τῶν νεῶν αὐτοῦ νὰ ἀναπλυθῇ — Cic. de off. 3, 45 : *Damō et Phintia eo animo inter se fuerunt, ut alter vas factus sit ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας τόσον φίλοι ἦσαν (μεταξύ των), ὥστε ὁ ἕτερος ἐγένετο ἐγγυητής (τοῦ ἄλλου), — p. Mur. 20 : Murena Asiam sic obiit, ut neque avaritiae neque luxuriae vestigium reliquerit... ὥστε δὲν ἀφήκε...*

§ 226. Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καὶ διὰ τοῦ *quīn* (=ut non), ὅταν ἐξαρθῶνται ἀπὸ ἀρνητικῶν προτάσεων : Cic. Verr. 2, 3, 95 : *Numquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant οὐδέποτε οἱ Σικελοὶ εἶναι τόσον κακά, ὥστε νὰ μὴ λέγουν τι ἀστείως καὶ πρεπόντως, — p. Mil. 30 : Milo hoc fato natus est, ut ne se quidem servare potuerit, quin una rempublicam servaret ὁ Μίλων μὲ τοιαύτην μοῖραν ἐγεννήθη, ὥστε οὐδὲ ἑαυτὸν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ χωρὶς νὰ σώσῃ μαζὶ καὶ τὴν πολιτείαν.*

3. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

(quod διότι, quia ἐπειδὴ, quoniam ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ...)

cum ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ, quandoquidem ἀφ' οὗ, si quidem ἔάν δά, ἀφ' οὗ...).

§ 227. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις αἱ διὰ τοῦ *cum* (*praesertim cum* μάλιστα ἀφ' οὗ) εἰσαγόμεναι ἐκφέρονται συνήθως κατ' ὑποτακτικὴν : *Cum ipse (Miltiades) pro se dicere non posset, verba fecit frater eius Stesagoras ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ διηγήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος (ὁ Μιλτιάδης), διηγήσεν ὁ ἀδελφός του Στησαγόρας.*

Σημ. Ὅριστικὴ τίθεται μετὰ τὸ αἰτιολογικὸν *cum*, ἂν τοῦτο εἶναι ἀντὶ τοῦ *quod διότι*, αἰτιολογοῦν ἰδίως τὰ ῥήματα *laudo, gaudeo, gratulor, laetor, gratias ago* :

Cic. p. Mil. 99 : *te quidem, cum isto animo es, satis laudare non possum σὲ δά, διότι ἔχεις αὐτὸ τὸ ψυχικὸν σθένος, ἀρκετὰ νὰ ἐπαινέσω δὲν δύναμαι, — tibi maximas gra-*

t i a s a g o, c u m t a n t u m l i t t e r a e m e a e p o t u e r u n t με-
γίστας σοι ὁμολογῶ χάριτας, πολὺ πολὺ σ² εὐχαριστῶ, διότι τό-
σον πολὺ ἴσχυσεν ἡ ἐπιστολή μου, — Sall. Jug. 105,5 : Rex Boc-
che, m a g n a n o b i s l a e t i t i a e s t (valde laetamur),
c u m t e t a l e m v i r u m d i m o n u e r u n t (monuere), ut
aliquanto pacem quam bellum malle Βασιλεῦ Βόκχε, μεγά-
λην ἔχομεν χαράν, **διότι** σὲ τοιοῦτον ἄνδρα οἱ θεοὶ παρήνεσαν
(ἐφώτισαν), ἵνα τέλος πάντων εἰρήνην ἢ πόλεμον προτιμήσης.

§ 228. Αἱ διὰ τῶν ἄλλων συνδέσμων εἰσαγόμεναι αἰτιολογι-
καὶ προτάσεις ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, — ἐκτὸς
ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι γνώμη ὅχι τοῦ συγγραφέως,
ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶ-
ται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις (ἔσωτερικὴ ἐξάρτησις) :

Gaudeo q u o d v a l e s χαίρω διότι ὑγιαίνεις. — Cic.
de imp. Gn. Pomp. 28 : q u o n i a m d e g e n e r e b e l l i d i x i.
nunc de magnitudine eius pauca dicam ἀφ' οὗ (ἐπειδὴ) εἶπα
περὶ τοῦ εἴδους τοῦ πολέμου, τώρα θὰ εἶπω ὀλίγα περὶ τοῦ
μεγέθους αὐτοῦ, — Vitia nostra, q u i a n o s a m a m u s
defendimus ἐκ φιλαυτίας ὑπερασπιζομεν τὰ ἐλαττώματά μας.

Ἄλλά : Themistocles noctu a m b u l a b a t, q u o d s o m-
nium capere non p o s s e t ὁ Θεμιστοκλῆς ἐγύριζε τὴν νύ-
κτα, **διότι** (καθὼς ἔλεγεν ὁ ἴδιος) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῆ.

Σημ. α'. Μετὰ τὸ non quo ἢ non quod, ὅχι **διότι**, ἀκο-
λουθεῖ ὑποτακτικὴ, διότι ἡ δι' αὐτοῦ εἰσαγομένη αἰτιολογικὴ
πρότασις δηλοῖ οὐχὶ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν : Rex id celatum vo-
luerat, non quo quicquam metueret aut suspicaretur ὁ βα-
σιλεὺς εἶχε θελήσει νὰ εἶναι αὐτὸ κεκρυμμένον, ὅχι διότι (ὅπως
ἴσως ἄλλοι νομίζουν) ἐφοβεῖτό τι ἢ ὑπόπτειε.

Σημ. β'. Ἀντὶ τοῦ non quod non, ὅχι **διότι** δέν, δύναται
νὰ τεθῆ καὶ non quin : Cic. p. Mil. 59 : majores nostri in
dominum de servo quaeri noluerunt, non quin p o s-
s e t verum inveniri, sed quia videbatur indignum esse.
οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐξετάζεται ὡς μάρτυς
κατὰ τοῦ κυρίου ὁ δοῦλος, ὅχι διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εὐρεθῆ τὸ
ἀληθές, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἀναξιοπρεπές.

4. Συγκριτικά ἢ παραβολικά προτάσεις.

§ 229. Αἱ συγκριτικά ἢ παραβολικά προτάσεις,

ἂν μὲν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν τι, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν διὰ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων (qualis, quantus ut, sicut, quam...):

Tantum scimus, q u a n t u m memoria tenemus τόσον μόνον γνωρίζομεν, ὅσον κρατοῦμεν ἐν τῇ μνήμῃ. — Plerique talem amicum habere volunt, q u a l e s ipsi esse non possunt οἱ πολλοὶ τοιοῦτον θέλουν νὰ ἔχουν φίλον, ὅποιοι αὐτοὶ νὰ εἶναι ἀδυνατοῦν, — ut nihil boni est in morte, sic certe nihil mali ὅπως οὐδὲν καλὸν ὑπάρχει ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω βεβαίως οὐδὲν κακόν, —

ἂν δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν διὰ τῶν συνδέσμων quasi, tamquam (si), velut (si): fles, q u a s i quid mali tibi acciderit θρηνεῖς ὡσάν νὰ σου συνέβη κακόν τι (ἐν ᾧ δέν σου συνέβη τίποτε), — Sequani absentis Ariovisti crudelitatem horrebant, velut si coram adesset οἱ Σηκοανοὶ ἀπόντος τοῦ Ἀριοβίστου τὴν ὀμότητα ἔτρεμον ὡσάν νὰ ἦτο ἔμπροσθέν τους.

5. Ἐναντιωματικά προτάσεις.

§ 230. Αἱ ἐναντιωματικά προτάσεις ἐκφέρονται

1. καθ' ὀριστικὴν μετὰ τῶν συνδέσμων etsi, tametsi, quamquam εἰ καί... ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν, ἂν δηλ. συμβαίῃ ἀληθῶς τὸ λεγόμενον:

Datis, etsi locum non aequum videbat, tamen confligere constituit ὁ Δᾶτις, εἰ καὶ ἔβλεπε τὸν τόπον ὄχι ὀμαλόν, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην, — Medici quamquam in tellegunt saepe, tamen numquam dicunt aegrotis illo morbo eos esse morituros οἱ ἰατροί, μολονότι κατανοοῦν πολλάκις, ὅμως οὐδέποτε λέγουν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὅτι θὰ ἀποθάνουν ἐκ τῆς νόσου ἐκείνης (ἐκ τῆς ὁποίας πάσχουν), —

2. καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τῶν συνδέσμων licet, quamvis, ut, cum, ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον ἢ δυναζόν: Quod turpe est, id quamvis (ἢ licet

o c c u l t e t u r, tamen honestum fieri nullo modo potest (ἐκεῖνο) ὅπερ εἶναι αἰσχρόν, τοῦτο καὶ ἂν ἀκόμη θέλει κρύπτεσθαι (καὶ ἂν ἀκόμη ὑποτεθῆ ὅτι μένει κεκρυμμένον), ὅμως οὐδαμῶς δύναται νὰ γίνῃ χρηστόν,—u t d e s i n t v i r e s, tamen est laudanda voluntas καὶ ἂν (ὑποτεθῆ ὅτι) ἐλλείπουν αἱ δυνάμεις, ὅμως εἶναι ἀξία ἐπαινοῦ ἢ διάθεσις.

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος *etiāmsi* φέρεται καὶ πρὸς ὀριστικὴν καὶ πρὸς ὑποτακτικὴν, ὅπως καὶ ὅτε ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος *si*... (§ 240).

Σημ. β'. Ἡ παραχώρησις δύναται νὰ ἐκφρασθῆ καὶ ἐν κυρία προτάσει δι' ὑποτακτικῆς (*conjunctivus concessivus*, § 196 β', 5).

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 231. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, ἂν μὲν δι' αὐτῶν σημαίνεται χρονικὴ διάρκεια, εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *dum* (ἐν ᾧ, ἕως, ἐφ' ὅσον), *quoad*, *donec*, *quamdiu* (ἕως, ἐφ' ὅσον)—

ἂν δὲ σημαίνεται χρονικόν τι σημεῖον (στιγμιαῖον), εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *postquam*, *ut* (*primum*), *ubi* (*primum*), *cum primum*, *simulac* ἢ *simulatque*, *simul* (ἄφ' οὗ, εὐθύς ἀφ' οὗ, εὐθύς ὡς), *dum*, *quoad*, *donec* (ἕως νά...), *priusquam* ἢ *prius...quam*, *antequam* ἢ *ante...quam* (πρὶν ἢ...).

§ 232. Ἐν ταῖς χρονικαῖς προτάσεσι τίθεται

1. Ὀριστικῆ, ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι *γίνεται*, *ἐγένετο*, *ἐγένεν ἢ θὰ γίνῃ τι*: *Exspectavimus, dum hostes flumen transierunt* περιεμίναμεν ἕως οἱ πολέμοι *διέβησαν* τὸν ποταμόν,—*Cato, quoad vixit, virtutum laude crevit* ὁ Κάτων ἐφ' ὅσον ἔζησε (καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν) ἠῆξεσε (προέκοψεν) ὡς πρὸς τὸν ἔπαινον τῶν ἀρετῶν του.

2. Ὑποτακτικῆ, ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὄχι ὡς πραγματικόν, ἀλλὰ ὡς ἐπιθυμητόν, ὡς σκοπός, ὡς ἐπιδιωκόμενον: *exspectabamus dum hostes flumen transierent*, περιεμένομεν ἕως νὰ διαβοῦν...

§ 233. Οἱ σύνδεσμοι *postquam*, *ubi* (*primum*), *ut* (*primum*), *cum* (*primum*), *simul*, *simulac*, *simulatque* συντάσσονται

1. *μετὰ παρακειμένου δρισιτικῆς, ἂν ἡ προᾶξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένειό ποτε ἅπαξ ἐν τῷ παρελθόντι*· ἐν τῇ κυρία προτάσει τίθεται ἐπίσης παρακείμενος ἢ ἱστορικὸς ἐνεστώς:

Eraminondas, postquam a maudivitis vicisse Boeotos, Satis, inquit, vixi; invictus enim morior ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἅφ' οὗ ἤκουσεν ὅτι ἐνίκησαν οἱ Βοιωτοί, Ἄρκετά, εἶπεν, ἔζησα· διότι ἀήττητος ἀποθνήσκω, — Hostes ubi se ex fuga receperunt legatos de pace miserunt (ἢ mittunt ἱστορ. ἐνεστ.) οἱ πολέμιοι εὐθύς ὡς (μόλις) συνῆλθον ἐκ τῆς φυγῆς, πρέσβεις περὶ εἰρήνης ἔστειλαν (ιδὲ § 192 β' ἔξαίρ.).

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος postquam συντάσσεται *μετὰ ὑπερσυντελικου δρισιτικῆς* (ἀντὶ παρακειμένου), ἂν ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχη καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποσοῦ (ablativus mensurae) δηλοῦσα πόσος χρόνος παρῆλθεν ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς χρονικῆς προτάσεως μέχρι τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως: Hannibal anno tertio postquam domo profugerat, cum quinque navibus Africam accessit ὁ Ἄννίβας τῷ τρίτῳ ἀπὸ τῆς φυγῆς του ἔτει μετὰ πέντε νεῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν προσέπλευσε.

Σημ. β'. Ἀντὶ τοῦ παρακειμένου ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει τίθεται καὶ παρατατικὸς *δρισιτικῆς*, ὅταν ἡ προᾶξις εἶναι *διαρκῆς*: Caes. bg. 7,87,3: Labienus, postquam neque aggeres neque fossae vim hostium sustinere poterant, Caesarem per nuntios facit (ἱστορ. ἐνεστ.) certiozem quid faciendum existimet ὁ Λαβιηνός, ἅφ' οὗ οὔτε τὰ προχώματα οὔτε οἱ τάφροι τὴν ὁρμὴν τῶν πολεμίων ν' ἀνακόψουν *ἠδύναντο* (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐπεχειρήθη), πληροφορεῖ τὸν Καίσαρα (καὶ τὸν ἐρωτᾷ), τί νομίζει ὅτι πρέπει νὰ κάμῃ.

2. *μετὰ ὑπερσυντελικου δρισιτικῆς* — μόνον οἱ σύνδεσμοι ubi, ut, cum, simulac—ἂν ἡ προᾶξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένετο *ἐπανειλημμένως* ἐν τῷ παρελθόντι (*ἀόριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι*)· ἐν τῇ κυρία προτάσει τίθεται παρατατικός:

Ubi hostes flumen transierant, proelium committeret ὁσάκις οἱ πολέμιοι ἤθελον διαβῆ τὸν ποταμόν, μάχην συνῆπτε.

Σημ. Ὁ σύνδεσμος dum, ὅταν σημαίνει *ἐν ᾧ χρόνῳ*, συνψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τάσσειται μετὰ *ἐνεσιῶτος ἱστορικοῦ*, ἀντὶ παρατατικοῦ· ἐν τῇ κυρία προτάσει τίθεται ἱστορ. ἐνεσιῶς ἢ παρατατικός ἢ παρακειμένος : *Dum haec Romae geruntur, Saguntum jam summa vi oppugnabatur*, ἐν ᾧ ταῦτα *ἐπράττοντο* ἐν Ῥώμῃ, τὸ Σάγουντον ἤδη ἐντονώτατα ἐπολιορκεῖτο, — *Alexander dum inter primores pugnat, sagittā ictus est* ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν προμάχων *ἐμάχετο*, ἐπλήγη διὰ βέλους. Πρβλ. *Sall. Cat.* 50, 1. 56, 1.

§ 234. Οἱ σύνδεσμοι *dum, quoad, quamdiu, donec* (*ἐφ' ὅσον, ἕως*) συντάσσονται μεθ' *ὀριστικῆς ἐνεσιῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου* καὶ *μέλλοντος*· ἡ πρᾶξις τῆς μετὰ τοὺς συνδέσμους τούτους ἀκολουθούσης χρονικῆς προτάσεως εἶναι σύγχρονος πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς κυρίας προτάσεως καὶ διὰ τοῦτο κεῖται ἐν ἀμφοτέροις ὁ αὐτὸς χρόνος : *delibera hoc, dum ego redeo σκοπεῖ* τοῦτο, ἕως ἐγὼ νὰ ἐπανέλθω, — *Hoc faciebam quoad licebat* τοῦτο *ἐποίουν*, ἕως ἔξην, — *dum vivo, spero ἐφ' ὅσον ζῶ*, ἐλπίζω, — *donec eris felix, multos numerabis amicos* ἐφ' ὅσον θὰ εἰσέλθῃς εὐτυχῆς, πολλοὺς φίλους θὰ ἀριθμῆς, — *Eraminondas quamdiu facta est caedes civium, domo se tenuit* ὁ Ἐραμεινώνδας, ἐφ' ὅσον διήρκεσεν ἡ σφαγὴ τῶν πολιτῶν, ἔμεινεν ἐν τῷ οἴκῳ του.

§ 235. Οἱ σύνδεσμοι *antequam* καὶ *priusquam* συντάσσονται :

1. *μετὰ ἐνεσιῶτος τῆς ὀριστικῆς* : *Cic. p. Mur.* 2 : *antequam pro L. Murena dicere instituo, pro me ipso pauca dicam* (= *ante pro me ipso dicam, quam pro L. Murena dicere instituo*) πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω νὰ ὀμιλήσω περὶ τοῦ Λευκίου Μουρήνα ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτοῦ ὀλίγα θὰ εἶπω.

2. *μετὰ ἐνεσιῶτος ἢ παρατατικοῦ* (ἀναλόγως τῆς ἐξαριτήσεως) *τῆς ὑποτακτικῆς*, ἂν ἡ διὰ τῆς χρονικῆς προτάσεως σημαυνομένη πρᾶξις πρόκειται νὰ παρασταθῇ ὡς ἐπιδιωκομένη, ὡς ἐπιθυμητή : *Caesar exercitum in fines Suessidnum duxit priusquam se hostes reciperent* ὁ Καῖσαρ ἤγαγε τὸν στρατὸν του εἰς τὴν χώραν τῶν Σουεσιώνων, πρὶν ἢ οἱ πόλεμοι συνέλθουν.

3. *μετὰ παρακειμένου ὀριστικῆς* : *Caesar me ante*

quam vidit rei publicae dedidit (=Caesar me ante rei publicae dedidit, quam me vidit) ὁ Καῖσαρ πρὶν νά με ἴδῃ μὲ παρέδωκεν εἰς τὴν πολιτείαν.

4. **μετὰ τετελεσμένου μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς**: *judex reum ne prius condemnato, quam eum audiverit* ὁ δικαστὴς νά μὴ καταδικάζῃ τὸν κατηγορούμενον, **παρὰ ἄφ' οὗ** θά τον ἔχη ἀκούσει (ἀκρίβεια τῆς λατινικῆς γλώσσης).

5. **μετὰ ὑπερσυντελικου ὑποτακτικῆς** (ἀόριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι): *Saepe magna indoles priusquam rei publicae prodesse potuisset, extincta est* πολλάκις μεγάλη εὐφυΐα ἐξέλιπε πρὶν δυνηθῆ νά ὠφελήσῃ τὴν πολιτείαν.

Παράρτημα περὶ τοῦ συνδέσμου *cum*.

§ 236. Τὸ *cum* ἢ *quom* ἢ *quum* εἶναι κυρίως ἀναφορικὸν μόριον (ἀρχαία αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας) καὶ σημαίνει *quo tempore* ᾧ χρόνῳ, ὅτε.

§ 237. Ὡς χρονικὸς σύνδεσμος ὁ *cum* συντάσσεται:

1. **μεθ' ὀριστικῆς** παντὸς χρόνου καὶ σημαίνει

α') **ὅτε, καθ' ὃν χρόνον** (*cum relativo*): *Cum Caesar in Galliam venit, ibi (tum) duae factiones erant*, ὅτε ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Γαλατίαν ἦλθεν, ἐκεῖ τότε ἦσαν δύο φατρίαι, —

β') **ἐξ οὗ χρόνου, ἄφ' οὗ**: *non dum decem anni sunt, cum haec lex lata est* δὲν εἶναι ἀκόμη δέκα ἔτη ἄφ' οὗ οὗτος ὁ νόμος εἰσῆχθη, —

γ') **εὐθύς ὧς**, μετὰ μέλλοντος τετελεσμένου ἢ ἀπλοῦ: *Cum Romam venero, tibi scribam* εὐθύς ὧς φθάσω εἰς Ῥώμην θά σου γράψω, — *Da operam ut, cum recte navigari poterit, tum naviges* προετοιμάζου ὥστε, εὐθύς ὧς καταστῆ δυνατόν νά ταξιδεύσῃ τις ἀσφαλῶς τότε νά ταξιδεύσῃς, —

δ') **ὁπότε, ὁσάκις** (*cum iterative*): *Oracula Graeci consulebant, cum bella erant in itinere* οἱ Ἕλληνες συνεβουλεύοντο τὰ μαντεῖα, ὁσάκις ἔμελλον ν' ἀναλάβουν πολέμους, —

ε') **ὅτε, ὅτε αἴφνης** (*cum inversum* ἢ *inversivum* ἢ *repetitivum* ἢ *additivum*) μετὰ παρακειμένου ἢ ἱστορικοῦ ἐνεστῶτος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει συνήθως τίθεται τὸ *jam, vix, nondum*... καὶ χρόνος παρατατικὸς ἢ ὑπερσυντελικὸς ὀριστικῆς: *Caes. hg.*

7,26,3: Jamque Galli hoc facere noctu a p p r a b a n t, cum matres familiae repente in publicum p r o c u r r e u n t καὶ ἤδη οἱ Γαλάται ἠτοιμάζοντο νὰ πράξουν αὐτὸ ἐν καιρῷ νυκτός, ὅτε αἴφνης αἱ οἰκοδέσποιναί ἔτρεξαν ἔξω εἰς τοὺς δρόμους, —

ζ') ἐν ᾧ, μὲ τὸ νὰ... μὲ τὸ ὅτι... (cum explicativum ἢ coincidens) αἱ δύο πράξεις, ἡ τῆς χρονικῆς προτάσεως καὶ ἡ τῆς κυρίας, συμπίπτουν κατ' οὐσίαν (εἶναι δηλ. ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα) καὶ τίθεται ἐν ἀμφοτέροις ὁ αὐτὸς χρόνος: Cic. Catil. 1,21: c u m t a c e n t, clamant ἐν ᾧ σιγοῦν, βοοῦν, ἢ σιγῆ των σημαίνει κραυγὴν, — c u m t e e x c u s a s, accusas (γαλλ. qui s'excuse, s'accuse) (οὐδενὸς ἄλλου κατηγοροῦντος) προσπαθῶν νὰ δικαιολογηθῆς, κατηγορεῖς σεαυτὸν, — Camillus haud dubie patriam servavit, c u m p r o h i b u i t m i g r a r i V e i o s ὁ Κάμιλλος ἀναμφιβόλως ἔσωσε τὴν πατρίδα του μὲ τὸ ὅτι ἠμπόδισε νὰ μετοικήσουν οἱ (Ῥωμαῖοι) εἰς Οὐηίους.

2. μεθ' ὑποτακτικῆς παρατακτοῦ ἢ ὑπερσυντελείου, ὅταν διηγῆται πράξεις τοῦ παρελθόντος, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἢ ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθον ἄλλαι μεταγενέστεραι πράξεις (cum historicum ἢ cum narrativum): Epaminondas c u m v i c i s s e t L a c e d a e m o n i o s a p u d M a n t i n e a m a t q u e i p s e g r a v i v u l n e r e s e e x a m i n a r i v i d e r e t, quaesivit, salvusne esset clipeus ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀφ' οὗ ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους παρὰ τὴν Μαντίνειαν καὶ ἀφ' οὗ ὁ ἴδιος ἔβλεπεν ὅτι ἀπέθνησεν ἐκ βαρέος τραύματος, ἠρώτησεν ἂν ἐσώθη ἢ ἀσπίς του.

§ 238. Ἐπὶ τῆς χρονικῆς σημασίας τοῦ cum προκύπτει

ἡ αἰτιολογικὴ cum causale ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ, —

ἡ ἐναντιωματικὴ cum concessivum ἂν καί, —

καὶ ἡ ἀντιθετικὴ cum adversativum ἐν ᾧ.

§ 239. Τὸ cum ὡς αἰτιολογικόν, ὡς ἐναντιωματικόν καὶ ὡς ἀντιθετικόν συντάσσεται κανονικῶς μεθ' ὑποτακτικῆς: Aedui cum se suaque ab Sequanis defendere non p o s s e n t, legatos ad Caesarem mittunt οἱ Αἰδουοὶ, ἐπειδὴ ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀπὸ τῶν Σηκοανῶν νὰ ὑπερασπίσουν δὲν ἠδύναντο, πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα στέλλουν, — Socrates c u m f a c i l e p o s s e t e x c u s t o d i a e d u c i n o l u i t ὁ Σωκράτης ἂν καὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκσωθῆ ἐκ τῆς φυλακῆς, (ὁμοῦς) δὲν ἠθέλησε, — Cum scribere d e b e a s, legis ἐν ᾧ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὑφείλεις νὰ γράφης, ἀναγινώσκεις (κάννεις δηλ. τὰ ἀντίθετα ἐκείνων ποῦ ὑφείλεις νὰ κάννεις).

7. Ὑποθετικαὶ προτάσεις.

§ 240. Ἐν τῇ λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία** μόνον εἶδη ὑποθετικῶν λόγων, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς ἑξῆς :

1. Ἐν τῇ ὑποθέσει *si* μεθ' ὀριστικῆς παντὸς χρόνου, ἐν τῇ ἀποδόσει ὀριστικὴ παντὸς χρόνου—ἑλλην. ὁμοίως, εἰ μεθ' ὀριστικῆς παντὸς χρόνου ἄνευ τοῦ ἄν : *Si dies est, lucet* εἴ ἐστιν ἡμέρα, ἔστι καὶ φῶς (φέγγει),—*si hoc credis (credidisti, credes...)* *erras (errasti, errabis...)* ἐὰν τοῦτο πιστεύης (ἐπίστευσας, θὰ πιστεύης...), πλανᾶσαι (ἐπλανήθης, θὰ πλανᾶσαι...),—*Cic. de off. 1, 150 : Si naturam sequemur ducem, non a b e r r a b i m u s* ἐὰν (θὰ) ἀκολουθήσωμεν ὡς ὁδηγὸν τὴν φύσιν, δὲν θὰ ἀποπλανηθῶμεν,—*Catil. 1, 12 : Si te interficijussero desidebit in republica reliqua conjuratorum manus* ἐὰν (θὰ) διατάξω νὰ φονευθῆς σύ, θὰ ὑπολειφθῆ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἢ λοιπῇ τῶν συνωμοτῶν δύναμις.

Τὸ α' εἶδος τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ συνήθως καὶ πρὸς τὸ β' τῆς ἑλληνικῆς (ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς, ἀπόδοσις ὀριστ. μέλλοντο;) : *Cic. divin. in Caecil. 1 : is, si mei consilii causam ratio nemque cognoverit* (τετελ. μέλλ. ὀριστ.), *una et id quod facio probabit et in hac causa profecto neminem praeropardum mihi esse actorem putabit* οὗτος, ἐὰν **καταμάθῃ** τῆς ἐμῆς ἀποφάσεως τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λόγον, συγχρόνως καὶ ὅπερ κάννω θὰ **ἐπιδοκιμάσῃ** καὶ ἐν τῇδε τῇ δίκῃ βεβαίως οὐδένα θὰ νομίσῃ ὅτι πρέπει νὰ προκριθῆ ἔμοῦ ὡς κατήγορος.

2. Ἐν τῇ ὑποθέσει *si* μεθ' ὑποτακτικῆς ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἀποδόσει ὁμοίως ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου τῆς ὑποτακτικῆς (δυνατόν, ἐνδεχόμενον) : *si quis id fecerit, imprudentem eum dixerim* εἴ τις τοῦτο **ποιήσῃεν**, ἄνουν **εἴποιμ' ἄν** αὐτόν.

3. Ἐν τῇ ὑποθέσει *si* μετὰ παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου ὑποτακτικῆς, ἐν τῇ ἀποδόσει ὁμοίως παρατατικὸς ἢ ὑπερσυντέλι-

κος ὑποτακτικῆς (ἀδύνατον, ἀπραγματοποίητον *conjunctivus irrealis*), ἑλλην. εἰ μεθ' ὀριστικῆς χρόνου ἱστορικοῦ, ἀπόδοσις ὀριστικῆς ἱστορικός χρόνος μετὰ τοῦ ἄν :

si hoc dicerēs, errares εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν (τὸ πραγματικὸν εἶναι *sed non dicis* ; *ergo non erras* ἄλλ' οὐ λέγεις· οὐκ οὐκ ἡμάρτανες—ἢ *sed non dicebas* ; *ergo non errabas* ἄλλ' οὐκ ἔλεγες, οὐκ οὐκ ἡμάρτανες),—

si hoc dixisses, errasses εἰ τοῦτο εἶπας (εἰρήκεις), ἡμαρτες (ἡμαρτήκεις) ἄν (τὸ πραγματικὸν εἶναι *sed non dixisti* ἢ *sed non dixeras* ; *ergo non errasti* ἢ *non erraveras* ἄλλ' οὐκ εἶπας, εἰρήκεις· οὐκ οὐκ ἡμαρτες, ἡμαρτήκεις).

Σημ. Ὡστε : πρὸς τὸ α' καὶ β' εἶδος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ τὸ α' τῆς λατινικῆς—

πρὸς τὸ γ' τῆς ἑλληνικῆς ἀντιστοιχεῖ τὸ β' τῆς λατινικῆς—
καὶ πρὸς τὸ δ' τῆς ἑλληνικῆς τὸ γ' τῆς λατινικῆς.

§ 241. Ἄν τι ὑποτίθεται μόνον, χωρὶς νὰ ὑπάρχη βεβαιότης ἢ πιθανότης ὅτι εἶναι πραγματοποιήσιμον (καθαρὰ ὑπόθεσις), ἐν τῇ λατινικῇ γίνεται χρῆσις τῆς δυνητικῆς ὑποτακτικῆς ἐνεστώτος χρόνου ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς : *Cic. de nat. deor.* 3, 81 : *dies deficiat, si velim enumerare, quibus bonis male evenerit* ἐπιλίποι μ' ἄν ἡ ἡμέρα, εἰ βουλοίμην καταλέξει, τίσιν ἀγαθοῖς κακῶς ἐγένετο πρὸβλ. *φαίη ἄν ἢ θανοῦσα, εἰ φωνὴν λάβοι*. Σοφ. Ἦλ. 548.

§ 242. Ἡ ἄρνησις ἐν τῇ ὑποθέσει εἶναι (μετὰ τοῦ *si*) συνήθως *nisi*, ἄν ἢ ἄρνησις ἀνήκη εἰς ὅλην τὴν πρότασιν,—

si non, ἄν ἀνήκη εἰς μίαν μόνον λέξιν τῆς προτάσεως :

Nisi Alexander essem, ego vero vellem esse Diogenes εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦν, ἔγωγε ἠβουλόμην ἄν εἶναι Διογένης,—

Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur ἄν μὴ νέον ἐκάστοτε ἀξιέπαινον ἔργον ἀναφαίνεται, καὶ τὸ παλαιὸν (λησμονούμενον) ἀπόλλυται,—

Pecuniam contemne, si non habeas (=careas) ; si habeas ad beneficium confer τὰ χρήματα περιφρόνει, ἄν δὲν ἔχης· ἄν ἔχης, χρησιμοποίει αὐτὰ εἰς ἀγαθοεργίαν.

Σημ. Τὸ *ἐὰν μόνον* (ἀρκεῖ μόνον νά. . .) λέγεται ἢ *dum* ἢ *dum modo* ἢ *modo* μεθ' ὑποτακτικῆς,—

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸ *ἐὰν μόνον μὴ* (ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ . . .) λέγεται *dum modo* *ne* ἢ *modo ne*,—

τὸ *εἰ δὲ μὴ* λέγεται *si minus*: Cic. Catil. 1, 10: *educ, Catilina, omnes tuos; si minus, quam plurimos, ἐξάγαγε, Κατιλίνα, πάντας τοὺς ἰδικούς σου' εἰ δὲ μὴ, ὅσον τὸ δυνατὸν πλείστους.*

Τὸ *εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν (τυχὸν)* λέγεται *nisi forte* ἢ *nisi vero*: Cic. p. Mil. 17: *nisi forte magis erit parricida, si quæ uis consularem patrem . . . necarit, — 8: nisi vero existimatis dementem P. Africanum fuisse ἐκτὸς ἂν νομίζετε ὅτι ὑπῆρξεν ἀνόητος ὁ Πόπλιος Ἀφρικανός.*

Τὸ *εἰ μὴ, παρὰ μόνον, ἐκτὸς μόνον* λέγεται *nisi*: *nisi inter bonos, amicitia esse non potest* φιλία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, παρὰ μόνον μεταξὺ χρηστῶν ἀνδρῶν.

Τὸ *εἴτε—εἴτε* λέγεται *sive—sive* μεθ' ὀριστικῆς: *moriedum est nobis, sive, contemnimus mortem, sive metuimus* (πάντως) ὀφείλομεν ν' ἀποθάνωμεν εἴτε περιφρονοῦμεν τὸν θάνατον εἴτε φοβούμεθα αὐτόν,—*In pugna, sive habes aliquam spem, sive desperas, fortem te praestare decet ἐν τῇ μάχῃ, εἴτε ἔχεις ἐλπίδα τινὰ (νὰ νικήσῃς, νὰ σωθῆς), εἴτε δὲν ἔχεις ἐλπίδα, προσήκει νὰ παρέχῃς σεαυτὸν γενναῖον.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 45^{ον}

Β'. ΟΝΟΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

'Αναφορικαὶ προτάσεις.

§ 243. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οἷαι καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

α') *προσδιοριστικαὶ ἢ περιγραφικαὶ*, καὶ

β') *ἐπιρρηματικαὶ* (αἰτιολογικαὶ, τελικαὶ, συμπερασματικαὶ, ἐναντιωματικαὶ, ὑποθετικαὶ, ἀναφορικαὶ).

α') *Αἱ προσδιοριστικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις* εἶναι προτάσεις κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας, κατὰ τύπον μόνον ἐξηρησμέναι προτάσεις, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεναι νὰ ἐκφέρωνται, ὡς αἱ ἀνεψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ξάρτητοι προτάσεις, καθ' ὀριστικήν, ὑποτακτικήν καὶ προστακτικήν.

1. Ἀναφορικαὶ προτάσεις κρίσεως, καθ' ὀριστικήν, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς τι ἀληθῶς συμβαῖνον, εἰς ἱστορικὸν γεγονός, εἰς πραγματικόν τι, — ἢ καθ' ὑποτακτικήν, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς δυνατόν ἢ οὐ δυνατόν :

Eorum praecepta sequi soleo, qui o s sapientes esse cognovi συνηθίζω ν' ἀκολουθῶ τὰ διδάγματα ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα ὅτι εἶναι σοφοί, — Rex milites laudavit, qui o r u m constantiam magnam in proelio fuisse audiverat ὁ βασιλεὺς ἐπήνεσε τοὺς στρατιώτας (ἐκείνους), ὧν ἡ εὐσθένεια ἐν τῇ μάχῃ εἶχεν ἀκούσει ὅτι ὑπῆρξε μεγάλη, — Non exercitus, neque thesauri praesidia regni sunt verum amici, qui o s neque armis cogere, neque auro parare possimus ; officio et fide pariuntur οὐχὶ οἱ στρατοί, οὐδὲ οἱ θησαυροὶ εἶναι τὰ ἐρύματα τῆς βασιλείας, ἀλλὰ οἱ φίλοι, τοὺς ὁποίους οὔτε διὰ τῶν ὄπλων ν' ἀναγκάσωμεν, οὔτε διὰ τοῦ χρυσοῦ ν' ἀποκτήσωμεν ἠθέλομεν **δυνηθῆ** (ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἐπεχειροῦμεν τοῦτο)· οἱ φίλοι ἀποκτῶνται διὰ τῆς χάριτος (κεχαρισμένης ὑπηρεσίας) καὶ διὰ τῆς πίστεως.

2. Ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐπιθυμίας καθ' ὑποτακτικήν ἢ προστακτικήν : Istae sunt vanae opinioniones, qui b u s ne credamus αὐταὶ εἶναι κεναὶ δόξαι καὶ ἄς μὴ πιστεύωμεν εἰς αὐτάς, — Mendax est ille Teucris, cui credere n o l i t e εἶναι ψευδολόγος αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὃ Τρωῶες, καὶ μὴ πιστεύετε εἰς αὐτόν.

β') Αἰ ἐπισημαστικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις :

1. Ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ καθ' ὀριστικήν ἢ ὑποτακτικήν, ὡς καὶ αἰ αἰτιολογικαί. Cic. Phil. 12,11 : ad eum de pace legatos mittemus qui pacis nuntios repudiavit? πρὸς αὐτὸν θὰ στείλωμεν πρέσβεις περὶ εἰρήνης, ὅστις ἀπέκρουσε τὰς ἀγγελίας τῆς εἰρήνης ; — p. Mil. 70 : satis iudicatum est a Pompeio . . . qui legem tulit . . . ἰκανῶς ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου . . . ἀφ' οὗ οὗτος νόμον προέτεινε . . . — O me stultum ; qui te non secutus sim ὦ ! τὸν ἀνόητον ἐμέ, ποῦ δέν σε ἠκολούθησα !

2. *Ἀναφορικαὶ τελικαί, καθ' ὑποτακτικὴν* πάντοτε : Cic. Catil. 3 8 : C. Sulpicium, praetorem, nisi, q u i (=ut is), ex aedibus Cethegi, si quid telorum esset, efferet ἔστειλα τὸν προαίτωρα Γάϊον Σουλπίκιον, διὰ νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Κεθίγου, ἂν ὑπῆρχον τίποτε ὄπλα.

3. *Ἀναφορικαὶ συμπερασματικαί, καθ' ὑποτακτικὴν* πάντοτε : Non is sum, q u i (=ut ego) terrear δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὅστις νὰ . . . ὥστε νὰ ἐκπλήττωμαι.

Σημ. Συμπερασματικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ ὅσαι ἐξαφωτῶνται ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων dignus, indignus, aptus, idoneus : I n d i g n u s (ἢ non dignus) es, c u i (=ut tibi) fidem habeamus εἶσαι ἀνάξιος ὥστε νὰ σου ἔχωμεν πίστιν, — Augustus idoneus videbatur esse, q u i rempublicam administraret ὁ Αὐγουστος ἐφαίνετο ὅτι ἦτο κατάλληλος, ὥστε νὰ διοικήσῃ τὴν πολιτείαν.

4. *Ἀναφορικαὶ ἐναντιωματικαί, καθ' ὑποτακτικὴν* πάντοτε : Athenienses, q u i (=cum ii) barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ ἦσαν κατώτεροι τῶν βαρβάρων ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ἐν τούτοις ἐπέτυχον τὴν νίκην, — Cic. Lael. 28 : quos (= licet eos) numquam viderit.

5. *Ἀναφορικαὶ ὑποθετικαί, καθ' ὀριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν*, ὡς καὶ αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις (§ 240 κέ.) :

Qui (=si quis) bene parēre didicerit, (is) aliquando bene imperabit ὅστις (εἴ τις) καλῶς νὰ ὑπακούῃ θὰ (ἔχῃ) μάθῃ, οὐτός ποτε (ὅταν ἔλθῃ περίστασις) καλῶς θὰ ἐπιτάσῃ (θὰ ἀρχῇ), — Dies eum deficiat, q u i (si quis) velit enumerare, quibus bonis male evenerit ἤθελεν ἐπιλείπει ἢ ἡμέρα ἐκεῖνον, ὅστις (εἰάν τις) ἤθελε θελήσει ν' ἀπαριθμήσῃ, εἰς ποίους χρηστοὺς ἀνθρώπους ἢ τύχῃ ἐπῆγε κακά.

§ 244. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τῶν ἀορίστων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν quisquis, quidquid, quotquot, quicumque . . . ἐκφέρονται *καθ' ὀριστικὴν* :

Cic. p. Cluent. 90 : q u e m c u m q u e r o g a v e r i s (τετελ. μέλλ. ὀριστ.), hoc responderit ὁποιονδήποτε ἐρωτήσης, αὐτὸ θὰ σου ἀπαντήσῃ, — Q u i d q u i d i d e s t, timeo Danaos et dona ferentis ὁτιδήποτε εἶναι τοῦτο (ὁ δούρειος ἵππος),

φροβῶμαι τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα ἀκόμη φέροντας, — Cic. Catil. 4,5 : nunc quid quid est, quocumque vestrae mentes inclinant atque sententiae, statuendum vobis ante noctem est τῶρα ὅτιδῆποτε εἶναι, ὅπουδῆποτε κλίνουν αἱ ἡμέτεραι διαθέσεις καὶ γνῶμαι, πρέπει ν' ἀποφασίσσητε πρὶν ἐπέλθῃ ἡ νύξ. — Hostes quod quod erunt, non timebimus τοὺς πολεμίους, ὅσοιδῆποτε καὶ ἂν θὰ εἶναι, δὲν θὰ φοβηθῶμεν.

§ 245. Αἱ μετὰ τὸ est, sunt, inveniuntur, reperiuntur, reperio, habeo (ἢ est quidam, sunt quidam . . .), nemo est, nihil est, nulli sunt, sunt pauci, non deest, non desunt . . . ἀκολουθοῦσαι ἀναφορικαὶ προτάσεις συνήθως ἐκφέρονται *καθ' ὑποτακτικὴν* :

Sunt (quidam) qui una animum et corpus occidere censeant εἰσὶν οἱ φρονοῦντες ὅτι ὁμοῦ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀποθνήσκουν, — Qui ultro se morti offerant, facilius reperitur, quam qui dolorem patienter ferant εὐκολώτερον εὐρίσκονται οἱ ἐκουσίως ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ προσφέροντες παρὰ οἱ τὴν λύπην μεθ' ὑπομονῆς φέροντες, — Cic. Catil. 4,8 : ego reperiam, qui id non putent esse suae dignitatis recusare ἐγὼ θὰ ἀνεύρω (ἀνθρώπους τοιούτους), οἱ ὅποιοι νὰ μὴ νομίζουν ὅτι εἶναι τῆς ὑψηλῆς θέσεώς των ν' ἀρνοῦνται αὐτό.

Σημ. Αἱ τοιαῦται ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται σπανιώτερον καθ' ὀριστικὴν, ὅταν ὁ συγγραφεὺς θέλῃ νὰ δηλώσῃ ὅτι περὶ τοῦ λεγομένου δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησης : Cic. Lael. 72 : sunt quidam, qui molestas amicitias faciunt εἰσὶ τινες οἱ ὅποιοι καθιστοῦν ὀχληρὰς τὰς φιλίας, — Horat. Carm. 1, 1, 3, 4 : sunt quos curriculo pulverem Olympicum collegisse juvat ὑπάρχουν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους εὐφραίνει ὅτι ἀρματοδρομοῦντες συνέλεξαν κόνιν Ὀλυμπιακὴν.

§ 246. Ἄν ἡ ἀναφορικὴ πρότασις προσδιορίζῃ λέξιν προτάσεως καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομένης, ἐκφέρεται καθ' ἑλξιν καὶ αὕτη ὄχι σπανίως καθ' ὑποτακτικὴν (attractio modi) : quis eum diligat, quem metuat? ποῖος δύναται ν' ἀγαπᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον φοβεῖται :

§ 247. Καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρεται καὶ ἡ ἀναφορικὴ πρότασις, ἡ ὁποία προσδιορίζει λέξιν ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, καὶ τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον λέγεται ὡς γνώμη οὐχὶ τοῦ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

συγγραφέως, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως (ἔσω-
τερικὴ σύνδεσις) : Socrates dicere solebat, o m n e s i n
e o, q u o d s c i r e n t, satis esse eloquentes ὁ Σωκράτης
συνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοὶ εἰς ἐκεῖνο
ποῦ γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ *ἐφ' ὅσον γινώσκω* λέγεται q u o d s c i a m
(ὑποτακτ.) ἢ quoad scio ἢ quantum scio ἢ quatenus scio.

§ 248. Συνηθέστατα ἢ ἀναφορικὴ πρότασις ἐν ἀρχῇ περιό-
δου ἢ κώλου ἢ καὶ ἐν παρενθέσει κεῖται ὡς *κυρία πρότασις*,
καὶ τότε ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ τὸ ἀναφορικὸν ἐπίρρημα
ἐξηγεῖται διὰ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ δεικτικοῦ ἐπιρρημάτος
μετὰ τινος (συμπλεκτικοῦ ἢ ἄλλου) συνδέσμου :

Cic. divin. in Caec. 6 : Quam o b r e m propemodum
manere in instituto meo videor *διὰ τοῦτο λοιπὸν* (τὸ
πρᾶγμα, *διό, διόπερ*) σχεδὸν φαίνομαι ὅτι ἐμμένω εἰς τὴν συ-
νήθειάν μου...—69 : cuius consuetudinis atque instituti pa-
tres majoresque nostros non paenitebat, tum, cum . . . *διὰ*
ταύτην δὲ τὴν συνήθειαν καὶ τὸ ἔθιμον δὲν μετενόουν οἱ ἡμέ-
τεροι πατέρες καὶ οἱ πρόγονοι τότε, ὅτε . . .—Phil. 8,3 : u n d e
etiam nomen d u c t u m est tumultus ὅθεν (ἐντεῦθεν δέ, ἐκ
τούτου δέ) παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα tumultus.

* *α'*. *Παράρτημα περὶ τοῦ quod.*

§ 249. Ὁ σύνδεσμος quod *ὅτι, διότι* εἶναι κυρίως αἰτιατικὴ
τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ὡς καὶ τὸ ἑλλ.
ὄτι, οὐ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀναφέρεται πολλάκις εἰς τὰ δεικτικὰ
id, illud, hoc, istud.

Εἰσάγει δὲ πρότασιν κρίσεως, ἧς τὸ περιεχόμενον εἶναι *γε-
γονός*, καὶ φέρεται κανονικῶς πρὸς *ὀριστικήν* : (Venisti)
Q u o d v e n i s t i bene fecisti (ἠλθες) καλὰ ἔκαμες καὶ
ἠλθες, *εὖ ἐποίησας μολών*,—Caes. bg. 7, 55, 10 : Quam
a d s p e m multum eos (Aeduos) adjuvabat, q u o d
Liger ex nivibus creverat *πρὸς ταύτην* δὲ τὴν ἐλπίδα πολὺ
αὐτοὺς (τοὺς Αἰδούους) ὤθει (*τὸ γεγονός*), ὅτι (ὁ ποταμὸς) Λί-
γην εἶχεν ἀξήσει ἐκ τῶν χιόνων,—Cic. de off. 3,111 : Sed ex
tota hac laude Reguli illud est admiratione dignum,
q u o d captivos retinentos censuit, ἀλλ' ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς

ἀρετῆς τοῦ Ῥήγλου *ἐκεῖνο* ἰδίᾳ εἶναι θαυμασμοῦ ἄξιον, ὅτι ἐγνωμάτευσεν ὅτι ἔπρεπε νὰ κρατηθοῦν οἱ (Καρχηδόνιοι) αἰχμάλωτοι.

Σημ. α΄. Τὸ quod τοῦτο δύναται νὰ σημαίη καί : *ὡς πρὸς τοῦτο ὅτι . . . ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ὅτι . . .* Quod me Agamemnonem aemulari putas falleris *ὡς πρὸς τοῦτο*, ὅτι νομίζεις ὅτι ἐγὼ ζηλῶ τὸν Ἀγαμέμνονα, σφάλῃσαι.

Σημ. β΄. Ἀπὸ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει ἡ αἰτιολογικὴ σημασία, *διότι* : gratulor tibi, quod praetor creatus es συγχαίρω σοι διότι πρᾶιτωρ ἐξελέγης.

§ 250. Τὸ quod φέρεται πρὸς *ὑποτακτικὴν*, ἂν ἢ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη πρότασις περιέχῃ γνώμην οὐχὶ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ὀήματος τῆς προτάσεως, ἢν προσδιορίζει ἢ διὰ τοῦ quod ἐκφερομένη πρότασις : Socratem accusarunt (ἢ Socrates accusatus est), quod corrumperet juventutem τὸν Σ. κατηγοροῦσαν, ὅτι (*ὡς ἔλεγον οἱ κατήγοροί του*) διέφθειρε τὴν νεότητα (τοὺς νέους).

* β΄. Παράρτημα περὶ τοῦ quin.

§ 251. Τὸ quin (ἐκ τοῦ qui ne? πῶς δέν;) σημαίνει κυρίως *πῶς δέν; διατὶ δέν;* : Quin taces? πῶς δέν . . . διατὶ δέν σιωπᾷς; (σιώπα), — Quin tela in hostes conicimus? διατὶ δέν ῥίπτομεν βέλη κατὰ τῶν πολεμίων; (βάλωμεν κατὰ τῶν πολεμίων).

Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης τοῦ quin προκύπτει ἀμέσως ἡ παρακελευστικὴ σημασία αὐτοῦ (*ἄγε, ἴθι...*), ὅτε συντάσσεται μεθ' ὑποτακτικῆς ἢ προστακτικῆς : Quin experiamus ἄς δοκιμάσωμεν, — Quin igitur expergiscimini λοιπὸν ἐξεγέρθητε.

§ 252. Ἀπὸ ἐρωτηματικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου τὸ quin ἔγινε σύνδεσμος συνδέων *καθ' ὑπόταξιν* προτάσεις ἐκφερόμενας *πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν*.

§ 253. Ἡ διὰ τοῦ quin ἐκφερομένη πρότασις ἐξαρτᾶται *μόνον* ἐξ ἀρνητικῆς προτάσεως ἢ ἐξ ἐρωτηματικῆς καταφατικῆς ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀποφατικὴν. Οὕτως ἐξαρτᾶται :

1. ἀπὸ τοῦ non dubito, quis dubitat . . . ? (=nemo dubitat), non dubium est: τὸ quin μετὰ τὰς φράσεις ταύτας ἔχει τὴν σημασίαν *ὅτι* : Quis dubitat, quin omnes morituri

simus? τίς ἀμφιβάλλει ὅτι ὅλοι θὰ ἀποθάνωμεν;—Caes. bg. 1,3,6: non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Helvetii possent *ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι* ἐξ ἀπάσης τῆς Γαλατίας πλείστην δύναμιν εἶχον οἱ Ἑλβετοί.

Σημ. Λοιπόν: *δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι . . . non dubito quin...*

δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι δὲν . . . non dubito quin non.

2. ἀπὸ τῶν φράσεων non multum abest, nihil abest...non multum abfuit, quin caderem δὲν ἔλειψε πολὺ, λίγο ἔλειψε νὰ πέσω, *μικροῦ δεῖν ἔπεσον.*

3. ἀπὸ ῥημάτων *κωλύσεως* ἢ *ἀρνήσεως* σημαντικῶν (πάντοτε μετ' ἀρνήσεως): Germani retineri non potuerunt, quin in nostros tela conicerent οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατηθοῦν, *ὥστε νὰ μὴ* ῥίψουν τὰ βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων, — Milites non recusant quin contentant οἱ στρατιῶται δὲν ἀρνοῦνται νὰ πολεμήσουν.

4. Τίθεται ἀντὶ τοῦ qui non, quae non, quod non: Nemo est tam fortis, quin (qui non) rei novitate perturbetur οὐδεὶς εἶναι τόσον ἀνδρεῖος ὥστε νὰ μὴ ταραχθῇ ἐκ τῆς καινότητος τοῦ πράγματος.

5. Τίθεται καὶ ἀντὶ τοῦ ut non: numquam tibi accedo, quin abs te obeam doctior οὐδέποτε προσέρχομαί σοι (σὲ πλησιάζω) *χωρὶς νὰ* (ὥστε νὰ μὴ) ἀπέρχομαι ἀπὸ σοῦ (ν' ἀποχωρίζομαι σου) σοφώτερος, — Nihil tam difficile est, quin quaerendo investigari possit οὐδὲν εἶναι τόσον δύσκολον, *ὥστε* (τοῦτο) *νὰ μὴ* εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ἐρεῦνης νὰ ἐξιχνιασθῇ.

Διάκρινον:

fieri non (ἢ nullo modo) potest, quin tu lauderis δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νὰ μὴ ἐπαινεθῆς, ἐξάπαντος θὰ ἐπαινεθῆς,—

fieri non potest, ut lauderis δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νὰ ἐπαινεθῆς, ἀδύνατον νὰ ἐπαινεθῆς,—

facere non possum, quin cotidie litteras ad te mittam, ut tuas accipiam (νὰ κάμω) δὲν μπορῶ νὰ μὴ σου στέλλω καθ' ἡμέραν ἐπιστολήν, διὰ νὰ λαμβάνω ἰδικήν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 46^{ον}.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

§ 254. Αἱ ἀνεξάρτητοι (εὐθελῆ) ἐρωτήσεις ἐκφέρονται :

1. *Καθ' ὀριστικὴν* παντὸς χρόνου : *Quid facis ? Veniesne ad nos ? τί κάμνεις ; Θὰ ἔλθῃς πρὸς ἡμᾶς (εἰς τὸν οἶκόν μας) ;* — *Ubi fuisti ?* ποῦ ἐπῆγες ;

2. *Καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν* (potentialis) ἢ *ἀπορηματικὴν* (dubitativus) χρόνου ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ μόνον : *Quis dubitet ? τίς ἂν ἀμφιβάλλοι ;* — *Quid faciam ? quo me vertam ? τί ποιῶ (ποιήσω) ; ποῖ τράπωμαι ;* — *Quid facerem ? quo irem ? τί νὰ ἔκαμνα ; ποῦ νὰ ἐπῆγαινα ; (τί μοι ποιητέον ἦν, ποῖ μοι ἰτέον ἦν ;)* — *Cic. p. Sest. 43 :* haec cum viderem, quid agerem, judices? contenderem contra tribunum plebei armis ?

Σημ. Αἱ καθ' ὀριστικὴν καὶ αἱ καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν ἐκφερόμεναι ἐρωτήσεις εἶναι προτάσεις κρίσεως, αἱ δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας.

§ 255. Αἱ ἐρωτήσεις εἶναι

πραγματικαὶ ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀναμένεται ἀπόκρισις : *Ubi fuisti ?* — *Domi fui* ποῦ ἐπῆγες ; ποῦ ἦσο ; — ἦμην (ἐπῆγα) εἰς τὴν οἰκίαν μου, —

ἢ εἶναι *ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις*, ἰσοδυναμοῦσαι πρὸς ἀρνητικὴν πρότασιν κρίσεως, ἂν εἶναι καταφατικὴ ἢ ἐρώτησις, — ἢ πρὸς καταφατικὴν πρότασιν κρίσεως, ἂν ἡ ἐρώτησις εἶναι ἀρνητικὴ.

Quid turpius est, quam mentiri ? (= *Nihil turpius est quam mentiri*) τί εἶναι αἰσχροτέρον τοῦ ψεύδεσθαι ;

Quis vestram non edidicit (= *omnes vos edidicistis*) *Epīcuri κυρίας δόξας ;* τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐξέμαθε τὰς τοῦ Ἐπικούρου *κυρίας δόξας ;* (Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας οὐδεμία ἀπόκρισις περιμένεται).

§ 256. Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται

1. διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων : *quis ? quid ? quo ? ubi ?* . . .

2. διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων *ne ? num ? nonne ?*

Τὸ *-ne* προσαρτᾶται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως, περὶ τῆς ὁποίας μάλιστα ἡ ἐρώτησις, καὶ ἡ ὁτοία τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως: *veniesne ad nos?* θὰ ἔλθῃς εἰς τὸν οἶκόν μας; — *Cic. Cat. 1,15: potestne tibi haec lux, Catilina, aut huius caeli spiritus esse jucundus . . . ?* μπορεῖ. Κατιλίνα, τὸ φῶς τοῦτο ἐδῶ ἢ ὁ ἀήρ τοῦτου ἐδῶ τοῦ οὐρανοῦ νὰ εἶναι εἰς σὲ εὐάρεστος; (*Δὲν μπορεῖ*), — 27: *M. Tulli, quid agis? tu ne eum. exire patiere...?* Μᾶρκε Τύλλιε, τί κάμνεις; σὺ θὰ ἀνεχθῆς νὰ ἐξέλθῃ αὐτὸς (ἐκ τῆς πόλεως) . . .;

Ἡ ἀπόκρισις μετὰ τὸ *-ne* δύναται νὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ, μετὰ τὸ *num* ἀναμένεται ἀποφατικὴ, μετὰ τὸ *nonne* καταφατικὴ: *Num mundus casu effectus est? (Non).* Μήπως ὁ κόσμος ἐκ τύχης ἐδημιουργήθη; (Ὁχι), — *Nonne canis similis lupo est? (Ita est).* Δὲν εἶναι ὁ κύων ὁμοιος μὲ τὸν λύκον; (Μάλιστα).

Σημ. Ἐάν ἡ ἐρώτησις γίνεται μετ' ἐκπλήξεως ἢ μετ' ἀγανακτικῆσεως, *συνήθως* οὐδὲν ἐρωτηματικὸν μόριον τίθεται: *Haec tu ausus es negare?* Ταῦτα σὺ ἐτόλμησας ν' ἀρνηθῆς; — *Apollinem tu spoliare ausus es?* Τὸν Ἀπόλλωνα σὺ νὰ συλήσῃς ἐτόλμησας;

§ 257. Διπλαῖ ἐρωτήσεις.

Αἱ διπλαῖ ἐρωτήσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἔχουν ἓνα τῶν ἑξῆς τύπων:

1. <i>utrum an</i>	}	(πότερον)
γράφει ὁ πατήρ
ἢ ἀναγινώσκει;
: <i>utrum scribit pater, an legit?</i>		
2. — — <i>ne an</i>		
: <i>scribitne pater an legit?</i>		
3. — — <i>an</i>		
: <i>scribit pater an legit?</i>		

Ποβλ. καὶ τριπλῆν ἐρώτησιν: *Romamne veniam, an hic maneam, an Agrinum fugiam?* νὰ ἔλθω εἰς Ῥώμην ἢ νὰ μείνω ἐδῶ (ποῦ εἶμαι), ἢ νὰ φύγω εἰς Ἀγρίνον;

Το ἢ ὄχι; λέγεται *an non?*: *veniesne an non?* θὰ ἔλθῃς ἢ ὄχι;

Ποβλ. καὶ τὰς ἑξῆς διπλαῖς ἐρωτήσεις:

U t e r vestrum major est, t u a n frater tuus? Πότερον ὑμῶν πρεσβύτερος, σὺ ἢ ὁ (σὺς) ἀδελφός;

U t e r nostrum magis popularis est, t u n c a n e g o? Πότερος ἡμῶν μᾶλλον δημοϊκός, σὺ ἢ ἐγώ;

§ 258. *Ἀτελεῖς διπλαῖ ἐρωτήσεις.*

Πολλάκις παραλείπεται τὸ α' μέρος τῆς διπλῆς ἐρωτήσεως καὶ τίθεται μόνον τὸ β' μέρος (an...): Quando vis oraculorum evanuit? An postquam homines minus creduli esse coeperunt? Πότε ἡ δύναμις τῶν χρησμῶν ἐξησθένησεν; "Ἡ (μῆπως) ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ εἶναι ὀλιγώτερον εὐπιστοί: (Ἐλλείπει τὸ α' μέρος a l i o tempore ἄλλοτε, ἄλλον χρόνον), —Cic. p. Flacc. 57: quid vos fieri censetis Trallibus? (aliud quid) a n quod Pergami? τί ὑμεῖς φρονεῖτε ὅτι γίνεται εἰς τὰς Τράλλεις; (ἄλλο τι) ἢ ὅ,τι ἐν Περγάμῳ;—Cic. p. Mil. 8: (Scimus omnes) a n est quisquam, qui hoc ignoret...? (Γνωρίζομεν πάντες τοῦτο) ἢ (μῆπως) ὑπάρχει τις ὅστις ἀγνοεῖ τοῦτο...;

Σημ. Αἱ εἰς τὰς ἐρωτήσεις *καταφατικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις (ναί, μάλιστα...)* λατινιστὶ εἶναι ita est, ita profecto, etiam, vero, sane, certe, admodum . . .

Visne sermoni demus operam sedentes? — Sane θέλεις νὰ διαλεχθῶμεν καθήμενοι;—Μάλιστα.

ἢ ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις περὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐρώτησις:

F e c i s t i n e quod tibi mandatum erat?—Feci.

Αἱ *ἀρνητικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις* εἶναι non (μόνον ἢ μετὰ τοῦ ὀνόματος), minime ἥκιστα, minime vero οὐδαμῶς.

"Ἄν ἡ ἀπόκρισις εἶναι ἀντίθετος τῆς ἐρωτήσεως, ἐπανορθοῦσα αὐτήν, ἔχει πλὴν τῆς ἐπανορθούσης λέξεως καὶ τὸ immo ἢ immovero προτασσόμενον: Gravisne est culpa amici?—Immo levissima εἶναι βαρὺν τὸ πταῖσμα τοῦ φίλου; — Μπᾶ (τοῦναντίον) ἐλαφρότατον, — Causa igitur non est bona?—Immo optima τὸ πρᾶγμα λοιπὸν δὲν εἶναι καλόν; — (Τί λέξ!) Τοῦναντίον εἶναι ἄριστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 47^{ον}

ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΝ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΩΙ ΛΟΓΩΙ

§ 259. Αἱ προτάσεις κρίσεως, ὅταν ἐξαρτηθοῦν ἀπὸ τινος ῥήματος λεκτικοῦ, αἰσθητικοῦ, γνωστικοῦ, δοξαστικοῦ (*verba sentiendi et declarandi*) γίνονται ἀπαρεμφατικάι προτάσεις (αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου).

Ἄνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως :

R o m a n i ab Hannibale ad Cannas victi sunt οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τοῦ Ἄννιβα παρὰ τὰς Κάννας ἠττήθησαν.

Nemo ante mortem beatus est οὐδεὶς εὐδαίμων πρὸ τοῦ θανάτου.

Carthago delenda est πρέπει νὰ καταστραφῇ ἡ Καρχηδών.

Omnes in eo, quod sciunt satis sunt eloquentes πάντες εἰς ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζουν εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοι.

§ 260. Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας, αἱ ὡς ἀνεξάρτητοι κατὰ προστακτικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι, ὅταν ἐξαρτηθοῦν ἐκ τινος ῥήματος μετατρέπονται εἰς τελικάς προτάσεις καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ *ut* ἢ (*ἄν* εἶναι ἀπαγορευτικάι) μετὰ τοῦ *ne* ἐκφερομένας :

Αἱ αὐταὶ προτάσεις ἐξηρημέναι :

R o m a n o s ab Hannibale ad Cannas victos esse acceperimus ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι . . . ἠττήθησαν (παρὰ ἰῶν προγενεστέρων ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας) παρελάβομεν, ἐδιδάχθημεν.

Solo dicebat neminem ante mortem beatum esse ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι οὐδεὶς . . .

Cato censuit Carthaginem delendam esse ὁ Κάτων ἐγνωμάτευσεν ὅτι πρέπει . . .

Socrates dicere solebat omnes (αἰτιατ.) in eo quod scirent, satis esse eloquentes (αἰτιατ.) ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες . . .

Ἀνεξάρτητοι

Cic. Cat. 1,19 : Catilina, perge, quo coepisti; egredere aliquando ex urbe; patent portae; proficiscere... Κατιλίνα, προχώρησον ἐκεῖ, ὅπου ἤρχισας· ἔξελθε τέλος πάντων ἐκ τῆς πόλεως· εἶναι ἀνοικταὶ αἱ πύλαι· ἀπελθε.

Videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat να λάβουν πρόνοιαν οἱ ὕπατοι, να μὴ πάθῃ κακόν τι ἢ πολιτεία.

Caes. bg. 1,20 : Caesar, noli quid gravius in fratrem (meum) statuere Καίσαρ, μὴ ἀποφασίσῃς τι λίαν βαρὺ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Σημ. Ἐνίοτε ἡ πρότασις ἐπιθυμίας γίνεται καὶ αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀλλὰ μόνον ἂν τὸ ὄημα, ἔξ οὗ ἡ πρότασις ἐπιθυμίας θὰ ἐξαρτηθῇ, συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου : Cic. de fin. 5,44 : jubet Pythius Apollo noscere nosmet ipsos (*γνώθι σ' αὐτόν*), — Verg. Aen. 2,47 : Hortamur fari, — Lex divina nos jubet et manus et mentes abstinere ab alienis (Ὁ νόμος κελεύει : et manus et mentes abstinere ab alienis).

§ 261. Αἱ καθαρὰ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις, αἱ ὡς ἀνεξάρτητοι καθ' ὀριστικὴν ἐκφερόμεναι, ἐὰν ἐξαρτηθῶν ἐκ τινος ὀήματος καὶ γίνων πλάγιοι ἐρωτήσεις, ἐκφέρονται κανονικῶς *καθ' ὑποτακτικὴν*.

Ἀνεξάρτητοι (εὐθεῖαι) ἐρωτήσεις :

Quid facis? τί κάμνεις ;

Quid facit pater?

Ἐξηρημένοι

Cicero hortatus est Catilinam. ut pergeret, quo coepisset, egredere tur aliquando ex urbe; patere portae (πρότασις κρίσεως αὐτῆ) ; proficisceretur... ὁ Κικέρων παρεκίνησε τὸν Κατιλίαν να προχωρήσῃ...

Senatus mandat, (ut) videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat ἢ σύγκλητος παραγγέλλει να λάβουν οἱ ὕπατοι πρόνοιαν...

Divitiācus Caesarem obsecravit, ne quid gravius in fratrem (suum) statueret ὁ Διβιτιακὸς ἐκέτευσε τὸν Καίσαρα να μὴ ἀποφασίσῃ τι...

Ἐξηρημένοι (πλάγιοι) ἐρωτήσεις :

Rogo te, quid facias.

Dic mihi, quaeso, quid faciat pater.

Ubi fuisti heri, quos convocasti? ποῦ ἐπῆγεσθ^ς χθές, ποίους συνεκάλεσας;

Quid praetor edixit? ubi cenat? τί διέταξεν ὁ πραιτώρ; ποῦ δειπνεῖ;

Nemo nostrum ignorat, ubi tu heri fueris, quos convocaveris (παρακ. ὑποτακ.).

Concursabant homines percunctantes quid praetor edixisset ubi cenaret ἔτρεχον οἱ ἄνθρωποι διαπυθανόμενοι τί διέταξεν...

§ 262. Αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι (§ 254,2) καὶ ὅταν ἐξαρτηθῶν ἐκφέρονται πάλιν καθ' ὑποτακτικὴν:

Ἄνεξάρτητοι

Quid faciam? τί νὰ κάμω;

Quid facerem? τί νὰ ἔκαμνα;

Ἐξηρητημέναι

Nescio quid faciam δὲν γνωρίζω τί νὰ κάμω

Nesciebam, quid facerem δὲν ἐγνώριζα τί νὰ κάμω¹.

Σημ. Πλάγια ἐρωτηματικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἀπὸ ῥημάτων φόβου σημαντικῶν ἐξαρτώμεναι: Cic. de rep. 1,58: *vereor ne Romulus barbarorum rex fuerit* φοβοῦμαι μήπως ὁ Ῥωμύλος ὑπῆρξε βασιλεὺς βαρβάρων.

§ 263. **Ἐξηρητημέναι διπλαῖ ἐρωτήσεις.** Καὶ αἱ διπλαῖ ἢ τριπλαῖ... ἐρωτήσεις, ὅταν ἐξαρτηθῶν, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε, καὶ σχεδὸν πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, δι' ὧν καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι διπλαῖ ἐρωτήσεις:

Ἄνεξάρτητοι διπλαῖ ἐρωτήσεις

Id, quod ego dico, utrum verum an falsum est?

Id, quod ego dico, verumne an falsum est?

Ἐξηρητημέναι

Mihi responde, id, quod ego dico, utrum, verum an falsum sit.

Mihi responde, id, quod ego dico verum(ne), an falsum sit.

¹ Περί τῶν ἐξηρητημένων ῥητορικῶν ἐρωτήσεων ἰδὲ κατωτέρω ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ πλαγίου λόγου.

Utrum, moenibus nos defendamus, an obviam eamus hostibus? πότερον, νὰ ὑπερασπίσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν τειχῶν (μένοντες δηλ. ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ ἀμυνόμενοι) ἢ νὰ ἐξέλθωμεν εἰς ἀπόκρουσιν τῶν πολεμίων;

Incendi placet an defendi oppidum? κατακαῦσαι δοκεῖ ἢ ὑπερασπίσαι τὴν πόλιν;

Utrum Achilles esse malis an Homerus? Πότερον, Ἀχιλλεὺς θὰ προετίμας νὰ εἶσαι ἢ Ὅμηρος;

Τὸ *ἢ ὄχι*; ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ διπλῇ ἐρωτήσει *an non*, ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ λέγεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον *ne* (καὶ *an non* ἐνίοτε): Cic. Catil. 2, 13: Quaesivi a Catilina in nocturno conventu apud M. Laecam fuisset, *ne* *ne* ἠρώτησα τὸν Κατιλίαν, ἂν κατὰ τὴν νυκτερινὴν συνάθροισιν εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μάρκου Λαίκα, *ἢ ὄχι*; (Ἀνεξάρτητος: in nocturno conventu, Catilina, apud M. Laecam fuisti, *an non*?)

Σημ. α'. Ἐὰν τὰ μέρη τῆς ἐξηρητημένης διπλῆς ἐρωτήσεως εἶναι λίαν βραχεία καὶ ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα, δύναται ἐν μὲν τῷ α' μέρει νὰ μὴ τεθῇ κανὲν ἐρωτηματικὸν μόριον, ἐν δὲ τῷ β' τὸ *-ne*: *incertum erat, vicissent victine essent* ἀβέβαιοι ἦτο, ἂν ἐνίκησαν ἢ ἐνικήθησαν.

Σημ. β'. Ἐξηρητημένα *ἀτελεῖς διπλαῖ ἐρωτήσεις* εἶναι καὶ αἱ μετὰ τὸ *haud scio, nescio, dubito, incertum est* ἀκολουθοῦσαι: Aristotelem *haud scio an recte dixerim principem philosophorum* τὸν Ἀριστοτέλη *δὲν ἠξεύρω ἂν (ἴσως)* ὀρθῶς ἦθελα ὀνομάσει πρῶτον τῶν φιλοσόφων, — *Tanti tibi honores habiti sunt quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοι ἀπεδόθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλῳ).

Καὶ τὸ *nescio an, dubito an, incertum est an* . . . δύναται νὰ ἐξηγῶνται διὰ τοῦ *ἴσως*.

Magna inter duces contentio erat, *utrum* moenibus se defenderent, *an* obviam irent hostibus μεγάλη μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν φιλονικία ἦτο, ποῖον ἐκ τῶν δύο, νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτοῦς . . .

Deliberandum est, *placet* *incendi an defendi oppidum* βουλευτέον ἐστὶν εἰ ἀρέσκει κατακαῦσαι ἢ . . .

Themistocles interrogatus est quondam, *utrum* Achilles esse mallet, *an* Homerus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 48^{ον}

ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

§ 264. Ἐάν ὑποθετικός τις λόγος ἐξαρτηθῆ ἔκ τινος ῥήματος συντασσομένου πρὸς ὑποτακτικὴν (διὰ τινος συνδέσμου, π. χ. τοῦ *quīn*) ἢ ἂν περιληφθῆ ἐντὸς πλαγίας ἐρωτήσεως, ἐκφέρεται καὶ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἡ ἀπόδοσις *καθ' ὑποτακτικὴν*, ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἐξεφέροντο, ὅταν ὁ λόγος ἦτο ἀνεξάρτητος :

Non dubito, quīn, si hoc dicas, erras δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι, ἔάν λέγῃς αὐτό, πλανᾶσαι, —

Mater rogat filium, quid facturū s i t, si pater venerit (εὐθεΐα ἐρώτησις : *quid facies, si pater venerit* τετελ. μέλλ.) ἢ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν υἱόν, τί θὰ κάμῃ, ἔάν ἔλθῃ ὁ πατήρ του.

§ 265. Οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι τοῦ γ' εἴδους (ἀπραγματοποιήτου) ἐν τῇ ἐξαρτήσει μένουσι ὅπως ἔχουσι, ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ ῥήμα ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται εἶναι χρόνου ἀρχικοῦ (δὲν τηροῦνται δηλ. ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ περὶ ἀκολουθίας τῶν χρόνων κανόνες § 267) : *Dic mihi, quaeso, quid faceres, si mecum contēderes* εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί θὰ ἔκαμνες ἂν ἡμιλλᾶσο πρὸς ἐμέ.

§ 266. Ἐάν ὑποθετικός τις λόγος ἐξαρτηθῆ ἔκ ῥήματος συντασσομένου μετ' ἀπαρεμφάτου, τότε ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται *καθ' ὑποτακτικὴν* πάντοτε, ἢ δὲ ἀπόδοσις μετατρέπεται *εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου* ὡς ἑξῆς :

Ἐνεξάρτητος

Ἐξηρημένος

α') Ὁ τοῦ α' καὶ β' εἴδους

1. *Si hoc dicis, erras* εἰ τοῦτο λέγεις, ἀμαρτάνεις, —

2. *Si hoc dixisti mentitus es* εἰ τοῦτο εἶπας, ἐψεύσω. —

3. *Si hoc dices, errabis* εἰ τοῦτο ἐρεῖς, ἀμαρτήσῃς. —

1. *Ego puto te, si hoc dicas, errare* ἐγὼ ἠγοῦμαι σε... —

2. *Certum est te, si hoc dixeris, mentitum esse* βέβαιόν ἐστι, ὅτι σύ, εἰ... —

3. *Puto te, si hoc dicturus sis, erraturum esse* —

4. Si hac dicas, erres εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν, —

5. Si hoc dixeris, erraveris εἰ τοῦτο εἶποις, ἁμάρτοισι ἄν, —

4. Apparet te, si hoc dicas, errare posse, —

5. Apparet te, si hoc dixeris, errare posse.

β'. Ὁ τοῦ γ' εἶδους (ἀπραγματοποιήτου)

6. Si hoc diceres, errares εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν, —

7. Si hoc dixisses, errasses εἰ τοῦτο εἶπας (εἰρήκεις), ἡμαρτες (ἡμαρτήκεις) ἄν, —

8. Si quid mihi a Caesare opus esset, ego ad eum venirem.

6. Dico te, si hoc diceres, erraturum fuisse, ἢ futurum fuisse, ut errares, —

7. Dico te, si hoc dixisses, erraturum fuisse, ἢ futurum fuisse, ut errares, —

8. Ariovistus respondit, si quid (sibi ἢ) ipsi a Caesare opus esset, se se ad eum venturum fuisse (Caes. bg. 1, 45, 2).

Σημ. Ἡ περίφρασις futurum fuisse, ut... εἶναι ἐπιβεβλημένη, ὅταν τὸ ῥῆμα δὲν ἔχη σουπῖνον. Τὸ si hoc faceres ἢ fecisses te poeniteret ἢ poenituisset γίνεται πάντοτε (apertum est...) si hoc faceres ἢ fecisses, futurum fuisse, ut te poeniteret (διότι τὸ poenitet δὲν ἔχει σουπῖνον καὶ δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ τύπον -urum fuisse, ὅπως ἀνωτέρω τὸ erraturum fuisse).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 49^{ον}

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
(Consecutio temporum)

§ 267. Αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἀκολουθοῦν τοὺς ἐξῆς *ιδιάζοντας* ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ κανόνας ὡς πρὸς τὴν χοῆσιν τῶν χρόνων :

Α'. Ἐάν ἡ προᾶξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρημένης προτάσεως εἶναι *σύγχρονος* μετὰ τὴν προᾶξιν τὴν δηλουμένην, ἡ προᾶξις ἐκφραζομένη ἀπὸ τοῦ ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νην διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν τῇ ἐξηρητη-
μένη προτάσει τίθεται

1. Ἐνεστῶς τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προ-
τάσεως εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ**: *quaero, quis dicat*
ἔρωτῶ (τώρα), τίς λέγει τοῦτο (τώρα),—

2. **Παρατατικὸς** τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας
προτάσεως εἶναι χρόνου **ἱστορικοῦ**: *quaesivi, quis hoc di-*
ceret ἠρώτησα (κάποτε), τίς ἔλεγε τοῦτο (τότε, ὅτε ἠρώτησα).

Β'. Ἄν ἡ πράξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρητη-
μένης προτάσεως εἶναι **προτέρα (προγενεστέρα)** τῆς πράξεως
τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν
αὐτῇ ἐξηρητημένη προτάσει τίθεται :

1. **Παρακείμενος** ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προ-
τάσεως εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ**: *quaero, quis hoc dixerit*
ἔρωτῶ (τώρα), τίς εἶπε τοῦτο (πρότερον).—

2. Ἐπερσυντέλικος τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυ-
ρίας προτάσεως εἶναι χρόνου **ἱστορικοῦ**: *quaesivi, quis hoc*
dixisset ἠρώτησα (κάποτε), τίς εἶχε τοῦτο εἶπει (πρότερον, πρὶν
ἔρωτήσω ἐνώ).

Γ'. Ἄν ἡ πράξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρητημέ-
νης προτάσεως εἶναι **ὑστέρα, μεταγενεστέρα** (μέλλουσα) τῆς πρά-
ξεως τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε:

1. **Μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρία προτάσει ἀκολουθεῖ
ἐν τῇ ἐξηρητημένη τύπος εἰς *-urus sim*: *quaero, quis hoc dictu-*
rus sit ἔρωτῶ (τώρα), τίς τοῦτο θὰ εἶπη (ὑστερον).—

2. **Μετὰ ἱστορικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρία προτάσει ἀκολουθεῖ
ἐν τῇ ἐξηρητημένη τύπος εἰς *-urus essem*: *quaesivi, quis*
hoc dicturus esset ἠρώτησα (κάποτε, χθές...), τίς τοῦτο
θὰ ἔλεγεν ὑστερον, τίς τοῦτο ἔμελλε νὰ εἶπη.

Σημ. Ἀρκτικοὶ χρόνοι εἶναι
ὁ ἐνεστῶς (ὀριστικῆς, ὑποτακτικῆς, προστακτικῆς)
ἀμφότεροι οἱ μέλλοντες καὶ
(συνήθως) ὁ κυρίως παρακείμενος (ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς)

Ἱστορικοὶ χρόνοι εἶναι
ὁ παρατατικὸς
ὁ ὑπερσυντέλικος } (ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς)
ὁ ἱστορικὸς παρακείμενος (ἀόριστος)

(συνήθως) ὁ ἱστορικὸς ἐνεστῶς
τὸ ἱστορικὸν ἀπαρέμφατον καὶ
τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἱστορικοῦ παρακειμένου
(θοορίστου).

Καὶ ὁ κυρίως παρακειμένος πολλὰκις λαμβάνεται ὡς ἱστορικὸς χρόνος.

Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, τὸ γερούδιον, τὸ γερουδιακὸν καὶ τὸ σουπῖνον εἶναι **ἀρκητικοὶ χρόνοι**, ἂν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκητικοῦ χρόνου ἢ ἂν ἰσοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲ ἀρκητικὸν χρόνον, —

ἂν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου ἢ ἂν ἰσοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲ ἱστορικὸν χρόνον, εἶναι **ἱστορικοί**.

Παραδείγματα.

N e s c i o, num pater domi sit **ἀγνοῶ** ἂν ὁ πατήρ εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ.

N e s c i o, utrum amicus meus in Italiam an in Graeciam profecturus sit δὲν ἠξείρω ὁ φίλος μου θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἰταλίαν ἢ εἰς Ἑλλάδα.

N e s c i e b a m, utrum amicus meus in Italiam an in Graeciam profecturus esset δὲν ἠξευρα ὁ φίλος... **θὰ ἀνεχώρει...**

Non potest dubitari, quin jam ante Homerum poetae fuerint δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀμφίβολον, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί.

Athenienses Delphos miserunt consultum (σουπ.) quo modo se defenderent οἱ Ἀθηναῖοι **ἐπεμψαν** εἰς Δελφοὺς νὰ συμβουλευθοῦν κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτοῦς, — Cic. de divin. 2, 1 : Quaerenti mihi multumque et diu cogitanti, quam re possem prodesse quam plurimis nulla major occurebat . . . ἐν ᾧ **ἀνεζήτουν** . . . καὶ **ἐσυλλογιζόμεν.**

Σημ. Οἱ ἀνωτέρω κανόνες ἰσχύουν καὶ ὅταν αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκπεφρασμένα **ἐξηρητημένα προτάσεις** ἐξαρτῶνται ἐξ ἄλλων δευτερευουσῶν (ὄχι μόνον ἐκ κυρίων) προτάσεων.

Pater me monuit, ut ex magistro quaerem.

uter clarior dux esset, Alexander magnus an Caesar ὁ πατήρ μου μὲ προέτρεψε νὰ ἐρωτήσω τὸν διδάσκαλον, ποῖος στρατηγὸς ἦτο ἐνδοξότερος ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Καῖσαρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 50όν.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

(Oratio obliqua)

§268. Ἐν τῇ τροπῇ τοῦ **εὐθέος λόγου** (oratio recta) εἰς **λόγον πλάγιον** (oratio obliqua) γίνονται αἱ ἑξῆς μεταβολαί :

1. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως τρέπονται εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου.

Σημ. Οἱ τοῦ εὐθέος λόγου χρόνοι τῆς ὀριστικῆς τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ὡς ἑξῆς :

ὁ ἐνεστώς	}	γίνεται ἐνεστώς ἀπαρεμφάτου
παρατατικός		γίνονται παρακείμενος ἀπαρεμφάτου
παρακείμενος		
ὑπερσυντέλικος		
μέλλων		γίνεται μέλλων ἀπαρεμφάτου
(—urum esse)		

2. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἐξεφέροντο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ.

3. Αἱ πραγματικαὶ ἐρωτήσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν.

4. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὀριστικὴν ἐκφερόμεναι **ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις**, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι, ὡς εἶδομεν (§ 255), προτάσεις κρίσεως, ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ τρέπονται κανονικῶς εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου.

5. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι ἀπορηματικαὶ (§ 255,2) ἐρωτήσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται ὁμοίως καθ' ὑποτακτικὴν.

6. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὀριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν.

7. Αἱ τοῦ εὐθέως λόγου ἀντωνυμῖαι τοῦ α' προσώπου

	ego	mei	mihi	me	me	meus	
	nos	nostri	nobis	nos	nobis	noster	
γίνονται	ipse	ipsi	sui ἢ ipsius	sibi ἢ ipsi	se ἢ ipsum	se ἢ ipso	suus ἢ ipsius
			ipsorum	ipsis	ipsis	ipsis	ipsorum

8. αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμῖαι τοῦ β' προσώπου tu, tui, tibi... vos... ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται ille, illius... (σπανιώτερον is, eius).

Σημ. Ἐάν τὸ διὰ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης δηλούμενον πρόσωπον εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου, γίνεται χρῆσις καὶ τῆς sui, sibi... suus : Caes. bg. 1,36,6 : *Ariovistus respondit n e m i n e m secum (cum Ariovisto) sine s u a* (δηλ. τοῦ ἄλλου τοῦ ἀγωνισαμένου πρὸς τὸν Ἄριοβιστον) *pernicie c o n t e n d i s s e ὁ Ἄριοβιστος ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεὶς περιεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς αὐτὸν χωρὶς νὰ καταστραφῇ.*

9. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμῖαι τοῦ γ' προσώπου (hic...) ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται is, eius... (ἐνίοτε ὅμως καὶ ille, illius...).

10. Ἐάν τὸ διηγούμενον κατὰ πλάγιον λόγον πρόσωπον δηλοῦται ἐν αὐτῷ δι' ἀντωνυμίας, γίνεται χρῆσις εἰς δῆλωσιν αὐτοῦ τῆς προσωπικῆς καὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου (ego, mei... meus...) οἰαδῆποτε ἀντωνυμία ἦτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ σχετικὸν ῥῆμα τίθεται εἰς α' πρόσωπον.

11. Ἐάν τυχὸν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ δηλοῦται καὶ τὸ πρόσωπον ἐκείνου, πρὸς ὃν διηγείται τις τὸν πλάγιον λόγον, γίνεται ἐν αὐτῷ χρῆσις τῶν ἀντωνυμιῶν tu-vos, tuus-vester, οἰαδῆποτε ἀντωνυμία ἦτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ : Cic. ad. Att. 5,9,1 : *Ille (Acastus respondit) et t i b i* (τῷ Ἀττικῷ, πρὸς ὃν γράφει ὁ Κικέρων) *et sibi visum (esse).*

Σημ. α'. Πολλάκις ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ εὐθέως λόγου ἐν τῷ πλαγίῳ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ τοῦ κυρίου ὀνόματος, ἀνθ' οὗ ἡ ἀντωνυμία ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ.

Σημ. β'. Πολλάκις ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ γίνεται χρῆσις τῆς ἐγκλίσεως κληροδοτήσεως ἀπὸ τοῦτο Ἐκλάδευτῆς Πολιτικῆς ὁ διη-

γούμενος τὸν πλάγιον λόγον ἔχων ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ λεχθέντων, διηγεῖται ταῦτα ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθησαν.

Παραδείγματα εὐθέος καὶ πλαγίου λόγου.

Εὐθὺς λόγος

Πλάγιος λόγος

Caes. bg. 120

Noli quid gravius, Caesar, (κλητ.) in fratrem (meum) statuere: scio (ego, illa esse vera nec quisquam ex eo plus quam ego doloris capit propterea quod, cum ego gratiā plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam possit per me crevit; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (meam), sed paene ad perniciem mea m utitur¹.

Ego tamen et amore fraterno ex existimatione vulgi commoveor. Quod si quid eia te gravius ac-

Divitiācus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit.

ne quid gravius in fratrem statueret¹; scire se, illa esse vera nec quemquam ex eo plus quam se doloris capere, propterea quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset², per se crevisset²; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (suam), sed paene ad perniciem suam uttetur¹.

Sese tamen et amore fraterno et existimatione vulgi commoveri. Quod si quid ei a Caesare gra-

¹ Ἀντὶ τοῦ uteretur ἠδύνατο νὰ τεθῆ καὶ αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου (eum) uti, διότι ἡ ἀναφορικὴ πρότασις quibus, opibus, utitur τοῦ εὐθέος λόγου ἐπέχει θέσιν κυρίας προτάσεως (κρίσεως) = αὐτὰς δὲ τὰς δυνάμεις χρησιμοποιεῖ (§ 257).

² Ἐπειδὴ ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρτᾶται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου (coepit, obsecrare), ἐτέθη ἐν ταῖς δευτερευούσαις καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομένης προτάσεσιν ἱστορικὸς χρόνος, ὑπερσυντέλικος (crevisset... accidisset) ἢ παρατατικὸς (statueret, posset, teneret, averterentur) συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας (§ 267).

ciderit, cum ego hunc locum amicitiae apud te teneam, nemo existimabit (id) non mea voluntate factum (esse); qua ex re fiet, ut totius Galliae, animi a me avertatur.

vius accidisset, cum ipse eum locum amicitiae apud eum teneret, neminem existimaturum (esse) id non sua voluntate factum (esse); qua ex re futurum (esse) ut totius Galliae animi a se averterentur.

Cic. divin. in Caecil. 2—3

(Tu¹) caepe nobis pollicitus es, saepe ostendisti, si quod tempus acciderit, quo tempore aliquid a te¹ requiramus, commodis nostris² te non defuturum. Venit³ tempus non jam ut commoda nostra, sed ut vitam salutemque totius provinciae defendas; nos jam ne deos quidem in nostris urbibus, ad quos

Qui (Siculi) nunc coasti ad me venerunt (orantes), ut suarum fortunarum omnium causam defensionemque susciperem, me¹ saepe (sibi) esse pollicitum, saepe, ostendisse si quod tempus accidisset, quo tempore aliqui a me¹ requirerent commodis eorum² me non defuturum. Venisse tempus (aiebant) non jam ut commoda sua, sed ut vitam salutemque totius provinciae defenderem; sese jam ne deos quidem

¹ Ἐπειδὴ τὸν πλάγιον λόγον διηγῆται ὁ Κικέρων αὐτός, πρὸς ὃν οἱ Σικελοὶ ἀπέτειναν τὸν εὐθὺν λόγον καὶ ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς πᾶσαν προσασίαν, ἢ τοῦ β' προσ., ἀντωνυμία τοῦ εὐθέως λόγου ἐγένετο ἐν τῷ πλαγίῳ α' προσ., ὅθεν καὶ τὸ ῥῆμα (defenderem), οὗ αὕτη εἶναι ὑποκείμενον, ἐτέθη κατὰ α' πρόσωπον.

² Ὡς βλέπομεν, αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμῖαι τοῦ πρώτου προσώπου (nostris, nos) ἐνίοτε ἐν τῷ πλαγίῳ γίνονται καὶ is... καὶ ille..., (eorum, illos).

³ Ὁ παρακείμενος venit ἐνταῦθα εἶναι κυρίως παρακείμενος=ἐλήλυθε, πάρεστιν, αdest, καὶ δι' αὐτὸ ἀκολουθεῖ ut, defendas.

confugiamus, habemus, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, superbia in contumeliis efficere potuit, eas omnes nos hoc uno praetore per triennium pertulimus; rogamus et oramus ne nos supplices asperneris; quos te incolumi nemini supplices esse oportebat.

in suis urbibus ad quos confugerent, habere, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis avaritia in rapinis, superbia in contumeliis, effecere, potuisset, eas omnes sese hoc uno praetore, per triennium pertulisse; rogare et orare ne illos supplices aspernaret, quos me incolumi nemini supplices esse oporteret.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 51^{ον}.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ

(*Collocatio verborum*)

§ 269. Ἡ κανονικὴ τάξις τῶν ὀρων τῆς προτάσεως εἶναι ἡ ἑξῆς:

1. ὑποκείμενον

2. ῥῆμα

ἢ

1. ὑποκείμενον

2. συνθετικὸν

3. κατηγορούμενον.

§ 270. Ἄν τὸ ῥῆμα ἔχη ἀντικείμενον ἢ καὶ ἄλλους προσδιορισμούς, τίθενται πάντα ταῦτα πρὸ τοῦ ῥήματος, ὥστε τὸ ῥῆμα κατὰ κανόνα εἶναι ἡ τελευταία ἐν τῇ προτάσει τασσομένη λέξις:

Caes. bg. 3,8,5: *hostes item copias suas ex castris eductas instruxerant* οἱ πολέμοι ὡσαύτως τὰ ἑαυτῶν στρατεύματα ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἐξαγαγόντες εἶχον παρατάξει.

§ 271. Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλων προσδιορισμῶν (π. χ. τοῦ ἀντικειμένου) κανονικῶς τάσσονται πλησίον αὐτῶν, πρὸ αὐτῶν ἢ μετ' αὐτούς.

§ 272. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις αἱ προσδιορίζουσαι λέξιν τινὰ τῆς κυρίας ἢ ἄλλης δευτερευούσης προτάσεως παρατίθενται ἀμέσως μετὰ τὴν προσδιοριζομένην λέξιν καὶ οὕτω συμβαίνει πολλάκις νὰ διακόπτεται ἡ σειρά τῶν λέξεων τῆς κυρίας προτάσεως.

Caes. bg. 4,17,1 : Caesar his de causis quas com-
me moravi, Rhenum transire decreverat.

§ 273. Ἡ **κιητικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς** τάσσεται μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀνήκει : pater meus, — Cic. p. Mil. 2 : consessus vester τὸ ὑμέτερον συνέδριον, — justitiae suae, — 3 : defensionī meae.

§ 274. Καὶ ἡ ἀντωνυμία ille ἐν τῇ ὀνομασίᾳ **ὁ ὀνομαστός ἐκεῖνος** τάσσεται μετὰ τὴν λέξιν, εἰς ἣν ἀναφέρεται : Cic. de orat. 2,58 : Xenophon, Socraticus ille... Ὁ Ξενοφῶν, ὁ ὀνομαστός ἐκεῖνος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

§ 275. Καὶ οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ συνήθως, ὡς καὶ αἱ γενικαὶ προσδιοριστικαί, ἐπιτάσσονται τοῖς οὐσιαστικοῖς, τὰ ὅποια προσδιορίζουν : pontifex maximus—populus Romanus—jus civile—ἐν ᾧ ἡμεῖς λέγομεν : (ὁ) μέγιστος ἀρχιερεὺς — ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς — τὸ ἀστικὸν δίκαιον· πρβλ. καὶ di immortales ἀθάνατοι θεοί.

§ 276. Συνηθέστατα ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ἂν τυχὸν προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ, χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ διὰ παρενθεμένου ἄλλου προσδιορισμοῦ (κατὰ πλαγίαν πῶσιν ἢ ἐμπροθέτου) ἢ διὰ τοῦ ῥήματος :

Cic. Lael. 67 : indigna homine dubitatio
» » 12 : ex tam alto dignitatis gradu
» » 96 : quanta in oratione majestas
» » 85 : praeposteris enim utimur
consiliis

§ 277. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ **κανονικὴ τάξις** τῶν λέξεων ταράσσεται συνηθέστατα, εἰὰν μία τις λέξις τῆς προτάσεως εἶναι ἀνάγκη γὰ ἐξενεχθῆ μετ' ἐμφάσεως, ὅτε ἀλλάσ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σει θέσιν καὶ ἢ προτάσσεται πασῶν τῶν ἄλλων ἢ τίθεται τελευταία πασῶν. Καὶ ἡ πρώτη θέσις ἐν τῇ προτάσει καὶ ἡ τελευταία, ἂν μάλιστα ἐπακολουθῇ τελεία στιγμή, εἶναι κατάλληλοι, ἵνα ἐξαρθῇ ἢ ἔχουσα τὴν ἔμφασιν λέξις :

o c u l u s vitae sapientia ὀφθαλμὸς τῆς ζωῆς (εἶναι) ἡ σοφία (αἱ γνώσεις),—Cic. p. Mil. 20: l u g e t senatus, m a e r e t ordo equester... ὅ : i n j u d i c i o e t i n e o c o n s i l i o... numquam existimavi spem ullam esse habituros Milonis inimicos ad eius gloriam... infrigendam,—Lael. 67: existit autem hoc loco q u a e d a m q u e s t i o s u b d i f f i c i l i s.

Σημ. α'. Ἐμφασις ἐπιτυγχάνεται ἀκόμη καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς κανονικῆς σειρᾶς, διὰ παραθέσεως ὁμοίων ἢ ἀντιθέτων λέξεων, διὰ τοῦ χωρισμοῦ λέξεων φυσικῶς συνημμένων, καὶ διὰ μετακινήσεως εἰς θέσιν τοιαύτην, ἐν τῇ ὑποίᾳ νὰ κάμνη ἐντύπωσιν.

Σημ. β'. Παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ μέτρον συντελεῖ, ὥστε ἡ τάξις τῶν λέξεων νὰ εἶναι τοιαύτη ἢ τοιαύτη, πάντως ὅμως καὶ παρ' αὐτοῖς δὲν εἶναι ὅλως ἀνθαίρετος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 52^{ον}.

ΜΕΤΡΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

α'. Κανόνες τινὲς περὶ προσωδίας.

§ 278. Προσημ. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, ὁ ἐν τοῖς ποιήμασι ὄρθμος (μετρικὸς ὄρθμος) βάσιν ἔχει τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅσον εἶναι ἡμῖν δυνατόν, τίνες συλλαβαὶ εἶναι μακροαί, καὶ τίνες βραχεαί.

Κανόνες γενικοὶ περὶ τούτου, ἀφορῶντες εἰς πάσας τὰς λέξεις τῆς λατινικῆς γλώσσης, δὲν ὑπάρχουν· ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, ἐκάστης λέξεως ἐκ τῆς χρήσεως.

Ὑπάρχουν ὅμως ὀλίγοι τινὲς κανόνες διευκολύνοντες ἡμᾶς

πολὺ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ποσότητος πολλῶν τάξεων συλλαβῶν. Οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

1. Ἡ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα δίφθογγον ἢ φωνῆεν μακρόν εἶναι φύσει μακρὰ (syllaba naturā longa) : au-rum, be-ātus, rēgīna.

Τὸ ἐκ συναιρέσεως δύο φωνηέντων προκῦπτον φωνῆεν εἶναι μακρόν : (nihil) nīl, (coago) cōgo, (tibi-icen) tībīcen.

Ἐπίσης μακρόν εἶναι καὶ τὸ φωνῆεν μεθ' ὃ ἐξέπεσε σύμφωνόν τι (ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις) : (sisdo) sīdo, (nisdus) nīdus (sex-ni) sēni, (tex-lum) tēlum.

2. **Θέσει μακρὰ** (syllaba positione longa) εἶναι ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἀκολουθοῦν δύο ἢ τρία σύμφωνα ἢ διπλοῦν : s t e l l a, ve-strum intellexi.

Σημ. Ἐν τῷ μετὰ τὸ βραχὺ φωνῆεν δύο ἀκολουθοῦντα σύμφωνα εἶναι τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν I ἢ r, ἢ συλλαβὴ αὕτη λαμβάνεται καὶ ὡς βραχεῖα καὶ ὡς μακρὰ ἐν τῷ μέτρῳ (ἐν τῷ τονισμῷ πάντοτε ὡς βραχεῖα) : Ovid. Metam. 13,607 : Et pri-mo simi-lis volū-crī || post-vera vo-lucris.

3. Αἱ λέξεις τὰς ὁποίας ἢ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, διατηροῦν τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν (**πλήν ἐνίοτε** τῆς ληγούσης) καὶ ἐν τῇ λατινικῇ : ἐπιτομὴ ἐπιτόμη, Αἰνεΐας Aenēas, Ἀγησίλαος Agēsīlāus, ἄηρ āēr, ἀλλὰ ῥήτωρ rhētor. Ἐκτωρ Hectōr.

4. Συλλαβὴ ἔχουσα φωνῆεν, μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἄλλη συλλαβὴ ἀπὸ φωνήεντος ἢ h ἀρχομένη, εἶναι κανονικῶς βραχεῖα (vocalis ante vocalem corripitur) dē-us, con-trā-ho συσπῶ.

Ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου κάμνουν

α') ἢ κατάληξις ā-ī τῆς γενικῆς τῶν ἐνικοῦ τῆς α' κλίσεως : terrāi, aulāi (§ 23,3) καὶ τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῆς β' κλίσεως : Gāi (§ 26,4).

β') ἢ κατάληξις ē-ī τῆς γενικῆς καὶ τῆς κλητικῆς β' κλίσεως : Pompei (§ 26, 3 καὶ 4) καὶ τῆς γενικῆς καὶ τῆς δοτικῆς τῆς ε' κλίσεως, ὅταν πρὸ αὐτῆς εἶναι φωνῆεν i : diēi, faciēi (§ 51 σημ.).

γ') ἢ κατάληξις ius τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἐπιθέτων τινῶν καὶ ἀντωνυμιῶν : solīus, totīus, illius... (§ 29,1).

Σημ. Ἐν τῷ μέτρῳ οἱ ποιηταὶ ἐπιτρέπουν καὶ unīus illīus, alterīus...

δ') τὸ ῥῆμα fīo, ὅπερ ἔχει τὴν συλλαβὴν fī· μακράν καὶ πρὸ

φωνήεντος, ἔκτος ἐν τῷ τύπῳ fīt και ἐν οἷς τύποις μετὰ τὴν συλλαβὴν fi- ἀκολουθεῖ er, π.χ. fiēri, fiērem, fiēres...

5. Τὸ τελικὸν -a εἶναι **βραχὺ** ἐν τοῖς ὀνόμασι (πλὴν ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐνικοῦ τῆς ἀ' κλίσεως) : mensā (ὄνομα..., κλητ.), donā, nominā, majorā, plurā (ὄνομαστ. αἰτιατ. κλητ. πληθ.).

Ἐπίσης ἐν τῷ ἐπιρροήματι itā και ἐν τῷ συνδέσμῳ quiā.

Ἐν πάσῃ ἄλλῃ λέξει εἶναι **μακρόν** :

π. χ. ἐν ταῖς προστακτικαῖς τῆς ἀ' συζυγίας amā, laudā, dā... ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς trigintā, quadragintā...

ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις : postea, contra...

6. Τὸ **τελικὸν** -e εἶναι **βραχὺ** : patrē, regē (ἀφαιρ. τοῦ rex), regē (προστακτ. τοῦ rego), gravē, tenetē, tegitē, amatē, essē, legerē, amarē.

Μακρόν εἶναι :

α') ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τῶν ὀνομάτων τῆς ε' κλίσεως : rē, diē...

β') ἐν τοῖς ἐξ ἐπιθέτων τῆς β' κλίσεως παρηγμένοις ἐπιρροήμασι : pulchrē, rectē... (ἐξαιρεῖται τὸ benē και malē ἐκ τοῦ bonus και malus).

γ') ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσώπῳ τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς τῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας : habē, tenē, monē... (ἀλλὰ canē και ἐνίστε canē, valē και valē, vidē και vidē).

δ') ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ famē και τοῖς ἐπιρροήμασι ferē, fermē και τῷ ἐπιφωνήματι ohē

7. Τὸ **τελικὸν** -i εἶναι **μακρόν** : dominī, regī amarī... .

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ nisi, quasi, cui'

βραχὺ και μακρόν εἰς τὸ mihi, tibi, sibi, ibi, ubi (ἐν τοῖς ἐκ τῶν δύο τελευταίων γινόμενοις ibīdem, ibīque, ubīque πάντοτε μακρόν).

8. Τὸ τελικὸν -o εἶναι **μακρόν** : dominō, amō, legiō, sermō, serō...

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ egō, octō, ambō, citō, subitō, quadō, illicō, modō (=μόνον).

Σημ. Ἐνίστε εἶναι βραχὺ και ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως (sermō, legiō...) και ἐν τῷ ἀ' προσώπῳ τῶν ῥημάτων (amō, amabō)...

9. Τὸ τελικὸν -u εἶναι **πάντοτε** μακρόν : manū, cornū...

10. Αἱ εἰς ἐν μόνον σύμφωνον (πλὴν τοῦ -s και τοῦ -x)

λήγουσαι τελικαὶ συλλαβαὶ τῶν δισυλλάβων καὶ πολυσυλλάβων λέξεων εἶναι βραχεῖαι : amāt, monēt, audīt, illūd, donēs, oratōr, animāl. . .

11. Αἱ εἰς τὸ σύμφωνον -s λήγουσαι εἶναι :

α') Ἡ συλλαβὴ -as **μακρά** : mensās, bonās, Arpinās, Maecenās, amās. . . (πλὴν μόνον εἰς τὸ anās ἢ νῆσσα).

Σημ. Εἰς τὰς λέξεις Πιᾶς, **Ἰλιάς**, lampadās λαμπάδας, Cyclopās Κύκλωπας. . . εἶναι **βραχεῖαι**, διότι οἱ τύποι οὔτοι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς (ιδεὲ ἀνωτέρω 3).

β') Ἡ συλλαβὴ -es εἶναι **μακρά** : nubēs, parēs, amēs, docēs. . . βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τῶν εἰς -es γεν. ītis ἢ ētis ἢ īdis ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως : milēs (militis), pedēs, segēs, (segētis. . .) obsēs (obsīdis). Ἐξαίρουνται τὰ εἰς ies : ariēs (ariētis. . .), pariēs (pariētis), abiēs (abiētis).

γ') Ἡ συλλαβὴ -is εἶναι **βραχεῖα** : cīvīs (ὀνομαστική, κλητική), patrīs, consulīs, legīs.

Μακρά εἶναι

α') ἐν ταῖς πτώσεσι τοῦ πληθυντικοῦ (δοτικῇ, ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ) : mensīs (δοτ. ἀφαιρ.), donīs, vobīs, omnīs (αἰτ.), cīvīs (αἰτ.)

β') ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσ. τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς τῶν ὀημάτων τῆς δ' συζυγίας : audīs, venīs. . . καὶ εἰς τοὺς τύπους sīs, possīs, velīs, malīs nolīs καὶ εἰς τὸ vīs (τοῦ volo) καὶ manīs (τοῦ malo).

Σημ. Εἰς τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου καὶ τετελ. μέλλοντος fueris, fueritis, amaveris. . . εἶναι καὶ βραχεῖα καὶ μακρά.

γ') ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -īs γεν. -ītis ἐθνικῶν ὀνομάτων Quirīs, Samnīs. . .

δ') ἡ συλλαβὴ -os εἶναι **μακρά** : puerōs, bonōs, honōs, custōs.

Βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τοῖς ἐπιθέτοις compōs (γεν. compōtis καὶ impōs (γεν. impōtis).

ε') ἡ συλλαβὴ -us εἶναι **βραχεῖα** : clarūs, manūs (ὀνομαστ. ἐνικ.), templūs, pecūs, omnibūs, funditūs (ἐπίρρο.).

Μακρά εἶναι ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν εἰς -us ὀνομάτων τῆς δ'

κλίσεως : manūs (τῆς χειρός, αἱ χεῖρες, τὰς χεῖρας), πρβλ. καὶ cornūs (γεν. τοῦ κέρατος).

Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -ūs γεν. -ūtis ἢ -ūdis ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως : virtūs, -ūtis, juventūs, palūs γεν. palūdis.

12. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις αἱ λήγουσαι εἰς φωνῆν γενικῶς εἶναι **μακροί** : ā, dē, mē, tē, sē, nē, prō. . .

Βραχεῖαι εἶναι μόνον αἱ ἐγκλιτικαὶ -cē (hicē, hic), -ne (egonē), -quē (copulusquē), -tē (tutē σύγε) -psē (i-psē), -ptē (meoptē), -vē (quid-vē), (αἱ ὁποῖαι ἄλλως δὲν ἀπαντοῦν μόναι ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ πάντοτε συνημμένοι εἰς ἄλλας ὡς ἐγκλιτικαί).

13. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις αἱ λήγουσαι εἰς ἐν ἄπλοῦν σύμφωνον ἔχουν τὸ φωνῆεν

Μακρόν μὲν, ἂν εἶναι οὐσιαστικά : sōl, sāl, vēr, jūs, ōs (γεν. oris), mōc, flōs, bōs, pēs. . . καὶ τὰ ἐπίθετα pār (impar) καὶ τὸ plūs.

Σημ. Ἐξαιροῦνται μόνον τὸ cōr, fēl, mēl, vīr καὶ ōs (γενικὴ ossis).

Βραχὺ δέ, ἂν εἶναι ὀνομαστικά ἐνικῶν ἀντωνυμιῶν, ἢ ἂν εἶναι ἄκλιτα μέρη : is, id, quid, quōt, āb, ād, ōb, ēt, pēr.

Σημ. α'. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐπιρρήματα hīc, hūc, crās, nōn, ēn, cūr (qua re), sīc, quin (qui-ne) καὶ αἱ ἀντωνυμίαι hīc (ἐνίστε καὶ hīc), hōc.

Σημ. β'. Οἱ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων ἢ τῷ σχηματισμῷ τῶν ῥημάτων ἐμφανιζόμενοι μονοσύλλαβοι τύποι ἀκολουθοῦν τοὺς περὶ δισυσλάβων ἢ πολυσυσλάβων λέξεων κανόνας, π. χ. **μακροί** : hīs, hās, hōs, quōs, quās, flēs, dās, scīs. . . (ἀνωτέρω 11), **βραχεῖς** : dāt, flēt, scīt. . . (ἀνωτέρω 10).

Σημ. γ'. Αἱ προστακτικαὶ dīc καὶ dūc εἶναι μακροί, διότι καὶ τὰ ῥήματα dīco καὶ dūco ἔχουν τὰς συλλαβὰς dī- dū- μακράς, — αἱ δὲ προστακτικαὶ fāc καὶ fēr εἶναι βραχεῖαι, διότι καὶ τὰ ῥήματα fācio καὶ fēro ἔχουν τὰς συλλαβὰς fā-, fē- βραχείας.

§ 279. Ὅταν αἱ μονοσύλλαβοι προθέσεις συντεθοῦν μετ' ἄλλης λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης, κανονικῶς τηροῦν τὴν μακρὰν ποσότητα : amitto, dēmitto, ēduco, prōmitto. . .

Σημ. Ἡ πρόθεσις pro- πολλάκις βραχύνεται, μάλιστα ἂν

συντελεσθῆ μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ f : p̄rō-nepos, p̄rō-pago, p̄rō-fugus, p̄rō-fiteor...

§ 280. Ὅταν ὁμως συντεθοῦν μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ h, κανονικῶς βραχύνονται : dē-ambulo, dē-hortor, dē-icio, p̄rō-hibeo... ἀκόμη καὶ praē-acutus, praē-ustus...

§ 281. Τὰ ἀχώριστα μόρια dī-, sē- καὶ vē- εἶναι μακρά : dī-mitto, sē-pono, vē-sanus...

§ 282. Τὸ ἀχώριστον μόριον re- ἢ red- εἶναι βραχύ : rē-mitto, rē-deo.

β'. Μετρικὴ τῶν Λατίνων ¹.

§ 283. Οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ μετεχειρίσθησαν τοὺς αὐτοὺς πόδας καὶ τὰ αὐτὰ μέτρα, τὰ ὅποια εἶχον μεταχειρισθῆ καὶ οἱ Ἕλληνες : π.χ. ὁ Ὀβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις καὶ ὁ Οὐεργίλιος εἰς τὴν Αἰνειάδα μετεχειρίσθησαν τὸν ἑξάμετρον, τὸν ὅποιον ἔχει μεταχειρισθῆ ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐα.

— uu, — uu, — uu, — uu, — uu, — u

Ἄνδρα μοι—ἔννεπε—Μοῦσα πολύτροπον - ὅς μάλα - πολλὰ
Aen. I, 1 :

Arma vi-rumque ca nō Trō-jae qui—primus ab—oris.
Metam. I, 1 :

In nova—fert ani-mus mu-tatas—dicere - formas.

Καὶ ὁ Ὀράτιος ἐν ταῖς Ὀδαῖς μετεχειρίσθη μέτρα τῶν Ἑλληνῶν λυρικῶν ποιητῶν, Σαπφοῦς, Ἀλκαίου, Ἀνακρέοντος κ.ἄ. ²

§ 284. Διαφορὰ Λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς :

Ἄν λέξις τις λήγη εἰς φωνῆεν ἢ τὸ σύμφωνον m, ἢ δὲ ἐπομένη λέξις (τοῦ αὐτοῦ στίχου, ἐνίοτε καὶ τοῦ ἐπομένου) ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος ἢ h, τότε ἐν τῇ μετρήσει τοῦ στίχου ἀποσιωπᾶται (ἐκθλίβεται) τὸ τελικὸν φωνῆεν ἢ τὸ σύμφωνον m μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος :

¹ Ἐνταῦθα λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ μετρικὴ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐρμηνευομένων Λατίνων ποιητῶν μόνον.

² Θὰ ἀπέβαινε μακρὸς ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἂν ἐπεχειροῦμεν νὰ ἐκθέσωμεν τὰ μέτρα τῶν ᾠδῶν τοῦ Ὀρατίου, τὰ ὅποια ὁ βουλόμενος εὐρίσκει ἐν τῇ στερεοτύπῳ ἐκδόσει καὶ ἐν τῇ τοῦ κ. Γεωργίου Γρατσιαίου.

Ovid. Metam. 1, 8 καὶ 24 :

Nec quicquam nisi pondus iners con-gectaqu(e) e-odem
Quae post-qu(am) evol-vit cae-coqu(e) e-xemit a-cervo

Verg. Aen. 1, 22 καὶ 25 :

ventu-r(um) excidi-o Liby-ae ; cic-volvere-Parcas
necd(um) eti-am cau-s(ae) ira-rum sae-vique do-lores

Horat. Carm. 1, 1, 2-3 :

O et-prae-sidi-(um) et || dulce de-cus me-um
sunt quos curricu-lo || pulver(em) o-lympi-cum..

Σημ. α'. Δὲν ἀποσιωπᾶται μόνον ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι μονοσύλλαβον ἐπιφώνημα (ὡς ἀνωτέρω ο *et praesidium*...), ἢ ὅταν μεταξύ τῶν δύο λέξεων μεσολαβῇ στίξις ἢ ἡ κυρία τομὴ τοῦ στίχου :

Verg. 5, 735 καὶ 4, 235 :

Concili(a)- Elysi- umque co-lo. Huc-casta Si-bylla.
Quid struit-aut qua- s p e || ini-mic(a) in-gente mo-ratur.

Σημ. β'. Ἐάν τυχὸν ἡ ἐπομένη λέξις εἶναι τὸ *es* εἶσαι, ἢ *est* εἶναι (τοῦ *sum*), τότε μένει τὸ φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως καὶ ἀποσιωπᾶται τὸ *e* τοῦ *es*, *est* : homo (e)s — ἄνθρωπος εἶ — homo (e)st ἄνθρωπός ἐστι. Ἐπίσης καὶ *dicendum* (e)st ὀητέον ἐστίν.

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (INDEX RERUM)

(Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὰς σελίδας).

Αἰτιατικὴ ἄμεσον ἀντικείμενον 142
—μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν μετὰ τοῦ *sario, sitio, sequor, jumo*—μετὰ ῥημάτων ψυχικοῦ πάθους *lugeo, doleo, fleo*. 143—ἀπροσώπων, σύστοιχος 144 ἐπιρρηματικὴ, διπλῆ 141 κέ.—ἐν ἀναφωνήσεσι 146.
Αἰτιολογικαὶ προτάσεις 213.
Ἀκολουθία τῶν χρόνων (consecutio temporum) 238.
Ἀλληλοπάθεια 140.
Ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν εἰς ὃ ἀναφέρεται 138 κέ.—ἐλξίς πρὸς τὸ κατηγορούμενον 139.
Ἀναφορικαὶ προτάσεις 223 κέ.
Ἀντωνυμιῶν χρῆσις 182 κέ., δεικτικῆς καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν 183 κέ.
Ἀπαγόρευσις 196.
Ἀπαρεμφάτου χρῆσις 196 κέ. (ὡς ὑποκειμένου, ἀντικειμένου 196 κέ. εἰδικὸν 197 κέ. τελικὸν 199), ἀπαρεμφάτου ὑποκειμένου 200, τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως 200, ἱστορικὸν 201, χρόνιο ἀπαρεμφάτου 201.
Ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις (καταφατικαί, ἀρνητικαί) 232.
Ἀυτοπάθεια, 48.
Ἀφαιρετικὴ, κυρίως ἀφαιρετικὴ 170 κέ., μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων ἐλευθεροῦν... ἀπαλλάττειν... ἀφαιρεῖν... στερεῖν... ἀπεργεῖν... ἐκδιώκειν... ἀπομακρύνειν... ἀποχωρεῖν... ἐκπηγάζειν, κίνησιν (ἐκ τινος τόπου) μετὰ ἐπιθέτων συγγενῶν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα 171, ἀφαιρ. καταγωγῆς 171, τοῦ β' ὄρου συγκρίσεως 172 κέ., ἀφαιρετικὴ τοπικὴ 173, τοῦ χρόνου 174 τοῦ ὄργανου 174 κέ., (παρὰ τὸ *praeditus, refertus, onustus, afficio... compleo... orno, imbuo, instruo, abundo, utor, fruor, fungor, pascor, vescor, potior, usus est, opus*

est 175 κέ., τῆς τιμῆς 177 κέ., τοῦ τρόπου 177, κέ., τῆς συνοδείας 178, τῆς ιδιότητος 178, τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου 179, τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς 179, τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου 180, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου 180, παρὰ τὰ σημαίνοντα *λυπεῖσθαι, χαίρειν, καυχᾶσθαι* 180 κέ., τῆς ἀναφορᾶς 181, τῆς ὕλης 181.
Ἀχώριστα μόρια 181.
β' ὄρου συγκρίσεως ἔκφορᾶ 172 κέ.
Γενικῆς χρῆσις 147 κέ. μετὰ οὐσιαστικῶν ὑποκειμενικῆ, κτητικῆ, τοῦ ἐργάτου 147, ἀντικειμενικῆ 148, ἐπεξηγηματικῆ 148, τῆς ιδιότητος τοῦ εἴδους ἢ τοῦ περιεχομένου 149, διαιρητικῆ 150 κέ.—μετὰ ἐπιθέτων σημαντικῶν ἐπιθυμίας, γνώσεως ἢ ἐμπειρίας, ἀγνοίας ἢ ἀπειρίας, μνήμης, λήθης 151, μετοχῆς, ἐγκρατείας, πλησμονῆς, κενότητος, ἐνδείας, *propius, sacer* 152.—μετοχικῶν εἰς *ans* ἢ *ens* λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν 153).
μετὰ ῥημάτων ἀντικειμενικῆ παρὰ τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά, τὰ ἀναμνηστικά, τὴν φράσιν *venit... it mentem* 154 κέ., τῆς αἰτίας παρὰ τὰ ἀπρόσωπα *puget, poenitet, piget, taedet, miseret* 155—*του ἐγκλήματος* παρὰ τὰ δικαστικά ῥήματα 156—τῆς ἀξίας 157—παρὰ τὸ ἀπρόσ. *interest* 158 κέ.
Γερουνδίου, γερουνδιακοῦ χρῆσις 203 κέ.
Διαθέσεις ῥημάτων 140 κέ.
Διαφοραὶ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς 134, 135, 148, 158, 162, 164, 168, 196, 209, 252.
Δοτικῆς χρῆσις 160 κέ.—ἔμμ. ἀντικείμενον 160—χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ 161 κέ. (παρὰ τὸ *studeo, yaco, nubo* 161, *consulo, prospicio*

provideo, metuo, timeo.. —παρά τὰ σημαίνοντα ἀποκρίνεσθαι, εἶ κειν, ὑπακούειν... φθονεῖν 162—παρὰ τὸ medeor, noceo, maledico, malefacio... prosum, obsum, blandior, supplico, (per)suadeo, prae-stolor, iudeo exuo intercludo, circumdo... 163, interdico, parco, παρὰ τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεων ad, ante... post, prae, sub ἢ τοῦ re- 164, κτητικῆ 165, ἡθικῆ 166, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου 166—τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ κατηγορουμένου 167 κέ.—παρὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα 168 κέ. (σημαίνοντα φιλιαν, ~~ἐπιφωνήματα~~ ἐλείαν, βλάβην, ἰσότητα 161) —παρὰ οὐσιαστικά καὶ ἐπιφωνήματα 169.

Ἐπιφωνήσεων χρῆσις ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι 193, ὀριστικῆς 193, ὑποτακτικῆς 193 κέ. προστακτικῆς 194 κέ. — ἐν ἐξηρητημέναις προτάσεσι (τελικαῖς 210 κέ., συμπερασματικαῖς 212 κέ., αἰτιολογικαῖς 213 κέ., συγκριτικαῖς ἢ παραβολικαῖς 215, ἐναντιωματικαῖς 215, χρονικαῖς 216 κέ., υποθετικαῖς 221 κέ., ἀναφορικαῖς 223 κέ.).

Ἐναντιωματικαὶ προτάσεις 215.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ 137.

Ἐπιρρήματα 99 κέ., σύγκρισις ἐπιρρημάτων 40.

Ἐπιφωνήματα μετ' αἰτιατικῆς 146, δοτικῆς 149.

Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις 192, κρίσεως 192, ἐπιθυμίας 192, ἐν ἐξηρητημένῳ λόγῳ 233, ἐρωτήσεις εὐθεταῖ ἢ ἀνεξάρτητοι 230, πραγματικαί, ὀητορικαί 230, διπλαῖ 231, ἀτελεῖς διπλαῖ 232, ἐξηρητημέναι διπλαῖ 235.

Ἐπιφωνήματα ἀνωμάτων ὀρημάτων 115 κέ.

Ἐπιφωνήματα χρῆσις 142.

Ἐπιφωνήματα 150, 191, 201.

Λόγος εὐθύς, πλάγιος 241.

Μετοχῆς χρῆσις 207 (ἐπιθετικῆ, κατηγορηματικῆ, παραθετικῆ 208, par-

ticipium conjunctum, part. absolutum ἢ ablat. absolutus 209, χρόνοι τῆς μετοχῆς 210.

Μετρικὴ τῶν Λατίνων 212.

Ὀνομαστικῆς-κλητικῆς χρῆσις 141.

Ὀὐσιαστικοῦ ἐπανάληψις ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει 138.

Παράθεσις 137.

Προθέσεις 101 κέ.

Προσῳδία (ποσότης συλλαβῶν) 8, 247.

Προτάσεις κρίσεως, ἐπιθυμίας, ἀνεξάρτητοι 188, ἐν ἐξηρητημένῳ λόγῳ 248.

Πρότασις καὶ ὄροι αὐτῆς 133—ὑποκείμενον 133—κατηγορούμενον 133—κατηγορούμενον ἐπιρρηματικόν 135—συνθετικόν 136, παράλειψις ὄρων τῆς προτάσεως 136, συμφωνία ὄρων τῆς προτάσεως 136, τάξις τῶν ὄρων τῆς προτάσεως (collocatio verborum) 245.

Ῥήματα ἐνεργητικά μεταβατικά, ἀμετάβατα, μέσα, παθητικά, οὐδέτερα 140—ἐνεργητ. μεταβατικῶν σύνταξις 142 κέ.—κινήσεως σημαντικῶν συντιθεμένων μετὰ προθέσεως 143—ἀπρόσωπων 144—μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς (κλητικά, παιδευτικά...) 145—ὀρήματα μετὰ γενικῆς συντασσόμενα 154 κέ. (μνήμη, λήθης, ἀμνηστικά 154—ἀπρόσωπα 155—δικαστικά 156—τὰ σημαίνοντα τιμᾶν... ἐκτιμᾶν... 157 κέ.—τὸ interest 158).

Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον 109 κέ.

Σουπίνου χρῆσις 203.

Σύνταξις κατὰ σύνεσιν 135.

Συντομίαι λέξεων καὶ φράσεων 130 κέ.

Τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων 9.

Ῥοθετικοὶ λόγοι (ὑποθετικαὶ προτάσεις) ἀνεξάρτητοι 221 κέ., ἐξηρητημένοι 237.

Χρόνοι τοῦ ὀρηματος, χρῆσις 186—ἐν ἐπιστολαῖς 189—χρόνοι ὀριστικῆς ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι 186—ἐν ἐξηρητημέναις 189 κέ.

024000020119

Χρησιμοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αριθ.

Πρωτ. 44268/15196
Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Σ/βρίου 1932

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Πρὸς

τοὺς κ. κ. Ἰωάννην Δ. Κολλάρον καὶ Σίαν
Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν διὰ ταυταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 12ην Ἀυγούστου ε. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 29ην Ἀυγούστου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κ. Βερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς Επιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 435 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδητικοῦ Συμβουλίου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Λατινικὴ Γραμματικὴ**» τοῦ **Θ. Κακοῦρη**, δριβλίον ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33 ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμῶφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντὴς

ΕΥΑΓ. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ἐκ τῆς Ἀποφάσεως τοῦ Π. Διατάγματος
«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκριθεισῶν
διδασκτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῆς βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνεὺ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τῆς ἐπιτομῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς